Het leven en de ontwikkeling van kinderen tussen 2013 en 2015

Kinderen in Tel

Databoek 2016

redactie
Bas Tierolf
Rob Gilsing
Majone Steketee

Februari 2017

DEFENCE for CHILDREN
NSGK voor het gehandicapte kind
Bernard van Leer FOUNDATION
Kansfonds geven om een ander
Verwey-Jonker Instituut

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
Deel 1	4
A: De resultaten van 2013, 2014 en 2015	4
B. Wijkscore	15
C. Methodische verantwoording van de indicatorenkeuze	20
D. Definiëring, verantwoording en afbakening indicatoren	28
E. Betrokken organisaties en fondsen bij Kinderen In Tel	33
Deel 2:	34
THEMA: Gezin en leefomstandigheden	35
THEMA: Onderwijs	49
THEMA: Vrije tijd	58
THEMA: Bescherming/jeugdhulp	62
THEMA: Gezondheid	76
THEMA: Risicojeugd	84
Bijlagen	96
Bijlage 1A: Alle indicatoren provincies 2013	97
Bijlage 1B: Alle indicatoren provincies 2014	98
Bijlage 1C: Alle indicatoren provincies 2015	99
Bijlage 2: Alle indicatoren gemeenten 2015	100

Voorwoord

Databoek Kinderen in Tel 2016

Nederlandse kinderen zijn over het algemeen gezond en gelukkig. Slechts een kleine groep kinderen, ongeveer 400.000, heeft extra bescherming, aandacht en steun nodig. Die kinderen wonen verspreid over heel Nederland. Het *Databoek Kinderen in Tel 2016* laat zien in welke Nederlandse gemeenten er positieve ontwikkelingen zijn, maar ook waar de verschillen in leefsituatie zitten. Voor alle gemeenten en provincies in Nederland, grotendeels zelfs tot op wijkniveau, worden in voorliggend databoek de gegevens uit 2013, 2014 en 2015 vergeleken. Daardoor ontstaat een helder beeld van het welzijn van kinderen en jongeren op lokaal niveau. De bij Kinderen in Tel betrokken organisaties voelen de noodzaak om hun maatschappelijke verantwoordelijkheid te nemen om bestuurders, beleidsmakers en belangenorganisaties via Kinderen in Tel cijfers te laten zien over de situatie van kinderen in hun wijken, gemeenten en provincies.

De indicatoren van Kinderen in Tel zijn gebaseerd op het VN-Kinderrechtenverdrag. Een deel van de indicatoren is in deze editie vervangen door nieuwe indicatoren. Van de 'oude' indicatoren zijn zeven indicatoren behouden, hoewel soms in iets gewijzigde vorm. Zo nemen we bij de meldingen van kindermishandeling alleen nog de gevallen mee waar de kindermishandeling na onderzoek is bevestigd. De indicator kinderen met een handicap is deze keer volledig meegenomen. Daarnaast zijn er vier nieuwe indicatoren: kinderen in eenoudergezinnen, kinderen in het speciaal onderwijs, kinderen lid van sportverenigingen en kinderen in de jeugdhulp. Daardoor sluit de hele indicatorenset wat ons betreft beter aan bij de kinderrechten en gemeentelijk jeugdbeleid. We hopen en verwachten dat Kinderen in Tel daardoor een nog prominentere plaats krijgt in de dialoog over het jeugdbeleid van gemeenten.

Het Databoek Kinderen in Tel verschijnt dit jaar voor de achtste keer. Kinderen in Tel meet sinds 2006 de leefsituatie van kinderen en jongeren in de Nederlandse gemeenten. Het *Databoek Kinderen in Tel 2016* laat ontwikkelingen zien maar ook de verschillen tussen de leefsituaties van kinderen in de Nederlandse gemeenten. In dit Databoek zien we dat een aantal negatieve trends van de afgelopen jaren doorzet. Het aantal kinderen dat in armoede leeft is in 2015 gestegen, de jeugdwerkloosheid onder jongeren tot en met 22 jaar is gestegen, maar ook ten aanzien van kinderen in eenoudergezinnen zien we een stijgende lijn in 2015. Naast de negatieve gevolgen zien we ook een aantal positieve trends. De zuigelingensterfte is wederom verder gedaald en ook in de jeugdcriminaliteit zien we een voortdurende daling. Ook het percentage voortijdig schoolverlaters daalt gestaag door. Bij de nieuwe indicatoren zien we in het sportverenigingslidmaatschap een lichte stijging in 2015.

De gemeenten hebben sinds de stelselherziening de verantwoordelijkheid ervoor te zorgen dat alle kinderen en jongeren in hun gemeenten de juiste hulp en ondersteuning krijgen. De gegevens uit het *Databoek Kinderen in Tel 2016* bieden gemeenten daarbij een handvat. Bestuurders en beleidsambtenaren kunnen de gegevens benutten bij de totstandko-

ming van lokaal beleid, gestoeld op rechten van kinderen, zodat jongeren en kinderen zich goed kunnen ontwikkelen. Het Verwey-Jonker Instituut is als onafhankelijk onderzoeksinstituut verantwoordelijk voor het verzamelen en verwerken van de statistische data en realiseert het Databoek Kinderen in Tel.

Kinderen in Tel

Kinderen in Tel is een initiatief van diverse belangenorganisaties die zich inzetten voor een betere naleving van het VN-Kinderrechtenverdrag op nationaal niveau. De initiatiefnemers zijn Defence for Children, Bernard van Leer Foundation, NSGK (Nederlandse Stichting voor het Gehandicapte Kind) en het Verwey-Jonker Instituut, Kinderen in Tel wordt financieel ondersteund door het KANS-fonds en Porticus. We zijn verheugd dat deze organisaties opnieuw hun krachten gebundeld hebben om met Kinderen in Tel een sterke impuls te geven aan de dialoog tussen belangenbehartigingsorganisaties en beleidsmakers. De stimulans die hiervan uitgaat, dient het doel van Kinderen in Tel: het verbeteren van het welzijn en de ontwikkelingskansen van kinderen, in het bijzonder die van de meest kwetsbare groepen. Zonder de bevlogen inzet van deze belangenbehartigers is de totstandkoming en vooral de lobby op basis van de gegevens niet mogelijk. We willen dan ook alle personen die bij de totstandkoming van Kinderen in Tel betrokken waren, bedanken voor hun inzet.

Leontien Peeters en Anne van Heijst, Bernard van Leer Foundation

Jan Franssen en Karin Zegwaard, NSGK

Karin Huntjens en Jojanneke Nieuwenhuis, Kansfonds

Bas Tierolf en Rob Gilsing, Verwey-Jonker Instituut

Maartje Schulte en Daniëlle de Jong, Defence for Children

De financiers van Kinderen in Tel 2016

Bernard van Leer Foundation

NSGK

Kansfonds

Verwey Jonker Instituut

Defence for Children

Namens alle betrokkenen,

Aloys van Rest, directeur Defence for Children

Deel 1

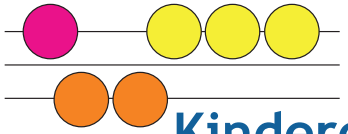

Kinderen in Tel

A: De resultaten van 2013, 2014 en 2015

Dit jaar presenteren we gegevens van het achtste databoek: Kinderen in Tel 2016. Aangezien we een deel van de indicatoren hebben vervangen door nieuwe indicatoren is de inhoud behoorlijk gewijzigd. Van de 'oude' indicatoren zijn zeven indicatoren behouden, hoewel soms in iets gewijzigde vorm. Zo is zuigelingensterfte nu vollediger berekend en bij de meldingen kindermishandeling nemen we alleen nog de gevallen mee waar de kindermishandeling na onderzoek is bevestigd. De indicator 'kinderen met een handicap' is deze keer volledig meegenomen, hetgeen ook betekent dat deze indicator meetelt in de overallscore. Daarnaast hebben we vier nieuwe indicatoren: kinderen in eenoudergezinnen, kinderen in het speciaal onderwijs, kinderen lid van sportverenigingen en kinderen in de jeugdhulp. Daardoor sluit de hele indicatorenset wat ons betreft beter aan bij de kinderrechten en gemeentelijk jeugdbeleid. We hopen en verwachten dat Kinderen in Tel daardoor een nog prominentere plaats krijgt in de dialoog over het jeugdbeleid van gemeenten.

In dit deel van het databoek worden de landelijke trends ten aanzien van de indicatoren besproken, en dan met name de nieuwe gegevens: die van de jaren 2013, 2014 en 2015. We kijken zover als mogelijk terug in de tijd. Voor sommige indicatoren is dat niet heel lang, omdat er nog maar over een korte, recente periode cijfers beschikbaar zijn. Dat geldt voor kinderen lid van sportvereniging en kinderen in de jeugdhulp. Van andere indicatoren is de definitie in de loop van de tijd gewijzigd en zijn vanwege die reden de gegevens over een kortere periode beschikbaar, bijvoorbeeld bij zuigelingensterfte en jeugdwerkloosheid. Van een beperkt aantal indicatoren zijn gegevens beschikbaar vanaf 2000: jeugdcriminaliteit en kinderen in armoede.

In de cijfers van de laatste twee databoeken Kinderen in Tel (2012 en 2014) waren de gevolgen van de economische crisis goed zichtbaar. Een aantal (negatieve) trends zetten door in de afgelopen jaren, hoewel het economische tij inmiddels lijkt te zijn gekeerd. De stijging van het aantal kinderen dat in armoede leeft en de jeugdwerkloosheid gaan nog altijd door. Maar ook ten aanzien van de nieuwe indicator kinderen in eenoudergezinnen zien we een stijgende lijn, vanaf het eerste jaar dat we van deze indicator gegevens hebben, 2010. Zoals vaker, zijn de negatieve gevolgen het sterkst merkbaar in de drie grote steden en in regio's van Nederland die van oudsher kampen met slechtere leefomstandigheden voor kinderen, zoals Oost Groningen en Zuid Limburg. Zeker gezien de decentralisaties op het terrein van de WMO, zorg, jeugdhulp en de Participatiewet en de invoering van passend onderwijs wordt het belang van een gebiedsgericht beleid waarin de gemeenten een belangrijke rol vervullen, steeds groter.

Naast de negatieve gevolgen zien we ook een aantal positieve trends. De zuigelingensterfte is wederom verder gedaald en ook in de jeugdcriminaliteit zien we een voortdurende daling, met vooral in het laatste jaar (2015) een sterke daling. Ook het percentage voortijdig schoolverlaters daalt gestaag door. Bij de nieuwe indicatoren zien we in het sportverenigingslidmaatschap een lichte stijging in het laatste jaar (2015).

Gezondheid

Gezondheid is een belangrijk thema in het leven van kinderen, hoewel ze er zelf niet altijd heel bewust mee bezig zijn. Gezondheidsvoorzieningen zijn essentieel voor een samenleving waarin kinderen het recht hebben op het hoogst haalbare niveau van lichamelijke en geestelijke gezondheid. De Staat der Nederlanden streeft de verwezenlijking van dit recht na en neemt passende maatregelen om hierin te voorzien. In Kinderen in Tel wordt dit gemonitord met behulp van de gegevens over zuigelingensterfte en het percentage kinderen met een handicap. Het eerste cijfer, de zuigelingensterfte zegt vooral iets over de staat van de gezondheidszorg in Nederland, het tweede cijfer geeft vooral een indicatie voor hoeveel kinderen sowieso extra voorzieningen nodig zijn. Kinderen met een handicap vormen namelijk een extra kwetsbare groep, waarvoor op alle terreinen voorzieningen noodzakelijk zijn, zowel op sociaal, educatief en psychisch gebied als op het terrein van zorg hebben deze kinderen en de gezinnen waarin ze opgroeien extra voorzieningen en ondersteuning nodig.

Promillage zuigelingensterfte

Dit cijfer is in dit databoek op een andere wijze berekend. Eerder hadden we de sterfgevallen die op 31 december van het betreffende jaar in theorie jonger dan 1 jaar zouden zijn geweest. Deze keer hebben we met terugwerkende kracht tot 2010 de sterfgevallen van 0 jaar gekregen van alle gemeenten. Dat betekent dat het niet uitmaakt wat hun leeftijd op de 31e december van het jaar zou zijn geweest, maar dat ze op het moment van sterven jonger dan 1 jaar waren. Daardoor worden in de nieuwe situatie meer sterfgevallen meegeteld. Landelijk zijn deze gegevens tot en met 2004 bekend.

In 2013 overleden er 641 kinderen in het eerste levensjaar. Dat zijn 3,7 zuigelingen per 1.000 levendgeborenen. In 2014 daalt dit aantal licht naar 621 (promillage 3,6), in 2015 ten slotte is sprake van een sterkere daling, in dat jaar sterven 557 zuigelingen, 3,3 per 1.000 levendgeborenen. Wanneer we het verloop over een langere periode bekijken, zien we dat dit cijfer het hoogste punt had in 2005, namelijk 5,2 sterfgevallen per 1.000 levendgeborenen. Daarna was tot 2008 sprake van een sterke daling en tussen 2008 en 2012 stabiliseerde het cijfer rond 4 sterfgevallen per 1.000 levendgeborenen. Na 2012 zet een nieuwe daling van dit cijfer in, die voortduurt tot 2015.

Figuur 1 Promillage zuigelingensterfte 2004-2015

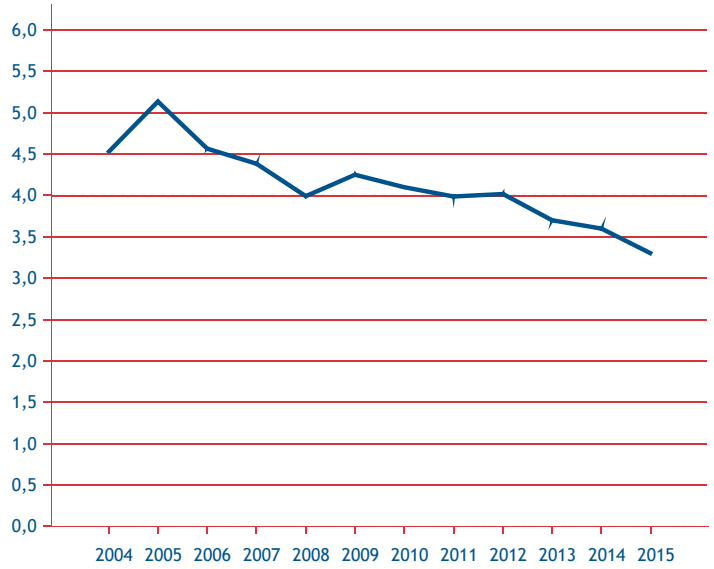

Kinderen met een handicap

In 2013 schatten wij dat er in Nederland in totaal tussen de 109.000 en 129.000 kinderen met een handicap (exclusief psychiatrie) zijn (Tierolf & Oudenampsen, 2013). Dit is ongeveer 3,5% van alle kinderen van 0 tot en met 17 jaar. Deze schatting werd gedaan op basis van de gegevensverzameling die op ons initiatief is gestart bij Vektis (Vektis verzamelt en analyseert gegevens over de kosten en de kwaliteit van de gezondheidszorg in Nederland, van alle aangesloten zorgverzekeraars). De gegevensverzameling is opgebouwd aan de hand van verschillende registratiebestanden die zijn gecombineerd: gegevens van ziekenhuiszorg,

hulpmiddelen-, geneesmiddelen-, AWBZ- en eerstelijnszorg. Via deze weg hebben we ons alleen gericht op kinderen met een handicap (of ouders van kinderen met een handicap) die in 2011 gebruik hebben gemaakt van specialistische zorg of voorzieningen. Het betrof op 31 december 2011 in totaal 68.288 kinderen met een handicap. Aangezien lang niet alle kinderen met een handicap jaarlijks zorg nodig hebben en gebruiken, is het niet mogelijk om in één jaar alle kinderen met een handicap in de registratie te vinden. Vandaar dat de schatting uit de eerste alinea veel hoger is dan het in de registratie gevonden aantal kinderen met een handicap. Maar omdat de huidige manier van registreren wordt voortgezet bij Vektis, betekent dit dat wij elk jaar meer kinderen met een handicap zullen vinden (die voldoen aan de registratiecriteria), zodat wij elk jaar een completer beeld krijgen. In theorie hebben wij 18 jaar nodig om een volledig beeld van elke 0 tot en met 17-jarige met een handicap te krijgen. De verwachting is echter dat het totaalbeeld na een bepaald aantal jaar zal stabiliseren. Wij gaan er van uit dat we op dat moment een voldoende betrouwbaar beeld zullen hebben van alle kinderen met een handicap in Nederland. In de rapportage 'Kinderen met een handicap in Tel' (Tierolf & Oudenampsen, 2013) is het begrip 'kinderen met een handicap' uitgewerkt, voorzien van argumenten om kinderen met chronische psychiatrische problemen niet te includeren in de term 'kinderen met een handicap'. De belangrijkste reden hiervoor is dat er geen betrouwbare gegevens omtrent deze groep beschikbaar zijn. Sommige van de geraadpleegde experts zouden deze groep liever wel opnemen. We weten alleen niet om hoeveel kinderen het gaat in Nederland. Ook al ondervinden deze kinderen ongetwijfeld beperkingen vanwege hun problemen, zolang er nog geen betrouwbare gegevens te verkrijgen zijn, laten we deze kinderen buiten beschouwing. We kiezen dus voor een beperktere definitie, waarmee deugdelijke gegevens te verzamelen zijn. Daarnaast kiezen we welbewust voor het begrip 'handicap' en niet voor 'beperking', omdat wij geen inzicht hebben in de omgevingsfactoren die een beperking mede bepalen. Een bijkomend voordeel van onze werkwijze is dat we hierdoor heel precieze informatie op laag geografisch niveau (gemeente, wijk) verkrijgen van kinderen met een handicap.

Wanneer we naar de verschillende typen handicaps kijken, dan zien we dat vooral de kinderen met een zintuiglijke handicap en de kinderen met een lichamelijke handicap naarmate ze ouder worden minder gebruikmaken van AWBZ-voorzieningen of specialistische zorg. Daarmee blijft de handicap natuurlijk wel bestaan bij deze kinderen, alleen zien we ze niet meer terug in de registratie. Bij de kinderen met een verstandelijke handicap zien we juist een sterke toename in het zorg- en voorzieningengebruik naarmate ze ouder worden.

De meest voorkomende handicap is een verstandelijke handicap, twee derde van de kinderen met een handicap heeft hiermee te maken. Bij een kleine 30% van de kinderen met een handicap is sprake van een lichamelijke handicap en bij 15% van de kinderen met een handicap is sprake van een zintuiglijke handicap. Bij ongeveer 9% van de kinderen met een handicap is sprake van een meervoudige handicap. Bij deze kinderen komt een combinatie voor van een verstandelijke handicap, lichamelijke handicap en/of zintuiglijke handicap. Er zijn veel meer jongens dan meisjes met een handicap. In totaal is bijna 62% van de kinderen met een handicap een jongen. De oorzaak hiervan is niet bekend. Naarmate de leeftijd vordert zien we echter wel de verhouding jongens-meisjes langzaam verschuiven, naar een meer gelijke verdeling tussen jongens en meisjes.

Wanneer we de landelijke trend bekijken in de figuur zien we een duidelijke stijging over de jaren heen. Zoals eerder gezegd betekent dit dat we elk jaar meer nieuwe kinderen vinden, die we eerder niet konden vinden. Naar verwachting zal dit aantal nog een aantal jaar doorstijgen. Dit betekent niet dat er meer kinderen met een handicap zijn, alleen dat we meer kinderen met een handicap in de registratiesystemen kunnen vinden. In het laatste jaar, 2015 vonden we bijna 93.500 kinderen met een handicap, tegenover ruim 68.000 in 2011.

Figuur 2 Percentage kinderen met een handicap 0 t/m 17 jaar 2011-2015

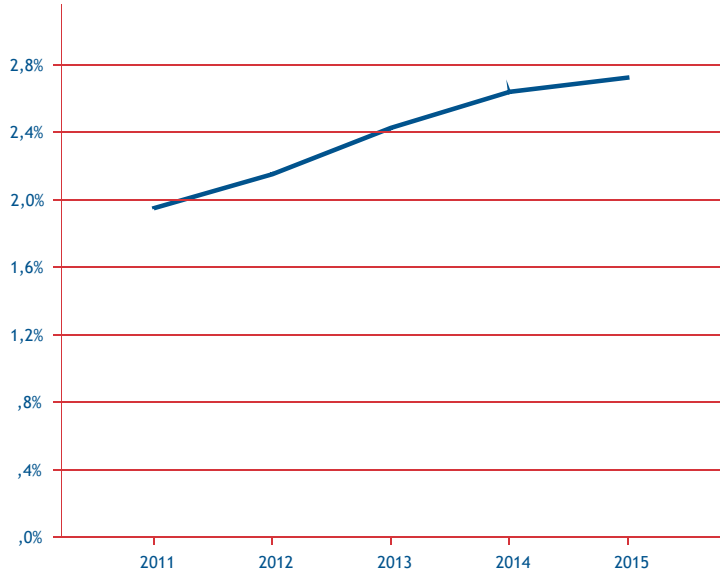

Risicojeugd

Jeugdcriminaliteit

Als het gaat om het aantal van een delict verdachte jongeren waarvan de zaak door het Openbaar Ministerie is afgedaan, zien we dat de daling die ingezet is vanaf 2008 zich verder doorzet. In 2015 zien we zelfs de grootste daling sinds 2000, ons eerste meetjaar. In 2000 werd er nog ten aanzien van 52.470 verdachte jongeren tussen de 12 en 21 jaar een zaak afgedaan door het OM (2,79%), in 2015 is dat gedaald naar minder dan 30.000 jongeren, ofwel 1,45% van alle jongeren in deze leeftijdscategorie. In het laatste jaar bedroeg de daling maar liefst 27%.
In het vorige databoek concludeerden we al dat er mede op basis van onderzoek naar zelfrapportage jeugdcriminaliteit onder jongeren en op basis van slachtofferenquêtes daadwerkelijk sprake is van een afname van de jeugdcriminaliteit. Het terugdringen van jeugdcriminaliteit is al langere tijd een belangrijk thema van het ministerie van Veiligheid en Justitie. Veel beleidsmaatregelen zijn ingezet op het terugdringen van de recidive van justitiële jongeren en de aanpak van de jeugdbendes. Op basis van deze cijfers lijkt deze aanpak succesvol.

Figuur 3 Percentage jeugdcriminaliteit 12-21 jaar 2000-2015

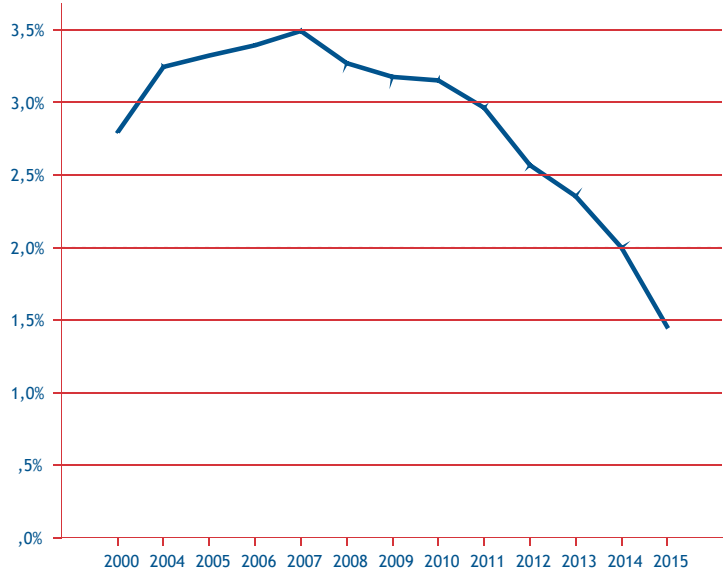

Jeugdwerkloosheid

Hoewel vanuit het ministerie wordt gemeld dat vanaf 2013 de jeugdwerkloosheid aan het dalen is (Minister van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, ‘Kamerbrief Aanpak Jeugdwerkloosheid’, 30-11-2015) laten onze cijfers zien dat dat niet voor iedereen geldt. Dit wordt mede veroorzaakt doordat wij naar een jongere groep kijken dan het ministerie (het ministerie kijkt naar jongeren tot en met 24 jaar): onze gegevens hebben betrekking op jongeren tot en met 22 jaar. Kennelijk is het voor jongere werklozen lastiger om aan het werk te komen. In de cijfers zien wij tot

2008 een duidelijke daling (van ruim 30.000 in 2006 naar bijna 13.000 in 2008). Daarna loopt het aantal geregistreerde werkeloze jongeren op tot 20.376 in 2010, waarna het weer even iets terugloopt. Vanaf 2011 zien we een geleidelijke stijging, die vooral het laatste jaar, tussen 2014 en 2015, een grotere stijging laat zien, tot 21.700 geregistreerde werkloze jongeren in 2015.

Het ministerie richt zich in haar beleid vooral op drie groepen jongeren: 1) migrantenjongeren, waaronder de werkloosheid met 25% erg hoog blijft; 2) onzichtbare jongeren, jongeren tussen 18 en 23 die geen startkwalificatie hebben, geen opleiding volgen, niet werken en geen uitkering ontvangen. Deze jongeren staan officieel ook niet geregistreerd en komen in onze cijfers dan ook niet terug; 3) kwetsbare jongeren, jongeren zonder startkwalificatie. Zij zijn twee keer zo vaak werkloos als jongeren die wel een startkwalificatie hebben en ze hebben vaker een bijstandsuitkering. In het beleid worden gemeenten verschillende instrumenten geboden om de jeugdwerkloosheid terug te dringen. Eén van de aandachtspunten betreft loopbaanleren. Dit helpt jongeren betere keuzes te maken voor studie en beroep, zodat hun studierichting beter aansluit bij de vraag op de arbeidsmarkt. Tevens wordt ingezet op verbetering van werknemersvaardigheden.

De stijging bij de jongere werklozen vraagt om een actievere aanpak van de jeugdwerkloosheid. De investeringen van de rijksoverheid liggen vooral in de grote steden, waar de jeugdwerkloosheid het hoogst is. De gebieden waar traditioneel de werkloosheid hoog is, zoals Noord-Nederland, dienen in de aanpak echter niet vergeten te worden.

Figuur 4 Percentage jeugdwerkloosheid 16-22 jaar 2006-2015

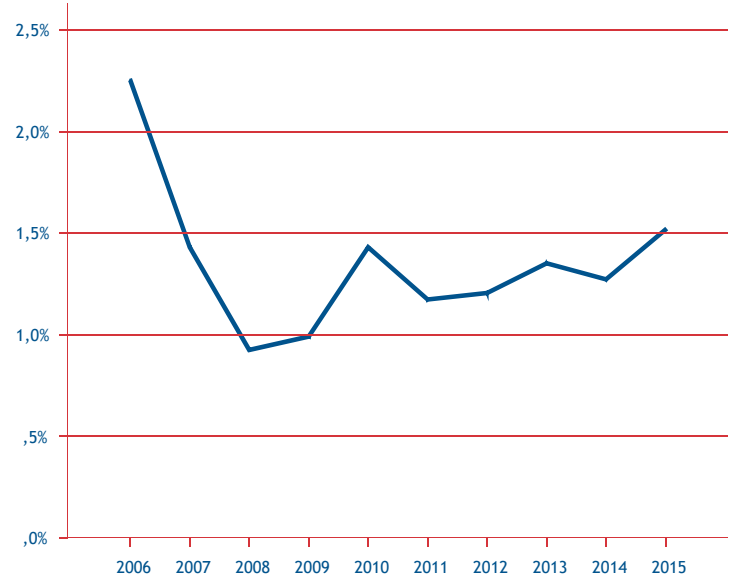

Jeugdhulp

Deze indicator is ingrijpend gewijzigd. Met de transitie jeugdhulp zijn zowel de inhoud van de jeugdhulp als de verantwoordelijkheden sterk gewijzigd. Aangezien het CBS ter voorbereiding op de nieuwe Jeugdwet in 2011 is begonnen met het verzamelen van de gecombineerde gegevens over het gebruik van jeugdhulp die vanaf 2015 onder de Jeugdwet valt, is het mogelijk om een trendlijn vanaf 2011 te laten zien. De vier indicatoren over de jeugdhulp die wij binnen Kinderen in Tel gebruiken, zijn de volgende:

1. het gebruik van de enige vorm van jeugdhulp, waarbij we jeugdhulp definiëren als (vrijwillige) jeugdhulp en gedwongen jeugdhulp in het kader van een jeugdbeschermingsmaatregel (totale jeugdhulp, hoofdindicator). Als onderverdeling van deze indicator:
2. kinderen in pleegzorg
3. kinderen met een jeugdbeschermingsmaatregel
4. kinderen in jeugdhulp met verblijf

Tussen deze indicatoren bestaat een behoorlijke overlap. Een deel van de kinderen in pleegzorg heeft ook te maken met een jeugdbeschermingsmaatregel. Hetzelfde geldt voor de kinderen in jeugdhulp met verblijf. Ook is er een geringe overlap tussen jongeren die in de pleegzorg hebben gezeten en jongeren die in jeugdhulp met verblijf hebben gezeten; dan gaat het vooral om crisisopvang voorafgaand aan pleegzorg.
Ten aanzien van de totale jeugdhulp zien we een heel constant beeld tot 2015. Van 2011 tot en met 2014 komen jaarlijks ongeveer 375.000 jongeren in de jeugdhulp terecht. Opvallend is de sterke daling in 2015. In dat jaar komen nog maar 320.000 jongeren in de jeugdhulp terecht. Een dergelijke daling lijkt onwaarschijnlijk. Het CBS wijdt dit dan ook vooral aan het feit dat een deel van de gemeenten de nieuwe verplichte datalevering aan het CBS nog niet geheel op orde heeft. Vooral de hulp van de gemeentelijke wijkteams, die door een gemeente wordt uitgevoerd en waarvoor dus ook een aparte registratie moet worden gevoerd, wordt bij een deel van de gemeenten nog niet adequaat geregistreerd. Naar verwachting zal dit in de loop der tijd snel verbeteren. Uit (nog niet gepubliceerd) onderzoek voor de gemeente Den Haag dat het Verwey-Jonker Instituut uitvoerde in 2016 weten we dat bijvoorbeeld de geregistreerde percentages jeugdhulp geleverd door wijk- of buurtteams in de gemeenten Amsterdam en Utrecht op nagenoeg 0% liggen.

Figuur 5 Percentage jongeren in de totale jeugdhulp 2011-2015

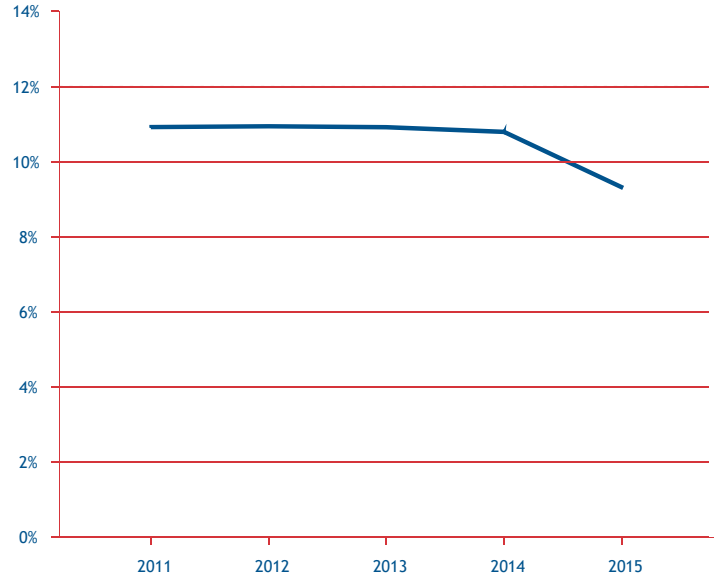

De jeugdhulpvormen die we als aparte indicator hebben opgenomen zijn niet beïnvloed door deze onvolledige registratie. Dit zien we ook in de trendgegevens van deze indicatoren. Ten aanzien van de pleegzorg zien we een hele lichte stijging over de jaren, van 18.600 in 2011 naar bijna 19.400 in 2015; in percentages van 0,53% in 2011 naar 0,56% in 2015.
Bij de jeugdbescherming zien we wel een daling die zich over alle jaren doorzet, van ruim 45.000 jongeren met een jeugdbeschermingsmaatregel in 2011 naar ruim 38.000 jongeren met een jeugdbeschermingsmaatregel in 2015. In percentages zien we een daling van 1,79% in 2011 naar 1,11% in 2015. Opvallend is dat ook hier de daling het sterkst is in het laatste jaar, 2015. Van de jongeren in jeugdhulp met verblijf zijn alleen van 2015 gegevens beschikbaar. Bij deze eerste meting in 2015 zaten bijna 34.000 jongeren in jeugdhulp met verblijf. Dit is bijna 1% van alle jongeren.

Figuur 6 Percentage jeugd in pleegzorg, verblijf en jeugdbescherming 2011-2015

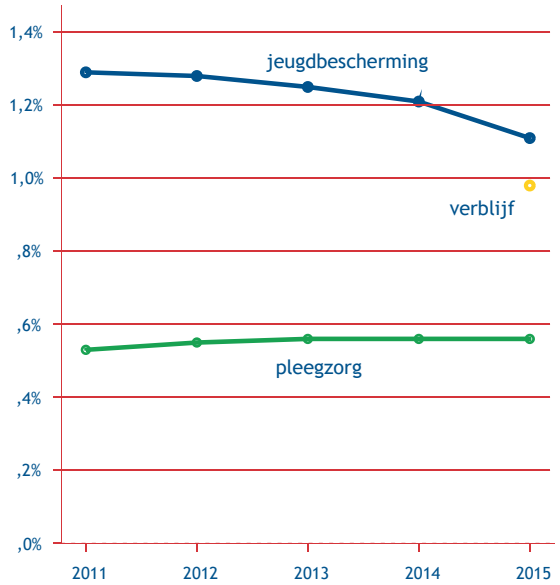

Gezin en leefomstandigheden

Kinderen in armoede

Bij de indicator 'Kinderen in armoede' gaat het om het percentage 0 tot en met 17-jarigen dat in een gezin leeft dat rond moet komen van een bijstandsuitkering. In het vorige databoek werd de verwachting uitgesproken dat het aantal kinderen in armoede zou toenemen en dat daardoor de tweedeling in Nederland ook zou blijven groeien. Tussen 2006 en 2009 was er sprake van een daling van 6,39% naar 4,97% van het aantal 0- t/m 17-jarigen dat in een uitkeringsgezin leeft, in 2009 ging het om ruim 175.000 kinderen. Vanaf 2009 is dit aantal echter onverminderd gestegen. Ook na de gegevens uit het vorige databoek, van het jaar 2012, is het aantal kinderen in armoede doorgestegen, naar boven de 200.000 kinderen. In 2013 was het percentage 6,15%, in 2014 leefde 6,47% van de kinderen in een uitkeringsgezin en in 2015 ging het om 6,58%, ruim 225.000 kinderen die in armoede leven.

Uit verschillende onderzoeken blijkt dat opgroeien in armoede grote gevolgen heeft voor kinderen. Kinderen tot 3 jaar die in armoede opgroeien zijn vaker onveilig gehecht (Geenen, 2007). Als het gaat om kinderen tot 12 jaar is er een verband tussen armoede en psychosociale problemen (Dekovic et al, 1997). Armoede blijkt ook de kans te vergroten op het verlaten van school zonder startkwalificatie (Holter, 2008). Tevens blijkt armoede een belangrijke risicofactor te zijn voor kindermishandeling (RMO, 2009, Hermans, 2005).Kinderen zelf kunnen helder aangeven wat het leven in armoede voor hen betekent. In een onderzoek dat het Verwey-Jonker Instituut in 2013 deed met de Kinderombudsman (Steketee et. al., 2013) is een aantal weken een Meldpunt Kinderen in Armoede geopend. In totaal reageerden 681 kinderen en 421 volwassenen. Daarnaast zijn er 25 jongeren geïnterviewd. Uit het onderzoek onder kinderen blijkt dat de meeste kinderen zich veel zorgen maken, bijvoorbeeld over de spanningen tussen hun ouders, of ze wel mee kunnen doen met andere kinderen op school, of er nog wel brood is als ze uit school komen en of ze later wel een opleiding kunnen volgen. Veel activiteiten zijn voor hen niet vanzelfsprekend, zoals op vakantie gaan, lid zijn van een sportclub, het vieren van een verjaardag of meedoen aan schoolexcursies. Kinderen vertellen ook over de impact op hun gezondheid. Ze hebben vaak hoofdpijn, buikpijn en concentratieproblemen op school. Tevens schamen kinderen zich voor de armoede. Ze praten in het dagelijkse leven bijna niet over de gezinssituatie, niet met hun gezinsleden of met hun vrienden. Hieruit blijkt dat er nog altijd een groot taboe op armoede rust.

Het verbeteren van de leefsituatie van kinderen in armoede is een speerpunt van het beleid van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het kabinet stelt vanaf het jaar 2017 structureel 100 miljoen extra beschikbaar voor gemeenten. Gemeenten mogen gebruik maken van dit budget op voorwaarde dat dit geld in natura bij kinderen terecht komt, zodat zij bijvoorbeeld een sportabonnement kunnen aanschaffen of een muziekinstrument. Gemeenten zijn al jaren gericht op het bieden van financiële ondersteuning om participatie van kinderen mogelijk te maken.

Uit een deelonderzoek dat het Verwey-Jonker Instituut met de Kinderombudsman in 2013 onder alle Nederlandse gemeenten verrichtte, bleek dat alle gemeenten in Nederland voorzieningen hebben voor de financiële ondersteuning van gezinnen met kinderen en van alleenstaande ouders (Steketee et. al., 2013). Veel gemeenten (88,4%) hebben daarnaast ook financiële voorzieningen voor het ondersteunen van de sociale participatie van kinderen. Het gaat dan om sport en cultuur, maar ook om het mogelijk maken van schoolreisjes en de noodzakelijke faciliteiten voor het volgen van onderwijs als een computer en een internetverbinding. Een van de aanbevelingen van de Kinderombudsman in 2013 was dat gemeenten een Kindpakket moesten inrichten. Veel gemeenten hebben dit ondertussen gedaan. In een onderzoek onder 80 gemeenten naar de inhoud van het Kindpakket, blijkt dat het vooral gaat om voorzieningen voor maatschappelijke participatie, school en - iets minder vaak – vervoer (Bartels, 2015). Diverse gemeenten zijn hiervoor een samenwerking aangegaan met maatschappelijke partners als het Jeugdsportfonds, Jeugdcultuurfonds en Stichting Leergeld. Ongeveer de helft van de gemeenten biedt ook voorzieningen voor levensonderhoud aan, zoals zomer- en winterkleding, schoenen en voedsel.

Gezien het feit dat het aantal kinderen in armoede maar blijft stijgen, is het belangrijk dat gemeenten een armoedebeleid gericht op kinderen ontwikkelen met een duidelijke visie en doelstellingen. Naast het faciliteren van de participatie van kinderen aan allerlei activiteiten, zouden gemeenten ook bij andere aspecten van de leefsituatie van kinderen ondersteuning kunnen bieden, zoals psychosociale begeleiding rond de stresservaringen, het versterken van de veerkracht en zelfredzaamheid van kinderen en het doorbreken van het taboe op armoede. Het betrekken van kinderen in armoede hierbij is essentieel. Tot nu toe hebben kinderen in nog weinig gemeenten zelf invloed op het armoedebeleid (4,6%) (Steketee et. al., 2013). Het Verwey-Jonker Instituut ontwikkelde met de Kinderombudsman hiervoor een handleiding met inspirerende voorbeelden over hoe enkele gemeenten kinderen wel goed betrekken bij het armoedebeleid (Mak & van Bommel 2014).

Figuur 7 Percentage kinderen in armoede 2000-2015

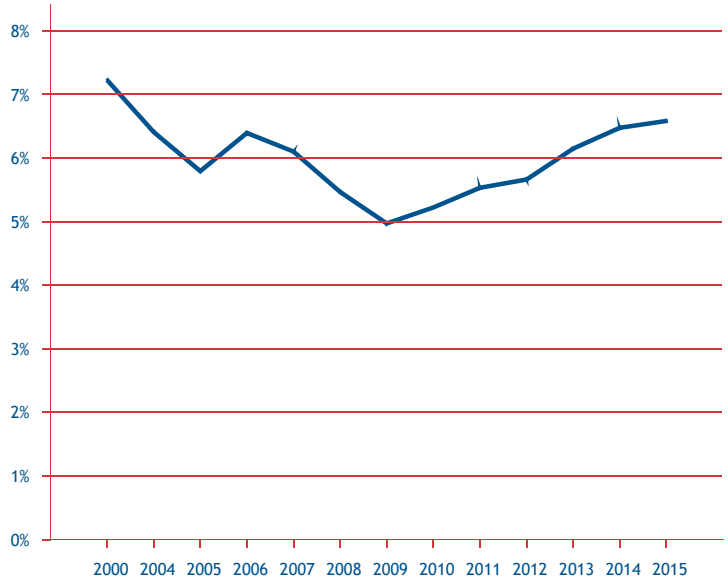

Kinderen in een eenoudergezin

Kinderen in een eenoudergezin is een nieuwe indicator, die dit jaar voor het eerst wordt meegenomen in Kinderen in Tel. Aangezien we nog niet eerder gegevens van deze indicator hadden gebruikt, is het CBS gevraagd zo ver mogelijk terug te kijken ten aanzien van deze gegevens. Tot 2010 kon deze indicator goed worden gereproduceerd. Deze indicator is toegevoegd omdat de leefomstandigheden van kinderen in een eenoudergezin veelal minder optimaal zijn en dit gegeven dus als risicovol voor kinderen kan worden gezien. In 2010 betrof het ruim 480.000 kinderen (13,9%), en dit aantal stijgt gestaag over de jaren. In 2015 betreft het ruim 527.000 kinderen die in een eenoudergezin leven en is het percentage gestegen tot bijna 15,4% van alle kinderen tussen 0 en 18 jaar.

Figuur 8 Percentage kinderen in een eenoudergezin 2010-2015

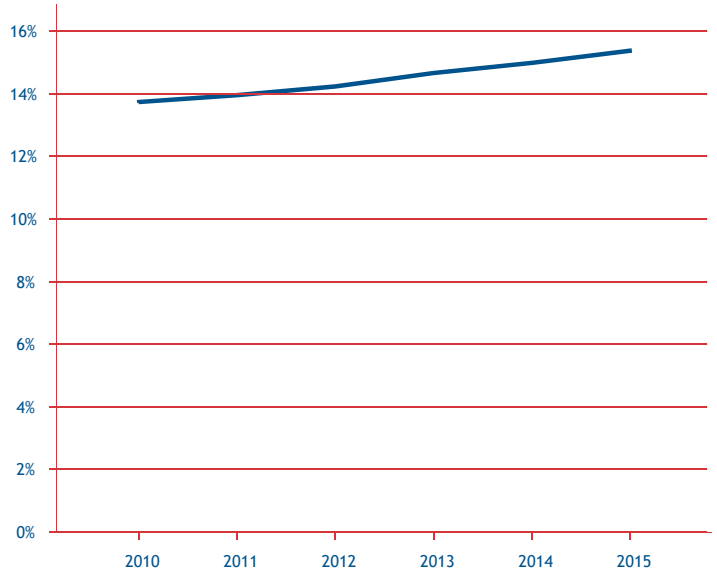

Kindermishandeling

Ook deze indicator is licht gewijzigd in vergelijking met de eerdere databoeken. We baseren ons alleen op de kinderen waarbij de mishandeling is bevestigd. Eerder baseeerden we ons op alle kinderen waarbij een onderzoek was gedaan op basis van een melding. De oude Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (AMK) zijn opgegaan in de nieuwe Veilig Thuis organisaties. Per 1-1-2015 zijn de Steunpunten Huiselijk Geweld (SHG) samengegaan met de AMK's. Door de komst van nieuwe registratiesystemen bleek het voor het CBS niet mogelijk om over het jaar 2015 betrouwbare gegevens omtrent kindermishandeling aan te leveren. Dit betekent dat we deze gegevens tot en met 2014 hebben (door de AMK's geleverd aan het CBS). Hoewel de Veilig Thuis organisaties nog altijd te maken hebben met opstartproblemen en wachtlijsten (iets waarover ook de Inspectie Jeugdzorg, de Inspectie voor de Gezondheidszorg en de Inspectie Veiligheid en Justitie in 2016 hebben gerapporteerd), is de verwachting dat in 2016 weer gewoon gegevens omtrent kindermishandeling aangeleverd kunnen worden.

De gegevens vanaf 2010 laten een lichte stijging zien tot 2013, waarna het aantal bevestigd mishandelde kinderen stabiliseert. Het gaat om bijna 23.000 kinderen in 2010 en ruim 24.000 kinderen in 2014. In percentages: 0,65% in 2010 en 0,70% in 2014. De vraag is natuurlijk wat deze cijfers gaan doen op het moment dat er gecombineerd kan worden gekeken naar huiselijk geweld en kindermishandeling in de nieuwe Veilig Thuis organisaties. De verwachting is dat door het samengaan van de twee organisaties het aantal geregistreerde gevallen van kindermishandeling zal stijgen. Via het huiselijk geweld kanaal zullen meer gezinnen met kinderen in beeld komen waar geweld plaatsvindt. Door het samengaan van AMK en SHG zal de aandacht voor het kind in die gevallen waarschijnlijk beter worden gewaarborgd.

Figuur 9 Percentage bevestigde mishandelde kinderen 2010-2014

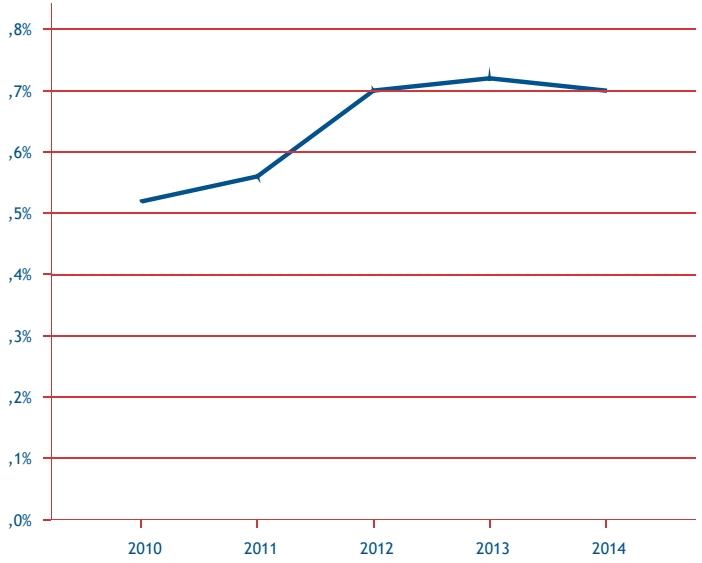

Onderwijs

Alle kinderen hebben recht op onderwijs, zoals weergegeven in het VN-Kinderrechtenverdrag. Bij Kinderen in Tel hebben we twee indicatoren op het thema onderwijs: het percentage voortijdig schoolverlaters en het percentage kinderen in het (voortgezet) speciaal onderwijs.
Voortijdig schoolverlaters zijn jongeren die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. In Nederland is dit minimaal een havo-diploma, een vwo-diploma of een diploma op mbo 2-niveau. Een vmbo-diploma biedt een jongere toegang tot een vervolgopleiding, maar geeft weinig uitzicht op een duurzame plek op de arbeidsmarkt, ook gezien de hoge werkloosheid onder jongeren.

Wat betreft het percentage voortijdig schoolverlaters gaat de daling die we vanaf het begin van deze indicator in 2006 reeds constateerden, gewoon door. In 2006 waren er 56.839 leerlingen die zonder startkwalificatie het onderwijs verlieten. In 2009 was dit aantal reeds sterk gedaald naar 45.831 leerlingen. Hoewel het percentage voortijdig schoolverlaters tussen 2009 en 2012 redelijk stabiel was, met een geringe daling, zien we vooral in 2013 weer een heel sterke daling, die zich in iets mindere mate doorzet naar 2014 en 2015. Opvallend is dat het streefgetal voor 2016 dat het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap in 2012 benoemde, van maximaal 25.000 voortijdig schoolverlaters, reeds in 2015 wordt gehaald. In dat jaar zijn er 24.250 voortijdig schoolverlaters. Ondanks dit succes blijven de voortijdig schoolverlaters een belangrijke risicogroep. Dit zien we ook terug in het beleid van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid, waarin de zogenaamde ‘onzichtbare’ jongeren, zonder startkwalificatie, die geen opleiding volgen, geen werk hebben en geen uitkering ontvangen, een belangrijke doelgroep vormen.

Het percentage kinderen in het speciaal onderwijs is een nieuwe indicator die in deze Kinderen in Tel voor het eerst wordt opgenomen. Het gaat hierbij om de vanuit de Wet op de Expertise Centra (WEC) gefinancierde vormen van onderwijs: het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs.

Figuur 10 Percentage voortijdig schoolverlaters 2006-2015

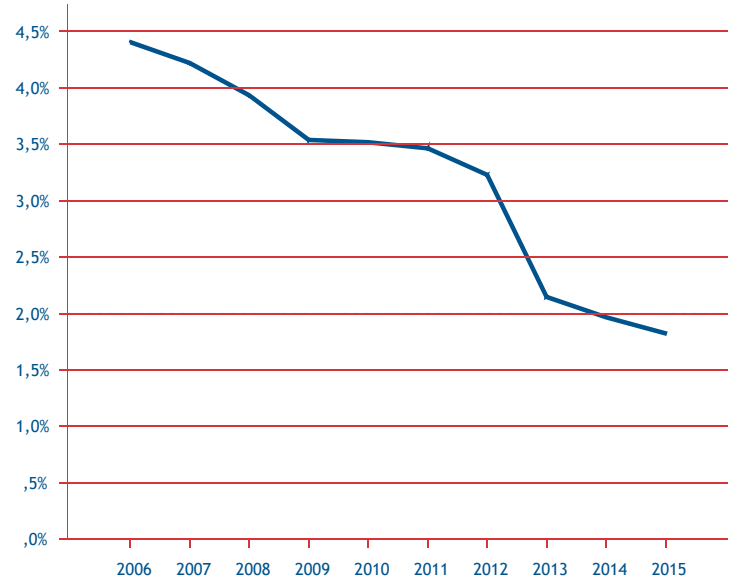

In 2011 ging het om bijna 64.500 leerlingen in het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs. In 2013 en 2014 was dit aantal het hoogst met 65.500 leerlingen. In 2015 gaat het om ruim 63.000 leerlingen.

Tot 2014 konden kinderen met een leerlinggebonden financiering in het reguliere onderwijs terecht, het zogenaamde rugzakje. Deze kinderen zijn niet in deze overzichten meegenomen, ook omdat het rugzakje sinds de invoering van de Wet passend onderwijs niet meer bestaat. Wanneer we het aantal jongeren met een rugzakje in het reguliere onderwijs bekijken, dan blijft dit heel stabiel over de jaren 2011 tot en met 2014 met een kleine 37.000 leerlingen, waarvan bijna 20.000 in het voortgezet onderwijs en bijna 17.000 in het primair onderwijs. In totaal gaat het dus om ongeveer 100.000 leerlingen die via de WEC gefinancierd onderwijs volgden. Per 1-1-2015, met de invoering van passend onderwijs is deze ‘rugzak’-financiering ondergebracht bij de 152 samenwerkingsverbanden

(77 in het PO en 75 in het VO). De leerlinggebonden financiering bestaat niet meer. Eén van de belangrijkste doelen van de invoering van passend onderwijs is om zoveel mogelijk leerlingen in het reguliere onderwijs te laten deelnemen. Het aantal leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs zou dan moeten afnemen.

Ouders van kinderen met een handicap of zware leerproblemen, die extra begeleiding nodig hebben, kunnen er ook met passend onderwijs voor kiezen om hun kind naar een gewone school in plaats van een speciale school te laten gaan. In veel regio's blijft de mogelijkheid bestaan voor een individueel budget voor extra ondersteuning op school, vergelijkbaar met het rugzakje, maar in andere regio's niet. Dit is afhankelijk van de keuzes die de samenwerkende scholen maken. Met of zonder individueel budget is de school sowieso verplicht om te zorgen dat er voldoende ondersteuning voor een leerling beschikbaar is.

Figuur 11 Percentage leerlingen in het speciaal onderwijs of voortgezet speciaal onderwijs 2011-2015

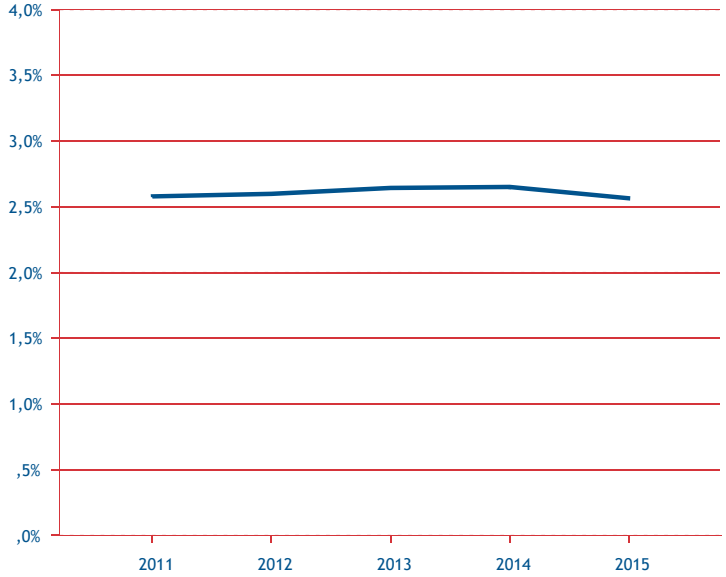

Vrije tijd/participatie

Kinderen lid van sportvereniging

Al lange tijd bestond de wens om een goede indicator ten aanzien van participatie en vrije tijd op te nemen. Vandaar dat we heel blij zijn dat we via het NOC*NSF deze nieuwe indicator kunnen introduceren, die zowel iets zegt over de vrijetijdsbesteding van kinderen als over de participatie in een typisch Nederlands verschijnsel als het sportverenigingsleven. Dit laat zien hoe kinderen participeren in de samenleving op het gebied van sport. De cijfers die hiervoor gebruikt worden zijn afkomstig van alle sportbonden die bij het NOC*NSF zijn aangesloten. Deze cijfers worden in het KISS systeem samengebracht en opgeschoond, zodat ieder kind er niet meer dan één keer in voorkomt. Dus wanneer een kind lid is van meerdere sportverenigingen, wordt hij/zij toch maar één keer meegeteld. Hoewel deze registratie sinds 2011 bij het NOC*NSF is samengebracht, waren de gegevens tot 2013 nog niet helemaal betrouwbaar. Vandaar dat we alleen gegevens voor 2014 en 2015 hebben. We kunnen constateren dat in 2014 bijna 40% van de jeugdigen lid is van een sportvereniging en in 2015 bijna 42%. In totaal gaat het in 2015 om ruim 1.430.000 0 tot en met 17-jarigen die lid zijn van een sportvereniging.

Figuur 12 Percentage lid van sportvereniging 2014-2015

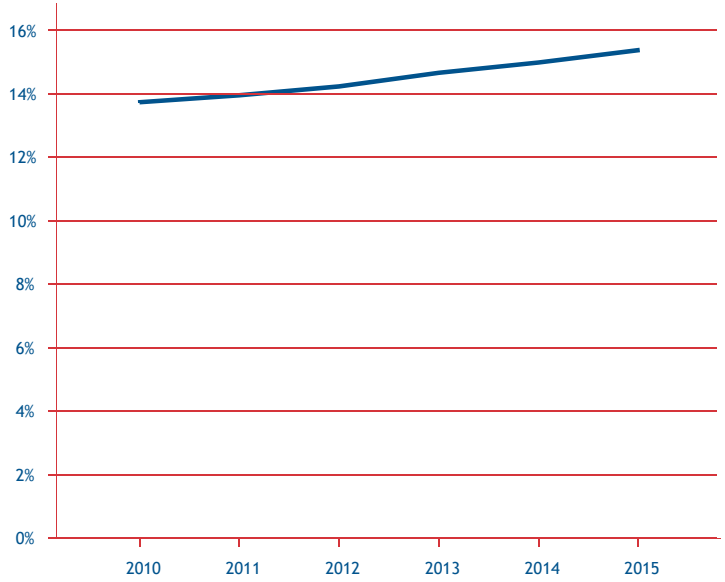

B. Wijkscore

Met de nieuwe opzet van de indicatoren in Kinderen in Tel is vooral ook gekeken naar de beschikbaarheid van gegevens op wijkniveau, in Kinderen in Tel gedefinieerd als viercijferig postcodeniveau (PC4). Dit betekent dat alle nieuwe gegevens verkrijgbaar zouden moeten zijn op dit PC4-niveau. Met uitzondering van de indicator zuigelingensterfte zijn nu alle indicatoren beschikbaar op dit laagste niveau. Hierdoor kunnen alle wijken in Nederland op dezelfde manier met elkaar vergeleken worden. Sterker nog, feitelijk kunnen nu ook wijken met de gemeenten vergeleken worden. Wat hierbij opvalt is dat de wijken over het algemeen extremer scoren dan gemeenten. De wijken in de top van de ranglijst scoren vrijwel zonder uitzondering extreem hoog op vrijwel alle indicatoren, terwijl er op het niveau van gemeenten toch altijd wel indicatoren zijn die positiever scoren. Omgekeerd, scoren de wijken die heel laag op de ranglijst staan op vrijwel alle indicatoren extreem goed.

Het gaat dit jaar uiteindelijk om 4047 wijken in 390 gemeenten. Op dit moment wordt de overall rangorde berekend op basis van de elf indicatoren, waarvan we tien indicatoren op wijkniveau hebben en alleen zuigelingensterfte op gemeenteniveau meewegen. Verder wordt rekening gehouden met wijken waar geen mensen wonen en de wijken waar geen kinderen wonen (in totaal 14 wijken in Nederland, vooral industriegebieden, vliegvelden en havengebieden). Aangezien de nieuwe indicatoren niet volledig beschikbaar zijn voor alle voorgaande jaren, was het niet mogelijk alle rangordes van de voorgaande jaren op basis van de huidige indicatoren opnieuw te berekenen, vandaar dat ervoor is gekozen de rangordes vanaf 2013 te berekenen. Hierdoor zien we wel een aantal belangrijke veranderingen optreden in de rangorde. Zo stond de wijk Schieringen (PC4: 8924) in Leeuwarden in alle drie de vorige databoeken bovenaan. In 2015 staat Schieringen op plaats 3, en in 2013 en 2014 op plaats 2. Opvallender is dat de top 4 geheel bestaat uit wijken in Leeuwarden, terwijl tegelijkertijd de gemeente Leeuwarden is gezakt naar de 8e plaats op de gemeenteranglijst (zie Bijlage 2 Scores 2015 per gemeente per indicator).

Bovenaan in 2015, 2014 en 2013 staat de wijk Wielenpolle (PC4: 8936) in Leeuwarden, gevolgd door de Schepenbuurt (PC4: 8937) en op plaats 4 de wijk Lekkumerend-Oost (PC4: 8923) in Leeuwarden. In de top 10 staat verder nog de wijk Bilgaard (PC4:8918) in Leeuwarden op plaats 7. Op plaats 5 zien we de wijk Duivenvoorde in de gemeente Leidschendam-Voorburg en op plaats 6 de wijk de Hoogte in de gemeente Groningen. De gemeente Den Haag staat met twee wijken in de top 10, namelijk Moerwijk-Zuid (PC4: 2532) op plaats 8 en Binckhorst (PC4: 2516) op de 10e plaats. De laatste wijk in de top 10 is Grietenij (PC4: 8233) in Lelystad, op plaats 9. Dit zijn dus de wijken met de grootste risico's in leefomstandigheden voor kinderen.

Net als bij de laatste top 10 in het vorige databoek (over het jaar 2012) ontbreken Rotterdamse wijken in de top van de ranglijst. Dit is opmerkelijk omdat de gemeente Rotterdam bovenaan in de gemeenterangorde staat (zie Bijlage 2 Scores 2015 per gemeente per indicator). De hoogste Rotterdamse wijk in de rangorde is Nieuw-Crooswijk (PC4: 3034) op plaats 20. Daarentegen is Rotterdam wel de gemeente met de meeste wijken in de top 100 van meest ongunstige wijken, namelijk 22 wijken. Gevolgd door Den Haag met 13 wijken in de top 100, Leeuwarden met zeven wijken in de top 100 en Utrecht met vier wijken in de top 100. Drie van de vier grootste steden van Nederland, staan wat betreft het meeste aantal wijken in de top 100 dus hoog in deze ranglijst. Amsterdam, als grootste stad in Nederland, ontbreekt hier echter. Slechts twee wijken in Amsterdam komen voor in de top 100, Bullewijk (PC4: 1105) en Volewijck (PC4: 1031). De gemeenten Groningen, Arnhem, Zoetermeer, Tilburg en Maastricht hebben allen drie wijken in de top 100. De spreiding van wijken in de top 100 over gemeenten blijft redelijk groot: in de top 100 van slechtste wijken komen wijken uit maar liefst 42 verschillende gemeenten voor.

Wanneer we de situatie over de jaren heen vergelijken zien we een aantal opmerkelijke stijgingen en dalingen van wijken. We vergelijken hierbij de jaren 2013, 2014 en 2015. Zes wijken staan alle drie de jaren in de top 10: Wielenpolle, Schepenbuurt, Schieringen, Duivenvoorde, Bilgaard, en Moerwijk-Zuid. Lekkumerend-Oost stond alleen in 2013 buiten de top 10 (plaats 14) en de Hoogte alleen in 2012 (plaats 12). De wijk Grietenij laat een behoorlijke stijging zien, van plaats 142 in 2013 naar plaats 11 in 2014 en plaats 9 in 2015. De wijk Binckhorst gaat van plaats 15 in 2013 naar plaats 26 in 2014, naar plaats 10 in 2015. Drie wijken die in 2013 nog in de top 10 stonden, zijn daar inmiddels uit verdwenen, het betreft de Zoetermeerse wijk Hoornerhage (PC4: 2722), in 2013 plaats 9 en in 2015 plaats 16, de Haagse wijk Morgenstond-Zuid (PC4: 2541), in 2013 plaats 8 en in 2015 plaats 24, en de wijk Oude Wetering (PC4: 8044) in Zwolle, in 2013 plaats 10 en daarna ver weggezakt naar plaats 285 in 2014 en plaats 342 in 2015. Ook drie wijken uit de top 10 van 2014 zijn teruggevallen, namelijk het Haagse Zuiderpark (PC4: 2533) van plaats 8 in 2014 naar plaats 13 in 2015, de wijk Hoogeveen Industrieterrein Noord B (PC4: 7903) in de gemeente Hoogeveen van plaats 9 in 2014 naar plaats 15 in 2015, en de wijk Kortehemmen (PC4: 9211) in de gemeente Smallingerland, van plaats 10 in 2014 naar plaats 48 in 2015.

Andere forse stijgers in 2015 zijn de wijk Hoogezand-Gorecht West (PC4: 9602) in de gemeente Hoogezand-Sappemeer, van plaats 151 in 2014 naar plaats 21 in 2015. En de wijk Udesweg-Zuid (PC4: 9673) in de gemeente Oldambt van plaats 194 in 2014 naar plaats 46 in 2015. Ten slotte de wijk Vollenhove (PC4: 3706) in de gemeente Zeist, die stijgt van plaats 351 in 2013, naar 117 in 2014 en naar plaats 60 in 2015. In de volgende twee kaarten is de verdeling van de totaalscore over alle wijken in Nederland weergegeven.

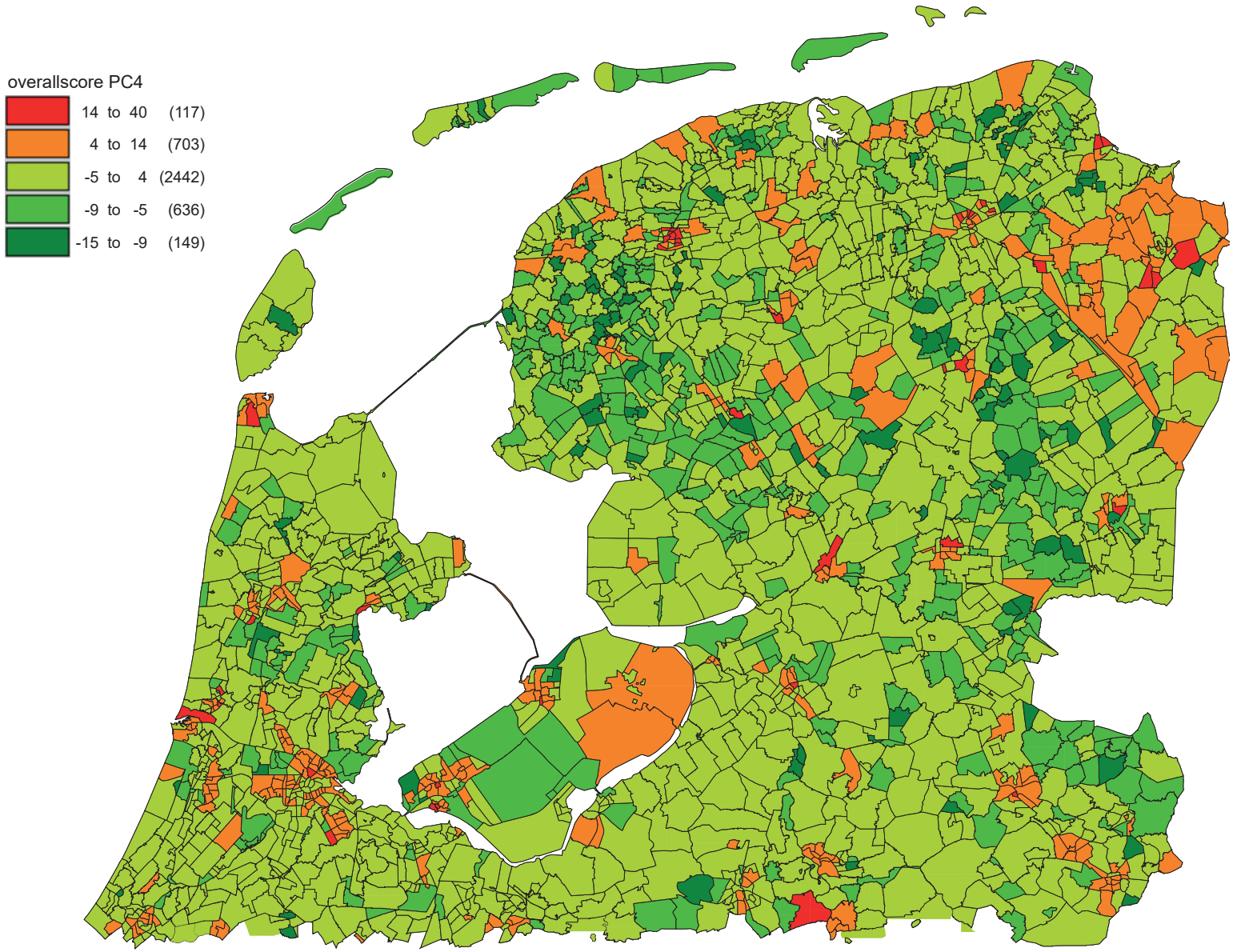
overallscore PC4
14 to 40 (117)
4 to 14 (703)
-5 to 4 (2442)
-9 to -5 (636)
-15 to -9 (149)

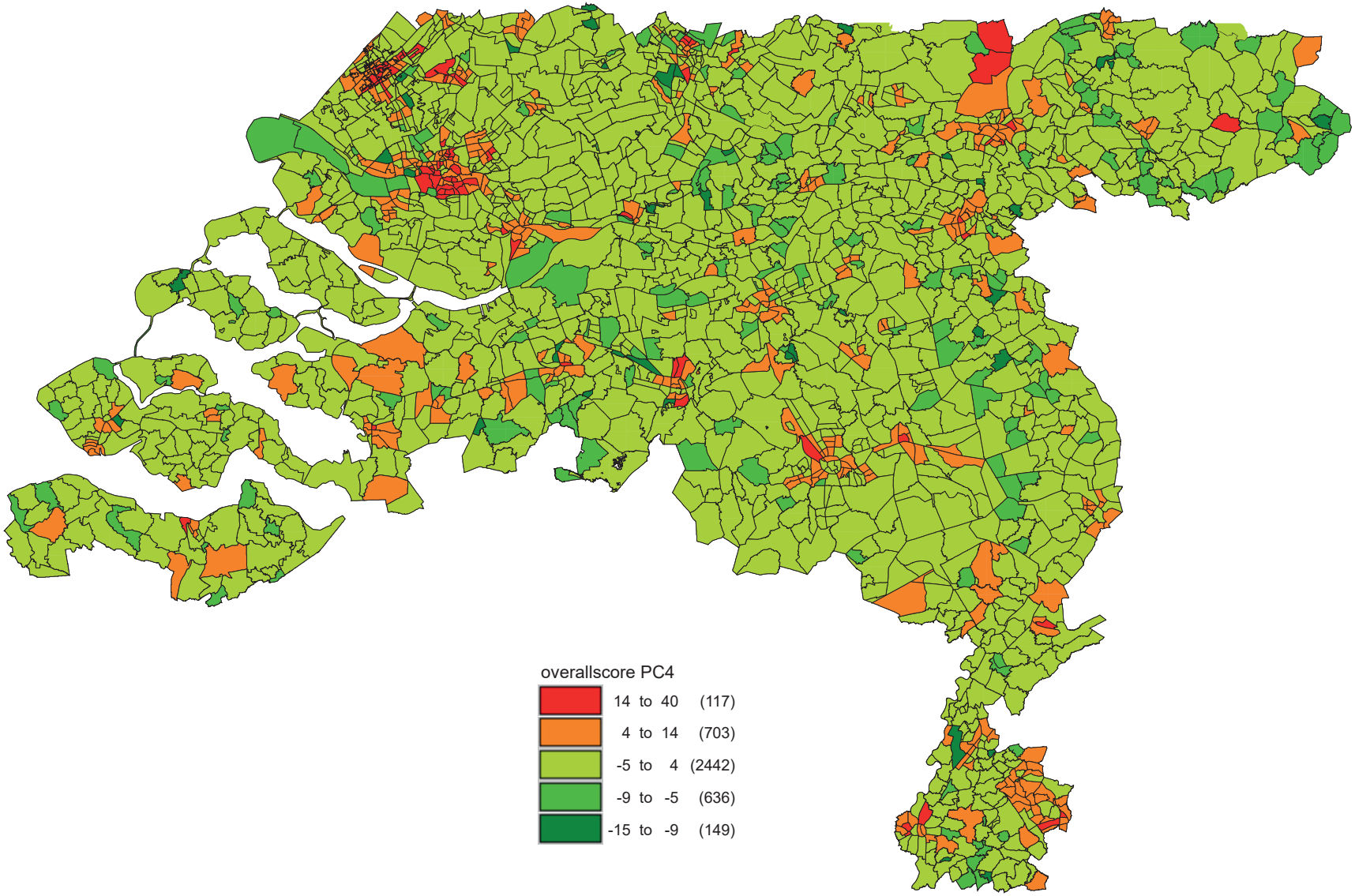
overallscore PC4
14 to 40 (117)
4 to 14 (703)
-5 to 4 (2442)
-9 to -5 (636)
-15 to -9 (149)

De ‘groene’ zones, plekken waar het goed gaat, zien we op een aantal plaatsen terug, ook in regio’s die het op gemeentelijk en provinciaal niveau een stuk slechter doen. In de noordelijke provincies bijvoorbeeld, die het op gemeentelijk en provinciaal niveau vrij slecht doen, zien we relatief veel donkergroene wijken verspreid over Friesland, Drenthe en Groningen. Verder in het oosten van Overijssel, en voor de rest verspreid over de andere provincies. In de top 100 van beste wijken (wijken met de minste risico’s voor kinderen) komen 68 gemeenten voor. De gemeenten met het grootste aantal wijken in de top 100 zijn Aa en Hunze (in Drenthe met zes wijken in de top 100), twee Friese gemeenten met vijf wijken bij de beste 100, Littenseradiel en Súdwest-Fryslân en eveneens het Friese De Fryske Marren met vier wijken bij de beste 100 wijken. Opmerkelijk is dat Leeuwarden met drie wijken in de top 100 van beste wijken staat. Deze gemeente zien we dus zowel bij de beste wijken als bij de meest problematische wijken terug. Het laatste jaar, 2015, vinden we drie wijken ex aequo bovenaan de rangorde van beste wijken. Het gaat om ‘t Heen-Noord (PC4: 2222) in de gemeente Katwijk, de wijk Startenhuizen (PC4: 9925) in de Groningse gemeente Eemsmond en de wijk Eleveld (PC4: 9456) in de Drentse gemeente Aa en Hunze. Opvallend is dat we vooral heel dunbevolkte wijken in de top terugvinden. De qua inwoners grootste wijk in de top 10 is Eexterzandvoort in de gemeente Aa en Hunze met 145 inwoners. In de top 100 betreft dit de wijk Bentveld in gemeente Zandvoort met een kleine 1000 inwoners.

De positie op de ranglijst van wijken wordt bepaald door de overallscore, die wordt samengesteld uit alle indicatoren. Alle indicatoren hebben ook een significante bijdrage aan de overallscore. Sommige indicatoren hebben echter, vanwege onderlinge samenhang met andere indicatoren, een grotere invloed op de uiteindelijke rangorde dan andere indicatoren. Deze invloed drukken we uit als een correlatie (een waarde van onderlinge samenhang) die varieert tussen 0 (geen samenhang) en 1 (volledige samenhang). Zo zien we dat over alle jaren heen, de indicator kinderen in armoede de meeste invloed heeft op de overallscore (dus hoe hoog een wijk staat op de ranglijst van wijken). Deze indicator laat in 2015 een correlatie van 0,83 zien met de overallscore. Ook kinderen in eenoudergezinnen laat in 2015 eenzelfde samenhang (0,83) zien met de overallscore. De derde indicator die een sterke samenhang (groter dan 0,7) laat zien met de overallscore is jeugdwerkloosheid (0,79). De laagste correlatie met de overallscore heeft de indicator jeugdcriminaliteit (0,39) van alle indicatoren heeft deze indicator dus de minste invloed op de plaats op de ranglijst. Ook kunnen we alle onderlinge relaties tussen de indicatoren bekijken. We noemen hier alleen de sterke verbanden (correlaties hoger dan 0,7) omdat die het meest betekenisvol zijn. Er blijven er dan maar een paar over: de drie indicatoren die met de overallscore het sterkst correleren, hebben ook onderling het sterkste verband. Kinderen in armoede en kinderen in eenoudergezinnen (0,81); kinderen in armoede en jeugdwerkloosheid (0,75); en kinderen in eenoudergezinnen en jeugdwerkloosheid (0,70). Dus in wijken waar meer kinderen in armoede zijn, zijn meer kinderen in eenoudergezinnen en is meer jeugdwerkloosheid. Net als de voorgaande jaren geeft het wijkniveau een zeer gedifferentieerd beeld van Nederland. Dit kan voor gemeenten bruikbaar zijn om de aandacht gericht in te zetten op de bestrijding van achterstanden.

C. Methodische verantwoording van de indicatorenkeuze

Kinderen in Tel is ooit gestart in 2002 om belangenbehartigers een middel in handen te geven waarmee ze gericht beleidsmakers kunnen aanspreken op het gevoerde jeugdbeleid, met behulp van gegevens over de leefsituatie van de jeugd in Nederland. Voor het eerst werd informatie op het laagste niveau dat men wilde aanspreken (gemeenten) samengebracht en weergegeven op een dusdanige manier dat gemeenten met elkaar vergeleken konden worden op onderwerpen uit het jeugdbeleid. Hier wordt zowel door de betrokken financierende partijen als ook de media veelvuldig gebruik van gemaakt. Zodanig dat heel veel gemeenten zich de resultaten van Kinderen in Tel ten zeerste aantrekken en veel gemeenten KIT ook gebruiken om verder vorm en inhoud te geven aan hun jeugdbeleid. De kracht van KIT zit hem in het gegeven dat met behulp van een beperkt aantal indicatoren een beeld wordt geschetst van het gehele (brede) jeugdbeleid en dat gemeenten daarop kunnen worden aangesproken. Sterker nog, gemeenten voelen zich sterk aangesproken door de resultaten van KIT en blijken in veel gevallen uiterst aanspreekbaar op hun beleid en de gevolgen daarvan.

Een belangrijk kenmerk van KIT is altijd geweest dat geprobeerd wordt om over het gehele brede terrein van jeugdbeleid indicatoren mee te nemen die iets zeggen over veel verschillende thema's, zonder dat het aantal indicatoren onoverzichtelijk wordt. De kracht ligt in een combinatie van kenmerken: de leefsituatie van kinderen wordt in beeld gebracht met behulp van brede relevante thema's; een beperkt aantal indicatoren; begrijpelijk voor een groot publiek; gedragen en gesteund door belangenbehartigers.

In de loop der jaren hebben een aantal veranderingen plaatsgevonden: zo zijn sommige indicatoren licht gewijzigd en verbeterd en zijn een aantal indicatoren vervangen door betere, meer relevante indicatoren.

Een andere heel belangrijke verandering betrof de toegenomen aandacht voor een lager niveau dan de gemeenten, namelijk de wijken (in ons geval de PC-4 gebieden). Vooral gemeenten zijn zeer geïnteresseerd in hoe de cijfers variëren binnen wijken in de eigen gemeente. Ook het CBS (de belangrijkste gegevensleverancier) is de toegenomen aandacht voor het laagste niveau niet ontgaan. Dit betekent dat steeds meer cijfers op dat niveau ter beschikking komen. In KIT hebben wij altijd een leidende functie hierin gehad, zodat we er ook voor hebben gezorgd dat het wijkniveau in de media-aandacht werd meegenomen.

De thema's die in de eerste zeven databoeken werden behandeld hebben in de jaren hun betekenis niet verloren, hoewel er wel verschuivingen in aandacht hebben plaatsgevonden. Vandaar dat een kritische beschouwing van de geldigheid en zeggingskracht van de indicatoren op z'n plaats was. Zeker in verband met de drie grote decentralisaties die de afgelopen tijd hebben plaatsgevonden in Nederland: de Participatiewet, waarin de drie bestaande regelingen over werk en inkomen worden gebundeld; de nieuwe Jeugdwet waarin de taken van de verschillende Bureaus Jeugdzorg over van provincies naar de gemeenten gaan, die tevens de verantwoordelijkheid krijgen voor de gesloten jeugdhulp, de jeugd-geestelijke gezondheidszorg, de jeugdbescherming en de jeugdreclassering en de zorg voor licht verstandelijk gehandicapte jongeren; Als derde gaan taken op het gebied van begeleiding en ondersteuning van burgers en beschermd wonen over vanuit de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (AWBZ) naar de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo), en gaan de extramurale verpleging, een groot deel van de persoonlijke verzorging en de langdurige Geestelijke gezondheidszorg (GGZ) naar de Zorgverzekeringswet (Zvw), en gaat de zorg voor mensen die blijvend behoefte hebben aan 24 uur per dag zorg en/of permanent toezicht over naar de Wet langdurige zorg (Wlz).

Het centrale idee van Kinderen in Tel, *datagestuurde belangenbeharting* (databased advocacy) moet wat ons betreft nooit uit het oog worden verloren, namelijk gegevens waarmee gemeenten kunnen worden aange-

sproken op hun jeugdbeleid (liefst zo breed mogelijk). Dit betekent dat we altijd over zeer verschillende thema's relevante indicatoren moeten weergeven voor alle gemeenten in Nederland, waar mogelijk met een uitbreiding naar wijkniveau.
In het licht van de voor de jeugd belangrijkste decentralisatie, de transitie jeugd waar het gaat om zorg en steun van jeugdhulp, is het nu juist van belang om de ontwikkelingen kritisch te blijven volgen vanuit het belang van het kind. Dit betekent dat we kritisch moeten kijken welke data/indicatoren in het licht van de transitie jeugd vanuit het perspectief van belangenbehartiging relevant zijn. Door de transitie krijgen gemeenten directe controle en verantwoordelijkheid voor de uitvoering van het jeugdhulpbeleid in Nederland. Dit vraagt ook om een compleet andere databehoefte van gemeenten op dit terrein. We zien dat vooral het CBS sterk heeft ingezet op een goede en tijdige gegevenslevering van gegevens omtrent jeugdhulp voor gemeenten. Dit betekent een enorme uitbreiding van de gegevens over de jeugdhulp die twee keer per jaar beschikbaar komen voor gemeenten. Daarnaast zien we dat gemeenten ook nadenken over wat ze nodig hebben om de verantwoordelijkheden ten aanzien van de jeugdhulp goed aan te kunnen. De CBS-gegevens geven vooral informatie over hoeveel kinderen in de jeugdhulp terechtkomen, in wat voor programma's en wat de in- en uitstroom is. De behoefte van gemeenten gaat echter verder. Zij willen ook weten of en hoe de leefsituatie van de jeugd in z'n algemeenheid verandert door het veranderde beleid, waar mogelijk ingrijpen noodzakelijk is, waar de risico's liggen, waar verbeteringen plaatsvinden, kortom een iets meer gedistantieerde blik op de leefsituatie van de jeugd. Dit betekent ook dat niet alleen de primaire jeugdhulp doelgroep moet worden, maar juist ook gegevens over de jongeren nádat ze niet meer onder de jeugdhulpverantwoordelijkheid vallen, aangezien zij als het ware de gevolgen van het beleid laten zien!

Vanuit deze visie hebben wij dan ook vastgehouden aan een brede insteek voor de thema's en indicatoren voor KIT. De keuze voor de nieuwe indicatoren is tot stand gekomen na discussiebijeenkomsten met de initiatiefnemers van Kinderen in Tel, en in samenwerking met vertegenwoordigers van de dataleveranciers zoals het CBS, het WODC en het NOC*NSF, maar ook met de Nederlandse gemeenten, vertegenwoordigd door KING (KwaliteitsInstituut Nederlandse Gemeenten). Bij de uiteindelijke keuze voor de indicatoren speelden de volgende criteria een rol:

- *De data moeten iets zeggen over de brede groep jeugdigen van 0 tot en met 23 jaar.* De indicatoren zijn gelijkmatig verdeeld over de gehele doelpopulatie, waarbij de nadruk overigens ligt op de 0- tot 18-jarigen. Bij de oudste groep (18 tot en met 23 jaar) komen maar twee indicatoren aan bod, de jeugdwerkloosheid en de voortijdig schoolverlaters. Alle andere leeftijdsgroepen komen bij meerdere indicatoren aan de orde.
- *De data moeten afkomstig zijn van een betrouwbare bron.* Alle data zijn afkomstig van door de overheid gefinancierde organisaties die met deze data zelf statistische overzichten betreffende het werkveld genereren.
- *De indicator moet beschikbaar en consistent zijn gedurende langere tijd.* Sommige indicatoren veranderen in de loop der tijd omdat de berekeningswijze wordt aangepast aan de dan beschikbare meetmethoden. Dergelijke wijzigingen kunnen over het algemeen vrij eenvoudig worden overgenomen.
- *De indicator moet beschikbaar en consistent zijn voor alle gemeenten (en wijken) in Nederland.* Een landelijke gegevensverzameling biedt zekerheid omtrent de betekenis van de data voor alle provincies en gemeenten. Wanneer verzameling van de data op provinciaal of zelfs gemeentelijk niveau moet plaatsvinden, komt de vergelijkbaarheid van de resultaten ernstig in het geding vanwege ongetwijfeld optredende verschillen in reproductie en verzameling. Aanvullend is het wijkniveau (in dit geval het Postcode 4-niveau) eveneens als belangrijke voorwaarde meegenomen. Beschikbaarheid op dat niveau was een voorwaarde.
- *De indicator moet gerelateerd zijn aan het welzijn van kinderen.* We richten ons op uitkomstvariabelen in plaats van op programma- of

dienstendata die lang niet altijd direct aan het welzijn van kinderen zijn gerelateerd (zoals geld en formatie gespendeerd aan jeugdbeleid, jeugdhulpverlening of onderwijs).

- *De indicator moet voor het publiek begrijpelijk zijn.* We proberen een 'lekenpubliek' te bereiken, geen academici of onderzoekers.
- *De indicator moet met hoge waarschijnlijkheid ook in de toekomst beschikbaar zijn.* We proberen een serie indicatoren vast te stellen die jaar na jaar gereproduceerd kunnen worden, om zo ook veranderingen in het welzijn van kinderen te kunnen monitoren. Eenmalige data voldoen niet aan deze eis.
- *De data moeten een veranderingspotentie in zich hebben.* Het is niet zinnig een indicator op te nemen waarvan je nu al weet dat die de komende jaren toch niet zal veranderen.

Met deze voorwaarden zijn de onderzoekers nagegaan over welke indicatoren er betrouwbare, meetbare en geschikte informatie voorhanden was. Gegevens van het CBS blijken doorgaans het betrouwbaarste, deze zijn dan ook het meest gebruikt. Na afweging bleven er uiteindelijk per onderwerp een of twee meetbare, betrouwbare indicatoren over. Soms is een thema aangepast aan voorhanden zijnde indicatoren door het onderwerp meer te specificeren en af te bakenen. Ten aanzien van de beschikbaarheid op wijkniveau is er één uitzondering gemaakt voor gegevens die niet relevant zijn op dat niveau, namelijk de gegevens van zuigelingensterfte. Als enige indicator is deze niet op wijkniveau beschikbaar. Gekozen is voor de volgende thema's en de daarbij behorende indicatoren.

1. Gezin en leefomstandigheden

Het Gezin en de omgeving waar kinderen opgroeien. Op dit terrein hadden we drie indicatoren, kindermishandeling, kinderen in armoede en kinderen in achterstandswijken.
De indicator Kinderen in achterstandswijken is afgevallen. Het ging om het aantal kinderen dat woont in een gebied met een lage status. Deze status is gebaseerd op het opleidingsniveau van de bewoners van de wijk, het inkomensniveau en de mate van werkloosheid in het gebied. Doordat het een heel gebied betreft kunnen de schommelingen groot en soms willekeurig zijn. Doordat een heel gebied opeens wel of niet meer een achterstandswijk is kan het aantal kinderen omlaag of omhoog schieten.
Het aantal kinderen in een eenoudergezin wordt als nieuwe indicator toegevoegd bij dit thema, omdat dit een mogelijke risicofactor is. Ondanks dat er onderzoek bestaat dat bewust eenouderschap geen negatieve gevolgen heeft voor de kinderen, zijn de leefomstandigheden van gezinnen in een eenoudergezin veelal minder optimaal.
De kindermishandelingsgegevens zijn iets gewijzigd, in plaats van de meldingen van kindermishandeling hebben we nu de bevestigde meldingen (na onderzoek) meegenomen. Dit betekent dat de aantallen lager liggen dan voorgaande jaren. Deze gegevens zijn beschikbaar vanaf het jaar 2011 tot en met 2014. Het jaar 2015 kon helaas niet meegenomen worden omdat de registratie van de nieuwe Veilig Thuis organisaties (waarin de Advies- en Meldpunten Kindermishandeling (AMK) zijn opgegaan) nog niet op orde was in 2015. Tevens geldt dat de gegevens van 2011 zoals die door het CBS zijn verzameld een onderschatting betreffen, omdat de meldingen van voor 2011 niet konden worden meegenomen. Aangezien wij wel de meldingen ter beschikking hadden van 2010, hebben wij de gegevens van 2011 hiervoor gecorrigeerd.

- Percentage kinderen met bevestigde kindermishandeling
- Percentage kinderen in bijstandsgezinnen
- Percentage kinderen in eenoudergezin

2. Onderwijs

Op dit terrein hadden we altijd twee indicatoren, voortijdig schoolverlaters en leerlingen met gewichtscore hoger dan 0. Het leerlingengewicht willen we laten vallen omdat de zogenaamde gewichtenregeling in het basisonderwijs bepaalt hoeveel geld een basisschool krijgt om onderwijsachterstanden weg te werken. Dit gebeurt op basis van het opleidingsniveau van de ouders en het postcodegebied van de school. Het cijfer is gestaag aan het dalen doordat de opleiding van ouders steeds hoger wordt en dit een indicator is waar al beleid op gevoerd wordt en weinig

sturing vanuit de gemeenten op gevoerd kan worden.
Er zijn verschillende indicatoren ten aanzien van het onderwijs waarover informatie op gemeentelijk niveau beschikbaar is, en die relevant zijn voor beleid ten aanzien van bepaalde groepen. Vanuit deze achtergrond wordt het percentage kinderen dat naar het speciaal onderwijs gaat als nieuwe indicator opgenomen.

- Percentage voortijdig schoolverlaters
- Percentage kinderen dat naar het speciaal onderwijs gaat

3. Vrije tijd/participatie

Dit is altijd een lastig terrein geweest aangezien informatie hierover vrijwel uitsluitend via enquêtes wordt verzameld en daarmee dus nooit een volledig beeld van alle gemeenten in Nederland gegenereerd kan worden. Eerder heeft het Verwey-Jonker Instituut een gemeentelijk instrument ontwikkeld om de participatie van jongeren bij het gemeentelijk beleid te meten. Hoewel dit instrument breed werd gebruikt was het nog altijd niet voldoende om het gewenste beeld te genereren. Bij de nieuwe indicator die we nu hiervoor gebruiken snijdt het mes eigenlijk aan twee kanten. Het verenigingsleven in Nederland is een wereldwijd unieke manier van participatie in de samenleving, op basis van vrijwilligheid. Aangezien sport een belangrijk onderwerp in de vrije tijdsbesteding van jongeren is, laat deelname aan het sportverenigingsleven zien hoe jongeren participeren in de samenleving op het gebied van sport. Hoewel we natuurlijk niet de precieze mate van actieve participatie hiermee inzichtelijk hebben gemaakt, geeft het toch een uniek beeld van Nederland, aangezien het volledig voor heel Nederland wordt verzameld door het NOC*NSF.

- Percentage jeugdigen lid van sportvereniging (wijk, gemeente, 2013-2014)

4. Bescherming / jeugdhulp

Dit thema gaat over jongeren en gezinnen die het alleen niet redden en waar hulp en ondersteuning noodzakelijk is. Zoals gemeld heeft de transitie jeugdhulp dit gehele terrein veranderd. De cijfers die wij eerder hiervoor gebruikten waren afkomstig vanuit de provinciale jeugdhulp. Met ingang van 1 januari 2015 zijn de jeugdGGZ en delen van de AWBZ daaraan toegevoegd. Het CBS heeft deze gegevens met terugwerkende kracht doorberekend voor de jaren 2011 tot en met 2014. De nieuwe situatie, waarbij de verantwoordelijkheid volledig bij de gemeenten ligt, geldt vanaf 2015. Naast de algemene indicator, jongeren in jeugdhulp, wordt er tevens een opsplitsing voorgesteld naar drie bijzondere vormen van jeugdhulp, waartussen overigens overlap kan bestaan, jongeren zitten dus niet per se in één vorm, maar ze kunnen in meerdere vormen van jeugdhulp tegelijkertijd of gedurende het jaar zitten. Wij hebben gekozen voor de meest ingrijpende vormen van jeugdhulp die redelijk gelijk verdeeld bij alle leeftijdscategorieën (tussen 0 en 18 jaar) voorkomen. Waarbij tegelijkertijd voldoende kritische massa moet bestaan om zinvolle informatie op gemeentelijk niveau op te leveren. Het betreft de jeugdhulp met verblijf, de jeugdbescherming en de pleegzorg.

- Percentage jongeren in alle vormen van jeugdhulp
  - Percentage jongeren in jeugdhulp met verblijf
  - Percentage jongeren met jeugdbescherming
  - Percentage jongeren in pleegzorg

5. Gezondheid

Wat betreft de gezondheid hadden we van oudsher twee indicatoren, zuigelingensterfte en kindersterfte. Aangezien kindersterfte in Nederland zeer weinig voorkomt (landelijk minder dan 400 sterfgevallen per jaar de afgelopen 10 jaar), levert dit voor gemeenten geen zinvolle informatie op, vandaar dat is besloten de indicator kindersterfte te vervangen door kinderen met een beperking. Deze indicator is oorspronkelijk in samenwerking met NSGK en Johanna Kinderfonds ontwikkeld en eerdere berekeningen hierover gingen over de jaren 2006 en 2012. Dit biedt de gemeenten informatie over het aantal kinderen in hun gemeente die extra zorg (en voorzieningen) nodig hebben. Ook zuigelingensterfte komt in Nederland weinig voor, echter door de gemeenten wordt aangegeven dat informatie over het aantal zuigelingen dat jaarlijks sterft waardevolle informatie is die zij gebruiken voor hun beleid (Impactmeter KIT, 2015).

- Promillage zuigelingensterfte
- Percentage kinderen met een beperking

6. Risicojeugd

Risicojeugd betreft oudere jeugd die vanwege hun situatie een risico lopen in problemen te komen, of problemen te veroorzaken. De oorspronkelijke indicatoren bij dit thema zijn gehandhaafd. Als het gaat om de risicojeugd is jeugdwerkloosheid een belangrijke indicator. Jongeren die niet deelnemen aan het onderwijs of geen baan hebben zijn met name in deze periode van werkloosheid kwetsbaar. Daarnaast worden altijd de cijfers gepresenteerd van verdachte jongeren die betrokken waren bij gepleegde delicten die door het Openbaar Ministerie zijn afgehandeld.

- Percentage jeugdwerkloosheid
- Percentage criminele jongeren

Afgevallen indicatoren uit de originele Kinderen in Tel:

- Kindersterfte per 100.000 kinderen
- Percentage achterstandsleerlingen
- Percentage tienermoeders
- Percentage kinderen in achterstandswijk
- Percentage kinderen met indicatie provinciale jeugdhulp

Tabel 1: Thema's, indicatoren en bronnen

Thema	Indicator	Bron
Gezin en leefomstandigheden	Kinderen in armoede: percentage 0- t/m 17-jarigen dat in een uitkeringsgezin leeft (gemeente en PC4 niveau)	CBS bewerking Verwey-Jonker Instituut
	Kinderen in eenoudergezin: percentage 0- t/m 17-jarigen dat leeft in een eenoudergezin (gemeente en PC4 niveau)	CBS bewerking Verwey-Jonker Instituut
	Kindermishandeling: percentage bevestigd mishandelde 0- t/m 17-jarigen (gemeente en PC4 niveau)	AMK's via CBS bewerking Verwey-Jonker Instituut
Gezondheid	Zuigelingensterfte: promillage zuigelingen van 0 jaar dat sterft (gemeente)	CBS bewerking Verwey-Jonker Instituut
	Kinderen met een handicap: percentage 0- t/m 17-jarigen met een handicap (gemeente en PC4 niveau)	Vektis, CBS bewerking Verwey-Jonker Instituut
Risicojeugd	Jeugdcriminaliteit: percentage verdachte 12- t/m 21-jarigen van een delict afgedaan door het OM (gemeente en PC4 niveau)	OMDATA van het WODC bewerking Verwey-Jonker Instituut
	Jeugdwerkloosheid: percentage werkzoekende werkloze jongeren van 16 t/m 22 jaar (gemeente en PC4 niveau)	CBS bewerking Verwey-Jonker Instituut
Bescherming/jeugdhulp	Jeugdhulp: percentage 0- t/m 17-jarigen in de jeugdhulp en/of jeugdbescherming (2011-2014 gemeente, 2015 gemeente en PC4 niveau)	CBS bewerking Verwey-Jonker Instituut
	Verblijf: percentage 0- t/m 17-jarigen in jeugdhulp met verblijf (alleen 2015 gemeente en PC4 niveau)	CBS bewerking Verwey-Jonker Instituut
	Bescherming: percentage 0- t/m 17-jarigen met jeugdbeschermingsmaatregel (2011-2014 gemeente, 2015 gemeente en PC4 niveau)	CBS bewerking Verwey-Jonker Instituut
	Pleegzorg: percentage 0- t/m 17-jarigen in pleegzorg (2011-2014 gemeente, 2015 gemeente en PC4 niveau)	CBS bewerking Verwey-Jonker Instituut
Onderwijs	Voortijdig schoolverlaters: aantal voortijdig schoolverlaters als percentage van het totaal aantal deelnemers VO/MBO (gemeente en PC4 niveau)	DUO bewerking Verwey-Jonker Instituut
	Leerlingen in speciaal onderwijs: aantal leerlingen in het speciaal onderwijs als percentage van het totaal aantal leerlingen in PO en VO (gemeente en PC4 niveau)	CBS bewerking Verwey-Jonker Instituut
Vrije tijd/participatie	Sportverenigingsdeelname: percentage 0- t/m 17-jarigen lid van een sportvereniging (gemeente en PC4 niveau)	NOC*NSF bewerking Verwey-Jonker Instituut

Koppeling aan het VN-Kinderrechtenverdrag

Conform de wens van de belangenbehartigingsorganisaties is gekeken of de gekozen thema's en indicatoren aansluiten bij het normatieve kader van het VN-Kinderrechtenverdrag.
Kinderen in Tel is de Nederlandse versie van 'Kids Count'. In Amerika is Kids Count ontwikkeld door de Annie E. Casey Foundation. Onderzoekers vergelijken voor tien indicatoren alle staten van de Verenigde Staten met elkaar. De indicatoren in de Amerikaanse Kids Count zijn geordend naar leeftijdscategorieën; het VN-Kinderrechtenverdrag hanteert een indeling naar probleemgebieden. Wij hebben deze laatste indeling overgenomen. Het VN-Comité inzake de Rechten van het Kind in Genève – dat toezicht houdt op de naleving van het verdrag door landen - gaat voor diverse onderwerpen na hoeveel de overheid uitgeeft aan deze terreinen, zoals onderwijs of gezondheidszorg. Voor alle indicatoren is nagegaan of een verbinding met een artikel van het verdrag mogelijk is. We hebben een voorstel gedaan tot koppeling van de thema's met indicatoren aan de Rechten van het Kind. Na enige bijstelling is een koppeling zoals in schema A tot stand gekomen. Elke indicator blijkt te verbinden aan een of meerdere Kinderrechten. Nieuw is dat er ook een koppeling met werkzoekende jongeren is, te weten het recht op ontwikkeling en een passende levensstandaard. De Kinderrechten richten zich op het gebied van arbeid namelijk vooral op het voorkomen van kinderarbeid. Bij ons gaat het bij deze indicator echter niet om kinderen, maar om jongeren. De initiatiefnemers van Kinderen in Tel onderschrijven dat de thema's met bijbehorende indicatoren goed aansluiten bij het VN-Kinderrechtenverdrag. De artikelen zijn in het schema weergegeven met daarbij het passende thema waar een indicator onder valt.

Schema A KOPPELING INDICATOREN AAN HET VN-KINDERRECHTENVERDRAG
Gezondheid: Artikel 24 Ieder kind heeft recht op een zo goed mogelijke gezondheid en de best mogelijke gezondheidszorg. De nadruk ligt op vermindering van baby- en kindersterfte, op eerstelijnsgezondheidszorg, op voldoende voedsel en zuiver drinkwater, op pre- en postnatale zorg voor moeders, op voorlichting over gezondheid, over voeding, over de voordelen van borstvoeding en over hygiëne. Traditionele gebruiken die schadelijk zijn voor de gezondheid moeten afgeschaft worden.
Jeugdcriminaliteit: Artikel 37, 40 Kinderen die het strafrecht hebben overtreden of daarvan verdacht worden, hebben recht op een eerlijk proces, juridische bijstand en recht op contact met familie. Een kind mag niet zomaar van zijn vrijheid worden beroofd en, waar mogelijk, worden alternatieven voor detentie ingezet. Bij de behandeling van een strafrechtelijke procedure moet rekening worden gehouden met de leeftijd van het kind en is volledige herintegratie in de samenleving het doel. Het beschermen van de privacy van het kind speelt een belangrijke rol. Met respect voor de rechten van het kind moet naar mogelijkheden worden gezocht.
Jeugdwerkloosheid: Art. 6.2 De staat waarborgt in de grootste mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.
Kinderen in de jeugdhulp: Artikel 5, 18, 20, 25 Kinderen hebben het recht om verzorgd, begeleid en opgevoegd te worden. Ouders zijn hier als eerste verantwoordelijk voor. Als ouders (tijdelijk) niet in staat zijn om voor hun kind te zorgen of op te voeden, moet de overheid het kind helpen en opvangen. De overheid moet de rechten en verantwoordelijkheden van ouders respecteren, passende bijstand verlenen en zorgen voor toegang tot voorzieningen en diensten voor hun kinderen. Kinderen en ouders hebben het recht om actief betrokken te worden bij de besluitvorming rond de inzet, invulling en beoordeling van de kwaliteit van jeugdhulp.
Kinderen in armoede: Artikel 27 Kinderen hebben recht op een toereikende levensstandaard. Ouders moeten daarvoor zorgen binnen hun mogelijkheden en de staat ondersteunt hen daarbij. Een toereikende levensstandaard houdt in een levensstandaard die toereikend is voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, morele en maatschappelijke ontwikkeling. De verantwoordelijkheid om hiervoor te zorgen ligt in de eerste plaats bij ouders, maar de overheid moet hen hierbij helpen als dit nodig is. De overheid dient maatregelen te nemen gericht op het terugdringen van armoede onder gezinnen met kinderen.
Kindermishandeling: Artikel 19,20, 34, 39 Kinderen moeten beschermd worden tegen alle vormen van mishandeling, lichamelijk, psychisch en seksueel, binnen en buiten gezinsverband. De staat moet er alles aan doen om kinderen die slachtoffer (dreigen te) zijn van kindermishandeling te ondersteunen en passende hulp te bieden.
Onderwijs: Artikel 28, 29, 30 Ieder kind heeft recht op onderwijs en heeft leerplicht. Basisonderwijs moet gratis worden aangeboden, voortgezet onderwijs moet aangemoedigd en voortijdig schoolverlaten moet worden tegengegaan. Het onderwijs moet aansluiten op de capaciteiten van een kind en is erop gericht de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind zo volledig mogelijk te ontplooien. Dit betekent ook dat er onderwijs moet zijn voor kinderen met een beperking. Daarnaast moet onderwijs het kind respect bijbrengen voor mensenrechten en de basiswaarden van een vrije samenleving. De handhaving van de schooldiscipline moet in overeenstemming zijn met de menselijke waardigheid en met dit Verdrag. Internationale samenwerking wordt bevorderd.
Kinderen en sportlidmaatschap: Artikel 31 Ieder kind heeft recht op vrije tijd en ontspanning. Tijd om te spelen en op deelname aan culturele en artistieke activiteiten. Het recht op spelen moet zoveel mogelijk worden bevorderd.
Kinderen met een handicap: artikel 23 Een kind met een lichamelijk of verstandelijke beperking heeft recht op bijzondere zorg en op omstandigheden die zijn zelfstandigheid bevorderen en zijn actieve deelneming aan het gemeenschapsleven vergemakkelijken. Kinderen met een handicap hebben dezelfde wensen en behoeften als ieder ander kind. De staat heeft als taak kinderen met een lichamelijke of verstandelijke beperking te helpen een zo normaal mogelijk leven te leiden. Deze kinderen moeten deel kunnen nemen aan de maatschappij en bijbehorende activiteiten waarmee zij zich kunnen ontwikkelen. Bovendien hebben kinderen met een lichamelijke of verstandelijke beperking het recht op extra hulpmiddelen en/of medische zorg. Plus alle zorg die nodig is om ervoor te zorgen dat ze zoveel mogelijk thuis kunnen wonen en naar een gewone school kunnen gaan. Als dit niet lukt, is het de verantwoordelijkheid van de staat om met een goed alternatief te komen.

D. Definiëring, verantwoording en afbakening indicatoren

Gezin en leefomstandigheden

Kinderen in armoede: percentage 0- t/m 17-jarigen dat in een uitkeringsgezin leeft

Deze gegevens zijn afkomstig van de sociale diensten van alle gemeenten in Nederland. De gegevens gaan over personen met een bijstandsuitkering, eventueel aangevuld met bijzondere bijstand. Deze gegevens worden landelijk verzameld en gecorrigeerd door het CBS. Het betreft bijstandsuitkeringen inclusief uitkeringen in het kader van het Besluit bijstandsverlening zelfstandigen (Bbz). Het gaat hierbij om minderjarige kinderen waarvan de ouder(s)/verzorger(s) een bijstandsuitkering ontvangen en kinderen die zelf een bijstandsuitkering ontvangen. Minderjarigen worden alleen als kind in de tabel opgenomen als zij volgens de huishoudensstatistiek de positie van kind (thuiswonend, ook adoptief- en stiefkinderen, geen pleegkinderen) in een huishouden innemen. Deze tabel is ontstaan op basis van transactiecijfers van de BUS (Bijstandsuitkeringenstatistiek). Omdat daarnaast een aantal koppelingen is uitgevoerd met andere statistieken, zijn de cijfers niet gelijk aan de cijfers over aantallen bijstandsuitkeringen op Statline. De peildatum voor deze gegevens was 31 december van het verslagjaar (in dit databoek 2013, 2014 en 2015). In deze indicator is het totale aantal kinderen dat ten laste komt van uitkeringsgezinnen per gemeente meegenomen, als percentage van het totale aantal kinderen van 0 tot 18 jaar. Uitgangspunt hierbij is dat de huishoudens met een bijstandsuitkering, volledig of aanvullend, doorgaans de onderkant vormen van het inkomensniveau in Nederland.

Kinderen in eenoudergezin: percentage 0- t/m 17-jarigen dat leeft in een eenoudergezin

Onder een eenoudergezin wordt een particulier huishouden bestaande uit één ouder en minimaal één inwonend kind (ongeacht de leeftijd) verstaan. De peildatum was 31 december van het verslagjaar. Het aantal kinderen van 0- t/m 17 jaar in dergelijke gezinnen wordt in deze indicator afgezet tegen het totaal aantal 0- t/m 17-jarigen.

Kindermishandeling: percentage bevestigd mishandelde 0- t/m 17-jarige kinderen

De meldingen van kindermishandeling zijn afkomstig van de Bureaus AMK (Advies- en Meldpunt Kindermishandeling). Elke provincie en grootstedelijke regio had tot 1-1-2015 een eigen Advies- en Meldpunt Kindermishandeling, alle bereikbaar via een landelijk telefoonnummer. De registratie vond plaats in een speciaal programma (KITS), waarbij de postcode en de geboortedatum van het mishandelde kind worden vastgelegd, evenals de aard van de mishandeling en het aantal kinderen in het gezin. Er werd dus niet alleen *door* mishandelde kinderen gebeld maar ook *over* mishandelde kinderen. Ten aanzien van de meldingen deed het AMK onderzoek, ten behoeve van deze indicator zijn alle bevestigde gevallen van kindermishandeling (na onderzoek) in het betreffende jaar opgenomen. Het CBS heeft de gegevens van alle AMK's verzameld en opgeschoond voor de periode 2011 tot en met 2014. Vanwege de overgang van de AMK's naar de Veilig Thuis organisaties per 1-1-2015, zijn er helaas over het jaar 2015 geen gegevens beschikbaar. Dit heeft te maken met de verschillende wijzen waarop de registratie werd gevoerd bij verschillende Veilig Thuis organisaties. Het CBS heeft beoordeeld dat de gegevens van 2015 over kindermishandeling nog niet voldoende betrouwbaar zijn.

Gezondheid

Zuigelingensterfte: promillage zuigelingen van 0 jaar dat sterft

Het gaat om het aantal sterfgevallen onder zuigelingen onder 1 jaar dat is gestorven in het betreffende jaar, per 1.000 levend geboren kinderen in dat jaar. Deze variabele is iets gewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren, aangezien hierbij eerder alleen die zuigelingen werden meegenomen die (virtueel) op 31 december van het betreffende jaar, jonger dan 1 jaar zouden zijn geweest. Dat betekent dat 0-jarigen die bijvoorbeeld in juni van het jaar ervoor waren geboren en in februari zijn gestorven, eerder niet werden meegeteld. Deze keer worden alle 0-jarigen die in het betreffende jaar zijn gestorven, en op het moment

van sterven jonger waren dan 1 jaar, meegenomen, ongeacht hun geboortedatum. Dit betekent dat de aantallen hoger zijn dan bij de vorige berekening. De gegevens zijn geupdate met terugwerkende kracht tot 2004. Bij deze variabele geldt dat er maar weinig gemeenten zijn met 1.000 geboortes per jaar, zodat hier de score door incidenten en toevalligheden sterk uiteen kan lopen over de jaren. Toch hebben gemeenten aangegeven belang te hechten aan deze indicator, vandaar dat hij is gehandhaafd.

Kinderen met een handicap: percentage kinderen met een handicap (0 t/m 17 jaar)

Het gaat om het percentage kinderen in de leeftijd van 0 t/m 17 jaar als percentage van het totale aantal kinderen, dat op basis van de gegevens van de zorgverzekeraars (beheerd door Vektis) een lichamelijke, verstandelijke, zintuiglijke of meervoudige handicap heeft. Eerst is gekeken naar de kinderen die in de eerdere levering door Vektis in 2011 waren opgenomen. Deze kinderen zijn meegenomen in de tellingen. Vervolgens is gekeken naar medisch specialistische zorg binnen de Zorgverzekeringswet (ZVW). Op basis van de onderliggende specialisme diagnose codes van deze groep (voorheen onderverdeeld in chronische groepen) zijn nieuwe gehandicapte kinderen gevonden in 2012, 2013, 2014 en 2015. Daarbij is gekeken naar hoe vaak een bepaalde specialisme diagnose code voorkomt bij de al geïdentificeerde groep ten opzichte van de groep overigen (kinderen die in 2011 niet gespecificeerd zijn als gehandicapt). Op basis van deze berekeningen samen met inhoudelijke inschatting van de relevantie van de specialisme diagnose codes is een indeling gemaakt van nieuwe codes om nieuwe gehandicapte kinderen te vinden in de data. Voor het gebruik van zorg in de Wet Langdurige Zorg (WLZ) is gekeken naar de prestatiecodes voor VG (verstandelijk gehandicapt), LG (lichamelijk gehandicapt), ZG (zintuiglijk gehandicapt), GHZ (gehandicaptenzorg) en LVG (licht verstandelijk gehandicapt). De indeling hiervoor is in samenwerking met Vektis tot stand gekomen. Het persoonsgebonden budget (PGB) is meegenomen indien kinderen onder de grondslag 4,5, of 6 vallen (zoals dit ook in 2011 is gedaan). De zintuiglijk gehandicapten (ZG) zijn vanuit de AWBZ in 2012, 2013 en 2014 en vanuit wijkverpleging in 2015 meegenomen indien er sprake was van ZG declaraties (vijf prestatiecodes in totaal). Hulpmiddelen voor visueel gehandicapten zijn meegenomen in de tellingen. Overledenen zijn alleen uitgesloten in het jaar van overlijden, dus daarvoor zijn ze meegeteld. Voor de leeftijd is peildatum 31 december van het verslagjaar gebruikt.

Risicojeugd

Jeugdcriminaliteit: percentage 12- t/m 21-jarigen als verdachte betrokken jongeren bij een zaak over een delict in het betreffende jaar, afgedaan door het Openbaar Ministerie

Dit betreft het percentage 12- tot en met 21-jarigen dat een delict heeft gepleegd, waarvoor ze door de politie als verdachte zijn gehoord en van wie de zaak door het Openbaar Ministerie is afgehandeld. Voor dit gegeven zijn feitelijk twee lopende registraties beschikbaar. De meest gebruikte is de ‘verdachtenregistratie’ van de politie. Een andere mogelijkheid betreft de ‘zakenregistratie’ van het Openbaar Ministerie (verzameld door het Wetenschappelijk Onderzoek- en Documentatiecentrum [WODC] van het ministerie van Veiligheid en Justitie). Aan elke zaak is altijd een persoon of bedrijf gekoppeld die het delict heeft begaan (dit kunnen ook meerdere personen zijn, maar die worden elk als unieke zaak geregistreerd). Bij elke zaak worden achtergrondvariabelen van de gedaagde persoon geregistreerd, maar ook kenmerken van het delict en de afdoening van de zaak. Omdat de rechtsgang formeler en beter geregistreerd verloopt dan een politieonderzoek is gekozen voor OMDATA als bron voor de indicator over jeugdcriminaliteit.

Jeugdwerkloosheid: percentage 16- t/m 22-jarige werkzoekende werkloze jongeren

Voor het samenstellen van dit gegeven zijn verschillende bronbestanden gebruikt. De belangrijkste bronbestanden worden hieronder beschreven. De basis wordt gevormd door de personen die staan ingeschreven bij het UWV Werkbedrijf als werkzoekend en geen baan hebben.
Het SSB is een samenhangend systeem van koppelbare bestanden dat het CBS gebruikt voor de sociale statistieken. Het SSB bevat onder andere

gegevens over inschrijvingen bij het UWV Werkbedrijf als werkzoekende. Ook bevat het SSB demografische gegevens, afkomstig van de Gemeentelijke Basisadministratie zoals geslacht, geboortejaar en -maand en woonplaats. Het SSB is gebruikt om de gegevens te combineren. Verder is gebruikgemaakt van de Polisadministratie.
De loonaangifte bevat gegevens over inkomstenverhoudingen (uit de loonadministratie) van werkgevers en andere inhoudingsplichtigen.
De Belastingdienst ontvangt de loonaangifte. Het Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen maakt daar de Polisadministratie van. In dit onderzoek is gebruikgemaakt van door het CBS zogeheten gaafgemaakte jaarbestanden, gebaseerd op de loonaangifte met daarin alle banen die op enig moment in het desbetreffende jaar bestaan (minimaal 4 uur per maand). Met deze gegevens is op een peildatum (31 december van het verslagjaar) bepaald of een persoon niet-werkend is.
Daarnaast is de Gemeentelijke Basisadministratie (GBA) gebruikt als bron voor de postcodes, om de herkomst van de ingeschreven personen te bepalen.

Bescherming/jeugdhulp

Kinderen in jeugdhulp: percentage 0- t/m 17-jarigen in jeugdhulp

De jeugdhulp betreft het geheel van jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering dat onder verantwoordelijkheid van de gemeente wordt uitgevoerd volgens de Jeugdwet (2014). Dit cijfer is gebaseerd op het aantal jeugdigen dat op enig moment in het betreffende jaar, één of andere vorm van jeugdhulp en/of jeugdbescherming heeft gekregen ten opzichte van het totale aantal 0- t/m 17-jarigen in een gemeente.
In de nieuwe Jeugdwet zijn de ‘oude’ provinciale jeugdzorg, delen van de AWBZ en jeugd GGZ, samengevoegd. Het CBS levert deze gegevens en heeft ter vergelijking de gecombineerde gegevens van provinciale jeugdzorg, AWBZ en jeugd GGZ, voor de jaren 2011 tot en met 2014 berekend per gemeente.
Als onderdeel van kinderen in de jeugdhulp worden drie aanvullende indicatoren berekend:

Kinderen in pleegzorg: percentage 0- t/m 17-jarigen in pleegzorg

Pleegzorg is het stelsel waarbij kinderen niet door hun eigen biologische ouders, maar door vervangende ouders verzorgd en opgevoed worden. Pleegzorg betekent dat een kind tijdelijk in een ander gezin gaat wonen. Zeven dagen in de week of af en toe een weekend of vakantie. Bij deze indicator worden alle kinderen meegeteld die in een bepaald jaar minimaal één dag in pleegzorg hebben verbleven.

Kinderen in jeugdbescherming: percentage 0- t/m 17-jarigen met een jeugdbeschermingsmaatregel

Jeugdbescherming is een gedwongen maatregel die de rechter kan opleggen als vrijwillige hulp niet werkt. Een kind of jongere wordt dan ‘onder toezicht gesteld’, waarbij een gezinsvoogd het gezin begeleidt bij de opvoeding, tot de ouders dit weer zelfstandig kunnen overnemen. Een dergelijke maatregel gaat soms samen met een (tijdelijke) uithuisplaatsing, maar dit is niet noodzakelijk.

Kinderen in jeugdhulp met verblijf: percentage 0- t/m 17-jarigen in jeugdhulp met verblijf

Bij jeugdhulp met verblijf gaat het om hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische-, psychosociale- en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. De jongere verblijft (i.e. overnacht) formeel niet thuis in het eigen gezin. Ook verblijf in logeerhuizen, alleen tijdens weekenden of juist door de week, vallen onder jeugdhulp met verblijf. Alle jeugdigen die in het betreffende jaar minimaal één dag in jeugdhulp met verblijf hebben gezeten worden meegeteld. Deze indicator bestaat pas in deze vorm sinds 2015 en de gegevens konden ook niet worden afgeleid uit eerder gegevens, vandaar dat hiervan dus alleen gegevens van 2015 beschikbaar zijn.

Onderwijs

Voortijdig schoolverlaters: aantal voortijdig schoolverlaters als percentage van het totaal aantal deelnemers VO/MBO (12 t/m 22 jaar)

Het percentage voortijdig schoolverlaters (vsv'ers) wordt geleverd door DUO (Dienst Uitvoering Onderwijs, waarin het voormalige CFI en de IB-groep zijn samengevoegd).
De registratie wordt centraal bijgehouden en gekoppeld aan de burgeradministratie, zodat voor iedere vsv'er te bepalen is in welke gemeente hij of zij woont. Inhoudelijk is dit gegeven interessant omdat het een groep betreft die het onderwijs verlaat zonder geldige startkwalificatie en daarmee dus een gemankeerde toegang tot het maatschappelijke leven heeft.
De indicator is als volgt gedefinieerd: het aantal leerlingen/deelnemers dat gedurende het jaar uitstroomt uit het bekostigd onderwijs zonder diploma op minimaal HAVO- of MBO 2-niveau, als percentage van het aantal leerlingen of deelnemers dat op 1 oktober van het schooljaar jonger is dan 23 jaar en een geldige inschrijving aan het VO of MBO heeft. Voortijdig schoolverlaters zijn leerlingen uit het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs die op 1 oktober van het volgende schooljaar het (bekostigd) onderwijs hebben verlaten en niet in het bezit zijn van een startkwalificatie (dat wil zeggen minimaal een HVAVO- of VWO-diploma, of een diploma op MBO 2-niveau). Bovendien betreft het leerlingen die jonger zijn dan 23 jaar en ingeschreven staan in de Gemeentelijke Basisadministratie.
Het aantal voortijdig schoolverlaters is afgezet tegen het totale aantal deelnemers in het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs. Gegevens hebben betrekking op schooljaren. Wanneer wordt gesproken over het jaar 2010, dan wordt daarmee het schooljaar 2009/2010 bedoeld.

Leerlingen in speciaal onderwijs: aantal leerlingen in het speciaal onderwijs als percentage van het totaal aantal leerlingen in PO en VO

Het gaat bij deze indicator feitelijk om de leerlingen uit drie soorten onderwijs: Speciaal basisonderwijs - Het speciaal basisonderwijs omvat het voormalige speciaal onderwijs voor kinderen met leer- en opvoedingsmoeilijkheden (so-lom), het voormalige speciaal onderwijs voor moeilijk lerende kinderen (so-mlk) en het voormalige speciaal onderwijs voor in hun ontwikkeling bedreigde kleuters (iobk) voor zover verbonden aan scholen voor so-lom of so-mlk;
Speciaal onderwijs - Het speciaal onderwijs dat valt onder de Wet op de Expertisecentra (WEC) omvat al het speciaal basisonderwijs dat niet is opgenomen in de Wet op het Primair Onderwijs (WPO);
Speciaal voortgezet onderwijs - Het speciaal voortgezet onderwijs dat valt onder de Wet op de Expertisecentra (WEC) omvat al het speciaal voortgezet onderwijs dat niet is opgenomen in de Wet op het Voortgezet Onderwijs (WVO).
Bij deze indicator hebben de gegevens betrekking op schooljaren, wanneer bij deze indicator gesproken wordt over het jaar 2015, dan wordt daarmee het schooljaar 2015/2016 bedoeld.

Vrije tijd/participatie

Sportverenigingsdeelname: percentage 0- t/m 17-jarigen lid van een sportvereniging

Het gaat bij deze indicator om het aantal 0- t/m 17-jarige leden van sportbonden die zijn aangesloten bij NOC*NSF, als percentage van het totaal aantal 0- t/m 17-jarigen. In totaal waren er in 2015 24.669 sportverenigingen. Met nadruk moet vermeld dat het hierbij niet gaat om het aantal lidmaatschappen, maar om het aantal personen, omdat personen van meerdere sportverenigingen tegelijkertijd lid kunnen zijn.

Verantwoording totaalscore (overall ranking)

De uiteindelijke rangorde van gemeenten (zie index) is als volgt tot stand gekomen. Als eerste zijn alle numerieke waarden van alle indicatoren omgezet naar standaardscores. Vervolgens zijn alle standaardscores van de elf indicatoren per gemeente bij elkaar opgeteld om te komen tot een totale standaardscore voor elk van de 390 gemeenten. Als laatste is de rangorde van de gemeenten bepaald op basis van deze totale standaardscore, van de slechtste waarde 1 tot de beste waarde 390.

De standaardscore geeft aan in hoeverre een score afwijkt van het landelijke gemiddelde. Dit betekent dat wanneer een gemeente het beter doet dan dit gemiddelde, de gemeente een negatieve standaardscore krijgt. Doet een gemeente het slechter dan het landelijke gemiddelde, dan krijgt deze een positieve standaardscore. De standaardscore op een indicator ontstaat door de gemiddelde waarde op een indicator over alle gemeenten af te trekken van de gevonden waarde van een gemeente, en dit getal te delen door de standaardafwijking van de verdeling van alle waardes op deze indicator. De standaardscore bepaalt dus de relatieve afstand tot de gemiddelde waarde over alle gemeenten, waarbij het gemiddelde van alle standaardscores van één indicator (ongeacht welke) 0 is. De mate van afwijking van het gemiddelde is dus gestandaardiseerd, dit houdt in dat de standaardscore voor elke indicator hetzelfde betekent.

Alle indicatoren hebben hetzelfde gewicht gekregen bij de bepaling van de totale standaardscore. Er is, met andere woorden, geen poging gedaan het relatieve belang van de indicatoren mee te laten wegen in de eindscore.

Voor deze publicatie zijn alle resultaten van de voorgaande jaren (vanaf 2011 tot en met 2015) herberekend, vanwege de gemeentelijke herindelingen (in 2015 390 gemeenten en 4.047 wijken), en vanwege de nieuwe opzet van Kinderen in Tel, waarbij een aantal indicatoren zijn verwijderd en een aantal nieuwe indicatoren zijn toegevoegd. Niet alle gegevens waren voor alle jaren beschikbaar, zo zijn de sportverenigingslidmaatschappen pas sinds 2014 beschikbaar. Ook zijn niet alle gegevens van alle indicatoren tot en met 2015 beschikbaar, de indicator kindermishandeling is in 2015 niet beschikbaar, en helaas zullen de cijfers van kindermishandeling in 2015 ook niet beschikbaar komen. Verwacht wordt dat van deze indicator pas weer in 2016 betrouwbare informatie beschikbaar komt. Dit betekent dat alle gemeenten voor de gegevens van de voorgaande jaren een nieuwe totale standaardscore hebben gekregen. In alle gevallen wijkt deze af van de originele versie, maar vooral wanneer gemeenten zijn samengevoegd (zoals bijvoorbeeld de nieuwe samengevoegde gemeente Molenwaard in Zuid-Holland) ontstaat er vanzelf een middeling van gegevens van de eerder bestaande opgeheven gemeenten. Verder kan er in een kleine gemeente sprake zijn van een enkel geval van bijvoorbeeld jeugdcriminaliteit op zeer weinig jongeren. Zoiets zou dan onevenredig zwaar mee kunnen tellen bij de berekening van de totaalscore. Dit komt overigens weinig voor, omdat de meeste gemeenten de laatste jaren gefuseerd zijn en er in Nederland maar zeer weinig echt kleine gemeenten zijn. Toch is besloten om in zulke gevallen te kiezen voor een regionaal gemiddelde. Een regionaal gemiddelde wordt vastgesteld door omliggende gemeenten samen te voegen, totdat de deelfactor voldoende groot is om een betekenisvol getal op te leveren. Op deze manier telt de incidentie of prevalentie in de betreffende gemeente wel mee bij de bepaling van de score op de indicator.

E. Betrokken organisaties en fondsen bij Kinderen In Tel

De Bernard van Leer Foundation zet haar middelen en kennis wereldwijd in om jonge kinderen (0-8) een eerlijke en betere start te geven. Ieder kind heeft het recht om zich optimaal te ontwikkelen en de gehele basis voor verdere ontwikkeling wordt gevormd tijdens de eerste levensjaren. Geweld heeft daar een negatieve invloed op. Daarom heeft de Bernard van leer Foundation in Nederland twee speerpunten: 1. Het verminderen van geweld in gezinnen met kinderen onder vier jaar die opgroeien in een sociaaleconomische achterstandssituatie, en 2. Een verbeterde kwaliteit van de voor- en vroegschoolse voorzieningen met een doorlopende leerlijn naar school.
(www.bernardvanleerfoundation.org)

Defence for Children komt op voor de rechten van alle kinderen in Nederland en daarbuiten. Leidraad van het werk van Defence for Children is het VN-Kinderrechtencerdrag. Door lobby, onderzoek, voorlichting, juridisch advies en rechtshulp verdedigt Defence for Children de rechten van kinderen en stelt schendingen daarvan aan de kaak. Defence for Children is een Nederlandse sectie van Defence for Children International, een niet-gouvernementele organisatie met zevenenveertig nationale secties wereldwijd.
(www.defenceforchildren.nl)

NSGK (Nederlandse Stichting voor het Gehandicapte Kind) helpt kinderen en jongeren met een handicap om, met hun beperking, gewoon kind te kunnen zijn. NSGK ontwikkelt en ondersteunt jaarlijks honderden initiatieven op het gebied van wonen, werken, opleiding en vrije tijd, al die dingen die belangrijk zijn voor volwaardige ontwikkeling en participatie.
(www.nsgk.nl)

Kansfonds helpt mensen omzien naar de kwetsbaarsten in onze samenleving, zodat niemand buitengesloten raakt. Zij steunen kansrijke initiatieven die kwetsbare mensen helpen om hun situatie te doorbreken. En die zijn opgezet door betrokken mensen die iets willen doen voor de ander. Elk jaar steunt Kansfonds ongeveer 500 projecten waarvan zij gelooft dat zij werkelijk het verschil maken. Ze helpen mensen omzien naar de kwetsbaarsten in onze samenleving, zodat niemand buitengesloten raakt. Alle projecten zijn opgezet door betrokken mensen die iets willen doen voor de ander.
(www.kansfonds.nl)

Het Verwey-Jonker Instituut is een onafhankelijk instituut voor onderzoek, advies en innovatie op sociaal-maatschappelijk terrein in Utrecht. Het onderzoek geeft bruikbare en wetenschappelijk onderbouwde antwoorden op sociaal-maatschappelijke vragen. Ze doet dat sinds 1993: duurzame oplossingen zoeken voor actuele kwesties. Het Verwey-Jonker Instituut doet zowel adviserend als evaluatief onderzoek en heeft daarbij oog voor dilemma's in beleid en uitvoering. Als landelijk werkende stichting werken zij zonder winstoogmerk. Het instituut vindt het belangrijk dat de wetenschappelijke dienstverlening bijdraagt aan de sociale participatie van burgers.
(www.verwey-jonker.nl)

Deel 2:

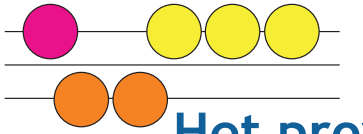

Het provinciale en gemeentelijke beeld

In dit deel van het Databoek Kinderen in Tel 2016 presenteren we per thema de resultaten op provinciaal en gemeentelijk niveau. De thema's zijn:

1. Gezin en leefomstandigheden
2. Onderwijs
3. Vrije tijd
4. Bescherming/jeugdhulp
5. Gezondheid
6. Risicojeugd

In deel 1 verantwoordden we de thema's, onderwerpen en indicatoren en hebben we uiteengezet hoe deze tot stand kwamen. In dit tweede deel geven we voor de zes thema's de stand van zaken weer over de jaren 2013 tot en met 2015 voor alle gemeenten en provincies. Vanwege het feit dat Kinderen in Tel voor het laatst in 2014 uitkwam met gegevens van 2012, kunnen we nu de cijfers van drie jaren weergeven; zo wordt het nog duidelijker welke recente trends er zichtbaar zijn. We presenteren de resultaten per thema. Ten eerste vermelden we op welk kinderrecht uit het Internationaal Verdrag inzake de Rechten van het Kind (IVRK) het thema betrekking heeft. Vervolgens leggen we uit welke indicatoren bij het thema zijn geselecteerd en wat deze indicatoren inhouden. Daarna beschrijven we de gegevens op provinciaal en gemeentelijk niveau. Voor elk thema geeft een kleurenkaart van Nederland de stand van zaken weer per provincie en per gemeente over het jaar 2015. Bij elke kleurenkaart staan bovendien een provincierangorde en een overzicht van de tien minst goed scorende gemeenten uit 2013 en 2015. Bij elke indicator is een extra tabel en kaart toegevoegd met de verschilscores ten opzichte van 2010. Deze verschilscores hebben een andere dynamiek dan de jaarlijkse scores en geven in die zin meer een ontwikkeling weer.
De figuren en tabellen zijn voorzien van een toelichting. Tot slot hebben we er in dit databoek voor gekozen om kinderen en betrokkenen bij alle thema's aan het woord te laten. Behalve bij thema onderwijs, geven zij bij elk thema hun visie over het jaar 2012. Bij elke kleurenkaart staan bovendien een provincierangorde en een overzicht van de tien minst goed scorende gemeenten uit 2011 en 2012. De figuren en tabellen zijn voorzien van een toelichting. Tot slot hebben we er in dit databoek voor gekozen om kinderen en betrokkenen bij alle thema's aan het woord te laten. Behalve bij thema onderwijs, geven zij bij elk thema hun visie over de situatie. De bijlagen bevatten een overzicht van alle provinciescores per indicator en van alle gemeentescores per indicator.

Bijlagen

Bijlage 1A Bevat een overzichtstabel waarin per provincie de scores per indicatorzijn weergegeven voor 2013.

Bijlage 1B Bevat een overzichtstabel waarin per provincie de scores per indicatorzijn weergegeven voor 2014.

Bijlage 1C Bevat een overzichtstabel waarin per provincie de scores per indicatorzijn weergegeven voor 2015.

Bijlage 2 Bevat een overzichtstabel waarin per gemeente de scores per indicator zijn weergegeven voor 2015.

THEMA: Gezin en leefomstandigheden

Indicator Kindermishandeling: percentage bevestigde mishandelde 0- t/m 17-jarigen

VN-Kinderrechtenverdrag
Artikel 19,20, 34 en 39 Kinderen moeten beschermd worden tegen alle vormen van mishandeling, lichamelijk, psychisch en seksueel, binnen en buiten gezinsverband. De staat moet er alles aan doen om kinderen die slachtoffer (dreigen te) zijn van kindermishandeling te ondersteunen en passende hulp te bieden.

De meldingen van kindermishandeling zijn afkomstig van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling (AMK). Elke provincie en grootstedelijke regio had tot 1-1-2015 een eigen AMK, allen bereikbaar via een landelijk telefoonnummer. De registratie vond plaats in een speciaal programma (KITS), waarbij de postcode en de geboortedatum van het mishandelde kind worden vastgelegd, evenals de aard van de mishandeling en het aantal kinderen in het gezin. Er werd dus niet alleen *door* mishandelde kinderen gebeld maar ook *over* mishandelde kinderen. Ten aanzien van de meldingen deed het AMK onderzoek, ten behoeve van deze indicator zijn alle bevestigde gevallen van kindermishandeling (na onderzoek) in het betreffende jaar opgenomen. Het CBS heeft de gegevens van alle AMK's verzameld en opgeschoond voor de periode 2011 tot en met 2014. Vanwege de overgang van de AMK's naar de Veilig Thuis organisaties per 1-1-2015, zijn er helaas over het jaar 2015 geen gegevens beschikbaar. Dit heeft te maken met de verschillende wijzen waarop de registratie werd gevoerd bij verschillende Veilig Thuis organisaties. Het CBS heeft beoordeeld dat de gegevens van 2015 over kindermishandeling nog niet voldoende betrouwbaar zijn. De cijfers van de indicator Kindermishandeling lopen om deze reden van 2012 – 2014.

Daarnaast wijkt de indicator hierdoor af van de in eerdere edities van Kinderen in Tel gebruikte indicator. Toen ging het om het aantal kinderen waarover een melding werd gedaan bij AMK's die leidden tot een onderzoek. Deze meldingen konden door kinderen zelf worden gedaan, of ze konden over mishandelde kinderen gaan. De politie was de belangrijkste melder van kindermishandeling bij de AMK's. Door de nieuwe indicator, die een nauwkeuriger beeld geeft dan de oude indicator, vallen de percentages lager uit.

Ook dit jaar benadrukken we dat het niet per definitie verkeerd is als een gemeente een hoge score op deze indicator heeft; het is goed wanneer meer meldingen plaatsvinden. Omdat de data uiteraard wel iets zeggen over het aantal mishandelde kinderen, onderstrepen de belangenbehartigingsorganisaties die verenigd zijn in Kinderen in Tel het belang van deze indicator. Voorzichtigheid bij de interpretatie is echter gewenst.

De gegevens

Op basis van de nieuwe indicator kunnen we stellen dat het percentage kinderen dat slachtoffer is van kindermishandeling in de jaren tussen 2010 en 2014 stabiel op 0,70% ligt. Daarbij gaat het nog altijd om ruim 24.000 kinderen per jaar.

Zuid-Holland en Friesland scoren al jaren het hoogst van alle provincies. Dat is ook in de jaren 2012 tot en met 2014 het geval. In 2014 is het percentage mishandelde kinderen met 1,23% in Friesland het hoogst, dat is ruim een half procentpunt boven het landelijke percentage. In de jaren 2012 en 2013 voerde Zuid-Holland de ranglijst aan, eveneens met percentages boven de 1,2%. In de provincies Limburg en Gelderland lag het percentage in alle drie de jaren onder de 0,4%. Andere provincies die relatief laag scoren, zijn Overijssel, Flevoland en Noord-Brabant.

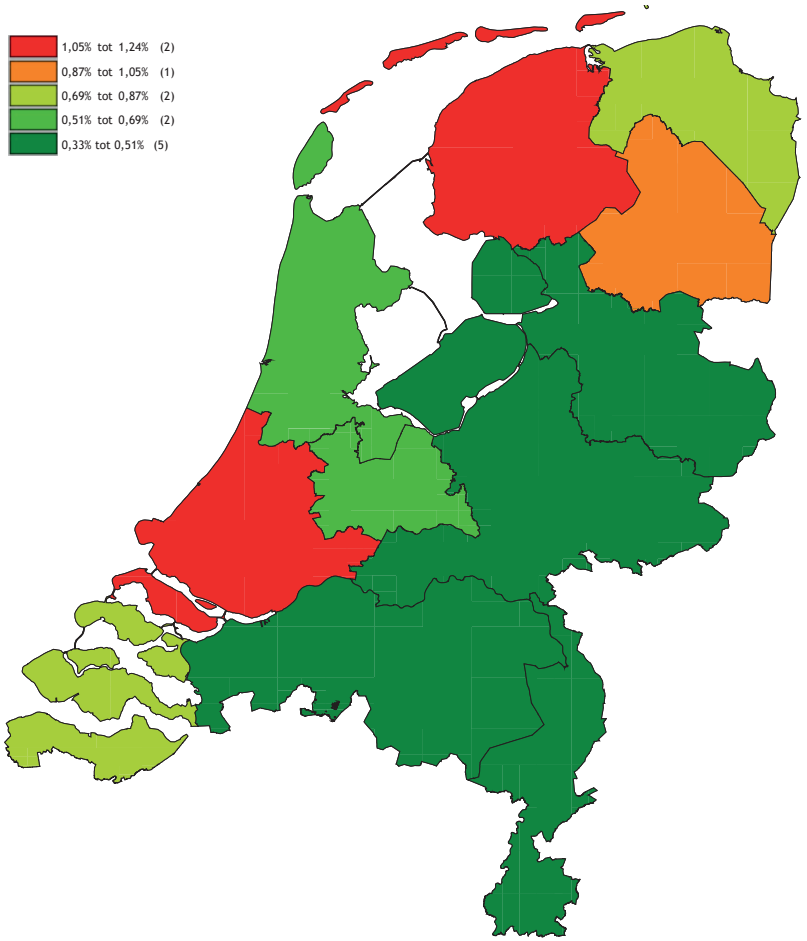

Rangorde provincies, 2012-2014

	2012	%	2013	%	2014	%
1	Zuid-Holland	1,25	Zuid-Holland	1,27	Friesland	1,23
2	Friesland	1,05	Friesland	1,15	Zuid-Holland	1,20
3	Drenthe	0,84	Groningen	0,83	Drenthe	0,88
4	Zeeland	0,80	Drenthe	0,81	Groningen	0,80
5	Groningen	0,72	Zeeland	0,71	Zeeland	0,72
6	Noord-Holland	0,67	Noord-Holland	0,67	Noord-Holland	0,69
7	Utrecht	0,54	Utrecht	0,62	Utrecht	0,56
8	Overijssel	0,47	Noord-Brabant	0,49	Noord-Brabant	0,49
9	Noord-Brabant	0,46	Flevoland	0,44	Flevoland	0,44
10	Gelderland	0,39	Overijssel	0,43	Overijssel	0,37
11	Flevoland	0,37	Gelderland	0,38	Limburg	0,36
12	Limburg	0,35	Limburg	0,36	Gelderland	0,33

In de top-10 van gemeenten domineren gemeenten uit de provincie Zuid-Holland, en in het bijzonder gemeenten uit het zuidelijke deel van deze provincie. Dordrecht kent in alle drie de jaren een percentage mishandelde kinderen dat boven de 3% ligt, en voert daarmee in 2012 en 2013 de ranglijst aan. Zwijndrecht bevindt zich in deze drie jaren steevast in de top-3, en neemt in 2014 de eerste plaats op de ranglijst over van Dordrecht, met een percentage van 3,14%. Andere gemeenten uit Zuid-Holland-Zuid die de hele periode in de top-10 terug zijn te vinden, zijn Papendrecht, Gorinchem en Leerdam. Sliedrecht bevindt zich in 2014 niet meer in de top-10 (plaats 28). Den Helder is ook alle drie de jaren in de top-10 te vinden. Voor Leeuwarden geldt dat voor 2013 en 2014. De top-10 wordt in 2014 gecompleteerd door Zandvoort, Alblasserdam en Strijen.

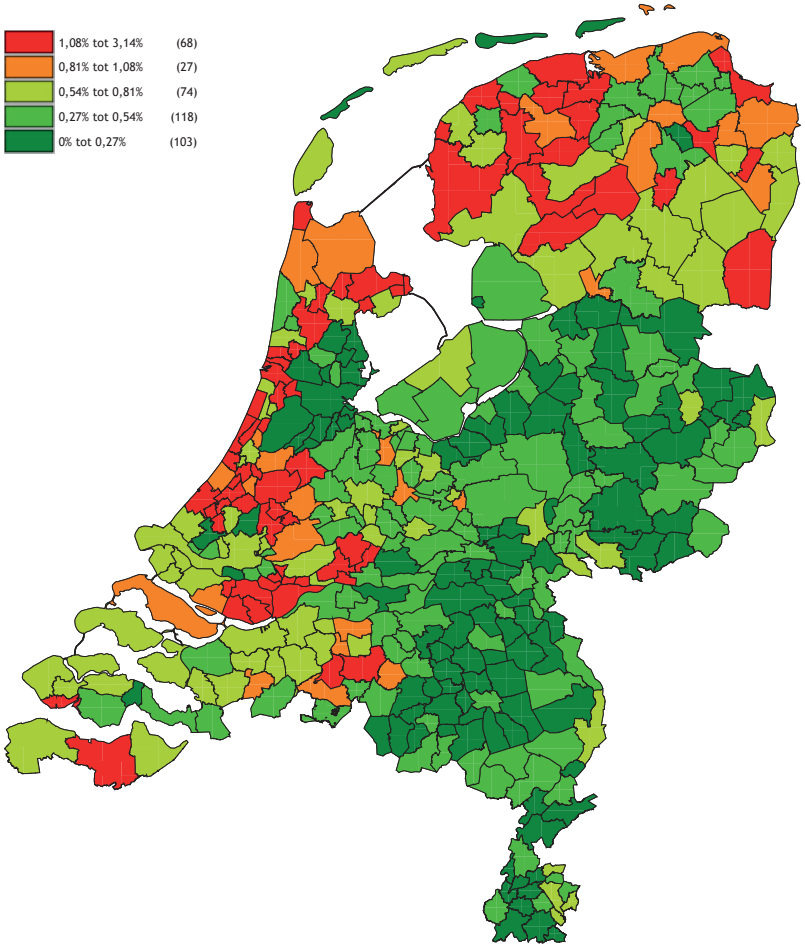

Tien hoogst scorende gemeenten, 2012-2014

	2012	%	2013	%	2014	%
1	Dordrecht	3,47	Dordrecht	3,40	Zwijndrecht	3,14
2	Zwijndrecht	2,71	Papendrecht	2,49	Dordrecht	3,07
3	Gorinchem	2,47	Zwijndrecht	2,45	Den Helder	2,46
4	Den Helder	2,33	Leerdam	2,34	Gorinchem	2,43
5	Leerdam	2,30	Gorinchem	2,32	Zandvoort	2,16
6	Papendrecht	2,24	Sliedrecht	2,19	Leeuwarden	2,12
7	Sliedrecht	2,17	Zoetermeer	2,18	Alblasserdam	2,07
8	Rijswijk	1,97	Den Helder	2,12	Leerdam	2,04
9	Binnenmaas	1,94	Leeuwarden	2,09	Papendrecht	2,01
10	Zoetermeer	1,93	Hoorn	2,03	Strijen	1,96

Nieuw in deze versie van Kinderen in Tel is dat we per gemeenten naar de ontwikkeling in scores kijken. We vergelijken de score van het laatste jaar (normaal gesproken 2015, maar in geval van kindermishandeling 2014) met die van 2010. Dat levert een top-10 op met gemeenten die de grootste daling hebben gekend, en een top-10 van gemeenten met de kleinste daling dan wel de grootste stijging.
Als we naar de ontwikkeling in de periode 2010-2014 kijken, dan zien we dat in meer dan de helft van de gemeenten het percentage mishandelde kinderen is gestegen – vaak is sprake van een kleine stijging. De sterkste stijging is waarneembaar in de gemeente Strijen, met een toename van 1,5 procentpunt. Top-10 gemeenten ontwikkeling 2010-2014
Ook in Haarlemmerliede-Spaarnwoude, Velsen, Zandvoort, Den Helder en Pekela bedraagt de toename meer dan 1 procentpunt – hierbij zitten drie gemeenten uit de regio rond Haarlem.Verder zien we dat in de top-10 van sterkste stijgers alleen gemeenten zitten die in 2014 tot de 31 hoogst scorende gemeenten behoren.

Top-10 gemeenten ontwikkeling 2010-2014

Rang-orde	Sterkste daling	Rang-orde 14	%-punten	Sterkste stijging	Rang-orde 14	%-punten
1	Ameland	390	-0,98	Strijen	10	+1,50
2	Rozendaal	390	-0,95	Haarlemmer-liede-Spaarn-woude	13	+1,44
3	Giessenlanden	66	-0,63	Velsen	11	+1,25
4	Franekeradeel	131	-0,59	Zandvoort	5	+1,20
5	Grave	287	-0,53	Den Helder	3	+1,18
6	Hengelo (O.)	231	-0,51	Pekela	31	+1,01
7	Goirle	285	-0,48	Alblasserdam	7	+0,91
8	Enschede	180	-0,46	Harlingen	17	+0,89
9	Capelle a/d IJssel	149	-0,43	Hoorn	12	+0,86
10	Landerd	382	-0,40	Haarlem	20	+0,79

We zien ook in minder dan de helft van de gemeenten een daling, die vaak relatief klein is. De sterkste daling zien we bij de kleine gemeenten Ameland en Rozendaal: bijna 1 procentpunt. Met uitzondering van Giessenlanden bevinden de top-10 gemeenten van sterkste dalers zich in de lagere regionen van de ranglijst over 2014.

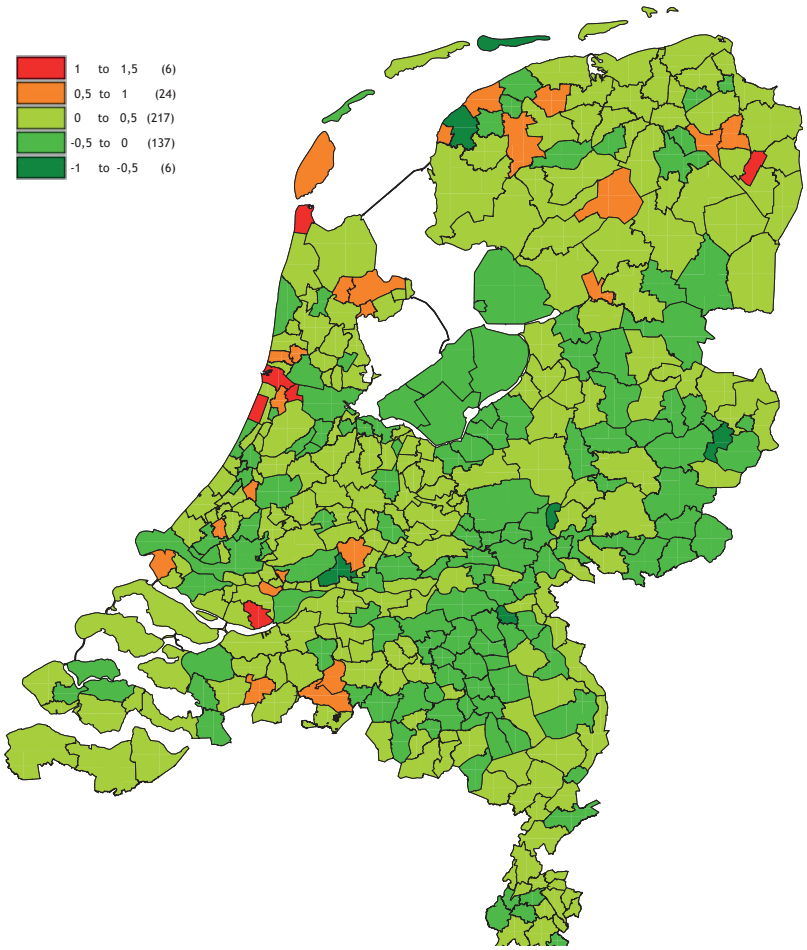

Kindermishandeling, het heeft invloed op alles

“Ik werd iedere dag geslagen. Omdat ik te laat was, of te vroeg. Ik had altijd wel iets fout gedaan. Ook mijn broers begrepen niet wat we moesten doen om ze tevreden te stellen.”, geeft Caitlin aan in het boek ‘Het heeft invloed op alles.’ van het Kinderrechtencollectief. *“Wie wordt niet geraakt door het verhaal van Caitlin? En hoe is het dan toch mogelijk dat heel veel meldingen van kindermishandeling niet leiden tot actie?”*, zegt Saskia Szarafinski Wethouder Jeugd en Wet maatschappelijke ondersteuning in Middelburg. *“Ik lees onmacht in het verhaal, niet weten wat te doen, veel meldingen en niemand die concreet de situatie kan veranderen”.*

“Op Walcheren is voor de aanpak van kindermishandeling gekozen voor familienetwerkberaden en gebiedsteams. We sluiten hiermee aan bij de methode van Olmsted County. Hiermee hoeven hulpverleners niet in hun eentje ingrijpende keuzes te maken, maar kunnen ze sluitende afspraken maken met familie, het netwerk en andere professionals. Daarbij kunnen ze alle facetten van het leven van gezinnen meenemen, dus ook inkomen, schulden, verslavingsproblemen, wonen en onderwijs. Daarnaast hebben we in Zeeland de Leertuin Privacy en Gegevensdelen opgezet, waarbinnen we met alle organisaties afspraken maken over het delen van informatie. Want de vraag doet zich regelmatig voor wat zwaarder weegt: privacy of de veiligheid van kinderen. Hulpverleners hebben heldere afspraken en wetgeving nodig, zodat goede hulpverleners niet gehinderd worden om hun werk te doen.“

Dat betekent dat als wij als gemeente werkelijk verschil willen maken, in Den Haag wetten moeten worden aangepast en gemeenten hun eigen verantwoordelijkheid moeten nemen.”

Het boek ‘Het heeft invloed op alles, langetermijngevolgen van een onveilige jeugd’ vormt met de verhalen van zowel slachtoffers van kindermishandeling, zoals Caitlin, en de reacties van professionals, burgemeesters en wethouders vanuit hun ervaringen een unieke inkijk in de dagelijkse praktijk en de gevolgen van kindermishandeling en geweld tegen kinderen.

Voor meer informatie: www.kinderrechten.nl/kindermishandeling-het-heeft-invloed-op-alles

Indicator Kinderen in armoede: percentage 0- t/m 17-jarigen dat in een uitkeringsgezin leeft

VN-Kinderrechtenverdrag
Artikel 27 Kinderen hebben recht op een toereikende levensstandaard. Ouders moeten daarvoor zorgen binnen hun mogelijkheden en de staat ondersteunt hen daarbij. Een toereikende levensstandaard houdt in een levensstandaard die toereikend is voor de lichamelijke, geestelijke, intellectuele, morele en maatschappelijke ontwikkeling. De verantwoordelijkheid om hiervoor te zorgen ligt in de eerste plaats bij ouders, maar de overheid moet hen hierbij helpen als dit nodig is. De overheid dient maatregelen te nemen gericht op het terugdringen van armoede onder gezinnen met kinderen.

Het is belangrijk om te weten hoeveel kinderen in armoede leven. Hiervoor gebruiken we de data over het aantal kinderen in gezinnen met een bijstandsuitkering, eventueel aangevuld met bijzondere bijstand. De reden is dat deze gezinnen in inkomensniveau de onderkant van de Nederlandse samenleving vormen. De gegevens zijn afkomstig van het CBS, dat deze data verzamelt via de sociale diensten van alle gemeenten in Nederland. We hebben ervoor gekozen om niet het aantal gezinnen weer te geven, maar het aantal kinderen (0 tot en met 17 jaar) dat in een gezin met een laag inkomen leeft ten opzichte van alle kinderen van 0 tot en met 17 jaar die in een gemeente wonen. De afgelopen jaren hebben we twee keer te maken gekregen met een lichte wijziging in de definitie van deze gegevens. Hoewel de oorspronkelijke bron al die tijd dezelfde is gebleven, zijn er toch kleine wijzigingen geweest. De wijzigingen hebben elk jaar weliswaar slechts een marginale invloed op de getoonde percentages, maar die invloed is wel zichtbaar omdat alle cijfers steeds met terugwerkende kracht worden herberekend over de voorgaande jaren.

De gegevens

Het aantal kinderen in armoede in Nederland blijft stijgen. Tussen 2006 en 2009 was er sprake van een daling van 6,39% naar 4,97% van het aantal 0- t/m 17-jarigen dat in een uitkeringsgezin leeft. Vanaf 2009 is dit aantal onverminderd gestegen, ook in de jaren 2013-2015. In 2013 bedroeg het percentage 6,15%, in 2014 6,47% en in 2015 is het verder gestegen naar 6,58%. In totaal gaat het in 2015 om 225.700 kinderen in Nederland, hetgeen overeen komt met circa 1 op de 15 kinderen (in 2009: 1 op de 20 kinderen).

Zuid-Holland en Groningen staan net als de jaren daarvoor ook in de perioden 2013-2015 bovenaan in de rangorde van provincies. Het percentage kinderen in armoede ligt in deze provincies alle jaren boven de 8%, en neemt met de jaren toe – alhoewel er in Groningen in 2015 een lichte daling waarneembaar is ten opzichte van 2014. Flevoland en Noord-Holland wisselen in deze jaren stuivertje op plaats 3 en 4. In 2014 en 2015 ligt het percentage in beide provincies boven de 7%. Ook in deze provincies zien we in 2015 een iets lager percentage dan in 2014. Utrecht, Gelderland en Zeeland bezetten in de drie jaren steeds de onderste plaatsen. Niettemin zien we in deze provincies een stijging tussen 2013 en 2014, waardoor in alle drie deze provincies het percentage kinderen in armoede in 2015 voor het eerst boven de 5% ligt.

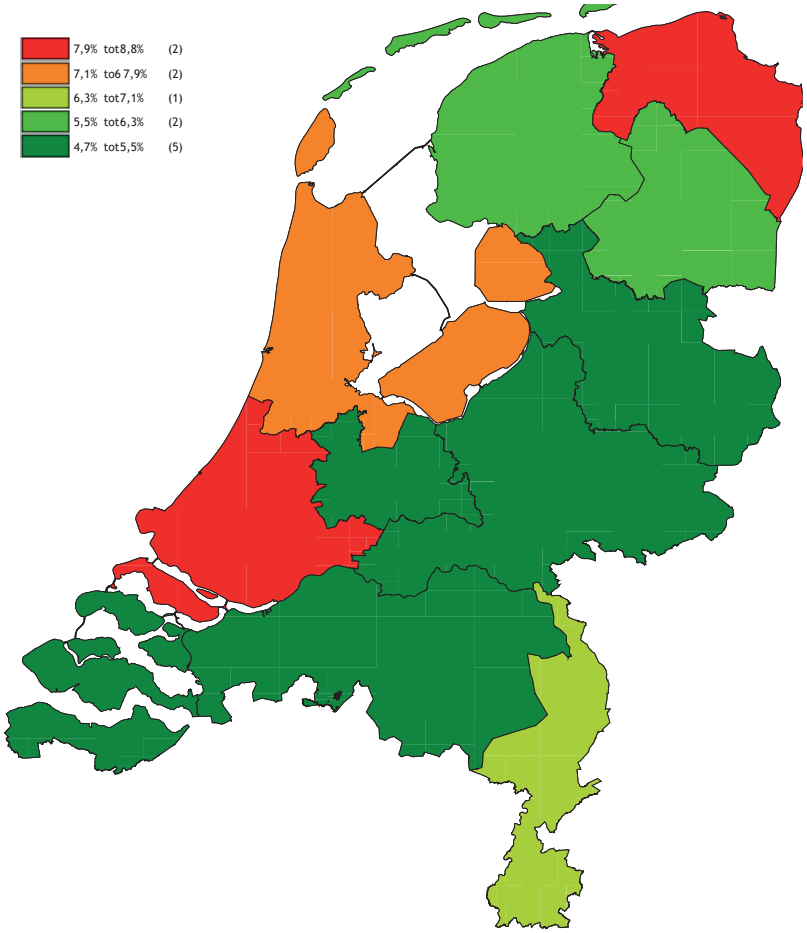

Rangorde provincies, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Zuid-Holland	8,12	Zuid-Holland	8,57	Zuid-Holland	8,76
2	Groningen	8,07	Groningen	8,53	Groningen	8,47
3	Noord-Holland	6,83	Flevoland	7,27	Flevoland	7,15
4	Flevoland	6,80	Noord-Holland	7,16	Noord-Holland	7,13
5	Limburg	6,45	Limburg	6,69	Limburg	6,74
6	Friesland	5,78	Friesland	6,10	Friesland	6,17
7	Drenthe	5,48	Drenthe	5,78	Drenthe	5,73
8	Overijssel	5,12	Overijssel	5,34	Noord-Brabant	5,41
9	Noord-Brabant	4,94	Noord-Brabant	5,18	Overijssel	5,34
10	Gelderland	4,74	Gelderland	4,97	Utrecht	5,17
11	Utrecht	4,62	Utrecht	4,93	Gelderland	5,05
12	Zeeland	4,22	Zeeland	4,69	Zeeland	5,02

De top tien van hoogst scorende gemeenten is over de jaren zeker voor wat betreft de bovenste plaatsen redelijk stabiel. Rotterdam voert ook in de jaren 2013-2015 de ranglijst aan. In 2014 en 2015 lag het percentage kinderen in armoede hier boven de 18%. Er is nog steeds een aanzienlijk gat met gemeenten op plaatsen daarna. Dat zijn, over de jaren in wisselende volgorde, Heerlen, Amsterdam en Groningen – waarbij het percentage in Amsterdam tussen 2013 en 2015 daalt. Ook Kerkrade, ’s-Gravenhage een Enschede staan in deze drie jaren in de top-10. Van deze drie gemeenten laat Kerkrade een daling zien in deze periode. Nieuwe gemeenten in de top-10 zijn in 2015 Vlaardingen (van 10,1% in 2013 naar 12,3% in 2015), Capelle a/d IJssel (van 10,2 naar 11,7%); Appingedam completeert de top-10, en maakte daar ook in 2014 deel van uit.

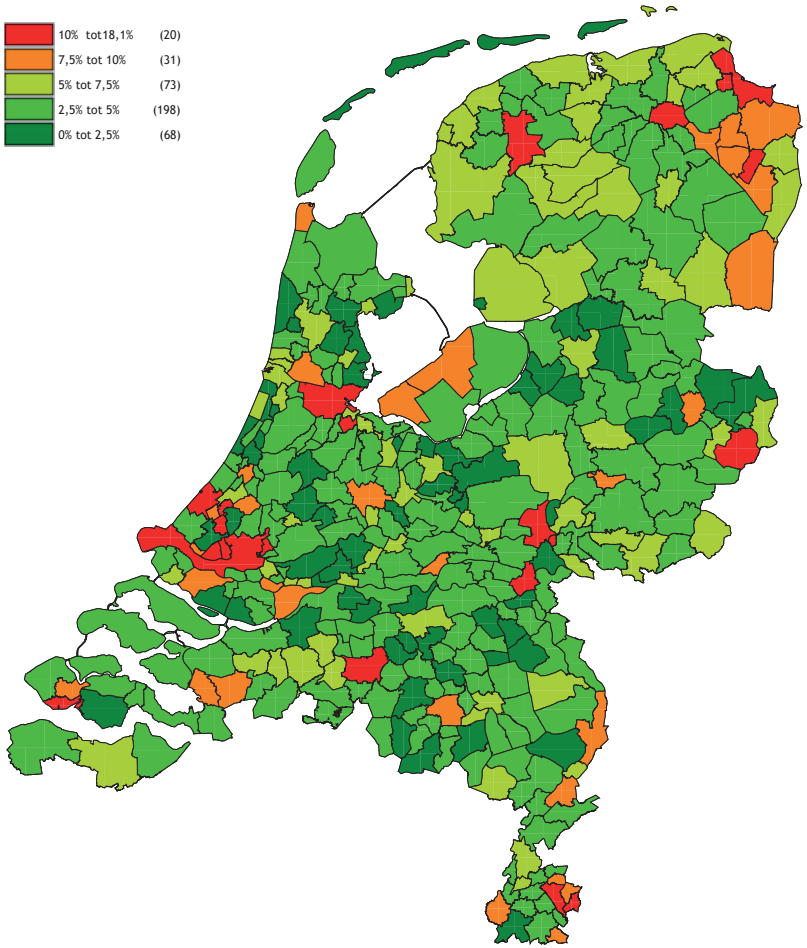

Tien hoogst scorende gemeenten, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Rotterdam	17,80	Rotterdam	18,34	Rotterdam	18,06
2	Amsterdam	14,51	Amsterdam	14,47	Heerlen	14,12
3	Heerlen	13,82	Heerlen	14,10	Amsterdam	13,86
4	Groningen	13,60	Groningen	13,84	Groningen	13,50
5	Kerkrade	12,23	‘s-Gravenhage	12,51	‘s-Gravenhage	12,49
6	‘s-Gravenhage	11,77	Kerkrade	12,07	Vlaardingen	12,34
7	Enschede	11,73	Enschede	12,00	Kerkrade	11,92
8	Arnhem	11,17	Appingedam	11,56	Capelle a/d IJssel	11,66
9	Leeuwarden	10,66	Arnhem	11,43	Enschede	11,58
10	Delft	10,62	Pekela	11,34	Appingedam	11,56

Als we kijken naar de ontwikkeling van het aandeel kinderen in armoede tussen 2010 en 2015, dan zien we een stijging in heel Nederland van 1,4% (van 5,2% naar 6,6%). In het grootste deel van de gemeenten (229) is de stijging lager of gelijk aan dit landelijk gemiddelde. In 12 gemeenten is zelfs sprake van een daling. De sterkste dalers zijn opgenomen in de tabel hieronder. Het betreft hier veelal gemeenten die niet in de top-100 staan voor het jaar 2015. Uitzondering is Amsterdam, dat tussen 2010 en 2015 een daling zag van ruim een half procentpunt. Ook Sittard-Geleen en Vaals zijn gemeenten die in 2015 weliswaar in de top-100 stonden, maar wel een daling zagen tussen 2010 en 2015.

De tien gemeenten met de sterkste stijging in die periode (allemaal een stijging met meer dan drie procentpunten) zitten in 2015 zonder uitzondering in de top-100. De sterkste stijgers zijn Westervoort (5,5%) en Vlaardingen (4,4%). Ook in deze top-10 zien we relatief veel gemeenten (vier) uit de provincie Groningen.

Top-10 gemeenten ontwikkeling 2010-2015

Rang-orde	Sterkste daling	Rang-orde 15	%-punten	Sterkste stijging	Rang-orde 15	%-punten
1	Onderbanken	204	-0,90%	Westervoort	20	+5,52%
2	Amsterdam	3	-0,55%	Vlaardingen	6	+4,44%
3	Sittard-Geleen	56	-0,38%	Appingedam	10	+3,79%
4	Eijsden-Margraten	365	-0,36%	Delfzijl	15	+3,62%
5	Wageningen	123	-0,34%	Roosendaal	51	+3,55%
6	Boekel	348	-0,24%	Enkhuizen	65	+3,51%
7	Meerssen	270	-0,17%	Zwijndrecht	23	+3,48%
8	Heemstede	382	-0,16%	Vlagtwedde	81	+3,41%
9	Vaals	31	-0,12%	Zaanstad	49	+3,25%
10	Best	226	-0,11%	Pekela	18	+3,15%

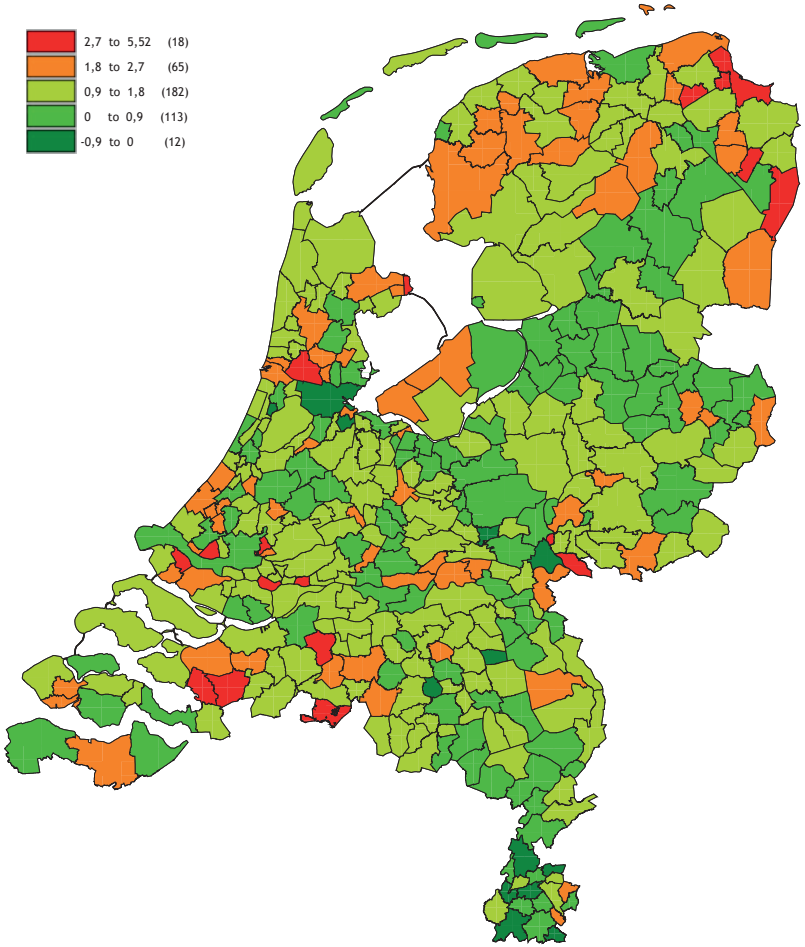

‘Ze weten dat we de eindjes aan elkaar moeten knopen’

Honderd euro per week om van te leven. Voor twee volwassenen en negen kinderen. Veel is het niet, maar Juresca Regales (37) heeft tijden gekend dat ze het met een tientje per maand moesten doen. Die tijden kwam ze óók door. Dankzij mensen die zich het lot van de familie aantrokken.

Vakantie zit er niet in. Evenmin als hippe schoenen of smartphones. Elke dag gezond eten voor het hele gezin lukt alleen met hulp van de voedselbank. “Ik vind het heerlijk, al die kinderen om me heen. Er wordt veel gelachen. Ze weten dat we de eindjes aan elkaar moeten knopen, daar klagen ze niet over. Ze zijn blij met alles. Laatst kreeg een van de kinderen een telefoon voor zijn verjaardag, uit de supermarkt. Vriendjes op school zeggen dan dat het geen duur merk is, maar dat maakt hem niet uit. Hij heeft toch maar mooi een telefoon.”

Altijd op zoek naar aanbiedingen

Een beschermingsbewindvoeder regelt de financiën. Het gezin krijgt honderd euro per week om van te leven. “We zijn altijd op zoek naar aanbiedingen – de kinderen ook. In een week dat er luiers moeten komen, passen we ons aan. Eten we knakworst in plaats van kip. Hamburgers gaan door de helft. Maar wat er ook op tafel staat: ik probeer er verse groenten en een toetje bij te geven. Dankzij de voedselbank lukt dat meestal.”

Stichting Leergeld

Toen één van haar kinderen wegens geldgebrek niet meekon op schoolreis, wees een moeder Juresca op Stichting Leergeld. Nu hebben ze fietsen. En een computer thuis, voor het huiswerk. Alle jongens in het gezin boksen en een dochter begint met pianoles. “Met hulp van kerk, buren en de stichting redden we het. Maar makkelijk is het nooit.”

Betere kansen voor kinderen

Opgroeien in armoede leidt vaak tot achterstanden die later nauwelijks in te halen zijn. Daarom zet Kansfonds de aandacht voor gezinnen in armoede in de versnelling. Stichting Leergeld Den Haag is één van de ruim vijftig initiatieven die Kansfonds steunt om de kansen van kinderen in armoede te verbeteren. Daarnaast steunt Kansfonds jaarlijks meer dan 500 projecten die omzien naar kwetsbare mensen.

Voor meer informatie: www.kansfonds.nl

Indicator Eenoudergezinnen: percentage 0- t/m 17-jarigen dat opgroeit in een eenoudergezin

VN-Kinderrechtenverdrag
Artikel 3, 5, 9, 12 en 18 Ouders zijn primair verantwoordelijk voor de opvoeding van hun kind en het nemen van beslissingen. De staat heeft de plicht ouders op passende wijze bijstand te verlenen bij het opvoeden van hun kind. Bij alle beslissingen die genomen worden ten aanzien van het kind dient het belang van het kind voorop te staan. Kinderen hebben het recht om bij hun ouders op te groeien, tenzij dat niet in het belang is van het kind. Er moet naar het kind worden geluisterd en rekening worden gehouden met zijn mening

De meeste eenoudergezinnen ontstaan door een scheiding van ouders. Na een scheiding daalt het inkomen in 16 procent van de eenoudergezinnen onder de armoedegrens. Hoewel kinderen die opgroeien in een eenoudergezin vaker probleemgedrag en emotionele problemen ontwikkelen dan hun leeftijdgenootjes in tweeoudergezinnen en vaker slechter presteren op school, zijn de verschillen niet groot. Lagere ontwikkelingskansen van kinderen uit eenoudergezinnen komen vooral door een ongunstige financiële situatie van een deel van deze gezinnen.

Dat ze meer probleemgedrag ontwikkelen is vooral bekend uit onderzoek naar kinderen uit moedergezinnen na echtscheiding (Colpin e.a., 2000, Van der Heide 2010). Het kan dus zijn dat de genoemde problemen meer samenhangen met de scheiding, of met een laag inkomen, dan met het alleenstaand ouderschap. Het feit dat kinderen in stiefgezinnen of samengestelde gezinnen dezelfde problemen kennen, ondersteunt dit. Los van het lage inkomen bij een flink deel van de eenoudergezinnen, vinden ouders uit een eenoudergezin de opvoeding vaker moeilijk en gebruiken ze vaak een andere aanpak dan ouders uit een tweeoudergezin. Ook dit heeft een weerslag op hoe kinderen zich in een eenoudergezin ontwikkelen.

Een kind uit een eenoudergezin heeft meer kans op problemen tijdens het opgroeien dan een kind uit een tweeoudergezin. Kinderen die opgroeien in een eenoudergezin ontwikkelen bijvoorbeeld vaker probleemgedrag en emotionele problemen dan hun leeftijdsgenootjes in tweeoudergezinnen. Ook zijn prestaties op school slechter dan gemiddeld. De verschillen zijn echter niet groot en er zijn ook veel kinderen uit eenoudergezinnen die zich zonder problemen ontwikkelen.[1]

Omdat het opgroeien in een eenoudergezin een belangrijke voorspeller is voor het gebruik van jeugdhulp, is deze indicator in deze versie van Kinderen in Tel opgenomen.

De indicator geeft het percentage 0-17-jarige kinderen weer dat opgroeit in een eenoudergezin. Onder een eenoudergezin wordt een particulier huishouden bestaande uit één ouder en minimaal één inwonend kind (ongeacht de leeftijd) verstaan.

1 (bron: NJi. http://www.nji.nl/nl10/Download-NJi/Eenoudergezinnen.pdf).

De gegevens

Het percentage kinderen dat in Nederland opgroeit in een eenoudergezin, lag in 2015 op 15,4%. Het percentage stijgt sinds 2010 (het eerste jaar waarover wij gegevens hebben) gestaag. In 2010 bedroeg het percentage 13,8%.

Het percentage ligt steevast het hoogst in de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland, Groningen en Limburg – in die volgorde. In deze vijf provincies lag het percentage in 2015 boven het landelijk gemiddelde. In de overige provincies lag het percentage onder het landelijk gemiddelde. De drie provincies met het laagste percentage kinderen dat opgroeit in een eenoudergezin, zijn Overijssel, Gelderland en Utrecht.

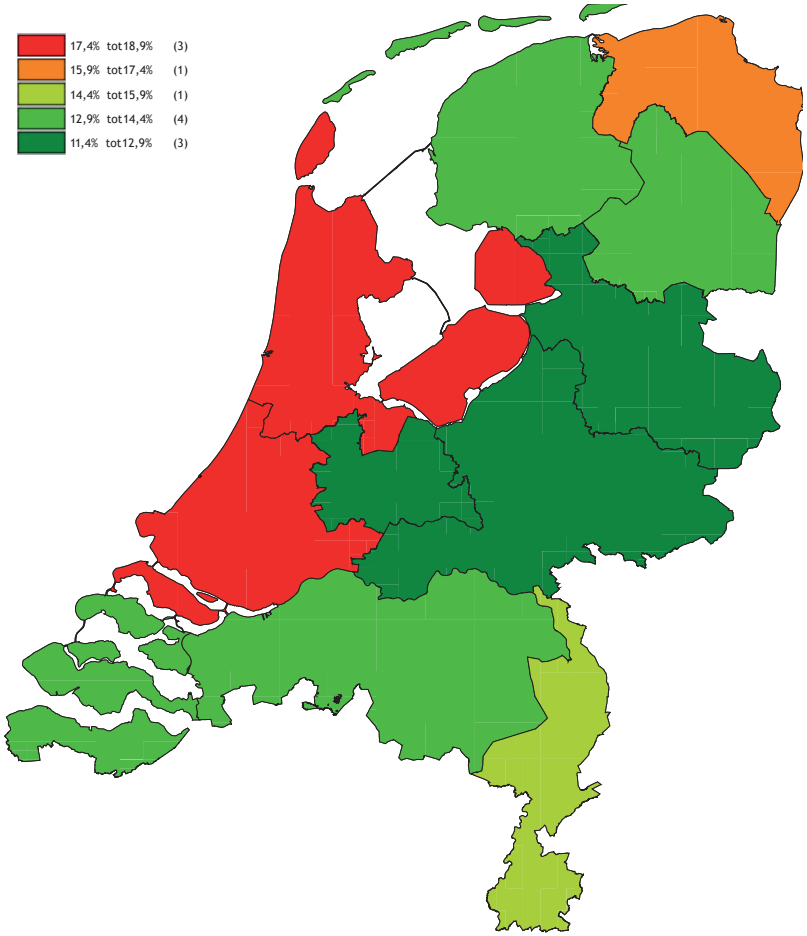

Rangorde provincies, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Noord-Holland	17,93	Noord-Holland	18,15	Noord-Holland	18,35
2	Zuid-Holland	17,51	Zuid-Holland	17,88	Zuid-Holland	18,26
3	Flevoland	16,89	Flevoland	17,40	Flevoland	17,96
4	Groningen	16,30	Groningen	16,81	Groningen	17,17
5	Limburg	14,80	Limburg	15,27	Limburg	15,82
6	Zeeland	12,97	Drenthe	13,26	Noord-Brabant	13,63
7	Noord-Brabant	12,83	Noord-Brabant	13,18	Drenthe	13,60
8	Drenthe	12,77	Zeeland	13,14	Zeeland	13,58
9	Friesland	12,66	Friesland	12,88	Friesland	13,41
10	Utrecht	12,30	Utrecht	12,54	Utrecht	12,77
11	Gelderland	11,78	Gelderland	12,03	Gelderland	12,45
12	Overijssel	11,04	Overijssel	11,36	Overijssel	11,78

Onder de gemeenten neemt Rotterdam in de jaren 2013 t/m 2015 de eerste plaats in. Hier ligt het percentage boven de 28%. De plaatsen 2 tot en met 4 worden steeds bezet door Heerlen, Amsterdam en Capelle aan den IJssel, in wisselende volgorde. Hier ligt het percentage in 2015 boven de 25%. Andere gemeenten die alle drie de jaren in de top-10 scoren, zijn Schiedam, Groningen, Vlaardingen, Rijswijk en Den Helder. De top-10 wordt in 2014 en 2015 gecompleteerd door Nissewaard. Vijf van de tien gemeenten in de top-10 bevinden zich in de regio Rotterdam-Rijnmond.

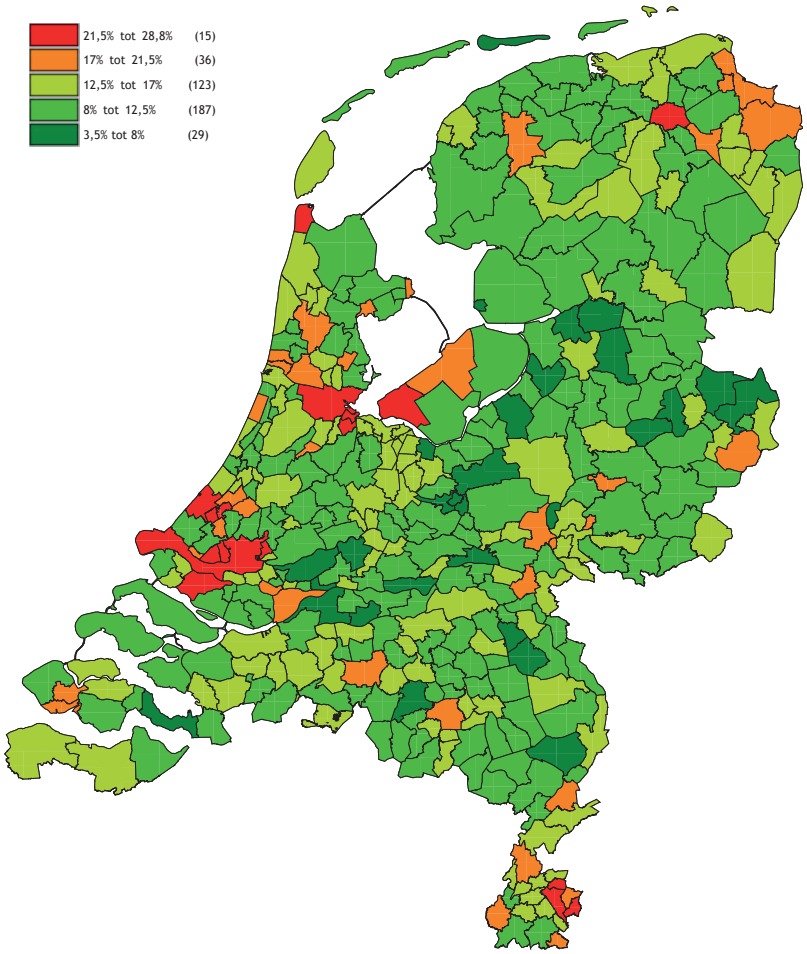

Tien hoogst scorende gemeenten, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Rotterdam	28,06	Rotterdam	28,37	Rotterdam	28,71
2	Amsterdam	27,20	Amsterdam	26,87	Heerlen	26,60
3	Heerlen	24,65	Heerlen	25,38	Amsterdam	26,57
4	Capelle a/d IJssel	24,40	Capelle a/d IJssel	24,68	Capelle a/d IJssel	25,46
5	Groningen	23,98	Schiedam	24,46	Schiedam	24,66
6	Rijswijk	23,88	Groningen	23,97	Groningen	24,20
7	Schiedam	23,65	Rijswijk	23,58	Vlaardingen	24,03
8	Diemen	22,25	Vlaardingen	23,56	Rijswijk	23,51
9	Vlaardingen	22,13	Nissewaard	22,57	Nissewaard	22,86
10	Den Helder	22,09	Den Helder	22,23	Den Helder	22,61

In de periode 2010-2015 nam het percentage kinderen dat opgroeide in een eenoudergezin toe met 1,64 procentpunt. In een kleine 20 gemeenten nam het percentage af. Dit was het sterkst het geval in Vlieland, Amsterdam en Renswoude. Vooral de daling in Amsterdam is opmerkelijk. Amsterdam nam in 2015 de derde plaats in op de ranglijst van gemeenten. De sterkste stijging van het percentage kinderen dat opgroeit in een eenoudergezin zien we in Menterwolde, Nissewaard en Oldambt. In de top-10 van sterkste stijgers zien we drie Groningse, drie Zuid Limburgse en drie Gelderse gemeenten.

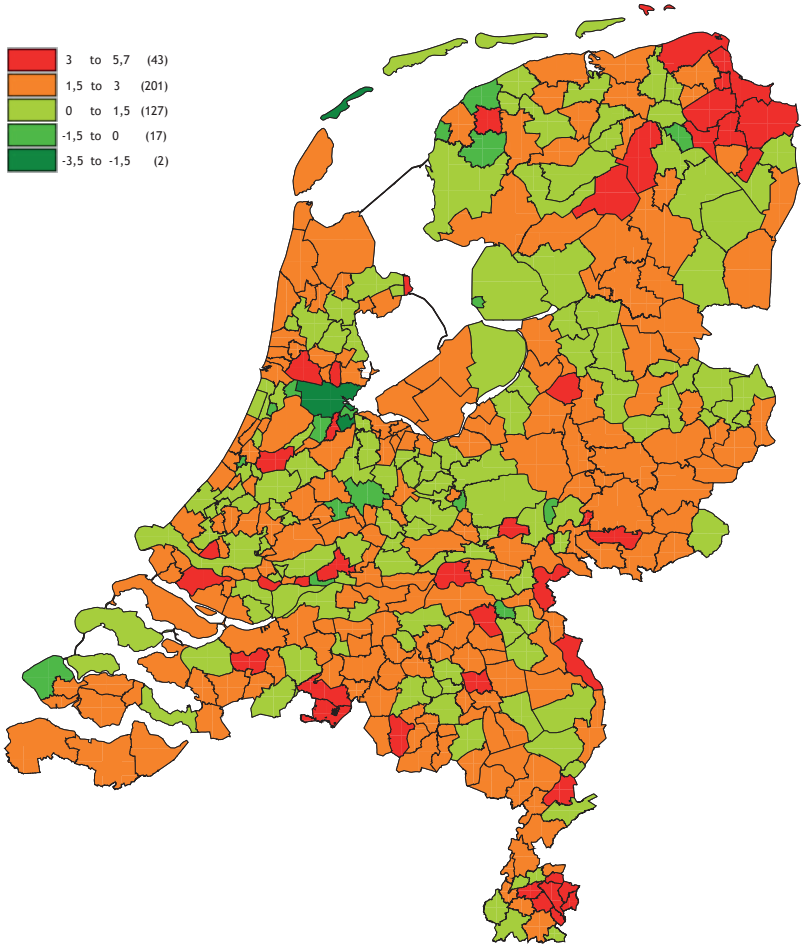

Top-10 gemeenten ontwikkeling 2010-2015

Rang-orde	Sterkste daling	Rang-orde 15	% punten	Sterkste stijging	Rang-orde 15	% punten
1	Vlieland	217	-3,50	Menterwolde	53	+5,66
2	Amsterdam	3	-2,11	Nissewaard	9	+4,71
3	Renswoude	386	-1,13	Oldambt	44	+4,57
4	Grave	272	-0,83	Westervoort	28	+3,94
5	Haarlemmerliede-Spaarnwoude	217	-0,74	Heerlen	2	+3,91
6	Haren	251	-0,47	Kerkrade	11	+3,78
7	Harlingen	62	-0,46	Brunssum	14	+3,75
8	Het Bildt	197	-0,44	Doesburg	33	+3,72
9	Amstelveen	79	-0,34	Pekela	60	+3,71
10	Veere	348	-0,25	West Maas en Waal	234	+3,70

THEMA: Onderwijs

VN-Kinderrechtenverdrag
Artikel 28, 29, 30 Ieder kind heeft recht op onderwijs en heeft leerplicht. Basisonderwijs moet gratis worden aangeboden, voortgezet onderwijs moet aangemoedigd en voortijdig schoolverlaten moet worden tegengegaan. Passend onderwijs moet beschikbaar zijn voor kinderen. Het onderwijs moet aansluiten op de capaciteiten van een kind en is erop gericht de persoonlijkheid, talenten en geestelijke en lichamelijke vermogens van het kind zo volledig mogelijk te ontplooien. Dit betekent ook dat er onderwijs moet zijn voor kinderen met een beperking. Daarnaast moet onderwijs het kind respect bijbrengen voor mensenrechten en de basiswaarden van een vrije samenleving. De handhaving van de schooldiscipline moet in overeenstemming zijn met de menselijke waardigheid en met dit Verdrag. Internationale samenwerking wordt bevorderd.

Indicator Voortijdig schoolverlaters: het percentage voortijdig schoolverlaters (vsv'ers) als percentage van het totaal aantal leerlingen van het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs

Voortijdig schoolverlaters zijn leerlingen uit het voortgezet onderwijs en het middelbaar beroepsonderwijs die op 1 oktober van het volgende schooljaar het (bekostigd) onderwijs hebben verlaten en niet in het bezit zijn van een startkwalificatie (dat wil zeggen minimaal een havo- of vwo-diploma, of een diploma op mbo 2-niveau). Bovendien betreft het leerlingen die jonger zijn dan 23 jaar en ingeschreven staan in de Basisregistratie personen.

Het aantal voortijdig schoolverlaters is afgezet tegen het totaal aantal deelnemers in het voortgezet onderwijs (hierna: VO) en het middelbaar beroepsonderwijs (hierna: MBO).

De gegevens

De ook in vorige databoeken van Kinderen in Tel geconstateerde daling van het percentage vsv'ers in Nederland zet gestaag door. Het landelijke percentage lag in 2015 op 1,82%. In 2012 lag het nog op 3,23%, in 2013 op 2,15% en in 2014 op 1,97%. In 2015 ging het in totaal om 24.247 voortijdig schoolverlaters, tegen 42.256 in 2012.

De daling zien we in alle provincies. Net als in de voorgaande jaren blijven de provincies Zuid-Holland, Flevoland en Noord-Holland bovenaan in de rangorde staan, ook in die volgorde. Dit beeld is in de jaren 2013 t/m 2015 stabiel. In 2015 staat de provincie Zuid-Holland bovenaan met een percentage van 2,23%. De provincie met het laagste percentage vsv'ers was in 2015 Friesland, evenals in 2013. Die positie was in 2012 nog in handen van Drenthe, net als in 2014. Drenthe en Friesland wisselen elkaar dus af op de laatste plaats.

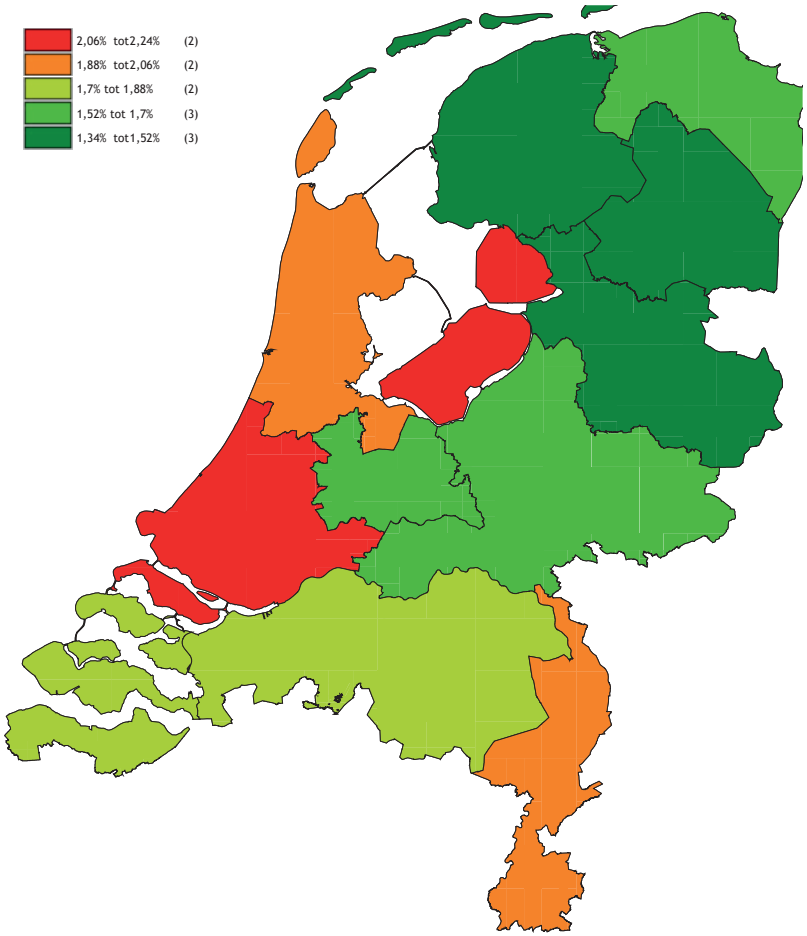

Rangorde provincies, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Zuid-Holland	2,55	Zuid-Holland	2,38	Zuid-Holland	2,23
2	Flevoland	2,48	Flevoland	2,30	Flevoland	2,17
3	Noord-Holland	2,35	Noord-Holland	2,25	Noord-Holland	2,00
4	Utrecht	2,25	Groningen	1,98	Limburg	1,91
5	Groningen	2,12	Utrecht	1,93	Noord-Brabant	1,74
6	Gelderland	2,07	Limburg	1,82	Zeeland	1,74
7	Limburg	2,00	Zeeland	1,79	Utrecht	1,64
8	Zeeland	1,97	Noord-Brabant	1,78	Groningen	1,61
9	Noord-Brabant	1,89	Gelderland	1,74	Gelderland	1,58
10	Drenthe	1,80	Friesland	1,62	Overijssel	1,44
11	Overijssel	1,68	Overijssel	1,52	Drenthe	1,42
12	Friesland	1,57	Drenthe	1,42	Friesland	1,34

In de top 10 van gemeenten nam Den Helder in 2013 nog plaats 1 in, maar daarna is Den Helder niet meer terug te vinden in de top-10 (2015: plaats 132). Ook Zandvoort nam in 2013 en 2014 een hoge positie in, maar is in 2015 te vinden op plaats 63. De drie grote steden hebben in alle drie de jaren een plaats in de top-10. De vierde stad van het land, Utrecht, zien we in 2015 niet meer in de top-10, maar op plaats 31. In 2015 wordt de ranglijst aangevoerd door Pekela, met 3,41% voortijdig schoolverlaters. De top-10 wordt in 2015 gecompleteerd door Arnhem, Capelle a/d IJssel, Leiden en de drie grote(re) gemeenten in Zuid-Limburg: Maastricht, Heerlen en Kerkrade. De laatste vier gemeenten zijn in 2015 nieuw in de top-10. Overigens zien we bij veruit de meeste gemeenten een daling tussen 2013 en 2015.

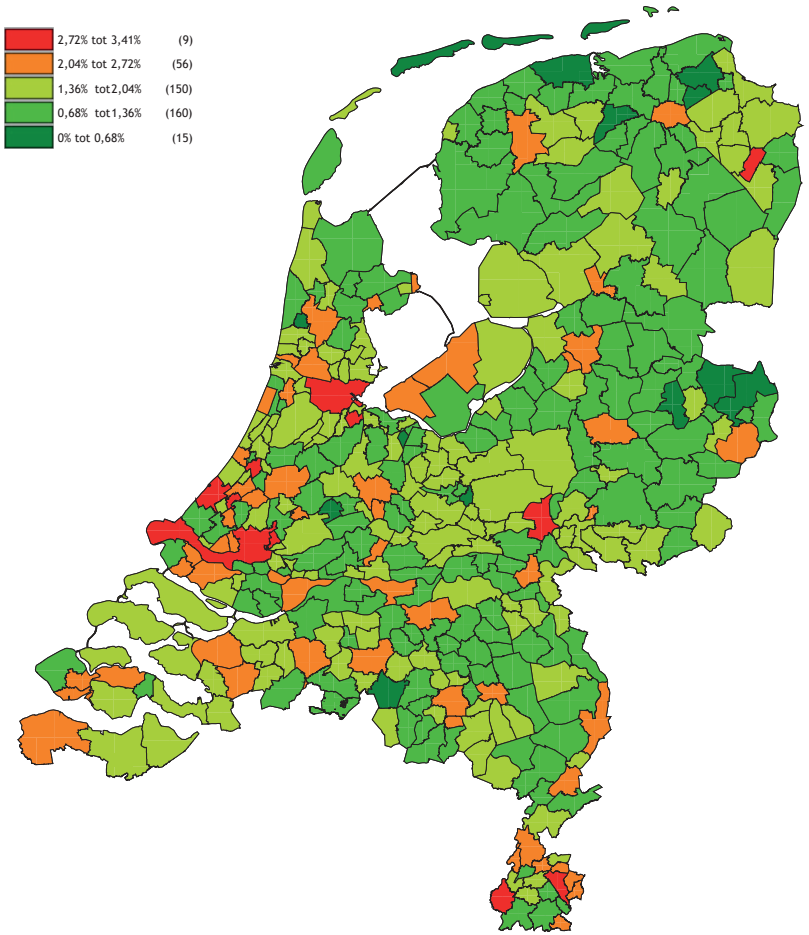

Tien hoogst scorende gemeenten, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Den Helder	3,78	Rotterdam	3,72	Pekela	3,41
2	Rotterdam	3,75	Lelystad	3,57	Rotterdam	3,20
3	Zandvoort	3,69	Zandvoort	3,47	‘s-Gravenhage	3,08
4	's-Gravenhage	3,59	Amsterdam	3,42	Amsterdam	3,06
5	Pekela	3,56	's-Gravenhage	3,40	Leiden	2,95
6	Arnhem	3,50	Arnhem	3,22	Maastricht	2,88
7	Utrecht	3,45	Utrecht	3,08	Heerlen	2,88
8	Amsterdam	3,41	Schiedam	2,96	Arnhem	2,84
9	Westervoort	3,32	Diemen	2,85	Capelle a/d IJssel	2,81
10	Dordrecht	3,28	Leeuwarden	2,85	Kerkrade	2,72

Tussen 2010 en 2015 is landelijk het aantal voortijdig schoolverlaters bijna gehalveerd van bijna 46.000 tot ruim 24.000. Uitgedrukt als percentage van het aantal deelnemers in VO en MBO is er landelijk sprake van een daling van 3,52% naar 1,82%, eveneens bijna een halvering – een afname van 1,7 procentpunten.

In de top-10 van sterkste dalers vinden we overwegend kleinere gemeenten. Laren en Oisterwijk zagen in 2015 ten opzichte van 2010 een afname van meer dan 4 procentpunten. Noord-Beveland, Leudal en Amsterdam kenden een afname van tussen de 3 en 4 procentpunten. In de top-10 van sterkste dalers zitten vier gemeenten die in 2015 een plaats in de top-100 bezetten: Amsterdam, Lelystad, Brunssum en Zandvoort.

De gemeente met de sterkste stijging in het percentage voortijdig schoolverlaters is ook de gemeente die plaats nummer 1 in de rangorde van 2015 inneemt: Pekela. Dit is met Hattem de enige gemeente waar het percentage tussen 2010 en 2015 toenam. In de rest van de top-10 met minste dalers/sterkste stijgers zien we overwegend kleinere gemeenten die in 2015 niet bij de hoogst geklasseerde 200 gemeenten zaten.

Top-10 gemeenten ontwikkeling 2010-2015

Rang-orde	Sterkste daling	Rang-orde 15	% punten	Sterkste stijging	Rang-orde 15	% punten
1	Laren	386	-5,26	Pekela	1	+0,31
2	Oisterwijk	214	-4,57	Hattem	58	+0,11
3	Noord-Beveland	115	-3,39	Tubbergen	378	-0,08
4	Leudal	246	-3,10	Meppel	55	-0,10
5	Amsterdam	4	-3,00	Alphen-Chaam	324	-0,11
6	Lelystad	17	-2,96	Rozendaal	373	-0,12
7	Landsmeer	153	-2,90	Menameradiel	225	-0,19
8	Schiermonnikoog	390	-2,86	Zuidhorn	236	-0,20
9	Zandvoort	63	-2,84	Castricum	206	-0,23
10	Brunssum	37	-2,82	Sint Anthonis	331	-0,26

Uitzondering is Meppel, dat in 2015 plaats 55 in de rangorde innam. Vergelijken we beide groepen gemeenten, dan blijkt dat de minste dalers/sterkste stijgers in 2015 gemiddeld rond plaats 219 in de rangorde van 390 gemeenten zaten, terwijl de sterkste dalers gemiddeld rond plek 163 zaten.

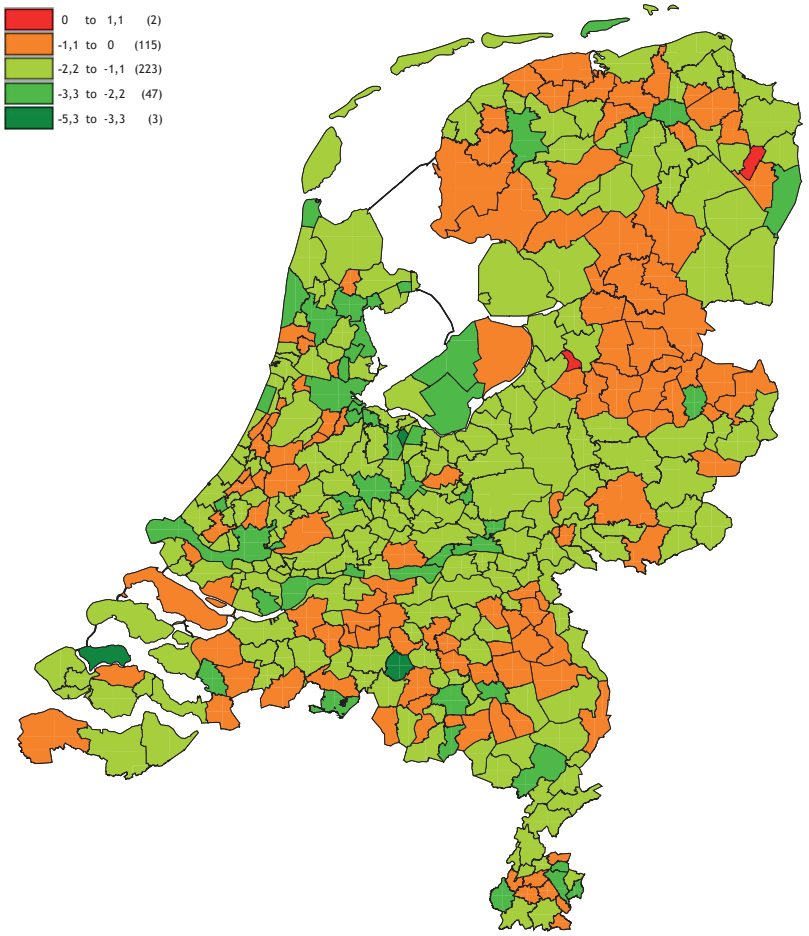

Indicator Leerlingen in speciaal onderwijs: Aantal leerlingen in het speciaal (voortgezet) onderwijs als percentage van het totaal aantal leerlingen in PO en VO

Een van de belangrijkste doelen van de invoering van passend onderwijs is om zoveel mogelijk leerlingen in het reguliere onderwijs te laten deelnemen. Het aantal leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs zou dan moeten afnemen. Het percentage leerlingen in het speciaal onderwijs is een nieuwe indicator die in deze Kinderen in Tel voor het eerst is opgenomen. Het gaat hierbij om de vanuit de WEC gefinancierde vormen van onderwijs: het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs.

Tot 2014 konden kinderen met een leerlinggebonden financiering in het reguliere onderwijs terecht, het zogenaamde rugzakje. Deze kinderen zijn niet in deze overzichten meegenomen, ook omdat het rugzakje sinds de invoering van de Wet passend onderwijs niet meer bestaat.

De gegevens

In 2011 ging het om bijna 64.500 leerlingen in het speciaal onderwijs en het voortgezet speciaal onderwijs. In 2013 en 2014 was dit aantal het hoogst met 65.500 leerlingen. In 2015 gaat het om ruim 63.000 leerlingen. Het percentage leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs schommelde in de jaren 2011 tot en met 2015 daarmee rond de 2,6%. In 2015 lag het percentage 0,1 procentpunt lager dan in 2014, maar er is nog geen sprake van een trendmatige daling.

Daarnaast maakten in 2014 bijna 37.000 jongeren van een rugzakje gebruik om deel te kunnen nemen aan het reguliere onderwijs: bijna 20.000 in het voortgezet onderwijs en bijna 17.000 in het primair onderwijs. In totaal gaat het dus om ongeveer 100.000 leerlingen die via de WEC gefinancierd onderwijs volgden. Het aantal jongeren met een rugzakje in het reguliere onderwijs lag in de jaren 2011 tot 2014 stabiel tegen de 37.000 leerlingen.

Rangorde provincies, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Limburg	3,85	Limburg	3,86	Limburg	3,68
2	Flevoland	3,25	Flevoland	3,19	Gelderland	3,05
3	Gelderland	3,16	Gelderland	3,17	Flevoland	2,97
4	Overijssel	3,09	Overijssel	3,01	Noord-Brabant	2,86
5	Noord-Brabant	2,89	Noord-Brabant	2,93	Overijssel	2,84
6	Utrecht	2,39	Zeeland	2,58	Zeeland	2,65
7	Zeeland	2,39	Zuid-Holland	2,41	Zuid-Holland	2,36
8	Zuid-Holland	2,39	Utrecht	2,38	Utrecht	2,34
9	Friesland	2,33	Friesland	2,38	Friesland	2,33
10	Groningen	2,29	Groningen	2,26	Groningen	2,22
11	Noord-Holland	2,09	Noord-Holland	2,11	Noord-Holland	2,06
12	Drenthe	1,89	Drenthe	2,01	Drenthe	1,89

In Limburg gaan relatief het meeste leerlingen naar het (voortgezet) speciaal onderwijs: zo'n anderhalf keer het landelijk gemiddelde – met een lichte afname in 2015. Ook in Gelderland, Flevoland, Overijssel en Noord-Brabant ligt het provinciale percentage hoger dan landelijk. In Drenthe en Noord-Holland ligt het percentage leerlingen dat naar het (voortgezet) speciaal onderwijs gaat juist ruim onder het landelijk gemiddelde.

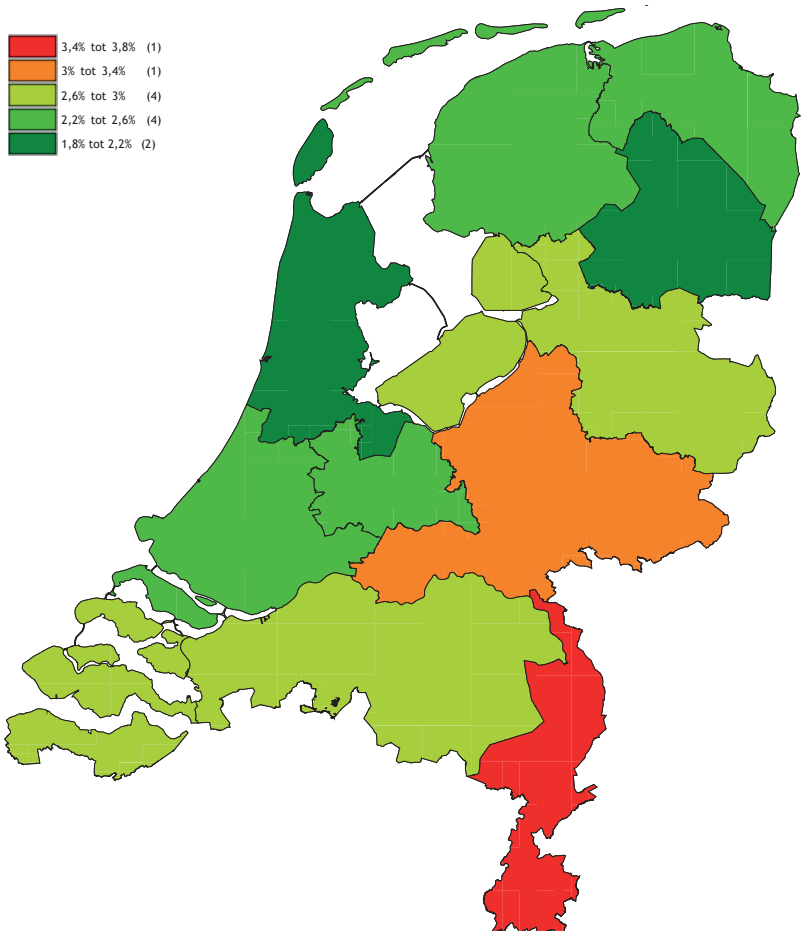

Ermelo kent het hoogste percentage leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs: rond de 7,5% in de jaren 2013-2015. Simpelveld neemt deze jaren de tweede plaats in, met een percentage net boven de 6%. In 2015 worden zij gevolgd door Voorst, Leudal, Renkum en Boxtel, met percentages rond de 5%. Deze gemeenten maken in alle drie de jaren deel uit van de top-10, met uitzondering van Leudal, dat er in 2013 niet bij hoorde. Ook Heerlen en Stein staan deze drie jaren in de top-10. Nieuw in de top-10 zijn in 2015 Kerkrade en Almelo. In sommige gemeenten worden de percentages beïnvloed door aanwezigheid van instellingen voor kinderen met een beperking.

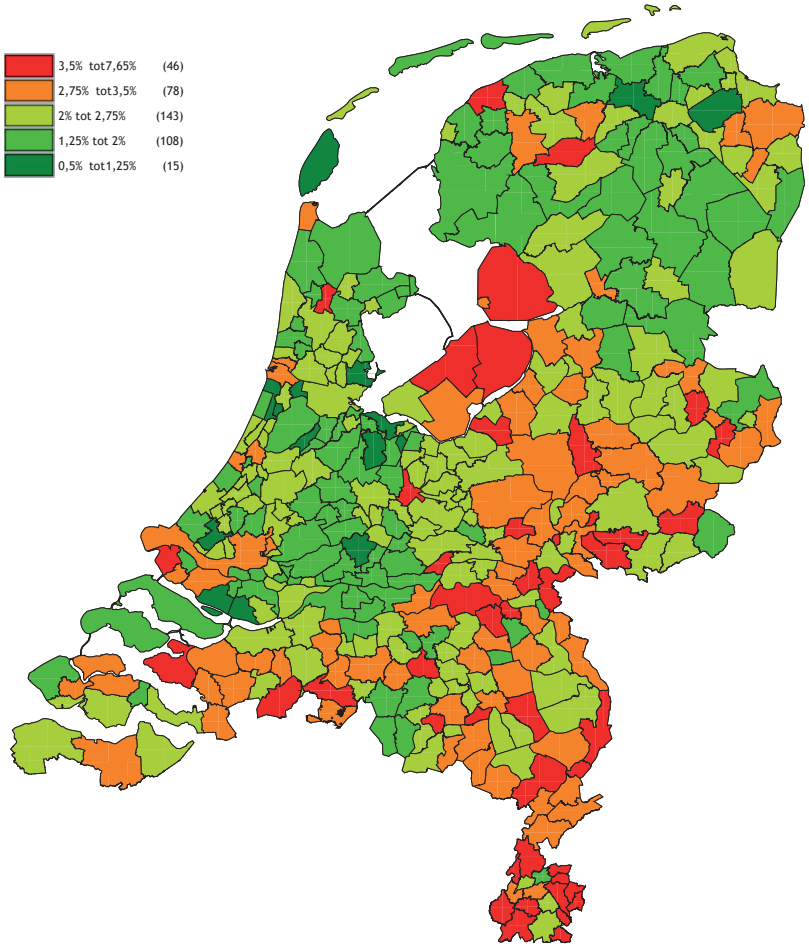

Tien hoogst scorende gemeenten, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Ermelo	7,55	Ermelo	7,35	Ermelo	7,64
2	Simpelveld	6,04	Simpelveld	6,07	Simpelveld	6,19
3	Leudal	5,33	Renkum	5,57	Voorst	5,07
4	Renkum	5,33	Voorst	5,37	Leudal	5,00
5	Heerlen	5,24	Leudal	5,19	Renkum	4,96
6	Stein	5,23	Heerlen	5,01	Boxtel	4,95
7	Voorst	5,03	Boxtel	4,91	Kerkrade	4,73
8	Boxtel	4,89	Stein	4,73	Heerlen	4,71
9	Maastricht	4,74	Dronten	4,69	Stein	4,54
10	Westvoorne	4,67	Maastricht	4,63	Almelo	4,39

Landelijk is het percentage leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs ongeveer stabiel in de jaren 2011-2015. In een aantal gemeenten is er sprake van een aanzienlijke afname. De sterkste daling is te zien in Brummen: 1,45 procentpunt. Ook in Zeist, Vlagtwedde, Berkelland, Haarlemmerliede-Spaarnwoude en Kampen is er een afname van meer dan één procentpunt. Onder de tien sterkste dalers bevinden zich zes gemeenten die in 2015 bij de gemeenten met de honderd hoogste percentages leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs behoorden. In een aantal andere gemeenten is sprake van een sterke toename. Het sterkst is dit het geval in Oost Gelre, met bijna twee procentpunten. In de gemeenten Alphen-Chaam, Het Bildt en Terneuzen is de toename rond de anderhalve procentpunt. Ook in deze top-10 staan relatief veel gemeenten die behoorden tot de gemeenten met de honderd hoogste percentages leerlingen in het (voortgezet) speciaal onderwijs. Simpelveld, nummer 2 in 2015, kende in de jaren 2011-2015 een stijging van ruim één procentpunt.

Top-10 gemeenten ontwikkeling 2011-2015

Rang-orde	Sterkste daling	Rang-orde 15	% punten	Sterkste stijging	Rang-orde 15	% punten
1	Brummen	78	-1,45	Oost Gelre	16	+1,82
2	Zeist	29	-1,39	Alphen-Chaam	43	+1,50
3	Vlagtwedde	363	-1,33	Het Bildt	39	+1,44
4	Berkelland	88	-1,31	Terneuzen	79	+1,34
5	H'liede -Spaarn-woude	381	-1,11	Landsmeer	185	+1,19
6	Kampen	89	-1,01	Teylingen	71	+1,14
7	Hellendoorn	214	-0,99	Simpelveld	2	+1,09
8	Enschede	95	-0,98	Bellingwedde	129	+1,08
9	Menterwolde	105	-0,95	Venlo	12	+0,99
10	Grave	28	-0,89	Sluis	266	+0,96

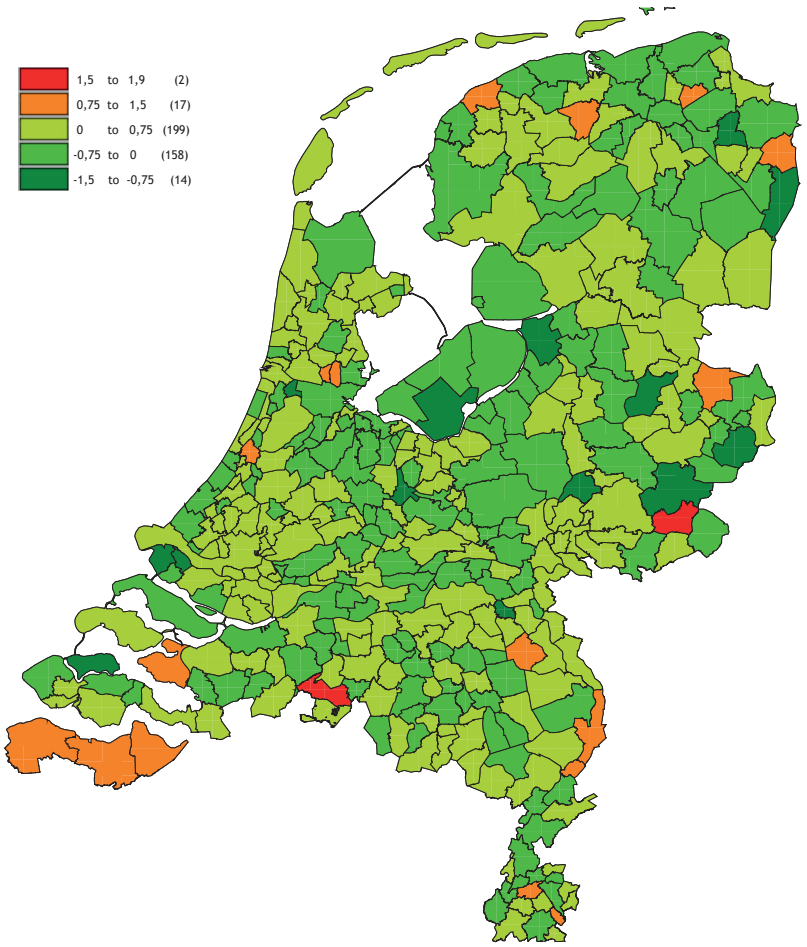

Van speciaal onderwijs naar inclusief onderwijs

In de gemeente Roosendaal staat de basisschool De Kroevendonk waar leerlingen op zitten met diverse achtergronden. De school is onderdeel van het eerste Integraal Kind Centrum. De gemeente Roosendaal heeft directeur Teun Dekker van De Kroevendonk gesteund in zijn ambitie om in te zetten op inclusief onderwijs en een verbinding tot stand te brengen tussen jeugdhulp en onderwijs. Er wordt gewerkt vanuit een inclusieve visie op onderwijs en opvang. Hiervoor heeft de gemeente budget voor vijf jaar beschikbaar gesteld. Op de basisschool wordt het inclusieve onderwijs verder vormgegeven.

De visie van De Kroevendonk is dat ieder kind is welkom. Ieder kan leren en heeft gelijkwaardige kansen om te leren. Kortom, alle kinderen gaan samen naar school en volgen ook onderwijs samen. Het personeel is speciaal opgeleid en door de uitgebreide zorgstructuur wordt nauwelijks meer verwezen naar het speciaal onderwijs. Inclusief onderwijs betekent dat er kwalitatief goed onderwijs is voor álle kinderen. Dus niet alleen voor kinderen met een beperking, maar ook voor kinderen zonder beperking of juist voor meerbegaafde kinderen die ook juist vaak weer specifieke begeleiding nodig hebben.

Zie ook: https://www.in1school.nl/images/Publicaties/Zo_kan_het_ook_scholen_Magazine_2016_Digitaal.pdf

www.in1school.nl

www.stichtingwijsamen.nl

THEMA: Vrije tijd

VN-Kinderrechtenverdrag
Artikel 31 Ieder kind heeft recht op vrije tijd en ontspanning. Tijd om te spelen en op deelname aan culturele en artistieke activiteiten. Het recht op spelen moet zoveel mogelijk worden bevorderd.

*Indicator jeugdleden sportverenigingen: Percentage 0- t/m 17-jarigen dat lid is van een bij NOC*NSF aangesloten sportvereniging*

Bij jeugdleden van sportverenigingen gaat het om het aantal 0- tot en met 17-jarigen dat lid is van een sportvereniging die (via de bond) is aangesloten bij NOC*NSF. Het betreft een unieke indicator die een indicatie vormt voor de maatschappelijke participatie van jeugdigen. Het is voor het eerst dat deze indicator op deze manier kan worden gebruikt, dankzij de medewerking van NOC*NSF die de data hiervoor ter beschikking hebben gesteld. Het verenigingsleven is een typisch Nederlandse vorm van participatie van burgers. Dat we dit met deze indicator nu in beeld kunnen brengen voor kinderen betekent een belangrijke stap voorwaarts.

De gegevens

Voor deze indicator beschikken we alleen over de jaren 2014 en 2015 over gegevens. In 2014 was landelijk gezien bijna 40% van de 0-17-jarigen lid van een sportvereniging. In 2015 is dit opgelopen tot bijna 42%.
Het beeld over de provincies is over de jaren 2014 en 2015 stabiel. Er is een aantal provincies waar de georganiseerde sportdeelname duidelijk lager is dan landelijk gemiddeld: Flevoland, Zeeland, Zuid-Holland en in mindere mate ook Groningen. In Drenthe, Overijssel, Friesland, Gelderland en Noord-Brabant is de sportdeelname juist hoger. De middenmoot wordt gevormd door Noord-Holland, Utrecht en Limburg. Opvallend is de positie van Flevoland, waar de sportdeelname door jeugdigen duidelijk veel lager ligt dan de eerstvolgende provincie, 5% lager in zowel 2014 als 2015.

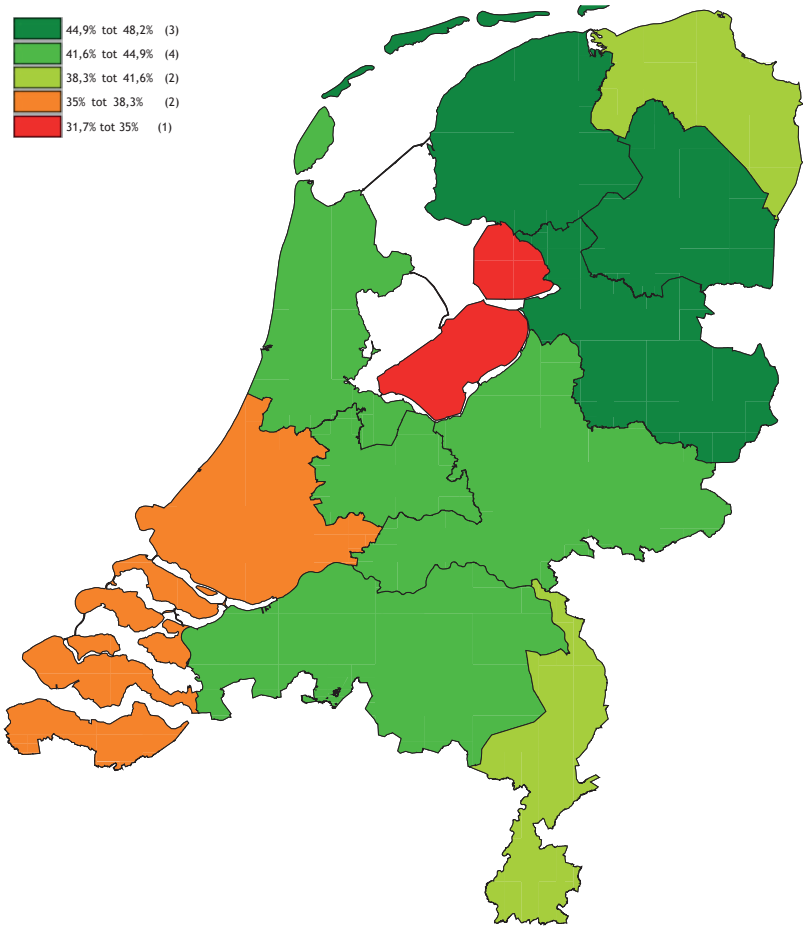

Rangorde provincies, 2014-2015

	2014	%	2015	%
1	Flevoland	30,22	Flevoland	31,72
2	Zeeland	35,05	Zuid-Holland	37,51
3	Zuid-Holland	35,61	Zeeland	37,97
4	Groningen	37,62	Groningen	40,23
5	Limburg	39,74	Limburg	40,92
6	Noord-Holland	39,76	Noord-Holland	41,65
7	Utrecht	41,19	Utrecht	42,75
8	Friesland	42,27	Noord-Brabant	43,77
9	Noord-Brabant	42,40	Gelderland	44,14
10	Gelderland	42,59	Friesland	45,12
11	Overijssel	44,80	Overijssel	46,88
12	Drenthe	45,41	Drenthe	48,09

De Top-10 van gemeenten met de laagste sportdeelname is in 2014 en de 2015 in sterke mate vergelijkbaar. Acht gemeenten zitten in beide jaren in de top-10: Urk, Rotterdam, Reimerswaal, Amsterdam, Almere, Staphorst, Terschelling en Schiedam. In al deze gemeenten ligt het aantal georganiseerde jeugdsporters in 2015 zo'n 12 tot bijna 17 procentpunten onder het landelijk gemiddelde van bijna 42%. Opvallend is de aanwezigheid van een aantal Waddengemeenten in de top-10, evenals die van een aantal gemeenten met een wat meer orthodox protestants-christelijk karakter. Daarnaast kennen grote steden als Amsterdam, Rotterdam, Almere en Schiedam een relatief lage sportparticipatie onder minderjarigen.

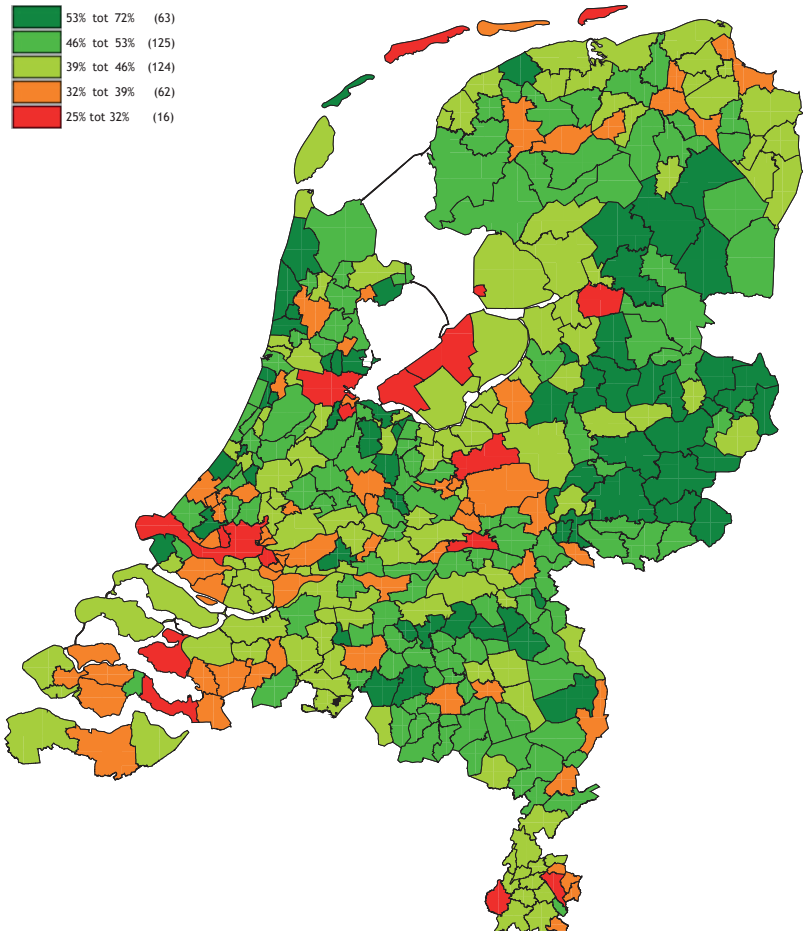

Tien laagst scorende gemeenten, 2014-2015

	2014	%	2015	%
1	Urk	21,42	Urk	25,05
2	Rotterdam	23,60	Terschelling	25,06
3	Reimerswaal	23,86	Rotterdam	25,30
4	Ameland	25,48	Almere	27,22
5	Amsterdam	25,55	Staphorst	27,46
6	Almere	26,16	Reimerswaal	28,10
7	Staphorst	26,51	Amsterdam	28,48
8	Tholen	26,62	Schiedam	28,54
9	Terschelling	26,84	Barneveld	29,66
10	Schiedam	27,09	Lelystad	30,76

Landelijk nam het aantal georganiseerd sportende kinderen toe van 1,37 miljoen in 2014 naar 1,43 miljoen in 2015. Als percentage van het aantal minderjarige inwoners is dat een toename van 1,8 procentpunt: van 39,9% naar 41,7%.

Tussen gemeenten zijn er grote verschillen. In de top-10 met sterkste stijgers zien we overwegend kleine gemeenten, waar het aantal georganiseerd sportende kinderen toenam met meer dan 8 procentpunten. Castricum is koploper, met een stijging van bijna 16 procentpunten. Castricum is daardoor in 2015 de hoogst scorende gemeente (plek 390 in de rangorde). Opvallend is de aanwezigheid van vier Groningse gemeenten in de top-10 van sterkste stijgers: Veendam, Eemsmond, Winsum en Ten Boer.

In totaal zien we in 52 gemeenten een daling in het percentage sportende minderjarigen tussen 2014 en 2015. In veel van deze gemeenten is de daling beperkt tot 1 à 2 procentpunten. In de top-10 van sterkste dalers neemt het percentage met tenminste drie procentpunten af.

Top-10 gemeenten ontwikkeling 2014-2015

Rang-orde	Sterkste stijging	Rang-orde 15	% punten	Sterkste daling	Rang-orde 15	% punten
1	Castricum	390	+15,62	Drechterland	333	-9,31
2	Veendam	293	+13,22	Rozendaal	373	-6,23
3	Eemsmond	117	+12,03	Heerde	169	-5,96
4	Winsum	250	+10,40	Rheden	194	-5,72
5	Ameland	33	+9,52	Slochteren	80	-5,52
6	Enkhuizen	266	+9,37	Bedum	17	-5,21
7	Oirschot	384	+8,42	Wormerland	320	-4,77
8	Kapelle	217	+8,32	Oldambt	130	-4,28
9	Ten Boer	127	+8,30	Zevenaar	362	-4,23
10	Winterswijk	376	+8,14	Ouder-Amstel	368	-3,11

Vooral de daling in Drechterland, Rozendaal, Heerde, Rheden, Slochteren en Bedum met meer dan 5 procentpunten is opmerkelijk. Ook hier zien we dat in de top-10 twee Groningse gemeenten zitten: Bedum en Oldambt. De gemiddelde rangorde in 2015 verschilt niet tussen de sterkste stijgers en dalers. Die ligt in beide gevallen rond positie 245, van in totaal 390 gemeenten.

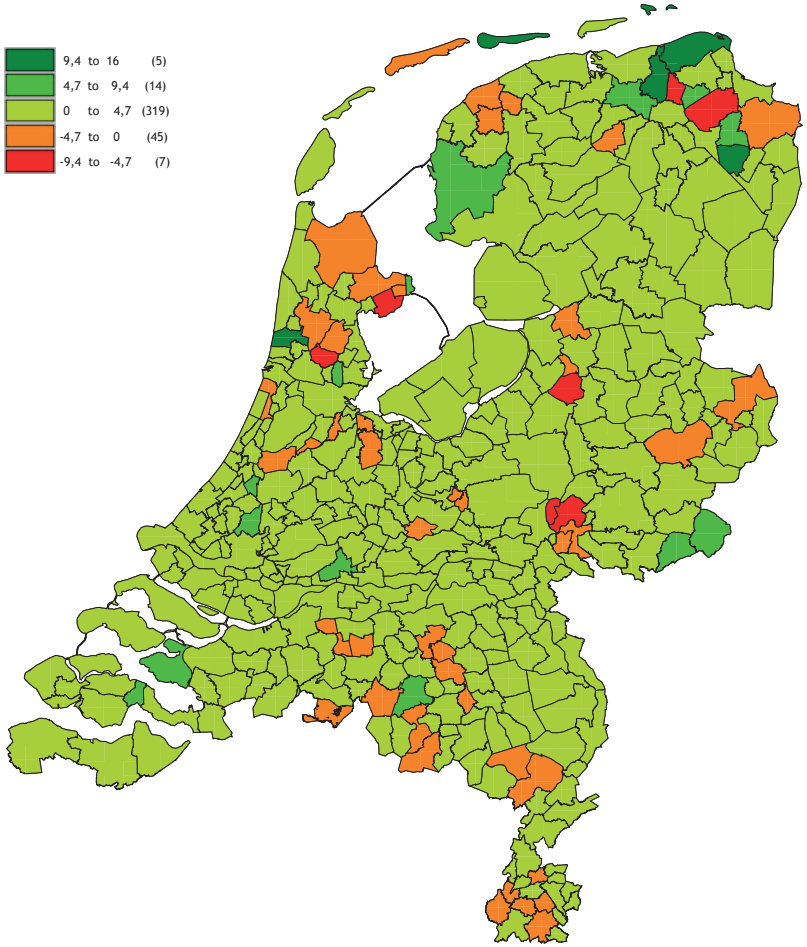

THEMA: Bescherming/jeugdhulp

VN-Kinderrechtenverdrag
Artikel 5, 18, 20 en 2531 Kinderen hebben het recht om verzorgd, begeleid en opgevoegd te worden. Ouders zijn hier als eerste verantwoordelijk voor. Als ouders (tijdelijk) niet in staat zijn om voor hun kind te zorgen of op te voeden, moet de overheid het kind helpen en opvangen. De overheid moet de rechten en verantwoordelijkheden van ouders respecteren, passende bijstand verlenen en zorgen voor toegang tot voorzieningen en diensten voor hun kinderen. Kinderen en ouders hebben het recht om actief betrokken te worden bij de besluitvorming rond de inzet, invulling en beoordeling van de kwaliteit van jeugdhulp.

Indicator Jeugdhulp: percentage 0- t/m 17-jarigen dat in 2013, 2014 en 2015 enige vorm van jeugdhulp / jeugdbescherming heeft gekregen

Kinderen in jeugdhulp: percentage 0- t/m 17-jarigen in jeugdhulp
Jeugdhulp, jeugdbescherming en jeugdreclassering vallen sinds de invoering van de nieuwe Jeugdwet onder verantwoordelijkheid van de gemeente. Dit cijfer is gebaseerd op het aantal jeugdigen dat op enig moment in het betreffende jaar, één of andere vorm van jeugdhulp en/of jeugdbescherming heeft gekregen ten opzichte van het totale aantal 0- t/m 17-jarigen in een gemeente. In de nieuwe Jeugdwet zijn de 'oude' provinciale jeugdzorg, delen van de AWBZ en jeugd-GGZ, samengevoegd. Het CBS levert deze gegevens en heeft ter vergelijking de gecombineerde gegevens van provinciale jeugdzorg, AWBZ en jeugd- GGZ, voor de jaren 2011 tot en met 2014 berekend per gemeente.

Als onderdeel van kinderen in de jeugdhulp worden drie aanvullende indicatoren berekend:

- **Kinderen in pleegzorg: percentage 0- t/m 17-jarigen in pleegzorg**
  Pleegzorg is het stelsel waarbij kinderen niet door hun eigen biologische ouders, maar door pleegouders verzorgd en opgevoed worden. Pleegzorg betekent dat een kind tijdelijk in een ander gezin gaat wonen. Zeven dagen in de week of af en toe een weekend of vakantie. Bij deze indicator worden alle kinderen meegeteld die in een bepaald jaar minimaal één dag in pleegzorg hebben verbleven.
- **Kinderen in jeugdbescherming: percentage 0- t/m 17-jarigen met een jeugdbeschermingsmaatregel**
  Jeugdbescherming is een gedwongen maatregel die de rechter kan opleggen als vrijwillige hulp niet werkt. Een voorbeeld van een kinderbeschermingsmaatregel is wanneer een kind of jongere 'onder toezicht gesteld' wordt, waarbij een gezinsvoogd het gezin begeleidt bij de opvoeding, tot de ouders dit weer zelfstandig kunnen overnemen. Een dergelijke maatregel gaat soms samen met een (tijdelijke) uithuisplaatsing, maar dit is niet noodzakelijk.
- **Kinderen in jeugdhulp met verblijf: percentage 0- t/m 17-jarigen in jeugdhulp met verblijf**
  Bij jeugdhulp met verblijf gaat het om hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische-, psychosociale- en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. De jongere verblijft (i.e. overnacht) formeel niet thuis in het eigen gezin. Ook verblijf in logeerhuizen, alleen tijdens weekenden of juist door de week, vallen onder jeugdhulp met verblijf. Alle jeugdigen die in het betreffende jaar minimaal één dag in jeugdhulp met verblijf hebben gezeten worden meegeteld. Deze indicator bestaat pas in deze vorm sinds 2015 en de gegevens konden ook niet worden afgeleid uit eerder gegevens, vandaar dat hiervan dus alleen gegevens van 2015 beschikbaar zijn.

Landelijk beeld

Het percentage kinderen dat van een of andere vorm van jeugdhulp gebruik maakt, lag in de jaren 2011-2013 net boven de 10,9%. In 2014 daalde dit iets, naar 10,8%. In 2015 zien we een scherpe daling, naar 9,3% van alle 0-17-jarigen. Het is mogelijk dat deze daling verband houdt met registratieproblemen in het eerste jaar na invoering van de nieuwe Jeugdwet. Gemeenten bieden sinds 2015 ook jeugdhulp aan en dienen de gebruikscijfers te leveren aan het CBS. Dit is niet door alle gemeenten gedaan. *Site CBS: De cijfers over 'jeugdhulp geleverd door het wijk-/buurtteam', zijn vermoedelijk een onderschatting. Nog niet alle gemeenten die zelf hulp leveren via het wijk-/buurtteam leveren hierover gegevens aan bij het CBS onder andere vanwege de soms lastige afbakening tussen preventie en jeugdhulp.*

Het percentage kinderen in pleegzorg ligt in de periode 2011-2015 stabiel steeds licht boven de 0,5%. Hier is in 2015 geen trendbreuk waar te nemen. Het percentage kinderen dat te maken heeft met een maatregel jeugdbescherming neemt vanaf 2011 gestaag af: van 1,29% in 2011 naar 1,11% in 2015.

De scherpste daling doet zich voor in 2015: een afname van 0,1 procentpunt ten opzichte van het jaar daarvoor. Bijna 1% van alle 0-17-jarigen zat in 2015 in een vorm van jeugdhulp met verblijf. Dit cijfer is niet te vergelijken met eerdere jaren (zie hierboven).

De provincie Groningen kende in de jaren 2013-2015 het hoogste percentage kinderen in jeugdhulp: in 2015 zo'n 12% van alle 0-17-jarigen. Ook in Groningen is in deze jaren een daling waarneembaar. Limburg en Drenthe zijn de andere twee provincies die in deze periode in de top-3 staan.
In deze provincies zien we ook een relatief sterke afname tussen 2014 en 2015; in 2015 ligt het percentage in beide provincies op bijna 11%.
Opmerkelijk in de provinciale ranglijst is de opmars van Zuid-Holland, dat in 2013 en 2104 een percentage kende dat onder het landelijke gemiddelde lag, maar daar in 2015 0,6 procentpunt boven zit. Verder is de daling van Noord-Holland op de ranglijst opmerkelijk.

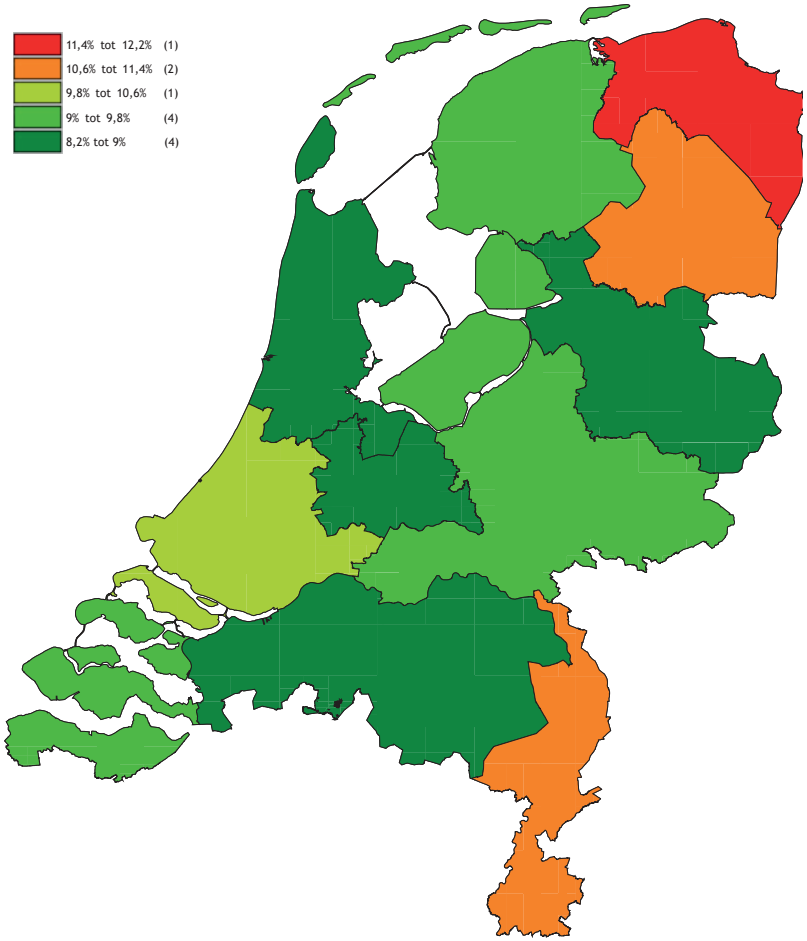

Rangorde provincies Totaal Kinderen in jeugdhulp, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Groningen	13,74	Groningen	13,45	Groningen	12,03
2	Drenthe	12,54	Drenthe	12,65	Limburg	10,85
3	Limburg	12,40	Limburg	12,47	Drenthe	10,72
4	Flevoland	12,23	Flevoland	11,72	Zuid-Holland	9,99
5	Gelderland	10,95	Noord-Brabant	10,95	Friesland	9,47
6	Noord-Brabant	10,88	Gelderland	10,88	Zeeland	9,42
7	Zeeland	10,76	Friesland	10,71	Gelderland	9,28
8	Noord-Holland	10,69	Zeeland	10,46	Flevoland	9,15
9	Friesland	10,65	Zuid-Holland	10,39	Noord-Brabant	8,96
10	Utrecht	10,51	Noord-Holland	10,31	Overijssel	8,56
11	Zuid-Holland	10,42	Utrecht	10,27	Utrecht	8,35
12	Overijssel	9,92	Overijssel	9,67	Noord-Holland	8,28

Zeeland, Groningen en Friesland zijn de provincies met het hoogste aandeel kinderen in pleegzorg. Deze provincies scoren in 2015 tussen de 0,79 en 0,76%, ruim hoger dan het landelijk gemiddelde. Ook de provincies Flevoland en Limburg scoren deze jaren boven het landelijk gemiddelde, evenals Overijssel in 2014 en 2015. Noord-Brabant en Utrecht kennen een relatief laag percentage kinderen in pleegzorg.

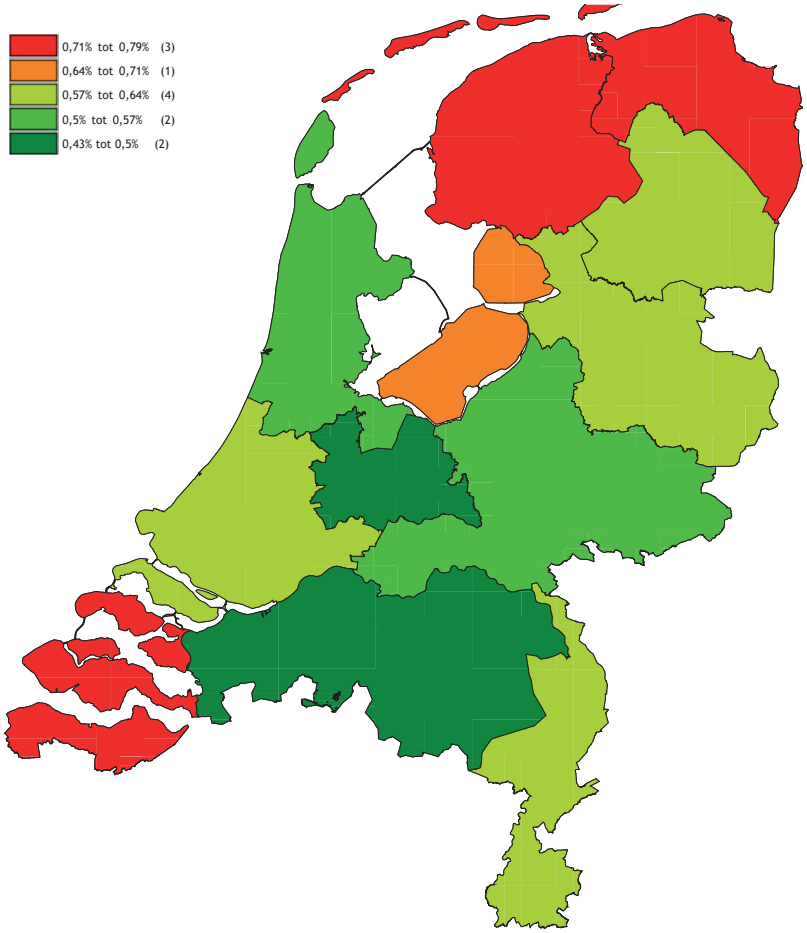

Rangorde provincies Kinderen in pleegzorg, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Zeeland	0,77	Zeeland	0,80	Zeeland	0,79
2	Groningen	0,71	Friesland	0,69	Groningen	0,76
3	Friesland	0,70	Groningen	0,67	Friesland	0,76
4	Flevoland	0,67	Flevoland	0,66	Flevoland	0,64
5	Limburg	0,64	Limburg	0,63	Overijssel	0,61
6	Noord-Holland	0,55	Overijssel	0,59	Limburg	0,61
7	Zuid-Holland	0,55	Zuid-Holland	0,57	Zuid-Holland	0,58
8	Overijssel	0,55	Noord-Holland	0,56	Drenthe	0,57
9	Utrecht	0,53	Drenthe	0,55	Noord-Holland	0,55
10	Gelderland	0,52	Gelderland	0,54	Gelderland	0,52
11	Drenthe	0,49	Utrecht	0,54	Utrecht	0,49
12	Noord-Brabant	0,47	Noord-Brabant	0,46	Noord-Brabant	0,46

Limburg kent het hoogste percentage kinderen met een maatregel jeugdbescherming, alhoewel het percentage afneemt van 1,65% in 2013 naar 1,48% in 2015 – nog steeds ruim boven het landelijk gemiddelde. Friesland en Groningen nemen in 2015 de tweede respectievelijk derde plaats in op de ranglijst, omdat het percentage daar in 2015 gestegen is ten opzichte van 2013, tegen de landelijke trend in. Ook in Drenthe is zo'n stijging te zien. De ranglijst wordt in 2015 gesloten door Noord-Holland en Utrecht, waar de daling ten opzichte van 2015 relatief groot was.

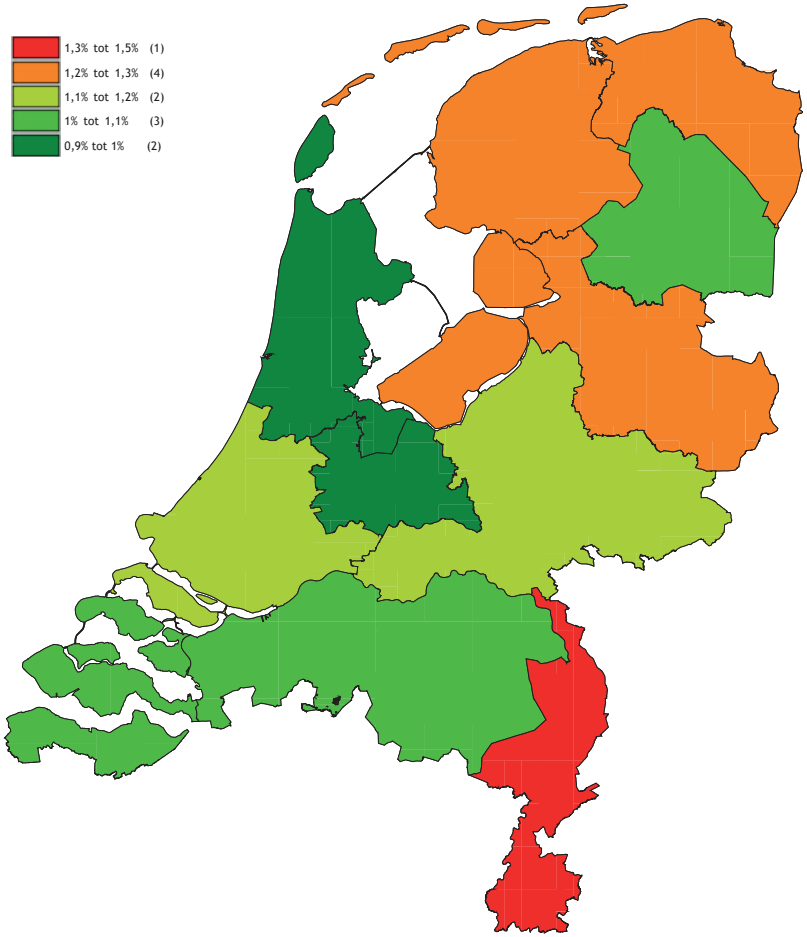

Rangorde provincies Kinderen in jeugdbescherming, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Limburg	1,65	Limburg	1,58	Limburg	1,48
2	Overijssel	1,35	Overijssel	1,32	Friesland	1,30
3	Flevoland	1,33	Friesland	1,32	Groningen	1,29
4	Zuid-Holland	1,32	Gelderland	1,30	Flevoland	1,24
5	Gelderland	1,31	Flevoland	1,28	Overijssel	1,24
6	Utrecht	1,27	Zuid-Holland	1,26	Gelderland	1,19
7	Friesland	1,24	Groningen	1,23	Zuid-Holland	1,14
8	Groningen	1,24	Utrecht	1,15	Drenthe	1,07
9	Noord-Holland	1,14	Drenthe	1,11	Zeeland	1,04
10	Zeeland	1,09	Noord-Brabant	1,10	Noord-Brabant	1,02
11	Noord-Brabant	1,08	Zeeland	1,04	Utrecht	0,96
12	Drenthe	1,02	Noord-Holland	1,02	Noord-Holland	0,92

Zeeland is de provincie met het hoogste percentage 0-17-jarigen in ‘jeugdhulp met verblijf’: 1,36%, ruim boven het landelijk gemiddelde. Overijssel en Groningen nemen de tweede en derde plaats in. De randstedelijke provincies (Noord- en Zuid-Holland, Utrecht) hebben alle een percentage onder het landelijk gemiddelde, Noord-Holland en Utrecht het laagste van alle provincies.

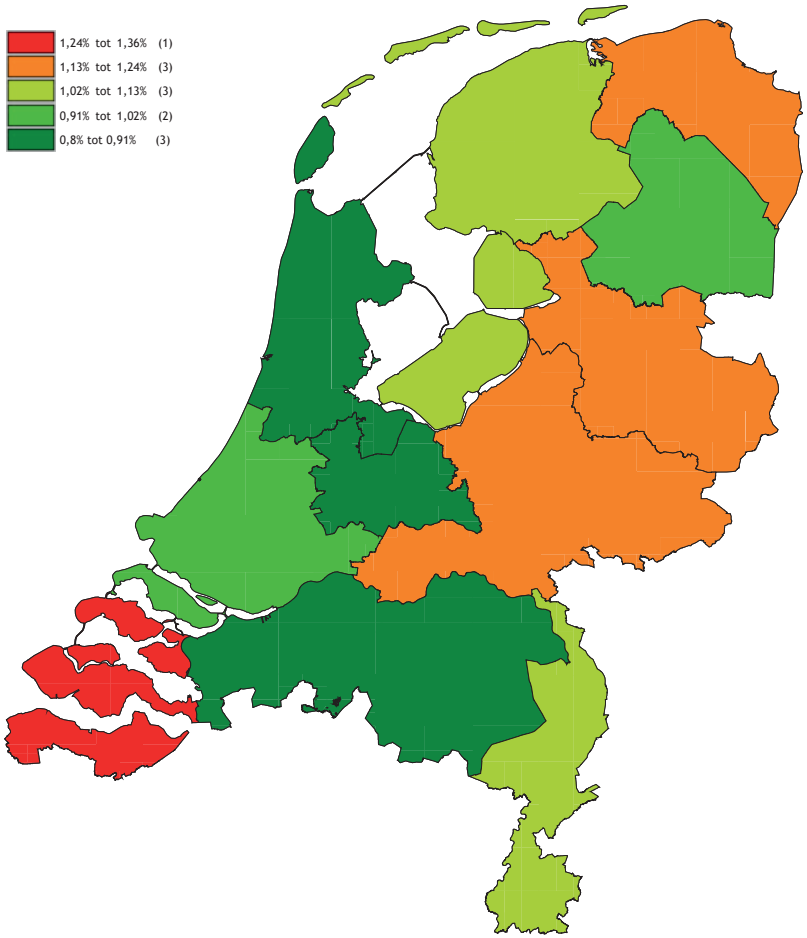

Rangorde provincies Kinderen in jeugdhulp met verblijf, 2015

	2015	%
1	Zeeland	1,36
2	Overijssel	1,20
3	Groningen	1,18
4	Gelderland	1,14
5	Limburg	1,12
6	Friesland	1,11
7	Flevoland	1,10
8	Zuid-Holland	0,95
9	Drenthe	0,93
10	Noord-Brabant	0,89
11	Noord-Holland	0,81
12	Utrecht	0,81

Gemeenten

De top-3 van gemeenten met het hoogste aantal kinderen in de een of andere vorm van jeugdhulp wordt in de jaren 2013-2015 gevormd door Groningse gemeenten. In 2015 kent Menterwolde het hoogste gebruik, met bijna 16%. Hoogezand-Sappemeer staat deze drie jaren op plaats 2, waarbij het percentage terug loopt van 16% in 2013 naar 14,3% in 2015. Veendam staat in 2015 op plaats 3, na eerste plaatsen in 2013 en 2014. De daling is vergelijkbar met die in Hoogezand-Sappemeer. De gemeente Eemsmond stond in 2013 en 2014 in de top-10, maar in 2015 niet meer. In 2013 kwamen zeven van de top-10-gemeenten uit de provincie Groningen, in 2015 zijn dat er nog vijf. Na Groningse gemeenten komen (Zuid-)Limburgse gemeenten relatief vaak voor in de top-10; Maastricht alle drie de jaren. De Drentse hoofdstad Assen is ook alle drie de jaren terug te vinden in de top-10.

Tien hoogst scorende gemeenten Totaal Kinderen in jeugdhulp, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Veendam	16,07	Veendam	15,92	Menterwolde	15,82
2	Hoogezand-S’meer	16,01	Hoogezand-S’meer	15,60	Hoogezand-S’meer	14,28
3	Pekela	15,80	Eemsmond	15,58	Veendam	14,18
4	Eemsmond	15,58	Maastricht	15,57	Capelle a/d IJssel	13,81
5	Delfzijl	15,50	Heerlen	15,39	Oldambt	13,79
6	Appingedam	15,50	Assen	15,18	Assen	13,40
7	Heerlen	15,45	Pekela	15,04	Ermelo	13,35
8	Maastricht	15,33	Stadskanaal	14,96	Stadskanaal	13,31
9	Assen	15,29	Oldambt	14,74	Simpelveld	13,29
10	Stadskanaal	14,71	Sittard-Geleen	14,55	Maastricht	13,20

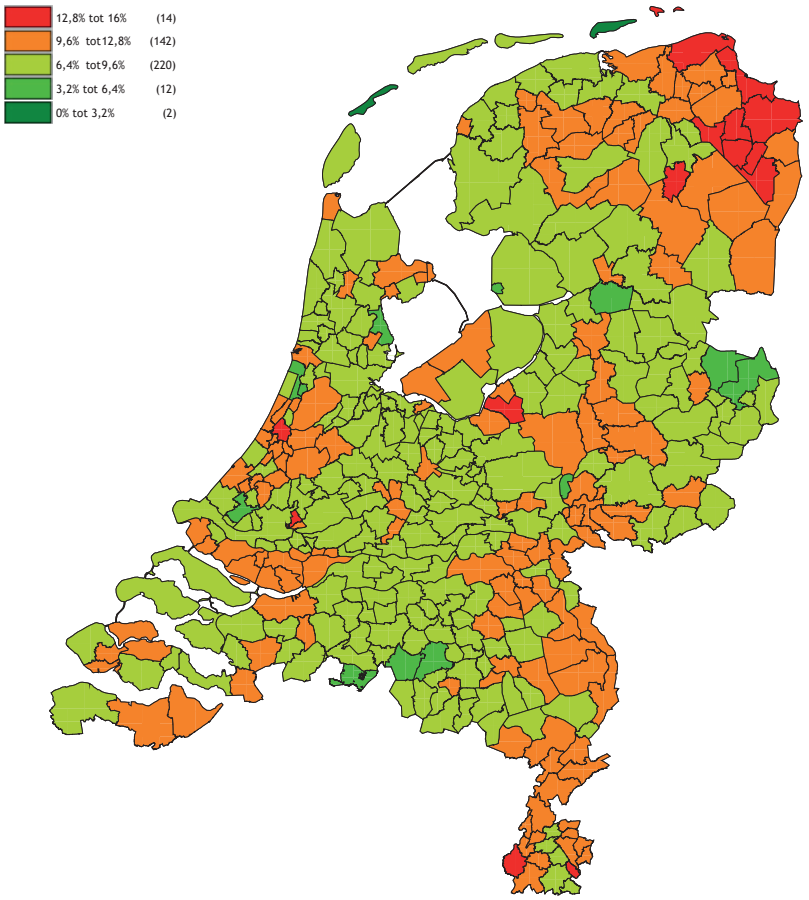

Het gebruik van jeugdhulp is in de periode 2011-2015 in Nederland met 1,6 procentpunt gedaald. In een aantal gemeenten is de daling veel sterker. Het betreft zonder uitzondering gemeenten die in 2015 buiten de top-100 van hoogste percentages kinderen in jeugdhulp vallen. De ranglijst met dalers wordt aangevoerd door twee Waddeneilanden. Verder valt de positie van Amsterdam op. De sterke daling hier heeft waarschijnlijk deels te maken met het niet leveren van gegevens van het gebruik van de gemeentelijke jeugdteams (Ouder- en kindteams) over het jaar 2015 door de gemeente. Onder de top-10 van dalers bevinden zich vijf Brabantse gemeenten.

De gemeente Westvoorne kende in de periode 2011-2015 de sterkste stijging van het percentage kinderen in jeugdhulp (+2,6%). Ook de gemeenten Simpelveld, Teylingen, Putten en Menterwolde kenden een stijging van meer dan twee procentpunten. Acht van de gemeenten in de top-10 van stijgers bevonden zich in 2015 in de top-50 van hoogste percentages kinderen in jeugdhulp, waarvan drie in de top-10.

Top-10 gemeenten ontwikkeling Totaal Kinderen in jeugdhulp, 2011-2015

Rang-orde	Sterkste daling	Rang-orde 15	% punten	Sterkste stijging	Rang-orde 15	% punten
1	Vlieland	390	-6,28	Westvoorne	66	+2,64
2	Schiermonnikoog	390	-5,35	Simpelveld	9	+2,43
3	Heusden	295	-4,64	Teylingen	13	+2,41
4	Amsterdam	351	-4,53	Putten	26	+2,24
5	Lelystad	134	-4,53	Menterwolde	1	+2,15
6	Vught	229	-4,31	Slochteren	33	+1,76
7	Haaren	305	-4,29	Capelle a/d IJssel	4	+1,66
8	‘s-Hertogenbosch	217	-4,13	Hillegom	40	+1,64
9	Goirle	293	-3,97	Kaag en Braassem	47	+1,62
10	Dongen	335	-3,96	Oost Gelre	125	+1,54

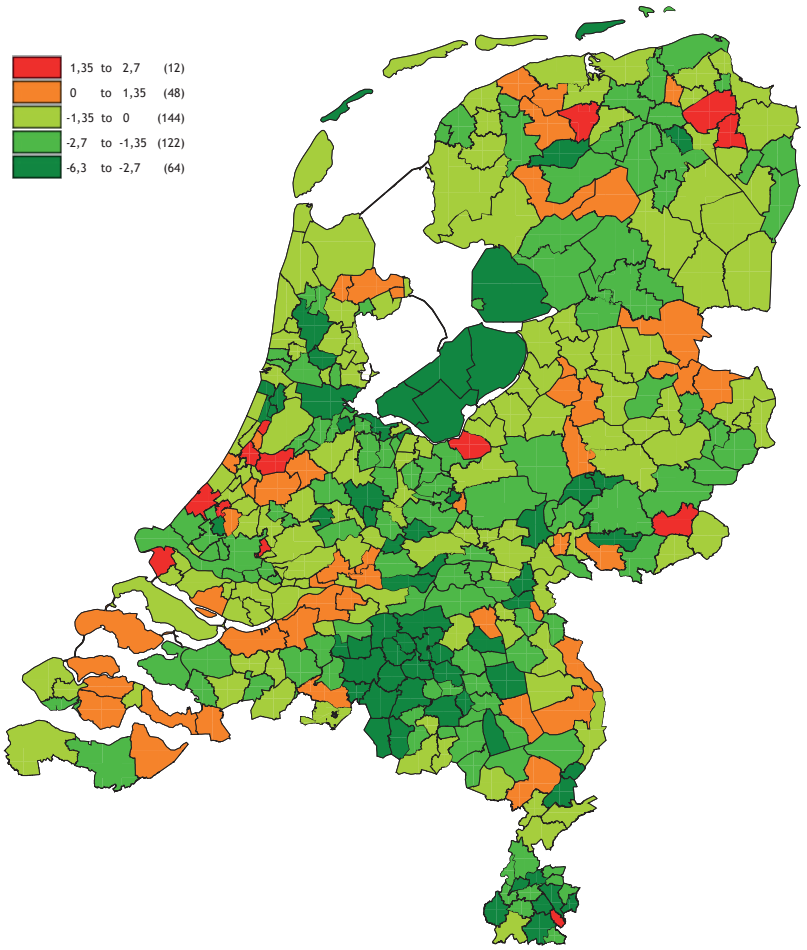

Strijen is de gemeente die in de jaren 2013-2015 het hoogste percentage kinderen in pleegzorg heeft – bijna vier keer het landelijk gemiddelde in 2015, waarbij sprake is van een stijging sinds 2013. Ook Urk neemt stabiel een hoge positie in in deze jaren, evenals de gemeenten Stadskanaal, Het Bildt, Bellingwedde en Westvoorne – waarbij in Westvoorne in 2015 sprake is van een duidelijke daling ten opzichte van eerdere jaren. In 2015 bevinden zich zes Friese of Groningse gemeenten in de top-10, waar dat er in 2013 nog vier waren.

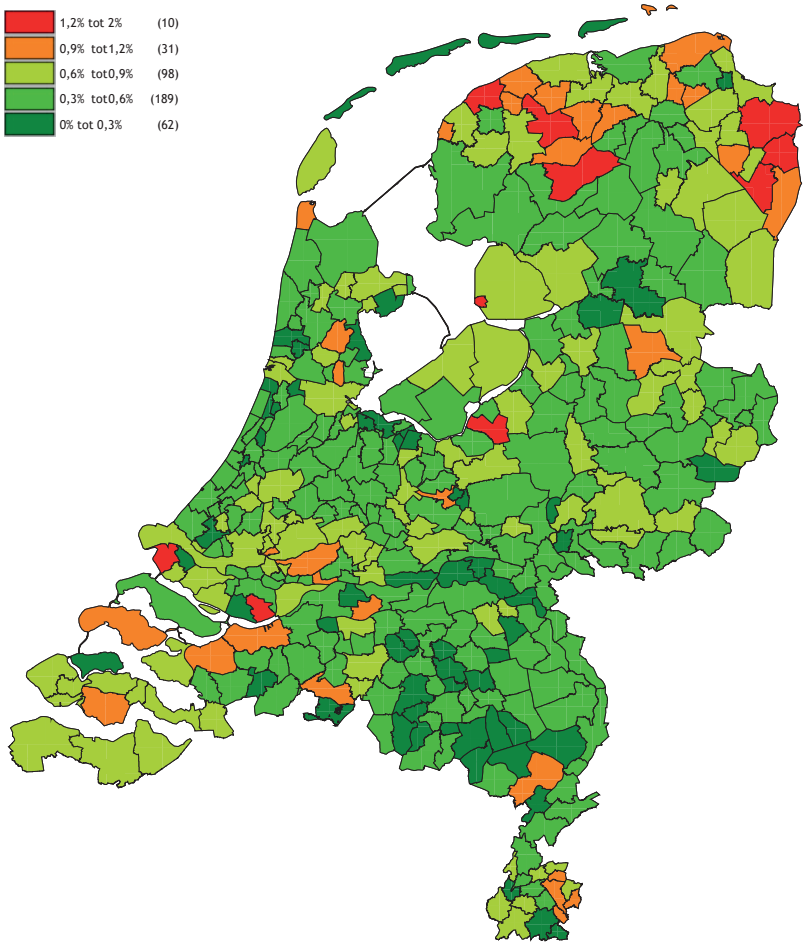

Tien hoogst scorende gemeenten Kinderen in pleegzorg, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Strijen	1,78	Strijen	1,84	Strijen	1,89
2	Westvoorne	1,54	Urk	1,75	Urk	1,75
3	Urk	1,46	Leeuwarderadeel	1,41	Stadskanaal	1,44
4	Leudal	1,43	Stadskanaal	1,40	Ermelo	1,34
5	Stadskanaal	1,39	Bellingwedde	1,32	Tytsjerksteradiel	1,30
6	Leeuw'deel	1,37	Het Bildt	1,28	Het Bildt	1,30
7	Bellingwedde	1,30	Westvoorne	1,20	Oldambt	1,28
8	Het Bildt	1,26	Molenwaard	1,17	Bellingwedde	1,27
9	Brunssum	1,20	Leudal	1,16	Opsterland	1,22
10	Grave	1,15	Oldambt	1,13	Westvoorne	1,21

Landelijk gezien is het percentage kinderen in pleegzorg sinds 2011 min of meer stabiel. In een aantal gemeenten is sprake van een sterke afname. Dit is het sterkst het geval op Vlieland, met een afname van meer dan twee procentpunten. Ook in Rozendaal bedraagt de afname meer dan één procentpunt. De top-10 van dalers bestaat voor het overgrote deel uit gemeenten buiten de top-100 over 2015; Lelystad is de uitzondering met plaats 82. De toename is in die jaren het grootst in Strijen, de gemeente die in de periode 2013-2015 het hoogste percentage kinderen in pleegzorg kent. Ook Urk, hoog op de ranglijsten over die jaren, kent vergeleken met 2011 een relatief sterke toename. Ook andere gemeenten die in 2015 in de top-10 staan, hebben dat te danken aan een relatief sterke stijging sinds 2011: Het Bildt, Tystjerksteradiel en Opsterland. De gemeenten die in de top-10 van stijgers staan, bevinden zich allemaal in de top-41 over 2015.

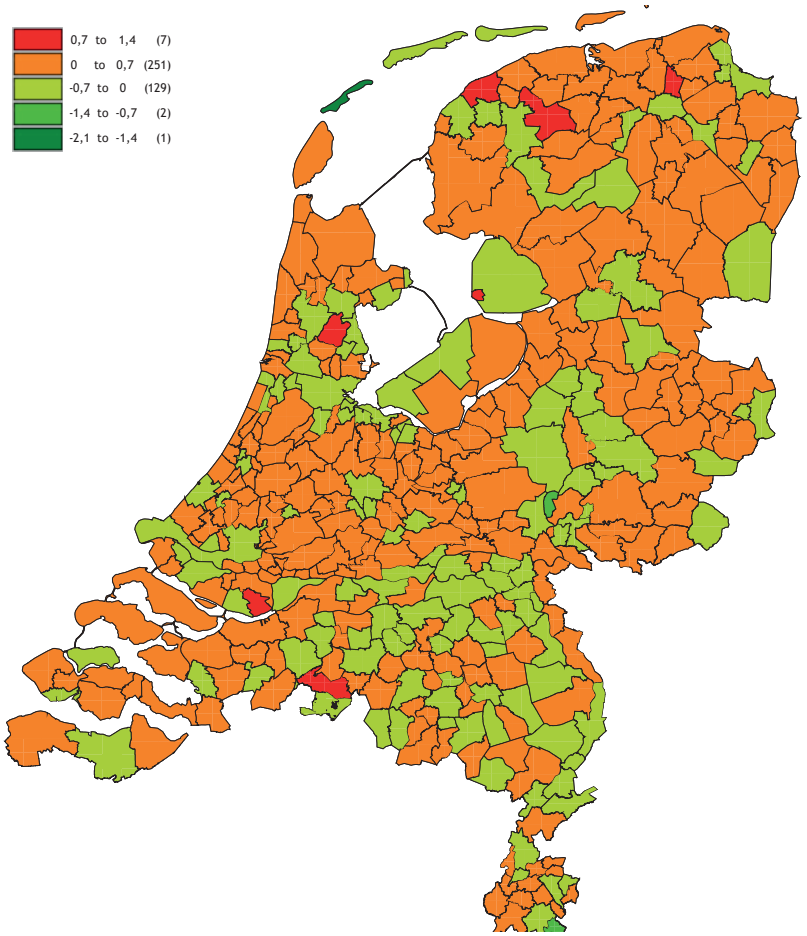

Top-10 gemeenten ontwikkeling Kinderen in pleegzorg, 2011-2015

Rang-orde	Sterkste daling	Rang-orde 15	% punten	Sterkste stijging	Rang-orde 15	% punten
1	Vlieland	390	-2,09	Strijen	1	+1,12
2	Rozendaal	332	-1,21	Urk	2	+0,92
3	Vaals	360	-0,77	Beemster	13	+0,85
4	Renswoude	387	-0,63	Alphen-Chaam	18	+0,81
5	Noord-Beveland	359	-0,51	Het Bildt	6	+0,74
6	Ameland	370	-0,51	Tytsjerksteradiel	5	+0,71
7	Doesburg	239	-0,49	Bedum	41	+0,70
8	Terschelling	372	-0,46	Krimpen a/d IJssel	14	+0,67
9	Lelystad	82	-0,40	Simpelveld	15	+0,64
10	Roermond	157	-0,40	Opsterland	9	+0,62

Ermelo kende in de jaren 2013-2015 het hoogste percentage kinderen met een maatregel jeugdbescherming; in 2015 4% van de 0 - 17-jarigen. Dit heeft waarschijnlijk te maken met de aanwezigheid van een grote instelling voor jeugdhulp binnen de gemeentegrenzen. Simpelveld, Westvoorne, Leudal, Noord-Beveland, Oost Gelre, Zeist en Kerkrade zijn gemeenten die in deze jaren tenminste twee keer in de top-10 voorkomen en daarbij in ieder geval ook in 2015. Kerkrade, Stadskanaal en Renkum zijn nieuwkomers in de top-10 van 2015.

Landelijk daalde het percentage kinderen met een maatregel jeugdbescherming van circa 1,3% in 2011 naar circa 1,1% in 2015. Een aantal gemeenten kende een veel sterkere daling. Net als bij pleegzorg is Vlieland de sterkste daler, met bijna vier procentpunten. En net als bij pleegzorg zien we hier ook Rozendaal, Ameland, Doesburg, Terschelling en Roermond in de top-10 van dalers. In veel van deze gemeenten zat in 2015 geen enkel kind in pleegzorg. Vaals en Amsterdam behoren ook tot de top-3 van dalers; Amsterdam kende een daling van 1,2 procentpunt. Van de top-10 van dalers bevinden alleen Kerkrade en Roermond zich in 2015 hoog op de ranglijst: respectievelijk plaats 8 en 34.

Tien hoogst scorende gemeenten Kinderen in jeugdbescherming, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Ermelo	3,54	Ermelo	3,43	Ermelo	4,01
2	Zeist	2,73	Westvoorne	2,79	Simpelveld	2,77
3	Leudal	2,71	Simpelveld	2,75	Westvoorne	2,41
4	Westvoorne	2,70	Den Helder	2,38	Leudal	2,38
5	Kerkrade	2,47	Leudal	2,33	Noord-Beveland	2,30
6	Den Helder	2,33	Grave	2,32	Oost Gelre	2,23
7	Stadskanaal	2,31	Zeist	2,27	Zeist	2,12
8	Oost Gelre	2,26	Noord-Beveland	2,24	Kerkrade	2,10
9	Noord-Beveland	2,24	Almelo	2,17	Stadskanaal	2,09
10	Heerlen	2,22	Oost Gelre	2,17	Renkum	2,03

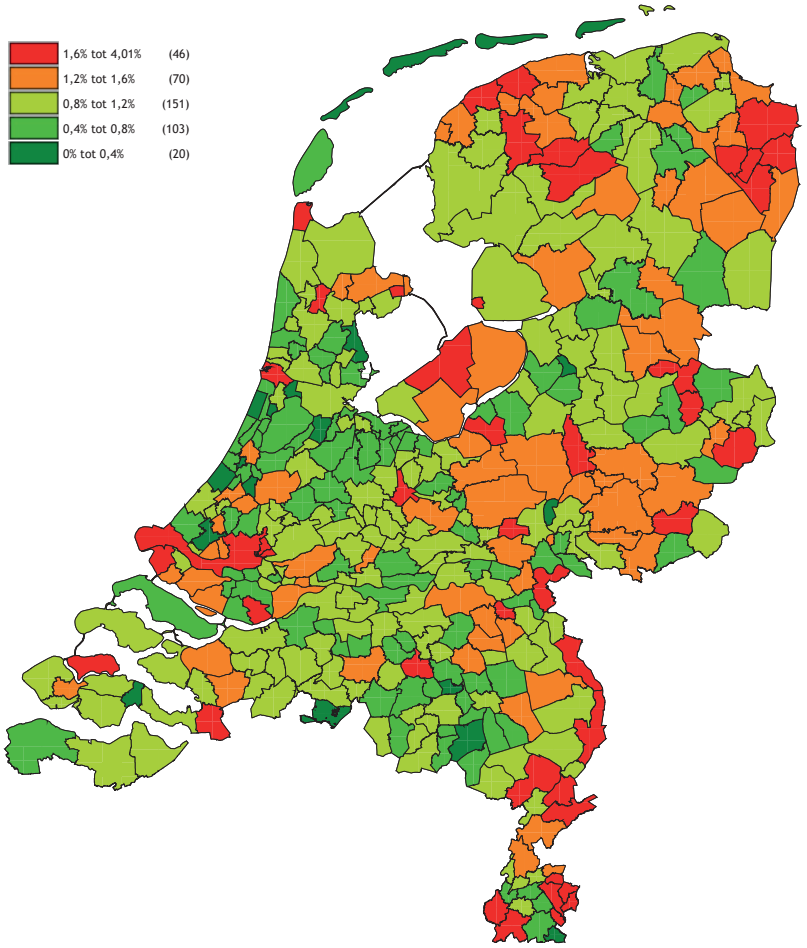

Landelijk daalde het percentage kinderen met een maatregel jeugdbescherming van circa 1,3% in 2011 naar circa 1,1% in 2015. Een aantal gemeenten kende een veel sterkere daling. Net als bij pleegzorg is Vlieland de sterkste daler, met bijna vier procentpunten. En net als bij pleegzorg zien we hier ook Rozendaal, Ameland, Doesburg, Terschelling en Roermond in de top-10 van dalers. In veel van deze gemeenten zat in 2015 geen enkel kind in pleegzorg. Vaals en Amsterdam behoren ook tot de top-3 van dalers; Amsterdam kende een daling van 1,2 procentpunt. Van de top-10 van dalers bevinden alleen Kerkrade en Roermond zich in 2015 hoog op de ranglijst: respectievelijk plaats 8 en 34.

In Ermelo is het percentage kinderen met een maatregel jeugdbescherming tussen 2011 en 2015 het sterkst gestegen, met bijna twee procentpunten. Ook andere gemeenten die in 2015 in de top-10 van hoogste percentages staan, kenden tussen 2011 en 2015 een relatief hoge stijging: Simpelveld, Westvoorne en Oost Gelre. Alle gemeenten in de top-10 van stijgers behoorden in 2015 tot de top-100, de zeven sterkste stijgers alle tot de top-16.

Top-10 gemeenten ontwikkeling Kinderen in jeugdbescherming, 2011-2015

Rang-orde	Sterkste daling	Rang-orde 15	% punten	Sterkste stijging	Rang-orde 15	% punten
1	Vlieland	390	-3,77	Ermelo	1	+1,97
2	Vaals	390	-1,76	Simpelveld	2	+1,84
3	Amsterdam	212	-1,21	Westvoorne	3	+1,40
4	Rozendaal	390	-1,20	Woensdrecht	14	+1,25
5	Ameland	390	-1,14	Oost Gelre	6	+1,20
6	Doesburg	233	-1,10	Ferwerderadiel	13	+1,13
7	Kerkrade	8	-1,10	Grave	15	+0,99
8	Rijnwaarden	361	-1,09	Bedum	80	+0,98
9	Terschelling	390	-1,05	Bergen (L.)	43	+0,82
10	Roermond	34	-0,94	Teylingen	76	+0,80

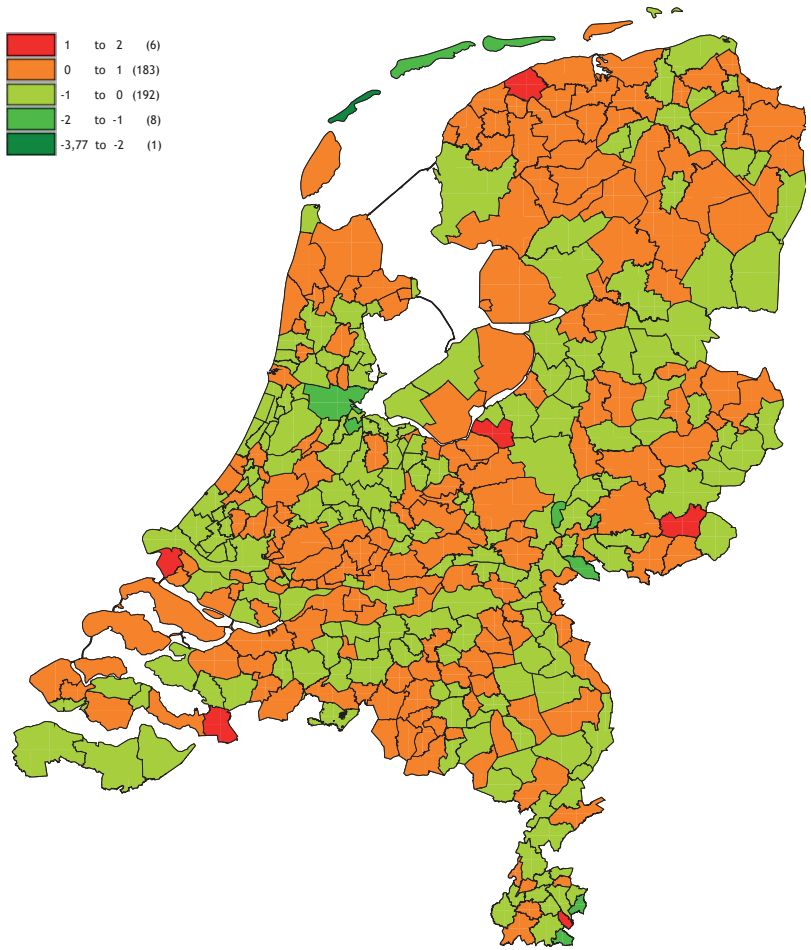

Simpelveld voert de ranglijst aan met percentages kinderen in jeugd-hulp met verblijf. Hiervan maakt ruim 4,4% van de Simpelveldse jeugd gebruik, tegen bijna één procent landelijk. Ook Ermelo scoort hier boven de vier procent, terwijl Hardenberg en Westvoorne percentages tussen de drie en vier kennen.

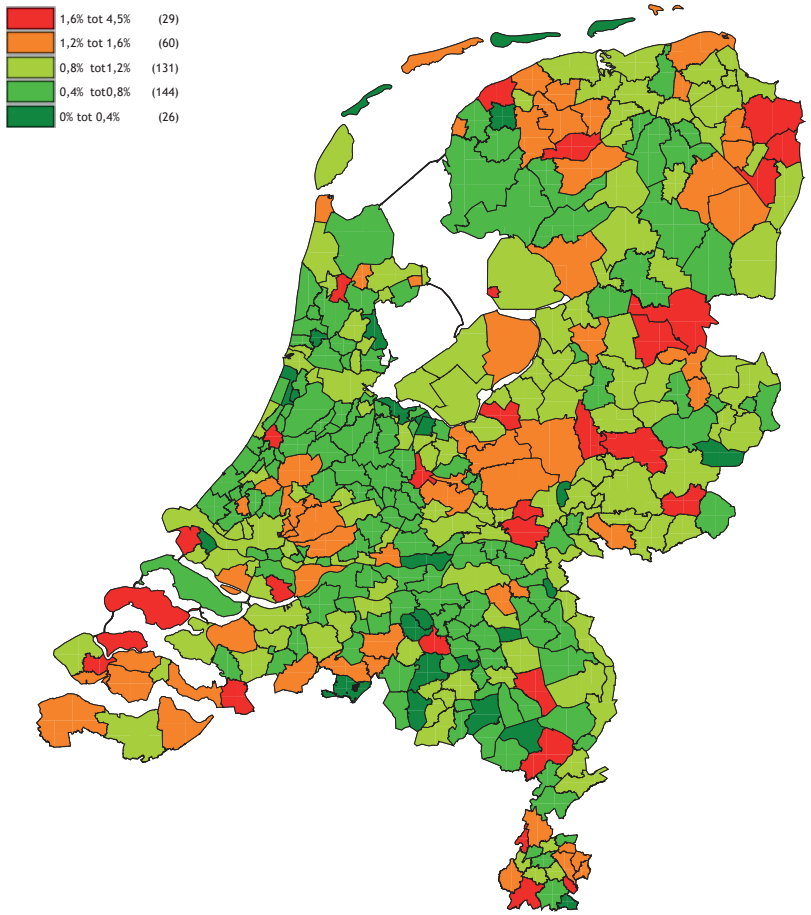

Tien hoogst scorende gemeenten Kinderen in jeugdhulp met verblijf, 2015

	2015	%
1	Simpelveld	4,43
2	Ermelo	4,39
3	Hardenberg	3,76
4	Westvoorne	3,22
5	Oost Gelre	2,87
6	Renkum	2,87
7	Voorst	2,75
8	Ommen	2,72
9	Boxtel	2,71
10	Woensdrecht	2,49

Ondersteuning vanuit de buurt

In een aantal gemeenten zijn Steunouders actief. Steunouders zijn vrijwilligers die (zwaar) belaste gezinnen helpen met het opvangen van hun kind. Ouders van het (zwaar) belaste gezin hebben bijvoorbeeld geen familie waar zij op terug kunnen vallen. De gezinnen kunnen overbelast zijn door psychische problemen, een beperking, verlies van een partner of andere oorzaken. De steunouder vangt het kind thuis op, bijvoorbeeld één middag in de week, en biedt hiermee een veilige en rustige omgeving. Voor het belaste gezin betekent de hulp van een steunouder een steuntje in de rug. Het doel is dat kinderen zoveel mogelijk thuis blijven wonen. In de gemeenten Zeist, Epe, Gouda, Zwolle, Deurne, Harderwijk, Twente en Zoetermeer is de Steunouder momenteel actief.

Een gelijksoortig initiatief zijn de Buurtgezinnen, zij bieden eveneens steun aan gezinnen in de buurt die behoefte hebben aan ondersteuning. Het belangrijkste is dat ouders weer op adem kunnen komen en dat het kind zich positief kan blijven door ontwikkelen. Buurtgezinnen.nl is momenteel actief in elf gemeenten: Amsterdam, De Ronde Venen, Dordrecht, Giessenlanden, Oss, Ouder-Amstel, Rhenen, Sittard-Geleen, Utrechtse Heuvelrug, IJsselstein en Zaanstad.
Deelname aan zowel de Steunouder als Buurtgezinnen is op geheel vrijwillige basis.

Kijk voor meer informatie op www.steunouder.nl en www.buurtgezinnen.nl.

THEMA: Gezondheid

VN-Kinderrechtenverdrag
Artikel 24 Ieder kind heeft recht op de best mogelijke gezondheid en gezondheidszorg. Nadruk ligt op vermindering van baby- en kindersterfte, op eerstelijnsgezondheidszorg, op voldoende voedsel en zuiver drinkwater, op pre- en postnatale zorg voor moeders, op voorlichting over gezondheid, over voeding, over de voordelen van borstvoeding en over hygiëne. Traditionele gebruiken die schadelijk zijn voor de gezondheid moeten afgeschaft worden.

Wat betreft de gezondheid hadden we van oudsher twee indicatoren, zuigelingensterfte en kindersterfte. Aangezien kindersterfte in Nederland zeer weinig voorkomt (landelijk minder dan 400 sterfgevallen per jaar de afgelopen 10 jaar), levert dit voor gemeenten geen zinvolle informatie op, vandaar dat is besloten de indicator kindersterfte te laten vervallen. Nieuw is de indicator 'kinderen met een beperking'. Deze indicator is oorspronkelijk in samenwerking met NSGK en Johanna Kinderfonds ontwikkeld en eerdere berekeningen hierover gingen over de jaren 2006 en 2012. Dit biedt de gemeenten informatie over het aantal kinderen in hun gemeente die extra zorg (en voorzieningen) nodig hebben. Ook zuigelingensterfte komt in Nederland weinig voor, echter door de gemeenten wordt aangegeven dat informatie over het aantal zuigelingen dat jaarlijks sterft waardevolle informatie is die zij gebruiken voor hun beleid (Impactmeter KIT, 2015).

Indicator Zuigelingensterfte: promillage zuigelingen van 0 tot 1 jaar dat sterft

Het gaat om het aantal sterfgevallen onder zuigelingen onder 1 jaar dat is gestorven in het betreffende jaar, per 1.000 levend geboren kinderen in dat jaar. Deze variabele is iets gewijzigd ten opzichte van voorgaande jaren, aangezien hierbij eerder alleen die zuigelingen werden meegenomen die (virtueel) op 31 december van het betreffende jaar, jonger dan 1 jaar zouden zijn geweest. Dat betekent dat 0-jarigen die bijvoorbeeld in juni van het jaar ervoor waren geboren en in februari zijn gestorven, eerder niet werden meegeteld. Deze keer worden alle 0-jarigen die in het betreffende jaar zijn gestorven, en op het moment van sterven jonger waren dan 1 jaar, meegenomen, ongeacht hun geboortedatum. Dit betekent dat de aantallen hoger zijn dan bij de vorige berekening. De gegevens zijn geupdate met terugwerkende kracht tot 2004. Bij deze variabele geldt dat er maar weinig gemeenten zijn met 1.000 geboortes per jaar, zodat hier de score door incidenten en toevalligheden sterk uiteen kan lopen over de jaren.

Zuigelingensterfte is internationaal één van de meest gebruikte indicatoren om iets over de gezondheid van kinderen zeggen. Hier definiëren we zuigelingensterfte als het aantal kinderen dat jonger dan 1 jaar is wanneer het sterft, ten opzichte van 1.000 levend geboren kinderen in dat jaar. Het CBS registreert deze gegevens. Bij deze indicator is, net als bij de indicator Kindersterfte, voorzichtigheid geboden bij de interpretatie op gemeentelijk niveau.

De gegevens

Het aantal zuigelingen dat jaarlijks overlijdt, is gestaag aan het afnemen. Het promillage zuigelingensterfte (sterfte per 1.000 levendgeborenen) is afgenomen van 4,53 in 2004 tot 3,27 in 2015. Sinds 2009 is het promillage alleen maar gedaald, met alleen een stabilisatie in 2012.

In de jaren 2013-2015 scoort de provincie Groningen steeds het hoogst, met promillages die ruim boven het landelijk gemiddelde liggen. Ook Friesland en Overijssel scoren over deze jaren gezien hoog. Zeeland kent in 2014 en 2015 weer de relatief lage zuigelingensterfte die het ook in de jaren tot en met 2012 had. Alleen in 2013 was het Zeeuwse promillage wat hoger. In sommige provincies is sprake van sterke fluctuaties, zoals Utrecht en Flevoland.

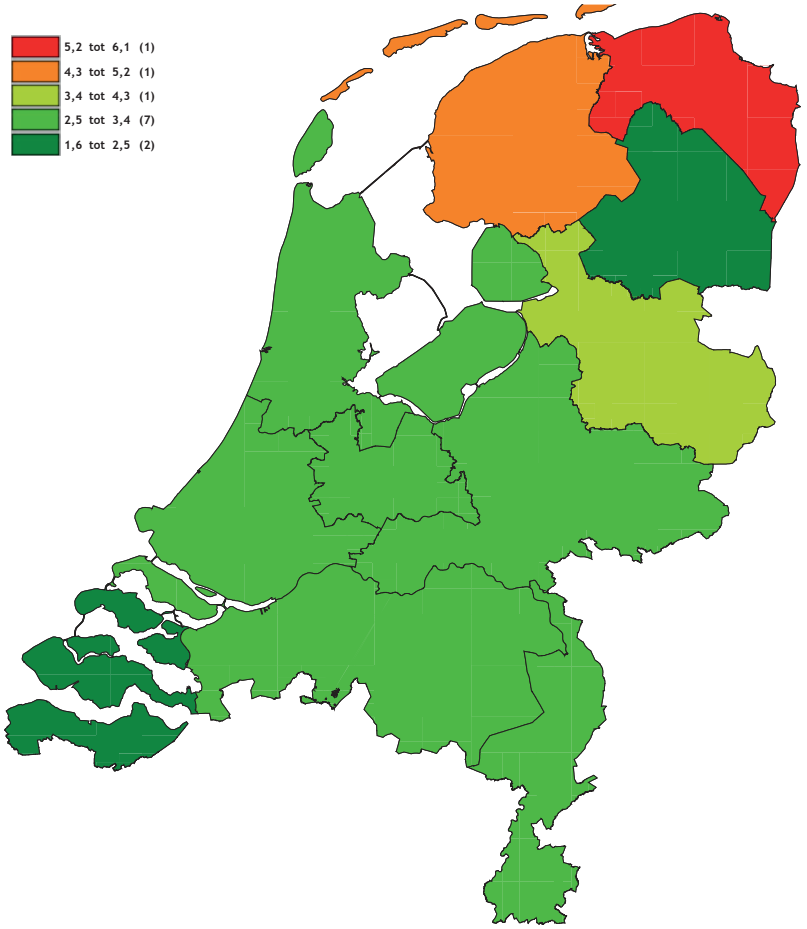

Rangorde provincies, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Groningen	6,8	Groningen	5,4	Groningen	6,0
2	Friesland	5,9	Utrecht	4,5	Friesland	5,0
3	Flevoland	5,3	Noord-Holland	4,3	Overijssel	3,6
4	Overijssel	4,0	Friesland	4,3	Gelderland	3,3
5	Noord-Holland	3,8	Overijssel	3,6	Noord-Holland	3,3
6	Zuid-Holland	3,6	Gelderland	3,5	Limburg	3,2
7	Limburg	3,4	Noord-Brabant	3,2	Flevoland	3,2
8	Zeeland	3,4	Limburg	3,2	Zuid-Holland	3,1
9	Noord-Brabant	3,4	Drenthe	3,0	Noord-Brabant	2,9
10	Drenthe	3,1	Zuid-Holland	2,9	Utrecht	2,9
11	Utrecht	3,1	Flevoland	2,4	Drenthe	2,2
12	Gelderland	3,0	Zeeland	1,9	Zeeland	1,9

Het grillige karakter van deze indicator komt het duidelijkst naar voren op gemeentelijk niveau. Er zijn slechts twee gemeenten die in meer dan één top-10 over de periode 2013-2015 voorkomen: Vaals, in alle drie de jaren, en Eemsmond, in 2013 en 2014. In 2015 wordt de ranglijst aangevoerd door Hoogezand-Sappemeer, maar deze gemeente komt in 2013 en 2014 niet in de top-10 voor. Verder valt op dat in 2015 promillages boven de 21 niet meer voorkomen, in tegenstelling tot andere jaren. Ook valt op dat relatief veel gemeenten in de top-10 over deze jaren gelegen zijn in Groningen en Friesland (15 van de 33).

Voor deze indicator presenteren we geen ontwikkeling per gemeente over de periode 2010-2015, omdat de promilages per jaar te sterk fluctueren.

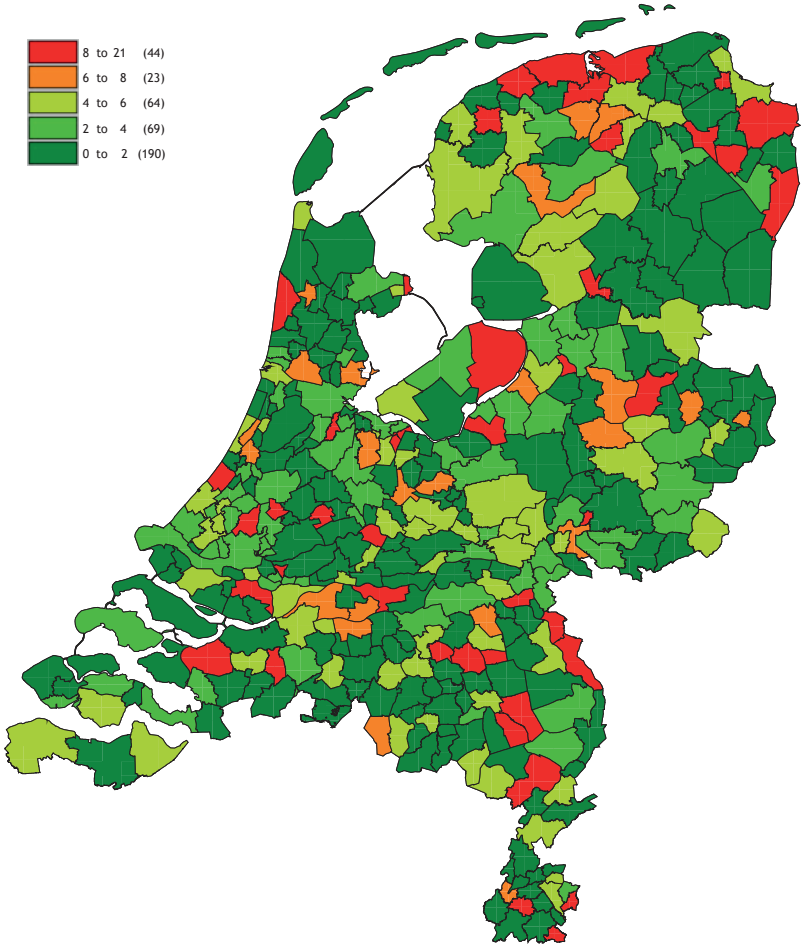

Tien hoogst scorende gemeenten, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Mill/Sint Hubert	37,5	Bellingwedde	29,4	Hoogezand-S'meer	20,5
2	Onderbanken	20,8	Ten Boer	28,6	Ferwerderadiel	19,6
3	Oldebroek	20,7	Winsum	26,5	Gennep	19,5
4	Alphen-Chaam	17,9	Harlingen	23,1	Oldambt	18,3
5	Zoeterwoude / Vaals	16,7	Cromstrijen	18,9	Menameradiel	17,1
6	Oegstgeest	16,3	Vaals	17,2	Kollumerland c.a.	16,8
7	Zuidhorn	16,2	Weesp	16,2	Vaals	16,7
8	Eemsmond	15,9	Eemsmond / Meerssen	15,5	Laren	16,7
9	Steenwijkerland	14,9	Deurne	15,4	Meppel	15,7
10	Leeuwarderadeel / Westvoorne	14,1	Rheden	14,8	Bergen (NH.)	14,6

Indicator Kinderen met een handicap: percentage kinderen met een handicap (0 t/m 17 jaar)

VN-Kinderrechtenverdrag
Artikel 23 Een kind dat gehandicapt is, heeft recht op bijzondere zorg en op omstandigheden die zijn zelfstandigheid bevorderen en zijn actieve deelneming aan het gemeenschapsleven vergemakkelijken. Kinderen met een handicap hebben dezelfde wensen en behoeften als ieder ander kind. Ook hebben zij dezelfde rechten, zoals bijvoorbeeld het recht om te leven. De overheid heeft als taak kinderen met een lichamelijke of verstandelijke beperking te helpen een zo normaal mogelijk leven te leiden. Deze kinderen moeten deel kunnen nemen aan de maatschappij en bijbehorende activiteiten waarmee zij zich kunnen ontwikkelen. Bovendien hebben kinderen met een lichamelijke of verstandelijke beperking het recht op extra hulpmiddelen en/of medische zorg. Plus alle zorg die nodig is om ervoor te zorgen dat ze zoveel mogelijk thuis kunnen wonen en naar een gewone school kunnen gaan. Als dit niet lukt, is het de verantwoordelijkheid van de regering om met een goed alternatief te komen.

Het gaat om het percentage kinderen in de leeftijd van 0 t/m 17 jaar als percentage van het totale aantal kinderen, dat op basis van de gegevens van de zorgverzekeraars (beheerd door Vektis) een lichamelijke, verstandelijke, zintuiglijke of meervoudige handicap heeft.

Kinderen met een handicap is een nieuwe indicator die is toegevoegd aan Kinderen in Tel. Vanwege alle veranderingen in het zorgstelsel en de Jeugdwet komen er nieuwe verantwoordelijkheden bij de gemeenten te liggen. Onder andere ten aanzien van kinderen met een handicap. Om goed beleid te maken ten aanzien van deze groep is het allereerst van belang te weten hoe groot deze groep is. Daarnaast is het van belang inzicht te krijgen in de specifieke kenmerken en behoeften van deze groep. In de in 2013 verschenen publicatie ‘Kinderen met een handicap in Tel’ wordt hier dieper op ingegaan. De indicator Kinderen met een handicap wordt vanaf nu meegenomen in Kinderen in Tel op dezelfde manier als de andere indicatoren.

De gegevens

In totaal vinden we in 2015 ruim 93.000 kinderen met een handicap die gebruik hebben gemaakt van speciale voorzieningen, tegen ruim 68.000 in 2011. Het betreft in 2015 2,72% van alle kinderen van 0 tot en met 17 jaar. In 2011 lag dit percentage nog op 1,95%. In de periode tot 2015 is dat percentage gestaag gegroeid, met vooral een sterke stijging in 2013. Zoals eerder vermeld in Deel 1 is dit een verwachte stijging, omdat het nog een aantal jaar duurt voordat we alle kinderen met een handicap in beeld kunnen brengen. We gaan er echter van uit dat in theorie de stijging overal gelijk zou moeten verlopen.

Relatief de meeste kinderen met een handicap vinden we in de provincie Limburg. Daar is het percentage gestegen van 2,90 in 2013 naar 3,41% in 2015. Noord-Brabant staat in 2015 op de tweede plaats, en kende ook een sterke stijging in deze periode. Flevoland zit ook alle drie deze jaren in de top-3. Omdat in de provincie Groningen het percentage relatief weinig is gestegen, staat Groningen in 2014 en 2015 niet meer in de top-3. De minste kinderen met een handicap vinden we in Zuid-Holland en Noord-Holland, maar ook hier zien we een behoorlijke stijging tussen 2013 en 2015.

Rangorde provincies, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Limburg	2,90	Limburg	3,24	Limburg	3,41
2	Groningen	2,83	Flevoland	3,02	Noord-Brabant	3,11
3	Flevoland	2,81	Noord-Brabant	3,02	Flevoland	3,10
4	Noord-Brabant	2,77	Groningen	2,92	Gelderland	2,95
5	Overijssel	2,65	Gelderland	2,84	Zeeland	2,94
6	Gelderland	2,61	Overijssel	2,82	Overijssel	2,91
7	Zeeland	2,54	Zeeland	2,82	Groningen	2,88
8	Drenthe	2,52	Friesland	2,71	Drenthe	2,72
9	Friesland	2,50	Drenthe	2,66	Friesland	2,70
10	Utrecht	2,12	Utrecht	2,33	Utrecht	2,41
11	Noord-Holland	2,10	Noord-Holland	2,28	Noord-Holland	2,37
12	Zuid-Holland	1,95	Zuid-Holland	2,14	Zuid-Holland	2,24

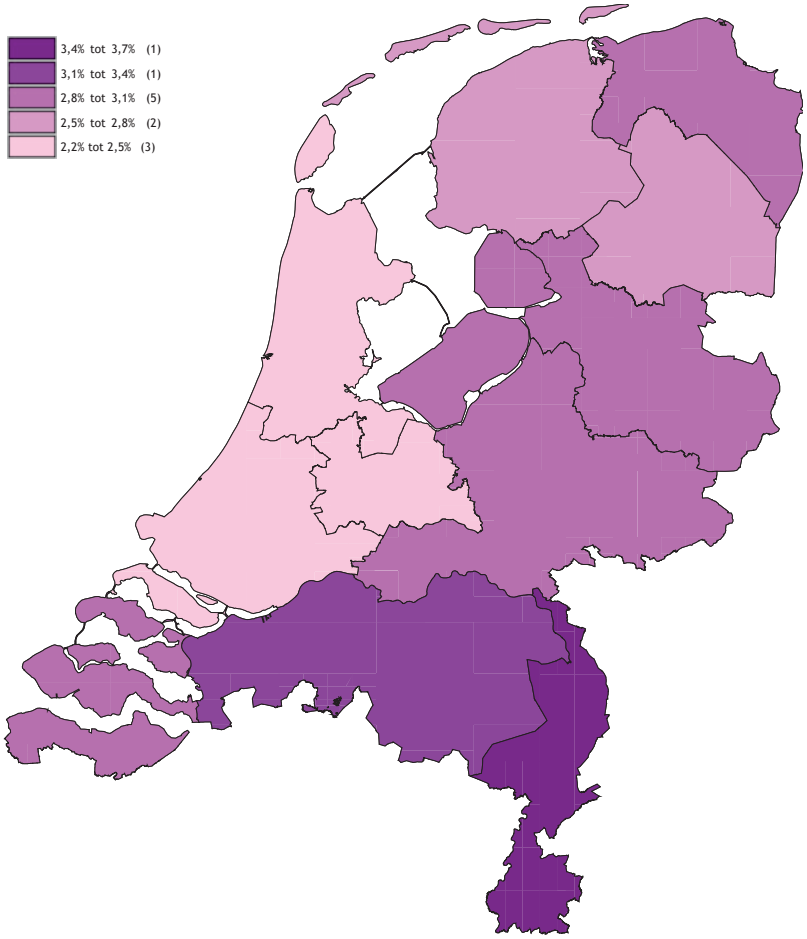

Vooral in kleinere gemeenten met een instelling voor gehandicapten zien we in de jaren 2013-2015 relatief veel kinderen met een handicap (Simpelveld, Ermelo, Boxtel). De kinderen die verblijven in deze instellingen staan ingeschreven in die gemeenten. In Simpelveld zien we een sterke groei van het percentage (van 4,68 naar 5,37%). In Ermelo is deze stijging veel minder, en in Boxtel daalt het percentage in 2015. Een andere gemeente met relatief veel gehandicapte kinderen (in 2014 en 2015) is Venlo.

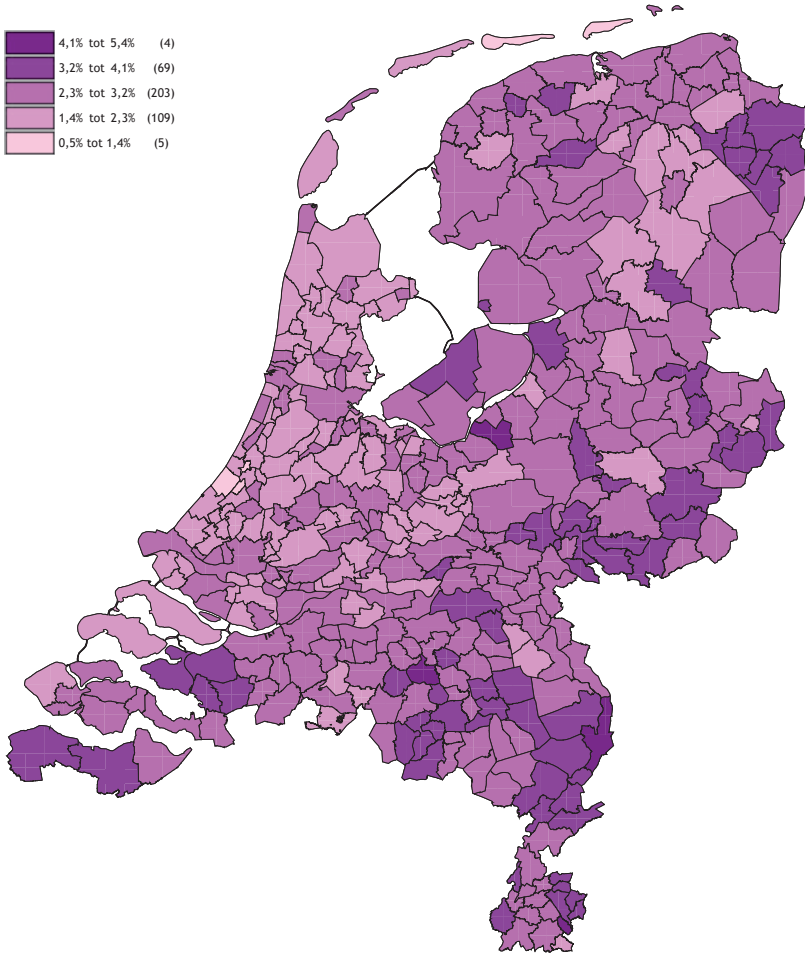

Tien hoogst scorende gemeenten, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Ermelo	4,70	Simpelveld	5,22	Simpelveld	5,37
2	Simpelveld	4,68	Boxtel	4,59	Ermelo	4,83
3	Boxtel	4,51	Ermelo	4,55	Venlo	4,48
4	Pekela	4,00	Pekela	4,18	Boxtel	4,44
5	Renkum	3,95	Venlo	4,15	Doetinchem	4,06
6	Stadskanaal	3,90	Doesburg	4,11	Doesburg	4,03
7	Bellingwedde	3,90	Bellingwedde	4,10	Renkum	4,02
8	Berkelland	3,81	Renkum	4,03	Heerlen	4,02
9	Menterwolde	3,78	Doetinchem	4,03	Gemert-Bakel	3,95
10	Doetinchem	3,64	Menterwolde	3,94	Hengelo	3,94

Er zijn zes gemeenten waar het percentage gehandicapte kinderen tussen 2011 en 2015 is gedaald. Dit is het sterkst het geval geweest in Beemster, De Marne en Ameland. In Brummen, Haren, Vlagtwedde, Hardinxveld-Giessendam en Enkhuizen is de daling beperkt. Veel van de gemeenten in de top-10 van sterkste dalers/minst sterke stijgers staan laag op de ranglijst in 2015. Uitzonderingen zijn de gemeenten Pekela en Oldambt, respectievelijk op de plaatsen 26 en 57 in 2015.
Venlo is de gemeente waar het percentage gehandicapte kinderen tussen 2013 en 2015 het sterkst is gestegen: met 2,18%, Het zorgt ervoor dat Venlo in 2015 op plaats 3 in de ranglijst staat. Andere sterke stijgers zijn Alphen-Chaam, Laarbeek en Urk. In de top-10 van gemeenten met de sterkste stijging zien we overwegend gemeenten die in 2015 hoog op de ranglijst staan.

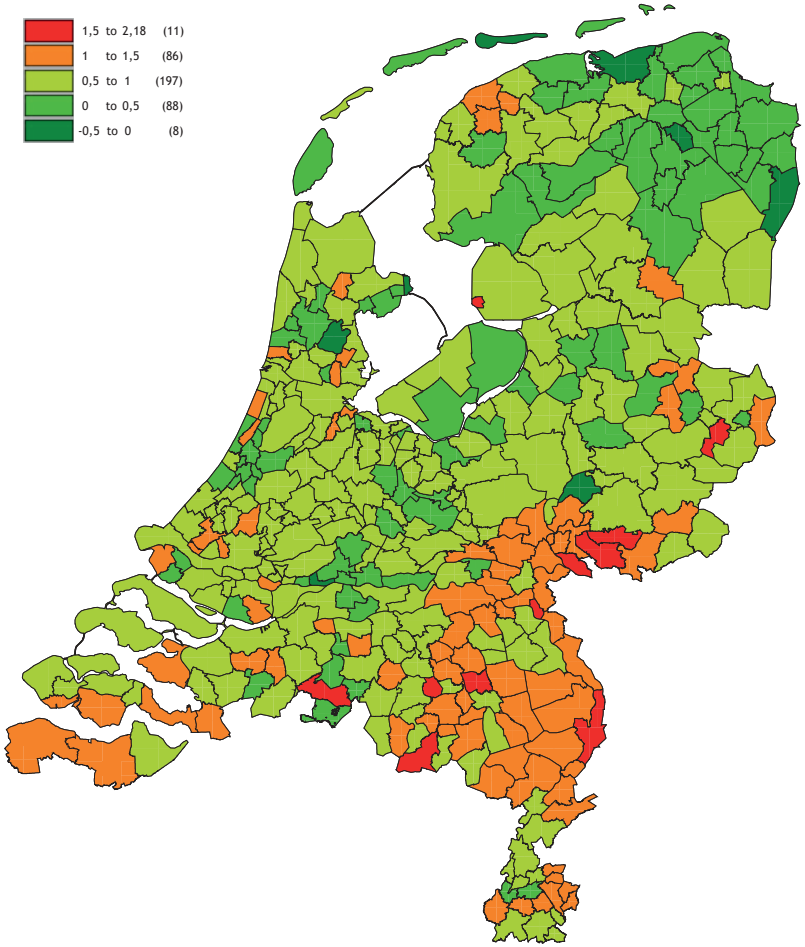

Top-10 gemeenten ontwikkeling 2011-2015

Rang-orde	Sterkste daling	Rang-orde 15	%-punten	Sterkste stijging	Rang-orde 15	%-punten
1	Beemster	346	-0,37	Venlo	3	+2,18
2	De Marne	258	-0,37	Alphen-Chaam	96	+1,94
3	Ameland	388	-0,24	Laarbeek	15	+1,85
4	Brummen	176	-0,14	Urk	11	+1,75
5	Haren	342	-0,13	Best	54	+1,68
6	Vlagtwedde	150	-0,08	Bergeijk	47	+1,62
7	Hardinxveld-Giessendam	364	-0,06	Montferland	17	+1,62
8	Enkhuizen	350	-0,04	Hengelo	10	+1,57
9	Oldambt	57	+0,02	Mook en Middelaar	134	+1,55
10	Pekela	26	+0,02	Rijnwaarden	20	+1,52

Stichting de BuurTvrouw

De BuurTvrouw is een creatief Wmo- en participatieproject in de gemeente Schiedam dat de buren verbindt en het saamhorigheidsgevoel in de wijk versterkt. Ook gaat de BuurTvrouw het gesprek aan met huisartsen, verpleegkundigen en het Wijkondersteuningsteam. De BuurTvrouw is ontstaan vanuit de droom een fijne werkplek te realiseren voor René, die veel talent heeft en Downsyndroom.

De buurtwinkel die ontstaan is uit het participatieproject is een plek met horeca, atelier en een werkplaats is een plek waar mensen met een beperking in de gelegenheid worden gesteld om hun kennis, kunde en kwaliteiten te laten zien en te participeren. De producten die verkocht worden zijn gemaakt van gerecycled materiaal, door mensen met een beperking, kunstenaars & buurtgenoten. Mede dankzij de BuurTvrouw wordt de wijkeconomie versterkt. De straat, buurt en stad worden leuker. De BuurTvrouw is in september 2015 van start gegaan.

NSGK ondersteunt het toegankelijk maken van het pand omdat dit project ook jongeren met een beperking de mogelijkheid biedt te werken in het theehuis en de winkel en daardoor kunnen meedoen met de maatschappij. Niet alleen betekent dit empowerment voor de deelnemers, ook draagt dit project bij aan de positieve beeldvorming van mensen met een beperking. De gemeente Schiedam heeft zelf ook een bijdrage geleverd voor deze mooie en inspirerende plek.

Meer informatie www.nsgk.nl

THEMA: Risicojeugd

Indicator Jeugdwerkloosheid: percentage niet-werkende werkzoekende jongeren van 16 t/m 22 jaar

VN-Kinderrechtenverdrag
Artikel 6.2 De staat waarborgt in de grootste mogelijke mate de mogelijkheden tot overleven en de ontwikkeling van het kind.

Voor deze indicator maken we gebruik van het gegeven niet-werkende werkzoekenden, dit cijfer is afkomstig uit het bestand van het UWV (Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen). De precieze definitie van dit cijfer is de afgelopen jaren een aantal keer gewijzigd, dit werd veroorzaakt omdat het CBS steeds verdere verbeteringen kon toepassen op dit cijfer. De laatste verbetering vond plaats in 2011, toen het mogelijk bleek om met behulp van de belastingdienst te controleren of de ingeschrevenen ook daadwerkelijk niet werkten op de peildatum. Deze cijfers zijn met terugwerkende kracht bekend voor 2006 tot en met 2012. Dit betekent wel dat het cijfer verschilt van het in de Jeugdmonitor (CBS) gebruikte cijfer met dezelfde naam. In de Jeugdmonitor wordt een peildatum gebruikt die één tot twee weken verschilt van onze peildatum en ook wordt in het cijfer van de Jeugdmonitor de controle met de belastingdienst niet op de peildatum uitgevoerd, maar op het moment van inschrijving. Dit betekent dat de cijfers in de Jeugdmonitor hoger uitvallen dan de hier gepresenteerde cijfers. Volgens de mening van de deskundigen bij het CBS is het hier gebruikte cijfer echter een ‘beter’ cijfer dan het cijfer in de Jeugdmonitor. Vandaar dat wij deze keus hebben gemaakt.

De gegevens

De landelijke trend laat zien dat er sinds 2004 een flinke daling is in het percentage werkloze jongeren tot 2008. Daarna is er weer een stijgende trend te zien in het landelijke percentage, tot 1,52% in 2015 – in totaal 21.700 jongeren. Er zijn in de periode 2008-2015 ook enkele jaren waarin het percentage daalt: in 2011 en 2014. In 2015 is de stijging ten opzichte van het jaar daarvoor relatief groot: van 1,27% naar 1,52%.

Het percentage werkloze jongeren is in 2015 het hoogst in de provincie Groningen. Dat Groningen in 2015 is geklommen naar de eerste plaats heeft te maken met de relatief grote stijging sinds 2013: van 1,68% naar 2,19%. In Friesland en Zuid-Holland zien we een vergelijkbare ontwikkeling. In Drenthe, dat in 2013 en 2014 een tweede en eerste plaats innam, is het percentage sinds 2013 juist gedaald. Dat geldt ook voor Flevoland, dat in 2013 op de eerste plaats stond. Hier was de daling in 2014 groot (ruim een haf procentpunt), maar was er in 2015 weer een lichte stijging. De provincies met de laagste percentages werklozen zijn steevast Noord-Holland en Utrecht.

Rangorde provincies, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Flevoland	2,14	Drenthe	1,86	Groningen	2,19
2	Drenthe	2,07	Friesland	1,85	Friesland	2,08
3	Friesland	1,69	Groningen	1,79	Zuid-Holland	1,89
4	Groningen	1,68	Flevoland	1,63	Drenthe	1,80
5	Zuid-Holland	1,62	Zuid-Holland	1,50	Flevoland	1,73
6	Overijssel	1,42	Overijssel	1,29	Zeeland	1,56
7	Limburg	1,27	Zeeland	1,25	Overijssel	1,49
8	Noord-Brabant	1,25	Noord-Brabant	1,23	Noord-Brabant	1,48
9	Zeeland	1,23	Limburg	1,14	Gelderland	1,35
10	Gelderland	1,18	Gelderland	1,10	Limburg	1,23
11	Utrecht	1,07	Utrecht	1,02	Utrecht	1,13
12	Noord-Holland	0,93	Noord-Holland	0,87	Noord-Holland	1,08

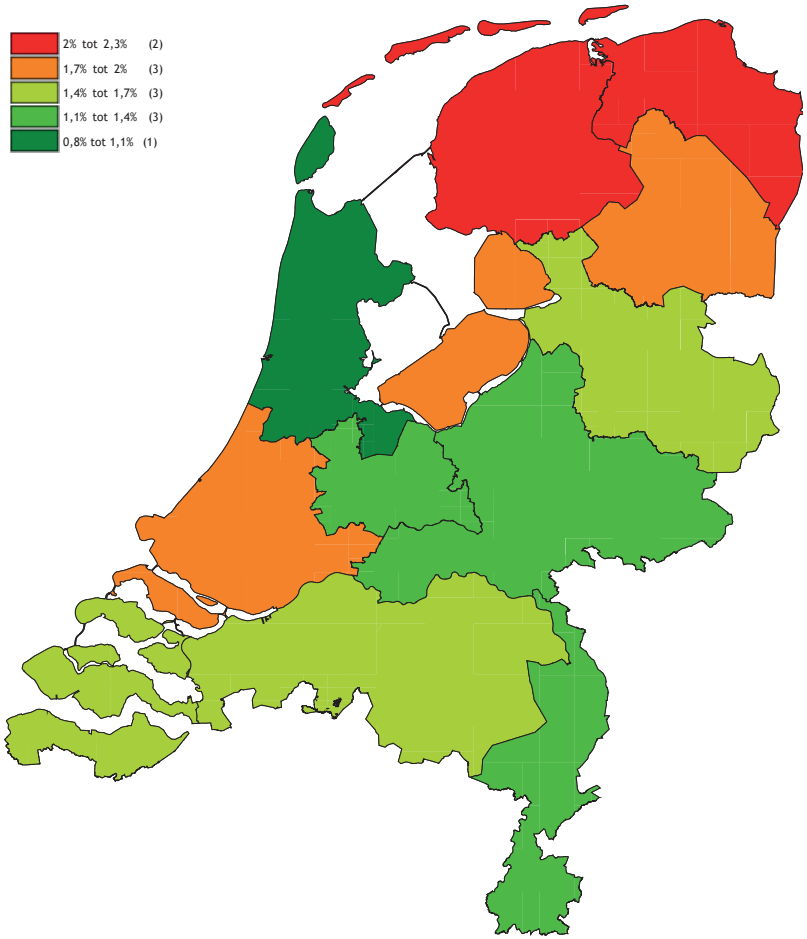

De hoge provinciale score van Groningen zien we terug in de verschillende jaren terug in de top-10. Deze wordt in alle drie de jaren aangevoerd door Groningse gemeenten, en elk jaar maken vijf of zes Groningse gemeenten deel uit van de top-10. In 2015 kent Vlagtwedde het hoogste percentage werkloze jongeren: 4,17%. Vlagtwedde is in 2015 nieuw in de top-10. De tweede plaats wordt in 2015 bezet door Oldambt, dat ook in de andere jaren in de top-10 staat. Rotterdam is de hoogst genoteerde niet-Groningse gemeenten, in alle drie de jaren. In 2015 lag het percentage hier op 3,75%. Nieuw in de top-10 van 2015 zijn Appingedam en Leeuwarden.

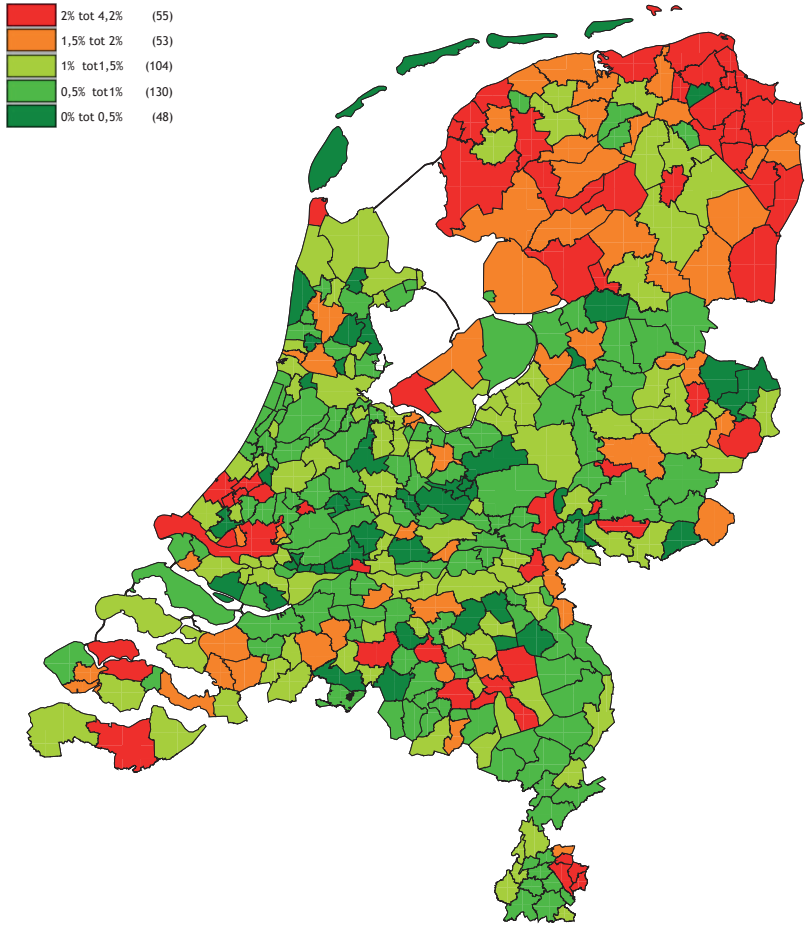

Tien hoogst scorende gemeenten, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Bellingwedde	3,32	Pekela	4,76	Vlagtwedde	4,17
2	Appingedam	3,24	Stadskanaal	3,19	Oldambt	3,95
3	Hoogezand-Sappemeer	3,04	Rotterdam	2,96	Rotterdam	3,75
4	Delfzijl	3,00	Helmond	2,88	Stadskanaal	3,56
5	Emmen	2,97	Oldambt	2,86	Appingedam	3,54
6	‘s-Gravenhage	2,94	Vlagtwedde	2,70	Leeuwarden	3,13
7	Brunssum	2,88	Assen	2,65	Delfzijl	3,12
8	Rotterdam	2,85	Kerkrade	2,64	‘s-Gravenhage	3,09
9	Oldambt	2,82	Almelo	2,60	Hoogezand-Sappemeer	3,09
10	Almere	2,77	Loppersum	2,54	Helmond	2,95

Landelijk nam het percentage werkloze jongeren tussen 2010 en 2015 ligt toe met 0,09 procentpunt. Er zijn ook gemeenten waar het percentage in die periode afnam. Het sterkst was dit het geval in Hulst: een afname van 4,10 procentpunt. Er zijn ook enkele Groningse gemeenten waar sprake was van een sterke daling: Pekela en Bellingwedde. Ook in enkele Drentse gemeenten is sprake van een opvallend sterke daling: Hoogeveen, Aa en Hunze en Emmen. Gemeenten met een relatief hoog percentage werkloze jongeren in 2015, maar met wel een relatief sterke daling sinds 2010, zijn Emmen, Heerlen en Terneuzen.
De sterkste stijging sinds 2010 zien we in Vlagtwedde, dat daardoor in 2015 het hoogste percentage werkloze jongeren heeft. Andere gemeenten met een stijging van meer dan 1,5 procentpunt zijn Noord-Beveland, Rotterdam en Blaricum. Alle gemeenten die tot de toen sterkste stijgers behoren, nemen in 2015 een plek in inde top-100; vijf van hen in de top-10.

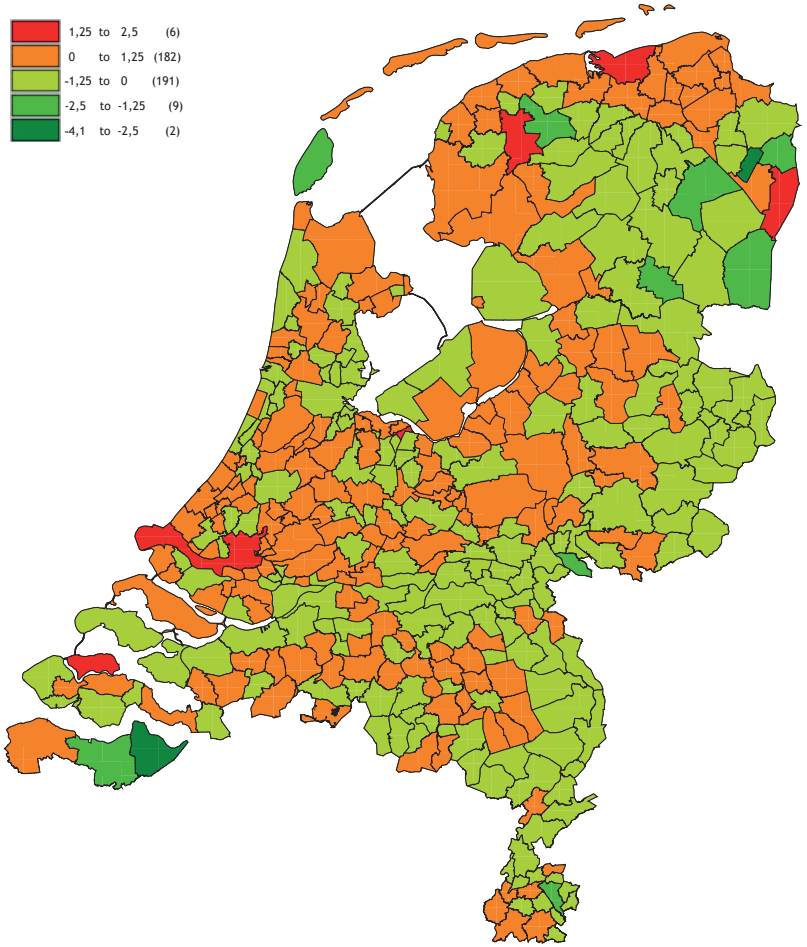

Top-10 gemeenten ontwikkeling 2010-2015

Rang-orde	Sterkste daling	Rang-orde 15	%-punten	Sterkste stijging	Rang-orde 15	%-punten
1	Hulst	189	-4,10	Vlagtwedde	1	+2,41
2	Pekela	61	-3,93	Noord-Beveland	52	+2,04
3	Hoogeveen	92	-2,27	Rotterdam	3	+1,78
4	Heerlen	32	-1,99	Blaricum	100	+1,55
5	Aa en Hunze	183	-1,81	De Marne	13	+1,45
6	Texel	347	-1,56	Leeuwarden	6	+1,33
7	Bellingwedde	107	-1,55	Gemert-Bakel	48	+1,24
8	Emmen	31	-1,53	‘s-Gravenhage	8	+1,21
9	Terneuzen	43	-1,32	Laarbeek	80	+1,15
10	Rijnwaarden	163	-1,31	Appingedam	5	+1,15

Indicator Jeugdcriminaliteit: Percentage van een delict verdachte 12- t/m 21-jarigen afgedaan door het OM.

VN-Kinderrechtenverdrag
Artikel 37, 40 Kinderen die het strafrecht hebben overtreden of daarvan verdacht worden, hebben recht op een eerlijk proces, juridische bijstand en recht op contact met familie. Een kind mag niet zomaar van zijn vrijheid worden beroofd en, waar mogelijk, worden alternatieven voor detentie ingezet. Bij de behandeling van een strafrechtelijke procedure moet rekening worden gehouden met de leeftijd van het kind en is volledige herintegratie in de samenleving het doel. Het beschermen van de privacy van het kind speelt een belangrijke rol. Met respect voor de rechten van het kind moet naar mogelijkheden worden gezocht.

Bij jeugdcriminaliteit gaat het om het aantal 12- tot en met 21-jarigen dat een delict heeft gepleegd, waarvoor ze door de politie als verdachte zijn gehoord en van wie de zaak door het Openbaar Ministerie of de rechter is afgehandeld. Dat aantal zetten we af tegen het totale aantal jongeren tussen de 12 en 21 jaar dat in een gemeente woont. We maken gebruik van de 'zakenregistratie' van het Openbaar Ministerie, uitgevoerd door het Wetenschappelijk Onderzoeks- en Documentatiecentrum (WODC). Aan elke zaak of delict is een persoon gekoppeld. Dit kan betekenen dat één persoon het delict heeft begaan maar het kunnen ook meerdere personen zijn. Ook dan staat elke persoon als unieke zaak geregistreerd. Van de gedaagde persoon worden achtergrondvariabelen geregistreerd, evenals kenmerken van het delict en de afdoening van de zaak. Speciaal voor Kinderen in Tel hebben we de betreffende data op leeftijd en woonplaats gegenereerd. In ons overzicht Jeugdcriminaliteit gaat het dus om de woonplaats van de jongere, niet om de gemeente waar het delict is gepleegd.

De gegevens

Tot en met 2007 was er landelijk een stijgende lijn te constateren in de jeugdcriminaliteit, na dat jaar is er een daling ingezet die ook in de jaren 2013 t/m 2015 doorzet. Het percentage criminele 12- tot en met 21-jarigen, is vanaf 2000 tot en met 2007 gestegen van 2,8% naar 3,5%. Na 2007 zet de daling in, in 2013 ging het landelijk om 2,4%, in 2014 om 2,0% en in 2015 bedraagt het landelijke percentage 1,5%. Daarmee ligt het percentage in 2015 ruim onder dat van 2000. In 2015 verschenen ruim 29.500 jongeren vanwege een delict voor de rechtbank, terwijl dat er in 2007 nog 69.500 waren. We zien dus een afname van ongeveer 40.000 verdachte en of veroordeelde jongeren.

Als we kijken naar de provincies is het meest opvallende dat de percentages van 2013 tot en met 2015 in alle provincies dalen, waarbij de daling tussen 2014 en 2015 in de meeste gevallen opmerkelijk groot is. Bij vergelijking tussen de provincies is het beeld in algemene zin vrij stabiel.

Rangorde provincies, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Zuid-Holland	2,89	Zuid-Holland	2,44	Noord-Holland	1,79
2	Noord-Holland	2,71	Noord-Holland	2,42	Zuid-Holland	1,78
3	Flevoland	2,51	Flevoland	2,10	Flevoland	1,49
4	Zeeland	2,22	Groningen	1,90	Utrecht	1,40
5	Utrecht	2,19	Friesland	1,83	Groningen	1,31
6	Gelderland	2,18	Limburg	1,82	Zeeland	1,30
7	Limburg	2,12	Utrecht	1,81	Drenthe	1,29
8	Groningen	2,06	Gelderland	1,76	Gelderland	1,29
9	Overijssel	2,04	Noord-Brabant	1,69	Friesland	1,28
10	Drenthe	1,95	Drenthe	1,67	Limburg	1,24
11	Friesland	1,95	Zeeland	1,61	Noord-Brabant	1,20
12	Noord-Brabant	1,94	Overijssel	1,55	Overijssel	1,06

De provincies Noord- en Zuid-Holland en Flevoland voeren de ranglijst aan, waarbij Noord- en Zuid-Holland in 2015 stuivertje hebben gewisseld. Het gat tussen deze beide provincies en de overige provincies is vrij groot. De percentages verdachte en of veroordeelde jongeren zijn het laagst in Overijssel en Noord-Brabant. Limburg is gedaald op de provinciale ranglijst, terwijl Drenthe stijgt. Bij de overige provincies is het beeld wat meer wisselend.

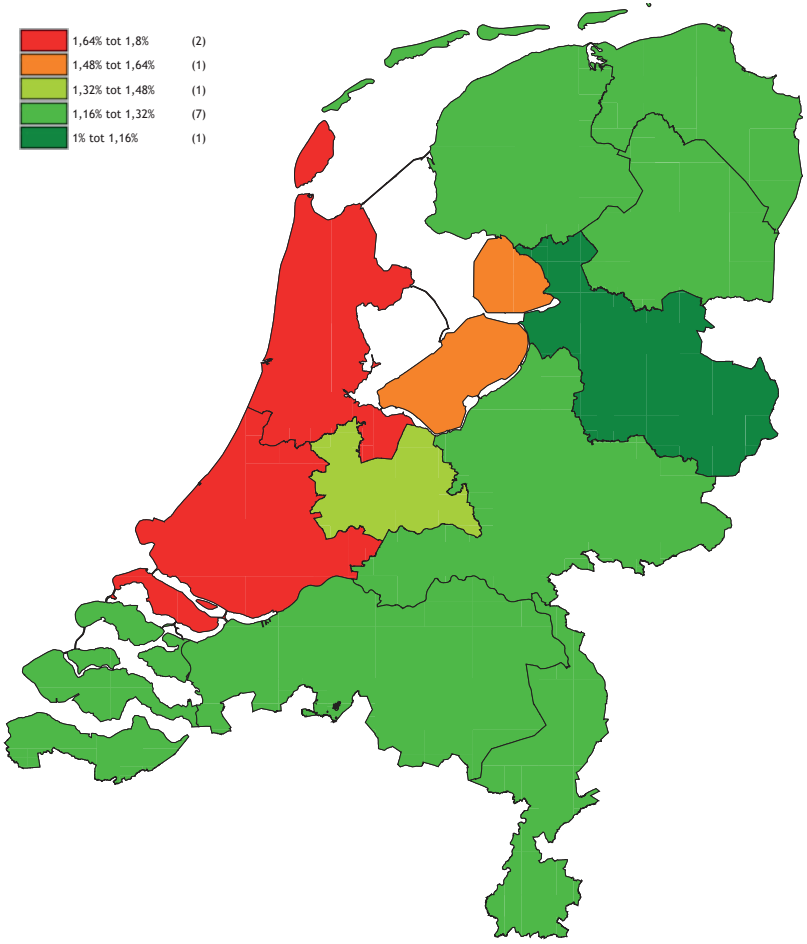

Op gemeentelijk niveau vinden we in de jaren 2013 tot en met 2015 bij de bovenste plaatsen van de top-10 steeds Rotterdam, Amsterdam en Ermelo terug. Ook in deze drie gemeenten daalt het percentage jongeren dat een delict heeft gepleegd of hiervan verdacht wordt evenwel tussen 2013 en 2015 aanzienlijk. Den Haag zat in 2013 en 2014 ook in de top-10, maar valt er in 2015 met een 11e plaats juist buiten. Andere gemeenten die in deze jaren twee keer een plaats in de top-10 hadden, zijn Arnhem, Noord-Beveland, Heerhugowaard en Den Helder. Nieuw in de top-10 in 2015 zijn Capelle a/d IJssel (in 2014 plaats 11), Vlagtwedde en Oost-Gelre. Bij dit gegeven zien we een opvallend grote spreiding over het land, in de top tien staan gemeenten verspreid over heel het land, de Randstad, Groningen, Zeeland, Limburg en Gelderland.

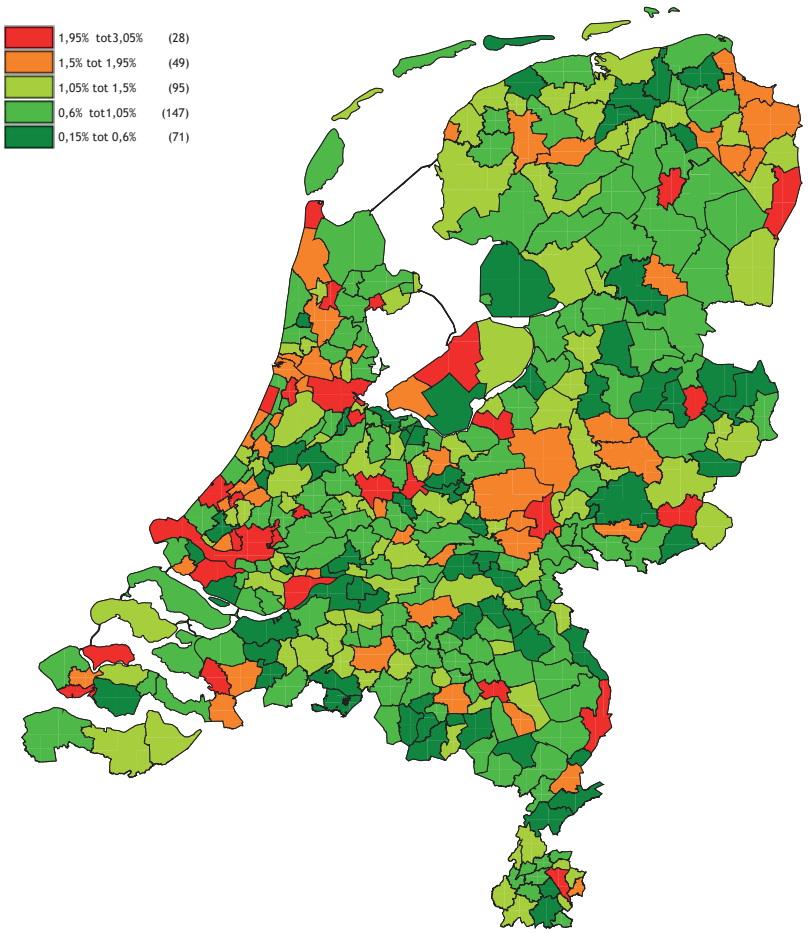

Tien hoogst scorende gemeenten, 2013-2015

	2013	%	2014	%	2015	%
1	Rotterdam	4,69	Ermelo	4,36	Rotterdam	3,03
2	Pekela	4,44	Rotterdam	4,05	Amsterdam	2,85
3	Amsterdam	4,33	Amsterdam	3,83	Ermelo	2,82
4	Ermelo	4,28	's-Gravenhage	3,59	Heerhugowaard	2,78
5	's-Gravenhage	4,25	Heerhugowaard	3,51	Capelle ad IJssel	2,66
6	Nieuwegein	3,95	Appingedam	3,35	Vlagtwedde	2,64
7	Arnhem	3,86	Den Helder	3,27	Vlissingen	2,60
8	Delfzijl	3,83	Haarlemmer-liede- Spaarn-woude	3,15	Noord-Beveland	2,58
9	Heerlen	3,75	Arnhem	3,11	Oost Gelre	2,54
10	Noord-Beveland	3,67	Zandvoort	3,07	Den Helder	2,52

Het percentage criminele jongeren, is tussen 2010 en 2015 in heel Nederland met 1,7% afgenomen: van 3,15% naar 1,45%. In absolute aantallen gaat het om ruim 63.000 jongeren in 2010, tegen bijna 30.000 jongeren in 2015. Er is dus sprake van meer dan een halvering. De gemeenten met de sterkste daling tussen 2010 en 2015 zijn Grave, Urk, Terschelling en Den Haag. In deze gemeenten daalde het percentage met meer dan drie procentpunten. In het lijstje met sterkste dalers zijn een aantal gemeenten te vinden waar het percentage in 2015 relatief hoog was: Amsterdam, Vlissingen en Den Haag. Bij de tien sterkste dalers bevinden zich daarnaast nog drie andere gemeenten met een plaats in de top-100: Delfzijl, Appingedam en Maassluis. Bij de gemeenten met de minst sterke daling respectievelijk de sterkste stijging bevinden zich drie gemeenten die in 2015 in de top-100 staan: Teylingen, Haarlemmerliede-Spaarnwoude en Oostzaan. Er is een aantal gemeenten dat het percentage verdachte en of veroordeelde jongeren in de periode 2010-2015 op zag lopen: Schiermonnikoog, Rozendaal, Haarlemmerliede-Spaarnwoude, Teylingen, Someren en Oostzaan. Waarbij wel gemeld moet worden dat Schiermonnikoog en Rozendaal de twee kleinste gemeenten in Nederland zijn,

Top-10 gemeenten ontwikkeling 2010-2015

Rang-orde	Sterkste daling	Rang-orde 15	%-punten	Sterkste stijging	Rang-orde 15	%-punten
1	Grave	166	-3,73	Schiermonnikoog	105	+1,33
2	Urk	268	-3,65	Rozendaal	134	+1,22
3	Terschelling	247	-3,13	Haarlemmerliede-Spaarnwoude	60	+0,88
4	's-Gravenhage	11	-3,08	Teylingen	36	+0,20
5	Appingedam	45	-2,99	Someren	258	+0,16
6	Beesel	389	-2,90	Oostzaan	61	+0,05
7	Vlissingen	7	-2,85	Uitgeest	139	-0,01
8	Delfzijl	35	-2,84	Oegstgeest	192	-0,05
9	Maassluis	88	-2,77	Littenseradiel	234	-0,14
10	Amsterdam	2	-2,68	Edam-Volendam	241	-0,17

waar een toename van één verdachte en of veroordeelde jongere al leidt tot een aanzienlijke stijging van het percentage.
Bij vergelijking van de sterkste dalers en minste dalers/sterkste stijgers blijkt dat de sterkste dalers gemiddeld wat hoger in de rangorde van 2015 staan. Deze groep heeft gemiddeld een plaats rond positie 126 op de ranglijst van alle 390 gemeenten, de andere groep rond positie 146.

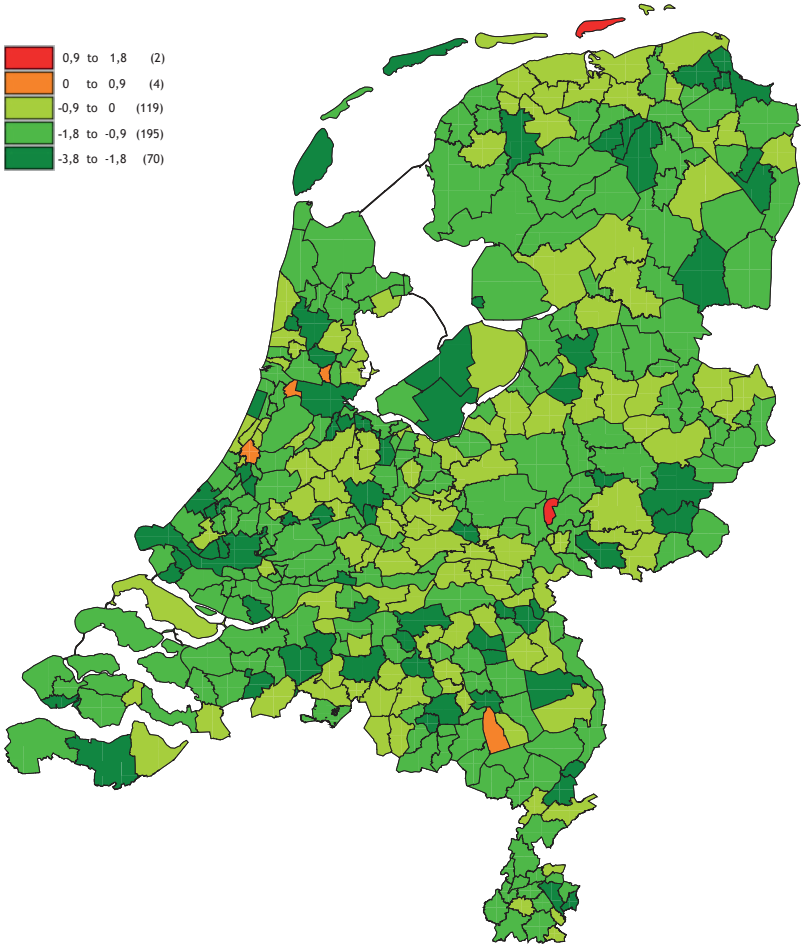

Elke jongere telt in gemeente Rotterdam

In het voorjaar van 2016 is de gemeente Rotterdam met het programma 'Elke jongere telt' gestart. Dit programma stelt jongeren in staat om zo zelfstandig mogelijk aan zijn of haar toekomst te werken. Ongeveer 30.000 jongeren van de in totaal 125.500 jongeren tussen de 12 en 27 jaar in Rotterdam zijn kwetsbaar. Zij hebben meer risicofactoren dan beschermende factoren in hun omgeving. Van deze groep jongeren hebben zo'n 7.000 jongeren problemen op meerdere fronten zoals criminaliteit, schulden, schoolverlaten, onverzekerd rondlopen en geen vorm van inkomen of toekomstperspectief.
Voor deze jongeren sluit reguliere begeleiding niet aan. In samenspraak met jongeren zijn er 68 maatregelen tot stand gekomen en opgenomen in 'Elke Jongere telt'. Aan de hand van deze maatregelen zijn vijf speerpunten opgesteld. De maatregelen richten zich met name op het niet uitzicht verliezen van risicojongeren en het geven van een toekomstperspectief. Dit wordt onder meer gedaan door de jongeren naar school te bewegen, hen uit de uitkering te halen en te begeleiden richting een passende baan of een leerwerktraject. Het programma richt zich ook er ook op dat jongeren (opnieuw) in crimineel gedrag vervallen.

"Wat we in de praktijk merken is dat deze jongeren niet gebaat zijn met één oplossing. Het wordt én, én, én", aldus Hugo de Jonge, wethouder Onderwijs, Jeugd en Zorg. "Want in de levens van die jongeren lopen de problemen dwars door elkaar heen. Dus én een mentor die er altijd voor zo'n jongere is, en het beheren van hun budget, en begeleiding naar een baan of leiding als ze terugkeren uit detentie''.

Zie ook:

http://www.hebbieeffe-nb-rotterdam.nl/nieuwsbrief/?id=3&idc=39

http://www.rotterdam.nl/Clusters/Maatschappelijke%20ontwikkeling/Document%202016/jeugd/factsheet%20Elke%20jongere%20telt_%20maart%202016.pdf

http://www.rotterdam.nl/Clusters/Maatschappelijke%20ontwikkeling/Document%202016/jeugd/Raadsbrief%20PRJ%20versie%20170316.pdf

Aandacht voor 0 t/m 2-jarigen

Dit keer wordt ten aanzien van de 0 t/m 2-jarigen extra aandacht gegeven in het databoek. Deze jongste groep is zeer afhankelijk van hun ouders en kwetsbaarder voor allerlei risico's. De wijze waarop kinderen aan hun ouders zijn gehecht is van grote invloed op hun ontwikkeling. Ook hebben traumatische gebeurtenissen op jongere leeftijd meer impact dan bij oudere kinderen. Het is daarom interessant om binnen de thema's in Kinderen in Tel specifieke aandacht te besteden aan deze jongste groep kinderen.
Natuurlijk zijn niet alle thema's hierbij even interessant, temeer daar Kinderen in Tel ook indicateren heeft die alleen voor oudere jeugd van toepassing zijn. Maar wanneer wordt gekeken naar relevante indicatoren, levert specifieke aandacht aan de groep van 0 t/m 2-jarigen mogelijk belangrijke informatie op.

Hieronder worden de relevante indicatoren besproken waar een onderscheid mogelijk is. Hierbij is alleen het laatste jaar van informatieverzameling meegenomen. De gegevens betreffen dus alleen 2015.
Over de volgende indicatoren hebben wij specifiek informatie verzameld over de 0 t/m 2-jarigen:

- Kinderen in armoede (uitkeringsgezinnen)
- Kinderen in eenoudergezinnen
- Kinderen met een handicap
- Kindermishandeling
- Kinderen in jeugdhulp totaal
  - Kinderen in jeugdhulp met verblijf
  - Kinderen in pleegzorg
  - Kinderen met jeugdbeschermingsmaatregel

In de onderstaande figuur worden de gegevens over eerdergenoemde indicatoren van de groep 0 t/m 2-jarigen vergeleken met de totale groep jeugdigen (0 t/m 17 jaar). Alle waarden zijn weergegeven als percentages van de betreffende groep. Zo zien we dat ten aanzien van kinderen in armoede, percentueel bijna net zoveel kinderen van 0 t/m 2 jaar in een arm gezin wonen, als kinderen van 0 t/m 17 jaar, namelijk rond de 6% van beide groepen.

Bij de eenoudergezinnen is de verhouding een stuk schever, Ruim 15% van alle kinderen leeft in een eenoudergezin en bijna 10% van de 0 t/m 2-jarigen. Het verschil in percentages is hoogstwaarschijnlijk te verklaren doordat ouders bij jongere kinderen minder snel uit elkaar gaan dan bij oudere kinderen.

Bij kinderen met een handicap is het verschil tussen de jongste groep en de totale groep ongeveer de helft (1,3% tegenover 2,7%). In de publicatie 'Kinderen met een handicap in Tel' (Tierolf & Oudenampsen, 2013) wordt hiervoor een verklaring gegeven. Veel handicaps kunnen bij zeer jonge kinderen nog niet ontdekt worden. De meeste handicaps worden tussen het derde en tiende levensjaar ontdekt.

Bij kindermishandeling zien we als enige indicator dat het percentage 0 t/m 2-jarigen hoger ligt dan het percentage van de totale groep (ongeveer een kwart hoger). Het gaat hier om de bevestigde kindermishandeling na onderzoek Dit kan twee dingen betekenen: of jongere kinderen worden meer mishandeld dan oudere kinderen, of kindermishandeling wordt vaker ontdekt bij jongere kinderen dan bij oudere kinderen. De tweede optie is aannemelijk voor lichamelijke mishandeling, omdat jonge kinderen periodiek bij het consultatiebureau komen, waar op dit soort zaken gelet wordt. De vraag is echter of hiermee ook verwaarlozing of getuige van huiselijk geweld (andere vormen van mentale kindermishandeling), voldoende herkend worden. Wanneer jonge kinderen meer mishandeld zouden worden dan oudere kinderen, zou dat een zeer ernstige constatering zijn.

Figuur 1 Verhouding 0 t/m2-jarigen / totale jeugd bij de KIT-indicatoren 2015

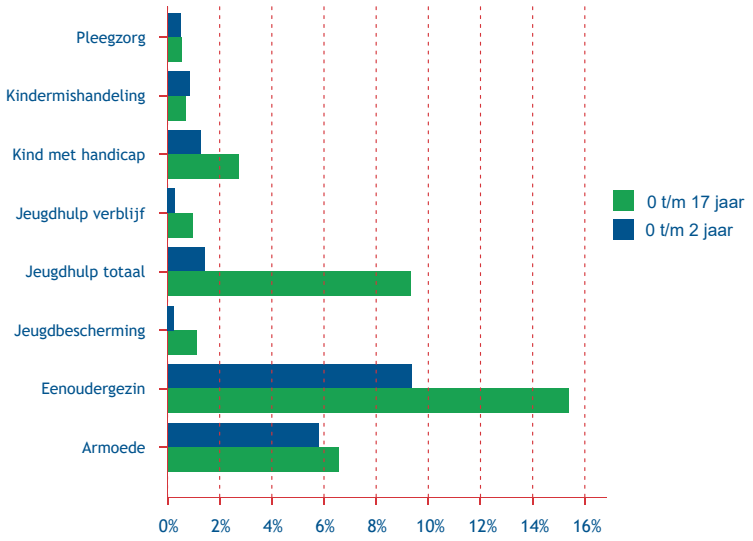

Ten aanzien van de jeugdhulpindicatoren bestaat een zeer verschillend beeld. In de pleegzorg zijn beide groepen relatief net zo groot, ruim een half procent van beide groepen zit namelijk in de pleegzorg. Bij alle andere jeugdhulpindicatoren is de verhouding echter zeer scheef. In de jeugdhulp zitten relatief ruim zes keer zoveel 0 t/m 17-jarigen dan 0 t/m 2-jarigen. Daarnaast hebben ruim vier keer zoveel 0 t/m 17-jarigen een jeugdbeschermingsmaatregel en ruim drie keer zoveel 0 t/m 17-jarigen zitten in jeugdhulp met verblijf. Natuurlijk is een uithuisplaatsing voor zeer jonge kinderen ingrijpender en zwaarder dan voor oudere kinderen. Vanuit dat oogpunt is het positief dat wanneer hier sprake van is, relatief vaak gekozen wordt voor pleegzorg hetgeen de gezinssituatie beter benaderd dan een residentiële instelling.
Op basis van de indicatoren die de jongere kinderen betreffen is het mogelijk een overallscore te genereren op dezelfde manier als voor de totale groep jongeren. Hierbij wordt de indicator zuigelingensterfte ook meegenomen, omdat die indicator alleen de jongste groep betreft die hier wordt besproken. Op basis van deze overallscore kunnen we vervolgens een rangorde van alle gemeenten maken, waarbij de gemeenten met meest ongunstige omstandigheden voor deze jongste groep bovenaan staat en de gemeenten met de meest gunstige omstandigheden onderaan. In de tabel hieronder staan de top 10 van de bovenste gemeenten en de top 10 van de onderste gemeenten op basis van de overallscore, naast elkaar.

Tien hoogst en tien laagst scorende gemeenten 0 t/m 2-jarigen

Rang-orde	meest ongunstige omstandigheden	meest gunstige omstandigheden
1	Rotterdam	Renswoude
2	Heerlen	Wierden
3	Schiedam	Woudenberg
4	Vlaardingen	Tubbergen
5	s-Gravenhage	Staphorst
6	Capelle aan den IJssel	Ameland
7	Appingedam	Scherpenzeel
8	Hoogezand-Sappemeer	Oirschot
9	Kerkrade	Urk
10	Pekela	Zederik

We zien een redelijke overeenkomst met de gegevens van de overallscore op basis van alle indicatoren voor alle jeugdigen. (zie Bijlage 2) Ook hier scoort Rotterdam het hoogst en eindigt Heerlen op de tweede plaats. Alleen Schiedam, Vlaardingen en Appingedam komen wel in de top 10 voor 0 t/m 2-jarigen, maar niet in de 0 t/m 17-jarigen top 10 voor. In de top 10 van laagst scorende gemeenten is de situatie anders. De gemeenten Oirschot, Ameland en Tubbergen komen in allebei de top 10 van laagst scorende gemeenten van de overallscore van alle indicatoren voor.

Opvallend is dat in de top 10 van hoogst scorende gemeenten alleen gemeenten uit de provincies Zuid-Holland, Groningen en Limburg voorkomen. Bij de laagst scorende gemeenten is de variëteit tussen provincies veel groter.
In de onderstaande kaart wordt de totaalscore van alle gemeenten weergegeven.

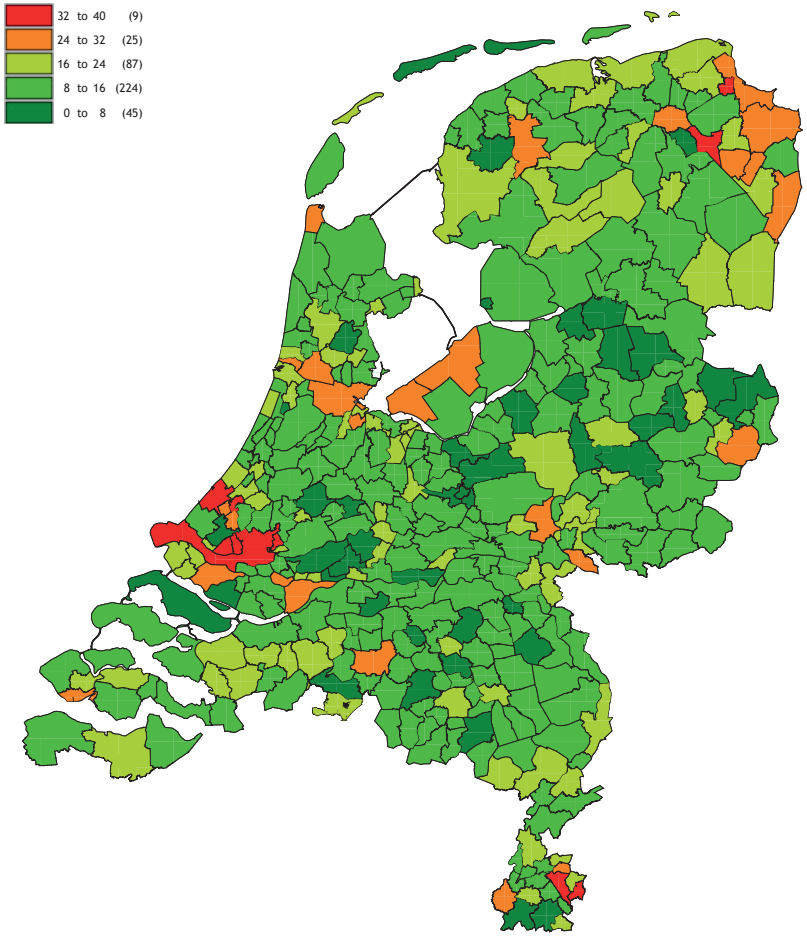

We zien vooral in de provincie Groningen, de provincie Zuid-Holland en in een paar gebieden in Zuid-Limburg de rode gebieden oplichten. Hier is de situatie voor 0 t/m 2-jarigen relatief het ongunstigst. In Utrecht, Drenthe, Overijssel, Gelderland, Friesland Noord-Brabant en Zeeland is de situatie voor 0 t/m 2-jarigen relatief gunstiger. De meest gunstige gebieden (donkergroen) zien we redelijk verspreid over Nederland. Alleen in de provincies Zeeland en Drenthe komen geen donkergroene gemeenten voor.

Bijlagen

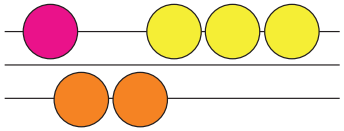

Bijlage 1A: Alle indicatoren provincies 2013

Deze overzichtstabel toont de scores van alle provincies op alle 12 indicatoren van Kinderen in Tel over het jaar 2013. De volgorde van de provincies in deze tabel is bepaald door de totale rangorde. De best scorende provincie krijgt rangnummer 12 en de minst goed scorende rangnummer 1. De provincie met minder goede uitslagen staat dus bovenaan op nummer 1.

Rang-orde 2013	provincie	jeugdcrimi-naliteit	voortijdig schoolver-laten	sportlid-maatschap	uitkerings-gezin	eenouder-gezin	jeugdhulp totaal	zuigelingen-sterfte	speciaal onderwijs	jeugdwerk-loosheid	kindermis-handeling	kind met handicap
1	Flevoland	2,51%	2,48%		6,80%	16,89%	12,23%	5,33	3,25%	2,14%	0,44%	2,81%
2	Groningen	2,06%	2,12%		8,07%	16,30%	13,74%	6,76	2,29%	1,68%	0,83%	2,83%
3	Zuid-Holland	2,89%	2,55%		8,12%	17,51%	10,42%	3,56	2,39%	1,62%	1,27%	1,95%
4	Limburg	2,12%	2,00%		6,45%	14,80%	12,40%	3,44	3,85%	1,27%	0,36%	2,90%
5	Noord-Holland	2,71%	2,35%		6,83%	17,93%	10,69%	3,75	2,09%	0,93%	0,67%	2,10%
6	Friesland	1,95%	1,57%		5,78%	12,66%	10,65%	5,91	2,35%	1,69%	1,15%	2,50%
7	Zeeland	2,22%	1,97%		4,22%	12,97%	10,76%	3,42	2,39%	1,23%	0,71%	2,54%
8	Drenthe	1,95%	1,80%		5,48%	12,77%	12,54%	3,11	1,89%	2,07%	0,81%	2,52%
9	Gelderland	2,18%	2,07%		4,74%	11,78%	10,95%	3,05	3,16%	1,18%	0,38%	2,61%
10	Noord-Brabant	1,94%	1,89%		4,94%	12,83%	10,88%	3,34	2,89%	1,25%	0,49%	2,77%
11	Overijssel	2,04%	1,68%		5,12%	11,04%	9,92%	3,95	3,09%	1,42%	0,43%	2,65%
12	Utrecht	2,19%	2,25%		4,62%	12,30%	10,51%	3,07	2,39%	1,07%	0,62%	2,12%

Bijlage 1B: Alle indicatoren provincies 2014

Deze overzichtstabel toont de scores van alle provincies op alle 11 indicatoren van Kinderen in Tel over het jaar 2014. De volgorde van de provincies in deze tabel is bepaald door de totale rangorde. De best scorende provincie krijgt rangnummer 12 en de minst goed scorende rangnummer 1. De provincie met minder goede uitslagen staat dus bovenaan op nummer 1.

Rang-orde 2014	provincie	jeugdcrimi-naliteit	voortijdig schoolver-laten	sportlid-maatschap	uitkerings-gezin	eenouder-gezin	jeugdhulp totaal	zuigelingen-sterfte	speciaal onderwijs	jeugdwerk-loosheid	kindermis-handeling	kind met handicap
1	Groningen	1,90%	1,98%	37,62%	8,53%	16,81%	13,45%	5,36	2,26%	1,79%	0,81%	2,92%
2	Zuid-Holland	2,44%	2,38%	35,61%	8,57%	17,88%	10,39%	2,94	2,41%	1,50%	1,20%	2,14%
3	Flevoland	2,10%	2,30%	30,22%	7,27%	17,40%	11,72%	2,44	3,19%	1,63%	0,44%	3,02%
4	Limburg	1,82%	1,82%	39,74%	6,69%	15,27%	12,47%	3,17	3,86%	1,14%	0,36%	3,24%
5	Noord-Holland	2,42%	2,25%	39,76%	7,16%	18,15%	10,31%	4,31	2,11%	0,87%	0,69%	2,28%
6	Friesland	1,83%	1,62%	42,27%	6,10%	12,88%	10,71%	4,28	2,40%	1,85%	1,23%	2,71%
7	Drenthe	1,67%	1,42%	45,41%	5,78%	13,26%	12,65%	3,02	2,01%	1,86%	0,88%	2,66%
8	Noord-Brabant	1,69%	1,78%	42,40%	5,18%	13,18%	10,95%	3,20	2,93%	1,23%	0,49%	3,02%
9	Zeeland	1,61%	1,79%	35,05%	4,69%	13,14%	10,46%	1,92	2,58%	1,25%	0,72%	2,82%
10	Gelderland	1,76%	1,74%	42,59%	4,97%	12,03%	10,88%	3,48	3,18%	1,10%	0,33%	2,84%
11	Utrecht	1,81%	1,93%	41,19%	4,93%	12,54%	10,27%	4,52	2,38%	1,02%	0,56%	2,33%
12	Overijssel	1,55%	1,52%	44,80%	5,34%	11,36%	9,67%	3,56	3,01%	1,29%	0,37%	2,82%

Bijlage 1C: Alle indicatoren provincies 2015

Deze overzichtstabel toont de scores van alle provincies op alle 11 indicatoren van Kinderen in Tel over het jaar 2015. De volgorde van de provincies in deze tabel is bepaald door de totale rangorde. De best scorende provincie krijgt rangnummer 12 en de minst goed scorende rangnummer 1. De provincie met minder goede uitslagen staat dus bovenaan op nummer 1.

Rang-orde 2015	provincie	jeugdcrimi-naliteit	voortijdig schoolver-laten	sportlid-maatschap	uitkerings-gezin	eenouder-gezin	jeugdhulp totaal	zuigelingen-sterfte	speciaal onderwijs	jeugdwerk-loosheid	kindermis-handeling	kind met handicap
1	Groningen	1,31%	1,61%	40,23%	8,47%	17,17%	12,03%	6,00	2,22%	2,19%		2,88%
2	Zuid-Holland	1,78%	2,23%	37,51%	8,76%	18,26%	9,99%	3,10	2,36%	1,89%		2,24%
3	Flevoland	1,49%	2,17%	31,72%	7,15%	17,96%	9,15%	3,17	2,97%	1,73%		3,10%
4	Limburg	1,24%	1,91%	40,92%	6,74%	15,82%	10,85%	3,20	3,68%	1,23%		3,41%
5	Friesland	1,28%	1,34%	45,12%	6,17%	13,41%	9,47%	4,99	2,35%	2,08%		2,70%
6	Noord-Holland	1,79%	2,00%	41,65%	7,13%	18,35%	8,28%	3,25	2,07%	1,08%		2,37%
7	Zeeland	1,30%	1,74%	37,97%	5,02%	13,58%	9,42%	1,94	2,65%	1,56%		2,94%
8	Noord-Brabant	1,20%	1,74%	43,77%	5,41%	13,63%	8,96%	2,93	2,86%	1,48%		3,11%
9	Gelderland	1,29%	1,58%	44,14%	5,05%	12,45%	9,28%	3,33	3,05%	1,35%		2,95%
10	Drenthe	1,29%	1,42%	48,09%	5,73%	13,60%	10,72%	2,23	1,89%	1,80%		2,72%
11	Overijssel	1,06%	1,44%	46,88%	5,34%	11,78%	8,56%	3,57	2,84%	1,49%		2,91%
12	Utrecht	1,40%	1,64%	42,75%	5,17%	12,77%	8,35%	2,92	2,34%	1,13%		2,41%

Bijlage 2: Alle indicatoren gemeenten 2015

Deze overzichtstabel toont de scores van alle gemeenten op alle 11 indicatoren van Kinderen in Tel over het jaar 2015 (alleen kindermishandeling betreft 2014). De volgorde van de gemeenten in deze tabel is bepaald door de totale rangorde. De best scorende gemeente krijgt rangnummer 390 en de minst goed scorende rangnummer 1. De gemeente met minder goede uitslagen staat dus bovenaan op nummer 1..

Rangorde 2015	gemeente	jeugdcriminaliteit	voortijdig schoolverlaten	sportlidmaatschap	uitkeringsgezin	eenoudergezin	jeugdhulp totaal	zuigelingensterfte	speciaal onderwijs	jeugdwerkloosheid	kindermishandeling 2014	kind met handicap
1	Rotterdam	3,03%	3,20%	25,30%	18,06%	28,71%	9,26%	2,5	3,17%	3,75%	0,71%	2,44%
2	Heerlen	1,95%	2,88%	31,64%	14,12%	26,60%	12,48%	4,2	4,71%	2,24%	0,57%	4,02%
3	Kerkrade	1,92%	2,72%	32,37%	11,92%	22,58%	11,50%	11,6	4,73%	2,72%	0,68%	3,90%
4	Hoogezand-Sappemeer	1,74%	1,64%	37,54%	9,52%	20,24%	14,28%	20,5	2,51%	3,09%	1,23%	3,47%
5	s Gravenhage	2,47%	3,08%	32,40%	12,49%	22,16%	11,16%	4,0	2,17%	3,09%	1,77%	1,99%
6	Oldambt	1,70%	1,72%	42,02%	8,11%	17,77%	13,79%	18,3	2,94%	3,95%	0,99%	3,36%
7	Den Helder	2,52%	1,66%	40,24%	9,00%	22,61%	11,50%	5,9	2,92%	2,49%	2,46%	3,14%
8	Leeuwarden	1,86%	2,16%	37,87%	10,84%	20,93%	10,64%	5,4	2,92%	3,13%	2,12%	2,67%
9	Capelle aan den IJssel	2,66%	2,81%	32,79%	11,66%	25,46%	13,81%	2,9	3,14%	1,69%	0,60%	2,02%
10	Pekela	1,63%	3,41%	40,20%	10,29%	16,47%	13,18%	0,0	2,86%	1,89%	1,42%	3,67%
11	Arnhem	2,18%	2,84%	37,23%	11,27%	20,14%	8,50%	5,6	3,47%	2,47%	0,56%	3,42%
12	Ermelo	2,82%	1,35%	42,49%	2,86%	10,11%	13,35%	13,3	7,64%	1,30%	0,15%	4,83%
13	Dordrecht	1,97%	2,67%	38,65%	8,65%	18,30%	10,60%	4,0	2,66%	1,23%	3,07%	2,90%
14	Delfzijl	1,88%	1,79%	37,10%	10,63%	17,59%	13,03%	5,2	2,43%	3,12%	1,21%	3,00%
15	Lelystad	2,19%	2,51%	30,76%	8,59%	20,56%	9,85%	2,4	4,06%	1,81%	0,54%	3,44%
16	Amsterdam	2,85%	3,06%	28,48%	13,86%	26,57%	7,13%	3,8	2,32%	1,02%	0,23%	2,68%
17	Brunssum	1,30%	2,25%	33,57%	9,86%	21,98%	11,71%	4,8	4,08%	2,03%	0,51%	3,25%
18	Maastricht	1,34%	2,88%	31,31%	9,59%	20,36%	13,20%	0,0	4,24%	1,23%	0,30%	3,52%
19	Groningen	1,39%	2,32%	34,06%	13,50%	24,20%	11,51%	4,4	2,52%	1,86%	0,94%	2,52%
20	Zwijndrecht	1,38%	2,30%	37,74%	9,65%	19,40%	11,35%	2,3	2,39%	0,86%	3,14%	3,06%
21	Appingedam	1,77%	1,08%	39,30%	11,56%	20,03%	12,02%	10,6	2,41%	3,54%	0,31%	3,07%
22	Almelo	2,11%	1,93%	43,70%	9,24%	15,32%	9,96%	6,6	4,39%	2,93%	0,59%	3,36%
23	Zoetermeer	1,72%	2,63%	38,89%	8,72%	21,10%	12,68%	3,1	2,37%	2,03%	1,66%	2,34%
24	Landgraaf	1,46%	2,33%	37,30%	8,63%	19,38%	11,07%	3,7	3,90%	2,32%	0,44%	3,53%
25	Venlo	2,18%	2,39%	37,09%	8,42%	16,62%	10,67%	0,0	4,29%	1,04%	0,55%	4,48%
26	Schiedam	2,24%	2,57%	28,54%	11,37%	24,66%	7,36%	2,2	2,72%	1,73%	0,65%	2,66%
27	Vlissingen	2,60%	2,25%	43,74%	10,53%	20,67%	10,02%	2,5	2,60%	1,92%	1,25%	2,83%
28	Roermond	1,89%	2,53%	36,60%	8,72%	18,78%	10,73%	5,3	3,34%	1,44%	0,39%	3,74%

Rang-orde 2015	gemeente	jeugd-criminali-teit	voortijdig school-verlaten	sportlid-maatschap	uitkerings-gezin	eenouder-gezin	jeugdhulp totaal	zuige-lingen-sterfte	speciaal onderwijs	jeugd-werkloos-heid	kinder-mishande-ling 2014	kind met handicap
29	Veendam	1,63%	1,80%	50,40%	7,82%	15,82%	14,18%	9,0	2,53%	2,91%	0,79%	3,65%
30	Smallingerland	1,90%	1,76%	34,94%	7,43%	14,35%	10,85%	1,8	4,23%	1,73%	1,38%	3,57%
31	Almere	1,76%	2,50%	27,22%	8,71%	22,33%	10,10%	4,3	2,05%	2,09%	0,45%	2,95%
32	Tilburg	1,62%	2,50%	35,44%	10,39%	19,05%	8,39%	1,9	2,88%	2,14%	1,35%	3,04%
33	Helmond	2,12%	2,15%	38,82%	7,16%	15,13%	9,72%	5,4	3,46%	2,95%	0,37%	3,57%
34	Nissewaard	2,26%	2,36%	35,49%	8,95%	22,86%	11,15%	4,9	3,14%	1,16%	0,63%	2,33%
35	Vlagtwedde	2,64%	0,99%	39,51%	5,94%	13,85%	10,88%	14,2	1,38%	4,17%	0,80%	2,77%
36	Doesburg	0,54%	2,19%	41,21%	7,24%	19,02%	10,42%	11,2	3,71%	2,16%	0,44%	4,03%
37	Nijmegen	1,34%	2,18%	35,15%	10,08%	18,91%	10,11%	3,3	3,52%	2,31%	0,50%	3,06%
38	Stadskanaal	1,08%	1,64%	41,89%	7,85%	13,79%	13,31%	3,3	2,41%	3,56%	0,97%	3,83%
39	Rijswijk	1,72%	1,85%	33,78%	9,38%	23,51%	9,74%	3,6	2,15%	2,04%	1,56%	2,12%
40	Eindhoven	1,70%	2,65%	35,08%	8,62%	18,38%	8,57%	0,9	3,30%	2,15%	0,27%	3,77%
41	Vlaardingen	1,84%	2,17%	33,68%	12,34%	24,03%	8,01%	2,6	2,60%	2,16%	0,47%	2,45%
42	Assen	2,30%	1,43%	39,39%	6,67%	16,74%	13,40%	1,7	2,05%	2,28%	1,10%	3,10%
43	Beverwijk	1,90%	2,43%	40,33%	6,48%	18,45%	9,17%	2,2	3,15%	1,61%	1,59%	2,82%
44	Simpelveld	1,12%	1,24%	47,29%	4,42%	13,84%	13,29%	0,0	6,19%	0,83%	0,55%	5,37%
45	Vaals	0,72%	2,40%	34,48%	8,76%	20,45%	8,77%	16,7	3,61%	1,45%	0,07%	2,19%
46	Bergen op Zoom	2,00%	1,99%	35,63%	8,45%	16,58%	9,24%	3,3	2,97%	1,74%	0,55%	3,45%
47	Roosendaal	1,80%	2,37%	35,34%	7,66%	15,77%	10,78%	0,0	3,03%	1,65%	0,76%	3,29%
48	Meppel	1,40%	2,10%	45,99%	4,58%	15,01%	10,15%	15,7	2,86%	2,05%	1,03%	2,95%
49	Hoorn	2,20%	2,20%	35,52%	6,29%	18,41%	10,44%	1,2	2,26%	1,39%	1,90%	2,22%
50	Gouda	2,24%	2,21%	38,25%	6,44%	13,99%	9,37%	1,3	2,37%	2,05%	1,84%	2,66%
51	Enschede	1,17%	2,30%	40,10%	11,58%	18,67%	8,11%	1,3	2,94%	2,27%	0,51%	3,39%
52	Delft	1,27%	2,39%	36,59%	10,78%	21,48%	9,01%	4,4	2,15%	1,08%	1,45%	2,29%
53	Menterwolde	1,29%	1,58%	52,07%	7,69%	16,67%	15,82%	0,0	2,90%	2,12%	0,84%	3,55%
54	Tiel	1,75%	1,63%	37,14%	8,48%	14,42%	9,25%	5,0	3,67%	1,95%	0,42%	3,37%
55	Sittard-Geleen	1,46%	2,17%	41,97%	6,97%	18,25%	12,29%	1,4	3,89%	1,27%	0,40%	3,13%
56	Enkhuizen	1,42%	2,29%	49,16%	6,63%	17,67%	12,15%	10,1	1,90%	1,40%	1,85%	1,99%
57	Terneuzen	1,30%	1,83%	36,42%	5,91%	16,56%	9,66%	0,0	3,11%	2,10%	1,19%	3,68%
58	Westervoort	1,58%	1,88%	44,52%	10,07%	19,42%	11,10%	0,0	3,87%	0,70%	0,47%	3,36%
59	Middelburg	1,70%	2,08%	37,21%	8,12%	17,68%	10,07%	0,0	2,86%	1,74%	0,56%	3,08%
60	De Marne	1,49%	1,33%	41,48%	5,64%	13,86%	12,32%	13,7	1,38%	2,79%	1,03%	2,36%
61	Leiden	1,25%	2,95%	41,74%	8,28%	16,46%	10,89%	3,3	2,52%	1,00%	1,65%	1,81%
62	Zutphen	1,09%	2,00%	49,87%	7,89%	17,80%	11,83%	0,0	3,49%	2,50%	0,41%	3,28%

Rang-orde 2015	gemeente	jeugd-criminali-teit	voortijdig school-verlaten	sportlid-maatschap	uitkerings-gezin	eenouder-gezin	jeugdhulp totaal	zuige-lingen-sterfte	speciaal onderwijs	jeugd-werkloos-heid	kinder-mishande-ling 2014	kind met handicap
63	Boxtel	1,04%	1,94%	47,22%	3,83%	13,57%	8,78%	4,1	4,95%	2,05%	0,47%	4,44%
64	Velsen	1,68%	1,87%	50,11%	5,86%	16,62%	11,20%	4,9	2,78%	1,17%	1,90%	2,69%
65	Renkum	1,75%	1,79%	48,08%	4,72%	14,18%	10,46%	4,7	4,96%	0,91%	0,25%	4,02%
66	Zeist	1,99%	1,75%	47,32%	5,90%	14,07%	10,51%	6,2	3,78%	0,99%	0,92%	3,15%
67	Leidschendam-Voorburg	1,93%	2,12%	46,40%	6,70%	18,13%	9,59%	2,5	2,24%	2,48%	1,27%	2,09%
68	Etten-Leur	1,14%	1,80%	37,35%	5,07%	13,29%	10,14%	12,2	3,41%	1,26%	0,62%	3,11%
69	Noord-Beveland	2,58%	1,73%	37,44%	3,05%	13,02%	11,49%	0,0	3,32%	2,04%	0,75%	2,68%
70	Goes	1,31%	2,16%	37,50%	4,99%	14,38%	10,54%	3,3	2,92%	2,12%	0,64%	3,06%
71	Leerdam	1,33%	2,32%	37,73%	5,37%	12,53%	10,29%	4,7	1,85%	1,14%	2,04%	2,82%
72	Heerhugowaard	2,78%	1,62%	42,09%	3,99%	14,37%	10,70%	1,7	3,74%	1,40%	1,10%	2,20%
73	Hengelo (O.)	1,46%	1,54%	46,76%	6,28%	14,62%	8,53%	5,1	4,14%	1,86%	0,39%	3,94%
74	Achtkarspelen	1,25%	1,41%	46,23%	5,51%	11,18%	11,97%	6,9	3,27%	1,77%	1,27%	3,15%
75	Doetinchem	1,86%	1,42%	48,52%	5,19%	14,37%	10,13%	3,8	3,57%	2,04%	0,23%	4,06%
76	Emmen	1,38%	1,76%	46,66%	8,87%	15,52%	11,13%	1,2	2,02%	2,26%	1,25%	2,71%
77	Zaanstad	1,90%	2,09%	39,63%	7,81%	20,03%	8,73%	6,7	2,27%	1,65%	0,24%	2,29%
78	Harlingen	1,60%	1,71%	44,69%	6,21%	16,45%	9,62%	0,0	2,08%	2,38%	1,82%	2,64%
79	Hellevoetsluis	1,59%	2,57%	40,51%	5,90%	16,39%	11,54%	0,0	2,94%	1,65%	0,56%	2,27%
80	Deventer	1,74%	2,05%	44,06%	6,45%	15,18%	11,06%	6,0	3,12%	1,14%	0,45%	2,69%
81	Purmerend	1,79%	2,03%	36,94%	5,78%	19,25%	10,46%	2,9	2,66%	1,19%	0,26%	2,80%
82	Alkmaar	1,71%	2,33%	36,72%	5,65%	17,23%	8,07%	1,8	2,43%	1,62%	1,51%	2,04%
83	s Hertogenbosch	1,77%	2,07%	39,62%	6,43%	15,30%	8,87%	3,6	3,04%	1,69%	0,40%	2,92%
84	Utrecht	2,05%	2,32%	35,21%	8,41%	14,23%	7,00%	3,2	2,54%	1,49%	0,63%	2,55%
85	Steenbergen	0,78%	2,47%	42,83%	4,86%	11,11%	9,49%	10,2	3,24%	1,60%	0,50%	3,33%
86	Oss	1,45%	1,69%	41,57%	4,82%	13,31%	11,39%	3,3	3,74%	1,20%	0,26%	3,71%
87	Hoogeveen	1,53%	1,70%	46,02%	5,81%	13,21%	11,61%	1,8	2,32%	1,62%	0,73%	3,86%
88	Haarlem	1,98%	2,16%	38,81%	5,42%	16,19%	7,36%	2,6	2,01%	1,38%	1,67%	2,39%
89	Gorinchem	1,29%	1,51%	42,26%	5,80%	14,15%	8,63%	5,9	1,30%	2,11%	2,43%	2,39%
90	Heemskerk	1,12%	1,79%	45,68%	7,01%	17,06%	8,99%	3,0	2,72%	1,22%	1,54%	2,95%
91	Zwolle	1,47%	2,16%	40,24%	5,74%	14,33%	10,34%	3,4	3,07%	1,54%	0,36%	2,70%
92	het Bildt	1,32%	1,25%	43,43%	5,19%	12,11%	9,52%	0,0	3,67%	2,29%	1,32%	3,07%
93	Deurne	1,12%	1,21%	44,04%	3,50%	10,35%	10,66%	10,3	4,12%	1,39%	0,24%	3,90%
94	Rheden	1,30%	1,76%	45,72%	6,28%	16,58%	10,17%	2,9	3,09%	1,20%	0,51%	3,39%
95	Apeldoorn	1,78%	1,83%	42,10%	5,72%	14,40%	10,43%	1,3	3,27%	1,37%	0,41%	2,92%
96	Zandvoort	1,95%	2,06%	49,25%	6,72%	20,54%	7,84%	0,0	1,49%	0,94%	2,16%	2,32%

Rang-orde 2015	gemeente	jeugd-criminali-teit	voortijdig school-verlaten	sportlid-maatschap	uitkerings-gezin	eenouder-gezin	jeugdhulp totaal	zuige-lingen-sterfte	speciaal onderwijs	jeugd-werkloos-heid	kinder-mishande-ling 2014	kind met handicap
97	Oosterhout	1,30%	2,04%	41,48%	5,95%	14,54%	8,97%	0,0	3,36%	1,66%	0,63%	3,11%
98	Geldrop-Mierlo	1,25%	1,83%	50,73%	5,63%	14,19%	10,22%	2,7	3,59%	2,04%	0,15%	3,49%
99	Nieuwegein	1,62%	2,26%	38,63%	5,93%	16,28%	9,93%	0,0	2,20%	1,08%	0,71%	2,86%
100	Stein	1,30%	2,10%	45,05%	3,10%	14,29%	11,20%	0,0	4,54%	1,15%	0,16%	3,41%
101	Eemsmond	1,04%	0,99%	41,31%	6,88%	14,99%	12,80%	0,0	2,14%	2,33%	0,83%	2,93%
102	Woensdrecht	1,69%	1,87%	35,96%	3,98%	12,18%	10,93%	0,0	3,36%	1,21%	0,40%	3,18%
103	Gennep	1,09%	1,37%	49,19%	3,83%	12,11%	9,45%	19,5	3,28%	1,57%	0,23%	2,92%
104	Onderbanken	1,02%	1,46%	45,82%	3,68%	15,40%	11,73%	0,0	4,00%	1,71%	0,66%	3,23%
105	Maassluis	1,45%	1,84%	34,04%	9,81%	17,05%	9,01%	0,0	2,25%	1,23%	0,29%	2,57%
106	Breda	1,18%	2,12%	43,58%	6,88%	15,74%	8,18%	3,6	2,64%	1,54%	0,68%	2,85%
107	Alphen aan den Rijn	1,32%	2,10%	41,31%	4,18%	12,63%	11,38%	2,7	2,72%	1,13%	1,31%	2,27%
108	Papendrecht	1,34%	2,02%	40,46%	5,16%	15,63%	10,03%	3,3	1,63%	0,38%	2,01%	2,48%
109	Rijnwaarden	0,95%	1,72%	38,95%	6,48%	12,51%	9,73%	0,0	3,26%	1,19%	0,55%	3,75%
110	Leudal	0,80%	1,25%	47,17%	2,67%	10,25%	12,04%	11,1	5,00%	0,70%	0,28%	3,33%
111	Dronten	1,16%	1,65%	44,42%	4,82%	12,16%	8,65%	8,0	4,39%	0,97%	0,43%	3,07%
112	Sliedrecht	1,83%	1,48%	39,41%	5,86%	11,92%	9,72%	3,3	2,08%	0,49%	1,48%	2,93%
113	Hillegom	1,52%	1,80%	39,65%	3,57%	13,81%	11,43%	5,3	2,62%	0,66%	1,22%	2,10%
114	Valkenburg aan de Geul	0,73%	1,63%	41,52%	4,30%	14,46%	11,34%	10,2	3,71%	0,91%	0,04%	2,70%
115	Bellingwedde	1,24%	1,19%	43,48%	5,73%	12,08%	10,81%	0,0	2,74%	1,52%	0,79%	3,62%
116	Heerenveen	1,17%	1,09%	49,21%	5,60%	13,20%	10,73%	6,4	1,83%	2,58%	1,18%	2,32%
117	Steenwijkerland	1,12%	1,52%	43,58%	5,07%	12,22%	8,48%	4,8	2,60%	2,69%	0,60%	2,74%
118	Vianen	0,90%	1,83%	44,60%	4,29%	13,32%	9,75%	10,8	2,32%	1,24%	0,78%	2,62%
119	Franekeradeel	1,40%	1,14%	44,54%	5,87%	14,56%	8,45%	5,6	1,94%	2,44%	0,67%	2,82%
120	Alblasserdam	0,87%	1,76%	35,65%	4,22%	10,35%	9,08%	8,1	1,49%	0,41%	2,07%	2,87%
121	Sluis	0,63%	2,36%	39,04%	3,31%	13,49%	9,42%	5,4	2,01%	1,30%	0,65%	3,28%
122	Ridderkerk	1,47%	1,95%	31,98%	5,33%	14,77%	8,56%	0,0	2,63%	1,44%	0,44%	2,36%
123	Ooststellingwerf	0,85%	1,38%	47,95%	5,51%	14,36%	10,63%	4,7	1,61%	2,04%	1,35%	2,58%
124	Amersfoort	1,53%	1,82%	40,34%	5,14%	13,35%	9,01%	1,7	2,51%	1,73%	0,64%	2,41%
125	Kollumerland c.a.	1,11%	1,23%	43,14%	5,38%	9,32%	7,88%	16,8	1,48%	1,84%	1,24%	2,26%
126	Bedum	0,93%	1,14%	32,28%	5,05%	11,90%	11,90%	0,0	1,89%	2,24%	0,50%	2,88%
127	Geertruidenberg	1,13%	1,96%	40,65%	3,65%	12,78%	9,59%	4,7	2,91%	0,57%	0,73%	3,10%
128	Weert	1,04%	1,46%	42,96%	5,68%	12,37%	10,92%	4,2	3,42%	0,78%	0,28%	3,14%
129	Berg en Dal	0,85%	1,47%	48,67%	4,63%	13,09%	10,53%	3,8	3,69%	1,84%	0,32%	2,76%
130	Waddinxveen	1,24%	1,78%	40,07%	3,69%	9,78%	8,12%	11,0	2,04%	0,92%	1,26%	2,49%

Rang-orde 2015	gemeente	jeugd-criminali-teit	voortijdig school-verlaten	sportlid-maatschap	uitkerings-gezin	eenouder-gezin	jeugdhulp totaal	zuige-lingen-sterfte	speciaal onderwijs	jeugd-werkloos-heid	kinder-mishande-ling 2014	kind met handicap
131	Gilze en Rijen	1,35%	1,58%	41,42%	5,35%	12,73%	7,38%	4,4	2,81%	1,44%	1,27%	2,10%
132	Oost Gelre	2,54%	1,30%	56,99%	2,71%	8,30%	10,05%	3,9	4,18%	0,81%	0,16%	3,67%
133	Teylingen	1,87%	1,51%	51,93%	2,01%	11,82%	12,95%	7,0	3,19%	0,95%	0,75%	1,79%
134	Montferland	0,60%	1,55%	52,04%	4,02%	11,17%	10,73%	3,6	3,71%	1,06%	0,57%	3,81%
135	Zaltbommel	1,21%	2,05%	37,05%	3,01%	9,47%	9,47%	9,5	1,87%	1,25%	0,27%	2,89%
136	Asten	1,57%	1,70%	51,23%	3,89%	9,59%	9,29%	8,4	2,01%	2,18%	0,21%	3,09%
137	Krimpen aan den IJssel	0,63%	1,53%	36,37%	4,62%	13,53%	12,10%	3,5	2,61%	1,22%	0,53%	2,28%
138	Meerssen	0,97%	1,55%	42,89%	3,00%	12,00%	11,70%	7,6	2,82%	1,42%	0,15%	2,52%
139	Huizen	0,94%	1,68%	43,88%	4,77%	14,55%	10,14%	2,7	2,23%	1,56%	0,75%	2,47%
140	Veenendaal	1,22%	1,41%	34,51%	6,31%	12,28%	9,40%	1,3	2,70%	1,45%	0,37%	2,36%
141	Waalwijk	1,29%	2,03%	44,69%	4,63%	12,99%	7,49%	6,7	1,98%	0,85%	0,95%	2,75%
142	Weststellingwerf	0,86%	1,09%	45,94%	4,93%	11,85%	9,28%	4,3	2,21%	1,57%	1,46%	2,86%
143	Leiderdorp	0,87%	1,96%	46,62%	4,32%	13,14%	10,98%	3,9	2,20%	0,90%	1,26%	2,20%
144	Tholen	0,73%	1,48%	31,88%	3,34%	8,87%	8,53%	0,0	3,88%	1,29%	0,57%	3,35%
145	Hulst	1,22%	1,67%	40,54%	2,88%	12,34%	9,67%	4,3	2,48%	1,09%	0,66%	2,82%
146	Dongeradeel	1,00%	0,61%	40,58%	6,30%	12,21%	8,20%	8,3	1,86%	1,52%	1,18%	2,75%
147	Harderwijk	1,13%	1,69%	40,86%	4,78%	12,34%	9,75%	3,8	2,68%	1,39%	0,33%	2,49%
148	Zevenaar	0,77%	1,76%	57,24%	4,89%	15,50%	10,28%	7,7	2,92%	0,44%	0,36%	3,44%
149	Katwijk	1,28%	2,07%	40,55%	3,98%	9,17%	10,18%	0,0	3,04%	0,70%	1,35%	2,04%
150	Hilversum	1,08%	1,86%	42,63%	5,12%	15,57%	8,66%	4,2	1,90%	1,10%	0,85%	2,33%
151	Noordwijkerhout	0,76%	1,81%	50,21%	3,06%	12,25%	11,02%	6,9	2,51%	0,59%	1,30%	2,51%
152	Veldhoven	0,62%	1,40%	48,39%	4,05%	13,18%	10,41%	4,9	3,53%	0,88%	0,36%	3,28%
153	Leek	1,12%	0,74%	44,86%	4,76%	13,33%	10,95%	5,7	1,60%	1,94%	0,62%	2,76%
154	Noordwijk	1,59%	1,76%	51,46%	2,12%	15,06%	10,18%	4,9	2,59%	0,51%	1,09%	2,27%
155	Strijen	1,04%	0,77%	40,73%	2,52%	11,98%	11,35%	0,0	2,62%	0,41%	1,96%	2,90%
156	Halderberge	0,53%	1,50%	43,69%	5,29%	12,97%	9,13%	4,3	2,80%	0,89%	0,62%	3,09%
157	Uden	0,83%	1,26%	57,45%	4,26%	14,07%	11,00%	4,9	3,32%	1,24%	0,34%	3,11%
158	Valkenswaard	1,12%	1,22%	47,42%	4,70%	15,04%	9,59%	0,0	2,84%	1,80%	0,30%	2,84%
159	Veghel	1,01%	1,24%	47,64%	3,46%	10,63%	10,38%	8,1	2,76%	1,28%	0,11%	3,14%
160	Ede	1,56%	1,47%	34,87%	4,43%	9,49%	8,69%	4,6	2,91%	0,83%	0,29%	2,36%
161	Súdwest-Fryslân	1,27%	1,10%	51,73%	5,99%	12,36%	8,06%	5,2	1,55%	2,11%	1,11%	2,55%
162	Venray	0,94%	1,69%	47,72%	6,86%	13,14%	9,94%	0,0	2,70%	0,83%	0,53%	2,81%
163	Leeuwarderadeel	1,17%	0,94%	50,58%	4,85%	12,14%	9,71%	0,0	2,67%	0,78%	1,27%	3,45%
164	Tytsjerksteradiel	1,05%	1,60%	48,25%	3,75%	11,40%	10,39%	3,5	2,55%	1,16%	0,86%	2,50%

Rang-orde 2015	gemeente	jeugd-criminali-teit	voortijdig school-verlaten	sportlid-maatschap	uitkerings-gezin	eenouder-gezin	jeugdhulp totaal	zuige-lingen-sterfte	speciaal onderwijs	jeugd-werkloos-heid	kinder-mishande-ling 2014	kind met handicap
165	Menameradiel	0,64%	1,31%	50,08%	3,72%	11,14%	8,44%	17,1	1,84%	1,79%	0,30%	2,67%
166	Oisterwijk	1,43%	1,36%	52,75%	2,55%	12,77%	7,66%	4,9	2,79%	0,99%	0,87%	3,34%
167	Cuijk	0,86%	1,78%	48,70%	4,77%	12,72%	10,34%	0,0	3,04%	1,46%	0,15%	2,80%
168	Binnenmaas	1,06%	0,92%	42,65%	2,66%	9,95%	10,30%	8,9	1,67%	1,00%	1,84%	1,94%
169	Grave	1,09%	1,50%	45,08%	2,72%	10,51%	10,12%	0,0	3,85%	0,94%	0,27%	3,19%
170	Soest	1,45%	1,57%	47,77%	4,90%	13,03%	8,55%	0,0	2,66%	1,42%	0,53%	2,61%
171	IJsselstein	1,13%	1,66%	46,54%	4,86%	14,71%	9,85%	3,0	2,13%	1,03%	0,54%	2,33%
172	Schijndel	0,61%	1,17%	46,04%	4,02%	12,04%	9,30%	9,2	2,32%	1,10%	0,17%	3,51%
173	Noordoostpolder	0,46%	1,59%	39,21%	5,38%	11,74%	6,99%	0,0	3,54%	1,57%	0,45%	2,94%
174	Ferwerderadiel	0,59%	1,02%	53,27%	4,50%	9,50%	8,50%	19,6	1,39%	1,50%	0,54%	3,05%
175	Echt-Susteren	0,57%	1,45%	43,77%	3,65%	13,45%	10,18%	4,2	2,81%	0,89%	0,24%	3,11%
176	Stede Broec	0,98%	1,55%	47,13%	4,31%	11,65%	11,00%	4,5	1,80%	0,54%	1,22%	2,42%
177	Overbetuwe	1,58%	1,19%	46,85%	2,56%	11,44%	9,43%	4,2	3,41%	0,77%	0,25%	2,97%
178	Dantumadiel	1,22%	0,81%	42,94%	4,88%	9,51%	8,29%	0,0	2,38%	1,23%	1,27%	3,32%
179	Diemen	1,36%	1,62%	37,02%	6,68%	21,93%	7,10%	0,0	1,74%	0,65%	0,21%	2,11%
180	Borsele	0,53%	1,42%	34,50%	2,35%	9,99%	9,40%	4,1	2,74%	1,07%	0,52%	3,10%
181	Voorst	1,34%	0,86%	50,47%	3,17%	8,25%	10,58%	0,0	5,07%	0,52%	0,19%	3,60%
182	Bergen (L.)	0,43%	1,02%	43,02%	3,67%	10,20%	10,61%	9,2	2,88%	0,96%	0,36%	2,94%
183	Winterswijk	1,11%	2,02%	60,69%	5,15%	13,22%	8,07%	4,8	1,86%	1,75%	0,30%	3,13%
184	Slochteren	0,73%	1,56%	39,15%	3,56%	12,16%	11,57%	0,0	1,19%	2,45%	0,47%	2,11%
185	Opsterland	0,76%	1,26%	47,40%	5,03%	10,82%	9,15%	3,7	2,70%	1,62%	0,74%	2,49%
186	Kampen	0,79%	1,40%	42,39%	3,31%	9,24%	9,55%	3,3	3,00%	0,91%	0,47%	3,21%
187	Gemert-Bakel	0,91%	1,22%	44,23%	3,30%	10,40%	7,60%	0,0	2,79%	2,05%	0,11%	3,95%
188	Wageningen	1,11%	1,70%	46,19%	5,04%	14,96%	10,08%	3,3	2,21%	0,75%	0,17%	2,37%
189	Culemborg	1,73%	1,65%	47,62%	6,12%	12,73%	7,90%	0,0	1,94%	1,72%	0,35%	2,24%
190	Twenterand	0,98%	1,08%	49,25%	3,96%	8,29%	8,66%	0,0	3,09%	1,76%	0,48%	3,70%
191	Reimerswaal	0,72%	1,45%	28,10%	2,65%	7,59%	8,83%	2,9	2,26%	1,54%	0,41%	2,65%
192	Oud-Beijerland	0,93%	1,50%	41,43%	3,26%	12,07%	9,77%	0,0	1,27%	1,02%	1,77%	2,17%
193	Borger-Odoorn	1,01%	1,26%	50,69%	4,74%	10,72%	10,92%	0,0	1,42%	2,00%	0,72%	2,74%
194	Best	1,10%	1,82%	51,25%	3,38%	11,60%	8,05%	0,0	2,61%	1,62%	0,13%	3,37%
195	Grootegast	0,53%	0,67%	42,52%	3,17%	8,45%	11,62%	7,9	2,41%	0,91%	0,42%	3,13%
196	Laarbeek	0,80%	1,03%	43,69%	3,13%	10,95%	8,27%	0,0	2,74%	1,71%	0,13%	3,84%
197	Rucphen	0,57%	1,66%	37,84%	3,91%	10,06%	8,38%	0,0	2,37%	1,20%	0,88%	2,63%
198	Oude IJsselstreek	1,03%	1,52%	50,99%	5,16%	10,96%	7,81%	0,0	2,56%	1,30%	0,20%	3,65%

Rang-orde 2015	gemeente	jeugd-criminali-teit	voortijdig school-verlaten	sportlid-maatschap	uitkerings-gezin	eenouder-gezin	jeugdhulp totaal	zuige-lingen-sterfte	speciaal onderwijs	jeugd-werkloos-heid	kinder-mishande-ling 2014	kind met handicap
199	Landerd	0,51%	1,10%	51,89%	2,15%	8,31%	12,00%	7,8	3,97%	0,45%	0,06%	3,23%
200	Duiven	0,87%	1,80%	61,90%	4,26%	12,61%	10,12%	4,9	2,42%	0,83%	0,35%	3,11%
201	Uithoorn	1,18%	1,75%	40,85%	4,33%	17,01%	7,87%	0,0	1,74%	0,82%	0,11%	2,73%
202	Cranendonck	0,67%	1,67%	49,03%	3,35%	11,08%	7,73%	5,6	2,96%	1,24%	0,31%	2,91%
203	Wijchen	0,57%	1,21%	45,95%	3,79%	12,06%	9,65%	5,7	2,79%	1,22%	0,20%	2,65%
204	Marum	1,19%	0,79%	36,20%	3,56%	10,24%	9,80%	10,8	1,89%	0,76%	0,30%	2,05%
205	Schouwen-Duiveland	1,22%	1,44%	42,84%	3,69%	11,72%	8,99%	3,6	1,98%	1,23%	0,62%	1,97%
206	Roerdalen	0,58%	1,16%	46,27%	4,03%	12,67%	10,37%	0,0	3,21%	0,64%	0,22%	3,28%
207	Eijsden-Margraten	1,15%	1,05%	40,15%	1,98%	9,25%	10,13%	0,0	4,18%	0,97%	0,13%	2,49%
208	Zuidplas	0,92%	1,33%	45,29%	3,77%	11,64%	9,20%	2,5	2,13%	0,82%	1,26%	2,16%
209	Winsum	0,51%	1,30%	48,37%	3,88%	13,60%	11,33%	0,0	1,69%	1,83%	0,35%	2,75%
210	Zeewolde	0,60%	1,24%	45,40%	3,23%	12,18%	9,49%	0,0	3,41%	1,28%	0,40%	2,65%
211	Lochem	1,56%	1,25%	57,30%	3,11%	9,49%	9,80%	4,0	3,27%	1,64%	0,26%	2,13%
212	Neder-Betuwe	1,03%	1,65%	31,86%	3,21%	6,26%	7,28%	3,2	2,63%	0,88%	0,34%	2,72%
213	Beesel	0,24%	1,36%	49,89%	5,75%	11,49%	7,27%	0,0	3,73%	0,89%	0,26%	3,75%
214	Westvoorne	0,68%	1,16%	53,34%	3,21%	12,47%	10,86%	0,0	3,75%	0,97%	0,76%	2,29%
215	Landsmeer	1,38%	1,57%	55,71%	2,75%	16,51%	9,17%	0,0	2,44%	1,15%	0,29%	2,57%
216	Nuth	0,74%	1,85%	43,29%	3,13%	13,31%	8,61%	0,0	3,32%	0,90%	0,04%	2,50%
217	Moerdijk	0,46%	1,40%	45,32%	3,62%	12,87%	10,45%	0,0	2,21%	0,72%	0,76%	2,85%
218	Hattem	0,95%	2,09%	55,92%	3,08%	9,23%	10,00%	9,3	2,57%	0,44%	0,27%	2,35%
219	Beuningen	0,60%	1,02%	48,80%	3,70%	13,07%	10,34%	0,0	2,92%	1,41%	0,27%	2,83%
220	Baarn	0,98%	0,83%	48,99%	3,32%	13,90%	8,50%	4,9	2,22%	1,16%	0,67%	2,63%
221	Drimmelen	0,92%	1,16%	47,69%	1,96%	10,42%	9,44%	4,9	2,71%	0,93%	0,56%	2,75%
222	Berkelland	1,47%	1,05%	57,87%	2,91%	8,72%	9,05%	3,1	3,01%	0,85%	0,32%	3,61%
223	Schinnen	0,66%	2,07%	43,83%	4,42%	13,71%	8,85%	0,0	1,84%	0,73%	0,22%	2,74%
224	Hendrik-Ido-Ambacht	0,58%	1,19%	37,73%	3,37%	9,69%	9,40%	2,7	1,96%	0,42%	1,50%	2,22%
225	Beek	0,71%	1,19%	42,88%	5,07%	13,40%	10,14%	0,0	2,57%	0,72%	0,18%	2,57%
226	Loppersum	0,36%	0,68%	42,82%	5,31%	11,61%	10,16%	0,0	1,32%	2,60%	0,43%	2,61%
227	Krimpenerwaard	0,88%	1,55%	43,70%	3,53%	9,90%	9,47%	1,8	1,64%	0,82%	1,05%	2,29%
228	Voorschoten	1,03%	1,72%	48,28%	3,61%	13,55%	9,75%	0,0	2,01%	1,04%	1,10%	1,37%
229	Medemblik	0,66%	0,95%	45,67%	3,50%	10,82%	10,07%	2,5	1,88%	1,12%	1,24%	2,26%
230	Haarlemmerliede c.a.	1,64%	1,68%	45,88%	2,70%	11,76%	8,14%	0,0	1,11%	0,19%	1,89%	1,90%
231	Urk	0,76%	1,62%	25,05%	1,89%	3,64%	4,66%	0,0	3,45%	0,84%	0,09%	3,91%
232	Maasgouw	0,66%	1,26%	47,45%	3,07%	10,74%	9,72%	0,0	3,29%	0,59%	0,22%	3,30%

Rang-orde 2015	gemeente	jeugd-criminali-teit	voortijdig school-verlaten	sportlid-maatschap	uitkerings-gezin	eenouder-gezin	jeugdhulp totaal	zuige-lingen-sterfte	speciaal onderwijs	jeugd-werkloos-heid	kinder-mishande-ling 2014	kind met handicap
233	Coevorden	0,86%	1,06%	53,32%	6,44%	12,18%	8,54%	0,0	1,51%	1,90%	0,80%	2,52%
234	Losser	0,63%	0,74%	54,97%	5,07%	12,56%	7,05%	0,0	3,30%	1,15%	0,79%	3,44%
235	Putten	0,65%	1,20%	39,31%	2,78%	8,91%	11,88%	0,0	2,57%	0,93%	0,26%	2,51%
236	Zundert	0,84%	0,91%	48,30%	3,14%	9,69%	8,64%	0,0	3,93%	1,09%	0,51%	2,78%
237	Nijkerk	1,25%	1,45%	42,02%	1,98%	8,44%	8,75%	2,2	2,47%	0,89%	0,24%	2,70%
238	Lisse	0,98%	1,40%	40,79%	2,41%	12,07%	9,44%	0,0	2,08%	1,13%	0,92%	1,62%
239	Noordenveld	0,93%	1,16%	47,81%	4,60%	13,96%	9,36%	0,0	1,51%	1,34%	0,84%	1,99%
240	Langedijk	1,31%	1,00%	50,39%	3,78%	13,81%	7,40%	7,7	1,78%	0,85%	0,72%	2,01%
241	Rhenen	0,44%	1,65%	34,43%	4,55%	10,01%	7,28%	5,1	1,86%	0,65%	0,32%	2,46%
242	Heerde	1,50%	1,39%	43,84%	2,36%	8,11%	9,16%	0,0	2,85%	0,71%	0,24%	2,51%
243	Barendrecht	0,93%	1,13%	43,69%	3,10%	12,81%	8,42%	4,4	1,98%	1,23%	0,31%	2,18%
244	Haarlemmermeer	1,25%	1,85%	50,26%	3,41%	13,28%	9,74%	0,8	1,56%	0,90%	0,22%	2,16%
245	Loon op Zand	1,01%	1,48%	52,20%	2,95%	12,01%	7,48%	0,0	2,15%	1,10%	0,69%	2,99%
246	Maasdriel	0,94%	1,33%	48,09%	2,15%	9,38%	8,59%	0,0	2,97%	1,07%	0,48%	2,83%
247	Leusden	0,59%	1,41%	47,94%	2,25%	11,75%	8,53%	7,5	2,34%	0,88%	0,42%	2,29%
248	De Fryske Marren	0,80%	1,11%	50,03%	4,23%	10,45%	8,02%	2,4	1,71%	1,77%	0,79%	2,41%
249	Westerveld	0,88%	1,63%	53,06%	3,69%	11,35%	9,36%	0,0	1,89%	1,54%	0,68%	2,10%
250	Buren	1,00%	1,39%	44,72%	2,52%	9,90%	8,10%	0,0	2,46%	1,41%	0,37%	2,56%
251	Bergen (NH.)	0,85%	0,77%	57,61%	2,50%	15,56%	8,07%	14,6	2,31%	0,41%	0,47%	2,19%
252	Alphen-Chaam	0,53%	0,96%	44,92%	2,66%	9,04%	7,97%	0,0	3,56%	0,38%	0,98%	3,08%
253	Brummen	0,90%	1,31%	53,01%	4,01%	12,27%	8,77%	0,0	3,11%	0,60%	0,36%	2,68%
254	Nunspeet	0,77%	1,16%	33,11%	2,58%	6,63%	7,28%	3,2	2,97%	1,22%	0,15%	2,44%
255	Brielle	0,48%	2,15%	50,15%	4,59%	15,74%	9,18%	0,0	1,77%	0,80%	0,56%	1,67%
256	Wijk bij Duurstede	0,67%	1,75%	45,26%	3,01%	11,64%	7,43%	4,7	2,18%	0,51%	0,60%	2,29%
257	Blaricum	0,58%	0,77%	58,96%	3,78%	15,16%	8,12%	11,6	1,36%	1,55%	0,50%	2,33%
258	Nieuwkoop	0,40%	1,21%	45,90%	2,33%	8,80%	9,87%	0,0	2,20%	1,28%	1,20%	2,24%
259	Waalre	0,52%	2,12%	49,12%	3,36%	12,61%	8,97%	0,0	2,22%	0,72%	0,17%	2,55%
260	Pijnacker-Nootdorp	1,21%	1,24%	48,78%	2,46%	11,50%	10,09%	3,8	1,77%	0,65%	0,58%	2,01%
261	Lansingerland	1,02%	1,44%	48,93%	3,00%	11,49%	8,68%	9,2	1,58%	0,64%	0,22%	2,06%
262	Schagen	1,51%	1,36%	55,07%	2,84%	12,62%	8,21%	0,0	1,99%	1,07%	0,85%	2,08%
263	Bergeijk	0,45%	1,14%	52,24%	2,44%	10,02%	8,94%	0,0	2,69%	1,29%	0,40%	3,41%
264	Epe	1,21%	1,30%	54,51%	3,85%	10,60%	8,03%	3,8	2,61%	0,80%	0,11%	2,67%
265	Boekel	1,47%	1,24%	52,24%	2,19%	8,79%	9,23%	9,9	1,76%	0,32%	0,22%	2,46%
266	Someren	0,78%	1,49%	48,75%	4,20%	9,24%	7,84%	0,0	2,38%	1,21%	0,08%	3,08%

Rang-orde 2015	gemeente	jeugd-criminali-teit	voortijdig school-verlaten	sportlid-maatschap	uitkerings-gezin	eenouder-gezin	jeugdhulp totaal	zuige-lingen-sterfte	speciaal onderwijs	jeugd-werkloos-heid	kinder-mishande-ling 2014	kind met handicap
267	Boxmeer	0,67%	0,82%	52,80%	3,02%	9,95%	11,55%	4,6	2,63%	0,81%	0,16%	2,58%
268	Nuenen c.a.	0,74%	1,30%	49,32%	4,83%	13,55%	7,12%	0,0	2,14%	1,10%	0,14%	2,99%
269	Elburg	0,55%	1,19%	39,26%	2,39%	8,09%	6,98%	7,5	2,91%	1,05%	0,32%	2,11%
270	Westland	0,93%	1,10%	47,49%	3,83%	11,17%	8,40%	3,9	1,63%	1,16%	0,66%	2,08%
271	Heumen	0,60%	0,75%	50,64%	2,33%	11,94%	7,28%	10,1	2,32%	1,39%	0,26%	2,53%
272	Eersel	0,51%	1,35%	49,64%	3,08%	9,25%	9,25%	0,0	2,73%	0,64%	0,23%	3,42%
273	Oldebroek	0,99%	1,03%	49,62%	2,10%	6,29%	8,57%	4,1	2,64%	1,53%	0,25%	2,71%
274	Ouder-Amstel	0,30%	1,77%	58,19%	3,81%	16,28%	7,62%	8,2	1,83%	0,79%	0,21%	2,36%
275	Hollands Kroon	1,04%	1,29%	52,63%	3,57%	11,30%	8,82%	0,0	1,88%	1,30%	0,82%	2,04%
276	Goirle	1,08%	1,39%	48,83%	3,18%	12,08%	8,05%	0,0	2,28%	1,19%	0,27%	2,29%
277	Utrechtse Heuvelrug	1,23%	1,39%	48,66%	2,95%	10,59%	7,94%	5,1	2,32%	0,49%	0,48%	1,96%
278	Weesp	0,84%	1,67%	52,38%	6,93%	15,51%	6,65%	0,0	1,52%	0,79%	0,37%	2,33%
279	Hardenberg	0,77%	1,03%	47,23%	3,47%	8,45%	9,39%	4,6	1,82%	0,95%	0,27%	2,74%
280	Wassenaar	0,78%	1,38%	55,37%	3,96%	13,86%	7,02%	10,8	1,40%	1,49%	0,90%	0,92%
281	Midden-Drenthe	0,93%	1,23%	53,16%	3,89%	11,52%	10,62%	0,0	1,39%	1,15%	0,72%	2,09%
282	Houten	0,78%	1,31%	49,47%	2,95%	11,15%	9,18%	5,7	1,93%	0,74%	0,34%	2,21%
283	Barneveld	0,90%	1,74%	29,66%	2,27%	6,41%	7,72%	2,5	2,26%	0,37%	0,32%	2,01%
284	Wormerland	0,88%	1,50%	52,29%	4,53%	13,90%	7,43%	0,0	2,17%	0,73%	0,38%	2,52%
285	Kaag en Braassem	0,52%	1,31%	47,23%	2,80%	10,46%	11,20%	0,0	2,28%	0,93%	0,82%	1,66%
286	Werkendam	0,38%	0,85%	40,34%	2,87%	7,43%	8,78%	7,8	1,62%	0,89%	0,50%	2,60%
287	Zuidhorn	0,48%	1,29%	48,14%	2,84%	9,42%	9,20%	5,4	1,18%	1,29%	0,49%	2,50%
288	Son en Breugel	0,66%	1,47%	46,05%	3,92%	10,64%	7,56%	0,0	2,25%	0,77%	0,20%	2,89%
289	Amstelveen	0,88%	1,48%	42,66%	3,12%	15,33%	8,17%	2,4	1,32%	0,55%	0,09%	2,23%
290	Bunschoten	0,97%	1,44%	44,34%	2,00%	7,79%	8,39%	0,0	2,53%	0,52%	0,54%	2,62%
291	Bodegraven-Reeuwijk	0,93%	1,32%	46,90%	2,39%	9,95%	8,62%	0,0	1,80%	0,68%	0,96%	2,35%
292	Peel en Maas	0,71%	1,08%	49,82%	2,39%	8,00%	7,40%	2,9	2,84%	0,57%	0,40%	3,40%
293	Oldenzaal	0,90%	0,87%	50,46%	4,39%	11,71%	7,17%	6,6	2,40%	0,83%	0,22%	2,24%
294	Stichtse Vecht	1,23%	1,40%	49,79%	2,72%	11,41%	8,61%	3,3	1,80%	0,41%	0,50%	2,12%
295	Reusel-De Mierden	0,68%	1,78%	45,80%	3,13%	9,37%	6,64%	7,2	1,68%	0,51%	0,23%	2,58%
296	Woerden	1,04%	1,41%	49,68%	2,82%	10,86%	8,29%	1,7	1,84%	0,71%	0,53%	2,35%
297	Nederweert	0,45%	1,19%	46,10%	3,51%	9,26%	9,26%	0,0	2,74%	0,65%	0,38%	2,62%
298	Horst aan de Maas	0,63%	0,96%	53,79%	3,30%	8,14%	9,68%	2,9	2,25%	0,87%	0,09%	3,37%
299	Uitgeest	1,20%	1,63%	51,30%	2,67%	10,66%	7,99%	0,0	1,84%	0,43%	1,21%	1,87%
300	Molenwaard	0,73%	1,19%	38,40%	2,37%	6,06%	8,96%	0,0	1,46%	0,99%	0,81%	2,54%

Rang-orde 2015	gemeente	jeugd-criminali-teit	voortijdig school-verlaten	sportlid-maatschap	uitkerings-gezin	eenouder-gezin	jeugdhulp totaal	zuige-lingen-sterfte	speciaal onderwijs	jeugd-werkloos-heid	kinder-mishande-ling 2014	kind met handicap
301	Voerendaal	0,42%	0,73%	42,10%	3,74%	14,02%	7,01%	0,0	2,52%	0,92%	0,28%	2,76%
302	Tynaarlo	0,86%	1,08%	51,46%	3,05%	11,76%	8,85%	3,9	1,32%	1,30%	0,49%	2,10%
303	Gulpen-Wittem	0,59%	0,92%	44,04%	2,75%	11,00%	9,17%	0,0	2,53%	0,99%	0,22%	2,43%
304	Lingewaard	0,70%	1,08%	48,18%	2,22%	11,39%	8,77%	2,5	2,13%	0,85%	0,16%	2,75%
305	Bladel	0,44%	1,24%	46,68%	1,99%	11,19%	7,46%	5,4	1,70%	0,61%	0,17%	3,31%
306	Korendijk	0,48%	1,37%	37,01%	1,70%	8,51%	10,63%	0,0	1,16%	0,34%	0,85%	2,38%
307	Vught	0,81%	1,35%	53,30%	2,41%	12,81%	8,73%	0,0	1,72%	1,01%	0,43%	2,62%
308	Albrandswaard	0,65%	1,27%	43,21%	2,97%	14,32%	7,86%	0,0	1,89%	1,06%	0,24%	2,08%
309	Ten Boer	0,62%	0,39%	41,93%	3,95%	10,76%	10,76%	0,0	2,37%	0,48%	0,28%	2,44%
310	Druten	0,53%	0,74%	48,79%	4,03%	12,34%	9,32%	0,0	2,33%	0,67%	0,25%	2,80%
311	Aalburg	0,38%	1,31%	39,55%	1,90%	6,01%	7,90%	6,3	1,30%	1,64%	0,44%	2,12%
312	Hellendoorn	0,49%	0,74%	60,92%	3,16%	8,68%	8,16%	12,5	2,30%	1,08%	0,30%	2,51%
313	Geldermalsen	1,24%	1,29%	39,57%	2,63%	8,72%	7,24%	0,0	1,99%	0,44%	0,20%	2,57%
314	Borne	0,57%	0,90%	55,11%	4,42%	10,54%	7,80%	0,0	3,14%	1,18%	0,19%	2,61%
315	Heusden	0,60%	1,24%	50,12%	3,62%	12,00%	8,04%	0,0	2,18%	0,84%	0,35%	2,43%
316	Goeree-Overflakkee	0,65%	1,44%	39,80%	2,55%	9,13%	7,65%	0,0	1,35%	0,53%	0,96%	2,23%
317	Dongen	0,79%	1,33%	58,29%	2,92%	11,10%	7,40%	0,0	2,14%	0,98%	0,90%	2,45%
318	Hof van Twente	0,81%	1,17%	60,69%	3,09%	8,71%	7,86%	3,9	2,65%	1,12%	0,24%	2,70%
319	Oostzaan	1,64%	1,71%	61,50%	3,21%	13,90%	8,56%	0,0	2,10%	0,25%	0,16%	1,98%
320	Lopik	0,68%	1,26%	42,79%	3,56%	9,20%	7,42%	0,0	1,98%	0,72%	0,44%	2,43%
321	Opmeer	0,77%	0,75%	50,86%	2,87%	10,23%	8,59%	0,0	2,23%	0,20%	1,08%	2,58%
322	Cromstrijen	0,78%	0,94%	45,98%	1,61%	11,65%	10,04%	0,0	1,09%	0,51%	1,16%	2,01%
323	Baarle-Nassau	0,59%	0,79%	39,45%	3,67%	12,84%	5,50%	0,0	3,07%	0,70%	0,46%	1,93%
324	West Maas en Waal	0,47%	0,73%	46,12%	4,09%	11,43%	8,71%	0,0	2,63%	0,67%	0,19%	2,34%
325	Lingewaal	0,61%	1,78%	47,03%	2,93%	10,44%	8,35%	0,0	1,66%	1,08%	0,29%	1,75%
326	Olst-Wijhe	0,46%	1,26%	54,75%	3,19%	10,10%	9,84%	0,0	2,51%	0,54%	0,37%	2,37%
327	Rijssen-Holten	0,65%	1,07%	43,50%	2,18%	5,30%	7,07%	4,4	2,35%	1,15%	0,19%	2,47%
328	Wijdemeren	0,77%	1,34%	53,07%	2,58%	12,27%	7,53%	6,3	1,12%	1,15%	0,34%	1,79%
329	Heeze-Leende	0,55%	1,52%	51,57%	2,36%	8,79%	6,76%	0,0	2,77%	0,57%	0,13%	3,11%
330	Ommen	0,67%	1,19%	46,94%	2,72%	8,44%	8,16%	0,0	2,26%	0,80%	0,33%	2,39%
331	Mook en Middelaar	0,53%	1,31%	53,30%	3,40%	12,25%	7,49%	0,0	1,75%	0,66%	0,33%	2,86%
332	Zwartewaterland	1,00%	0,96%	40,67%	2,02%	5,72%	6,73%	3,4	2,16%	0,94%	0,12%	2,49%
333	Haaren	0,73%	1,03%	52,07%	1,88%	9,41%	7,90%	0,0	2,48%	0,43%	0,47%	2,90%
334	Aa en Hunze	1,03%	0,68%	55,43%	2,94%	10,09%	9,67%	0,0	1,39%	1,11%	0,55%	2,29%

Rang-orde 2015	gemeente	jeugd-criminali-teit	voortijdig school-verlaten	sportlid-maatschap	uitkerings-gezin	eenouder-gezin	jeugdhulp totaal	zuige-lingen-sterfte	speciaal onderwijs	jeugd-werkloos-heid	kinder-mishande-ling 2014	kind met handicap
335	Kapelle	0,62%	1,04%	46,70%	2,74%	9,92%	8,21%	0,0	1,81%	0,99%	0,24%	2,43%
336	Raalte	0,68%	0,76%	57,14%	3,13%	9,00%	7,18%	6,6	2,33%	0,99%	0,22%	2,49%
337	Haaksbergen	0,48%	1,26%	55,50%	3,17%	9,31%	6,54%	0,0	2,39%	1,04%	0,53%	2,73%
338	Sint-Michielsgestel	0,73%	0,99%	53,95%	2,31%	8,89%	8,23%	4,5	1,95%	0,87%	0,22%	2,36%
339	Texel	0,86%	1,10%	43,66%	3,08%	13,44%	8,45%	0,0	1,01%	0,48%	0,68%	1,46%
340	Eemnes	0,53%	1,04%	49,32%	2,51%	13,60%	9,07%	0,0	1,95%	0,54%	0,35%	1,86%
341	De Bilt	0,75%	1,07%	54,01%	3,96%	13,23%	7,92%	0,0	1,87%	0,61%	0,41%	1,89%
342	Bronckhorst	0,49%	0,81%	57,11%	3,19%	8,90%	8,20%	0,0	2,73%	0,69%	0,26%	2,95%
343	Woudenberg	0,46%	0,77%	36,63%	2,88%	7,06%	8,34%	0,0	2,24%	0,37%	0,42%	2,12%
344	Sint-Oedenrode	0,75%	0,84%	46,95%	2,14%	9,37%	6,96%	0,0	2,60%	0,55%	0,16%	2,68%
345	Bernheze	0,47%	0,89%	55,27%	2,58%	8,67%	9,58%	0,0	2,45%	0,39%	0,10%	3,03%
346	Oegstgeest	1,00%	1,07%	58,72%	2,73%	12,10%	9,76%	0,0	1,76%	0,51%	0,77%	1,37%
347	Giessenlanden	0,36%	1,19%	56,34%	2,16%	8,94%	9,56%	0,0	1,69%	0,31%	1,09%	2,28%
348	Veere	0,93%	0,85%	42,22%	2,51%	8,46%	7,09%	0,0	1,60%	0,57%	0,59%	2,13%
349	Renswoude	1,17%	0,65%	39,82%	1,49%	5,22%	8,20%	0,0	2,20%	0,00%	0,92%	1,86%
350	Scherpenzeel	0,33%	0,96%	35,85%	2,08%	7,51%	6,68%	0,0	2,44%	0,11%	0,63%	2,25%
351	Littenseradiel	0,86%	0,71%	50,77%	3,56%	8,30%	7,51%	0,0	1,60%	1,09%	0,77%	1,90%
352	Montfoort	1,09%	0,78%	49,53%	2,74%	8,85%	8,24%	0,0	1,68%	0,33%	0,54%	2,20%
353	De Ronde Venen	0,99%	1,11%	52,68%	3,34%	12,25%	6,91%	3,1	1,32%	0,55%	0,39%	1,73%
354	Neerijnen	0,87%	0,97%	46,58%	4,14%	7,60%	6,91%	0,0	1,86%	0,51%	0,31%	2,21%
355	Oudewater	0,72%	0,53%	50,67%	1,83%	10,57%	6,44%	10,3	1,90%	0,22%	0,36%	2,02%
356	Drechterland	1,10%	0,88%	53,28%	2,42%	10,64%	7,98%	0,0	1,61%	0,61%	0,72%	1,72%
357	De Wolden	0,51%	0,88%	56,37%	2,68%	9,70%	8,88%	0,0	1,95%	1,04%	0,39%	2,21%
358	Aalsmeer	1,04%	1,36%	51,41%	2,51%	11,01%	6,97%	0,0	1,10%	0,86%	0,10%	2,08%
359	Zoeterwoude	0,29%	1,12%	64,09%	2,53%	10,13%	10,13%	0,0	1,72%	0,14%	0,82%	2,60%
360	Koggenland	0,88%	0,74%	52,55%	2,40%	9,60%	8,20%	0,0	1,90%	0,51%	0,71%	1,84%
361	Terschelling	0,82%	0,28%	25,06%	1,22%	9,78%	7,33%	0,0	1,56%	0,00%	0,72%	1,47%
362	Hardinxveld-Giessendam	0,57%	1,00%	42,06%	2,10%	5,13%	9,55%	0,0	1,31%	0,31%	0,77%	1,86%
363	Waterland	0,62%	1,56%	57,58%	1,78%	11,82%	6,50%	7,9	1,14%	0,60%	0,27%	1,71%
364	Laren	0,29%	0,38%	66,94%	1,92%	16,36%	7,70%	16,7	0,58%	0,89%	0,38%	1,68%
365	Gooise Meren	0,59%	1,25%	59,59%	2,80%	13,48%	7,42%	3,2	0,77%	1,04%	0,41%	1,80%
366	Beemster	0,65%	1,20%	49,05%	2,23%	10,60%	7,81%	0,0	2,28%	0,13%	0,11%	2,01%
367	Mill en Sint Hubert	0,18%	1,42%	54,20%	2,35%	7,97%	10,31%	0,0	1,85%	0,54%	0,05%	2,16%
368	Castricum	1,01%	1,39%	71,31%	2,69%	11,81%	7,47%	0,0	1,96%	0,66%	0,61%	1,96%

Rang-orde 2015	gemeente	jeugd-criminali-teit	voortijdig school-verlaten	sportlid-maatschap	uitkerings-gezin	eenouder-gezin	jeugdhulp totaal	zuige-lingen-sterfte	speciaal onderwijs	jeugd-werkloos-heid	kinder-mishande-ling 2014	kind met handicap
369	Woudrichem	0,28%	0,97%	49,84%	2,26%	9,37%	8,72%	0,0	1,28%	0,87%	0,32%	2,26%
370	Haren	0,48%	0,74%	49,45%	2,58%	11,08%	9,02%	0,0	1,31%	0,75%	0,18%	2,04%
371	Aalten	0,36%	0,78%	52,79%	3,17%	8,99%	6,88%	0,0	2,18%	0,49%	0,14%	2,91%
372	Staphorst	0,68%	0,83%	27,46%	1,91%	3,60%	5,29%	0,0	1,80%	0,24%	0,19%	2,41%
373	Bunnik	0,39%	0,83%	53,80%	1,58%	9,77%	9,45%	0,0	2,03%	0,35%	0,31%	2,14%
374	Dalfsen	0,33%	0,90%	55,25%	1,94%	6,94%	8,07%	3,2	1,99%	0,87%	0,11%	2,23%
375	Sint Anthonis	0,55%	0,93%	62,28%	2,09%	7,54%	9,22%	0,0	2,89%	0,47%	0,20%	1,89%
376	Zederik	0,70%	0,69%	45,20%	1,90%	5,07%	7,29%	0,0	0,89%	0,24%	1,23%	2,06%
377	Edam-Volendam	0,85%	1,63%	49,61%	2,48%	8,89%	5,36%	0,0	1,39%	0,32%	0,09%	2,05%
378	Wierden	0,51%	0,54%	58,20%	2,07%	6,59%	6,59%	0,0	2,33%	1,02%	0,24%	2,37%
379	Hilvarenbeek	0,64%	0,57%	56,33%	2,94%	9,17%	5,56%	0,0	1,69%	0,48%	0,32%	2,45%
380	Rozendaal	1,22%	0,71%	59,00%	0,00%	5,90%	5,90%	0,0	2,73%	0,00%	0,00%	2,95%
381	Heemstede	0,81%	1,05%	60,94%	1,59%	11,11%	6,35%	0,0	1,11%	0,51%	0,69%	1,71%
382	Midden-Delfland	0,56%	0,91%	54,11%	1,91%	8,13%	5,74%	5,7	0,97%	0,27%	0,22%	1,77%
383	Bloemendaal	0,98%	1,03%	64,56%	1,83%	10,55%	5,68%	0,0	0,98%	0,52%	0,64%	1,64%
384	Oirschot	0,96%	0,78%	62,02%	2,19%	7,66%	4,65%	0,0	1,51%	0,63%	0,05%	2,68%
385	Ameland	0,40%	0,37%	35,00%	1,28%	7,69%	6,41%	0,0	1,62%	0,48%	0,00%	1,28%
386	Heiloo	0,55%	0,62%	68,06%	2,24%	11,18%	8,05%	0,0	1,41%	0,57%	0,39%	1,63%
387	Tubbergen	0,24%	0,66%	61,45%	1,20%	6,00%	5,80%	0,0	2,17%	0,50%	0,16%	2,70%
388	Vlieland	1,09%	1,43%	61,18%	0,00%	11,76%	0,00%	0,0	2,75%	0,00%	0,00%	2,35%
389	Schiermonnikoog	1,33%	0,00%	31,90%	0,00%	12,27%	0,00%	0,0	2,68%	0,00%	0,00%	0,61%
390	Dinkelland	0,39%	0,30%	60,96%	1,94%	7,24%	5,30%	0,0	1,40%	0,42%	0,12%	2,44%

Colofon

Financiers	Defence for Children International Bernard van Leer Foundation NSGK Kansfonds
Redactie	Drs. B. Tierolf Dr. R.J.H. Gilsing
Omslag	Artwize Charlotte Boersma
Vormgeving	J.P. Top
Uitgave	Verwey-Jonker Instituut Kromme Nieuwegracht 6 3512 HG Utrecht T 030-2300799 E secr@verwey-jonker.nl I www.verwey-jonker.nl

De publicatie kan besteld worden via onze website: http://www.verwey-jonker.nl.
Zie ook: http://www.kinderenintel.nl.

ISBN 978-90-5830-792-7

© Verwey-Jonker Instituut, Utrecht 2017

Het auteursrecht van deze publicatie berust bij het Verwey-Jonker Instituut. Gedeeltelijke overname van teksten is toegestaan, mits daarbij de bron wordt vermeld.
The copyright of this publication rests with the Verwey-Jonker Institute. Partial reproduction is allowed, on condition that the source is mentioned.

Kinderen in Tel Databoek 2016

Het leven en de ontwikkeling van kinderen tussen 2013 en 2015

Iedere twee jaar bundelt **Kinderen in Tel** de gegevens over de ontwikkelingen en verschillen in leefsituatie van kinderen en jongeren op landelijk, provinciaal, gemeentelijk en wijkniveau. Deze informatie biedt een basis voor een vergelijking tussen wijken, gemeenten en provincies. De nieuwste uitgave van Kinderen in Tel bevat de gegevens over 2013, 2014 en 2015 en is uitgebreider dan de vorige databoeken. Er is nu ook informatie in opgenomen over sportparticipatie, deelname aan speciaal onderwijs, eenoudergezinnen en het gebruik van jeugdhulp.

In de periode 2013-2015 zijn positieve ontwikkelingen te zien, zoals minder jeugdcriminaliteit, voortijdig schoolverlaten en zuigelingensterfte. Aan de andere kant stijgt het aantal kinderen dat in armoede leeft en is het voor jongeren moeilijker om een baan te vinden.

Kinderen in Tel kwam in 2006 voor het eerst uit, tot 2010 nog jaarlijks, daarna tweejaarlijks. De dataset is uniek, omdat het aanzet tot een discussie tussen belangenbehartigers en beleidsmakers. Het uiteindelijke doel van **Kinderen in Tel** is om de positie van (met name kwetsbare) kinderen te verbeteren.

Kinderen in Tel laat zien dat er in Nederland nog steeds veel kan worden verbeterd aan de situatie van kinderen. Verbetering waar alle betrokkenen - lokale, provinciale en landelijke beleidsmakers - een bijdrage aan kunnen en zouden moeten leveren. Kijk voor meer informatie op de website van **Kinderen in Tel**.

www.kinderenintel.nl

Kinderen in Tel